SIDRONIJ HOSSCHIJ

E SOCIETATE JESU

ELEGIARUM LIBRI SEX.

Item GUILIELMI BECANI ex eâdem Societate Idyllia & Elegiæ.

Præmittitur Sidronii Hosschii vita, unà cùm Illustrissimorum Virorum poëmatibus in ejus obitum scriptis jussu Eminentissimi Principis Fabii Chisii S. R. E. Cardinalis, qui fuit ALEXANDER VII. *Pont. Max.*

LUGDUNI

Sumpt. ANISSONIORUM, JOAN. POSUEL, & CLAUDIJ RIGAUD.

M. DC. LXXXVIII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

SIDRONIJ HOSSCHIJ VITA;

Ex Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu.

IDRONIUS HOSSCHIUS, natione Markemiensis, Diœceseos Iprensis, natus anno 1596. Societati Jesu se adjunxit anno 1616. Humanioribus disciplinis insigniter fuit eruditus; eas quinquennio in Scholis publicè professus; quibus etiam juniores nostros 13. annis imbuit, & biennio Ephebos Serenissimi Archiducis LEOPOLDI GUILLELMI tunc Belgii Gubernatoris. Conciones insuper habuit annos aliquot. Vir profundissimæ demissionis & contemptûs sui, humile & pastoritium genus, quo ortus fuit, jucundè solebat domi forísque commemorare, non secùs ac familiæ suæ decora & stirpis splendorem. In tyrocinio cum perpetuo corporis languore affligeretur, videretúrque non satis aptus ad Societatis munia, adeóque ad suos remittendus, summopere contendit, ut in domesticorum adjutorum ordinem potiùs adscriberetur quàm à Societate amandaretur. Retentus itáque est magno suo ac Societatis bono. Moderatoribus suis semper ad nutum fuit obsequentissimus, & ad quosvis labores diurnos juxta ac nocturnos promptus ac impiger. In obeundis pietatis exercitationibus sedulus ac constans, nocturnæ eripiebat quieti, si quid ad eas tempo-

LYCID. *Quidquid id eſt, ne conde ſinu; ſed jam mihi caſus*
Fare tuos. Etenim ut, quæ non fluit, unda putreſcit;
Ut rapidus magis objecto furit aggere torrens;
Ut compreſſa parit majorem flamma ruinam,
Incluſique Euri tellurem atque oppida quaſſant;
Sic preſſus dolor intus agit, ſic pectore clauſæ
Marceſcunt lacrymæ, ſpirántque in viſcera tabem.
Et ne fortè putes me vanum afferre timorem,
Conſimili morbo periit Lycus, occidit Alcon.
Quod te ſiqua manent, ſi quid crudele minantur,
Antè luem pecori, aut ſtabulis incendia mittant,
Vel caput in Lycidæ vertant immitia fata.
Te ſine ſqualeret regio mœſtiſſima, quando
Lugerent armenta, armentorúmque magiſtri
Cantare obliti: certè hac mea triſtis ab ulmo
Fiſtula penderet, levibus ludibria ventis.
Nec de valle cavâ ludens reſonaret imago,
Quod mihi cantandi cupido dictare ſolebat,
Carmen Apollineâ demiſſus origine Paſtor.
Quin ego deſererem ſilvas, lucémque peroſus
Ætatem in duro traherem miſer Appennino.
MEN. *Si tibi tantus amor luctus cognoſcere noſtros,*
Téque adeò tangit dolor hic meus, accipe. Venit
Verus ab Arcadiâ nuper mihi nuntius, eheu!
Ægonem occubuiſſe meum: meus occidit Ægon,
Ægon, quo paſtor totâ præſtantior alter
Non fuit Arcadiâ dulci perfundere cantu
Mænala, ſeu patrii ſaltus mulcere Lycæi.
Cui me præclaris captum virtutibus olim,
Hoſpita cùm fieret nobis illa aurea tellus,
Sanctæ fœdus amicitiæ devinxerat arctè:
Quícum ſæpè morari, ac ludere ſæpè ſolebam,
Quamquam vicinis fremerent regionibus arma,
Noſtráque finitimæ turbarent otia gentes.
Quis caſus mihi te, vel quis Deus abſtulit Ægon?

O nimis in miserum crudelia fata Menalcam!
Infelix pecus ite, nihil moror, ite capellæ.
LYCID. *Anne erat ille Ægon, cujus pia carmina quondam*
Infandam, nimiùm infandam referentia cædem
Ipse mihi celsâ (memini) de rupe canebas,
Est ubi subjectam latè prospectus in urbem?
Illáque tu fervens tantâ pietate canebas,
Talem inflectebas inter suspiria vocem,
Ut mihi visa iterùm fuerit discedere tellus,
Atque iterùm mœstâ involvi caligine cælum?
MEN. *Ille erat: illum atro merserunt funere Parcæ,*
Aurea divino modulantem carmina plectro.
Esse quid hoc dicam, quod tam breve ducimus ævum
Mortales, vivunt cervi corvique tot annos?
Vidi ego succisas iterùm revirescere quercus,
Exutósque annis juvenescere sapiùs angues.
Quin & avem longâ consumptam est fama senectâ
Occidere, éque rogo vitam instaurare recentem.
Ast hominem nec fata sinunt producere vitam,
Nec semel extinctum remeare in luminis auras.
Nymphæ, immortales Nymphæ, succurrite fesso:
Dicite, siqua viret vestris in montibus herba,
Quæ gelidos animam revocet vitalis in artus,
Dicite: tum memor hîc vobis altaria ponam,
Et nitidos agnos bissenos de grege cædam.
Quid loquor? heu! rapiunt venti mea vota prætervi,
Et prece vesanâ Divos atque astra fatigo.
Ergo Ægon periit? nec quisquam Ægona reducet?
Crudeles Divi, crudelia sidera, Nymphæ
Crudeles; sed tu cunctis crudelior Ægon,
Qui periisse tuo potuisti absente Menalcâ,
Immemor heu nostri. Licuisset lumina saltem
Claudere, & illa meis humentia reddere guttis,
Cùm suprema darem frigentibus oscula labris.

Sed forſan, cùm tu loquerere noviſſima verba
Languidus, ac dulces raperet dolor ultimus auras,
Ipſe inter lætas ducebam pocula menſas
Neſcius, aut Satyros cantabam, aut Phyllidis ignes.
Quamquam, ſi penitus mihi mens non cæca fuiſſet,
Certus ego hos olim potui prænoſcere caſus.
Sæpè etenim eſculeâ captanti frigus in umbrâ,
Dum tacitus ſedeo, dum ventus & aura quieſcit,
Neſcio quis lævam venit tinnitus ad aurem;
Cúmque admoviſſem teretes ad labra cicutas,
Diſſona feralem reddebat fiſtula cantum:
Sæpè & ſponte ſuâ manibus delapſa cadebat.
Quod ſupereſt, tumulum extincto ſtatuemus inanem,
Quà Tiberis ſacrum velatus arundine crinem
Pacato Latias interluit amne ruinas.
Arbore dehinc viridante mei monumenta doloris
Inſcribam lacrymans: quæ fortè notabitur arbos
Non illam venti eruerint, non auferet ætas;
Vivida ſed ſeros durabit ad uſque nepotes,
Æternùm teſtata meos in cortice luctus.
SALVETE *Ægonis cineres, quæcumque tenet vos*
In terris regio. Vos hîc perſolvite mœſti
Paſtori magno, Paſtores, juſta quotannis,
Quem vivum coluit, cujus flet morte Menalcas.
LYCID. *Deſine fata queri meliori luce fruentis.*
Sat lacrymis, nimiúmque datum eſt. Ruit intereà nox,
Quæ nos cogit oves in ſepta reducere paſtas.
Cras facere exequias, manéſque vocare licebit.

NATA

NATALIS RONDININI, ROMANI,

S. D. N. ALEXANDRO VII. à Brevibus, in funere SIDRONII HOSSCHII Elegia.

Dum nemorosa suis me detinet Umbria campis,
Umbria silvosis inclyta verticibus;
Et jam vere novo Zephyris advecta serenis
Spirat odoratis aura revincta rosis:
Dum modò, quà se humili submittunt vertice colles,
Et prabent faciles ad juga summa vias;
Aut quà saxa inter fluvio Clitumnus amœno
Prosilit, & vitreos integit umbra lacus;
Clitumnus, quo non Cereri aut fluit alter Iacho
Gratior, & niveo est concolor unda gregi;
Oppida demiror crebris succressere silvis,
Et nemora antiquas inter opaca domos,
Quaque procùl tumidis surgunt in montibus arces,
Quaque in subjectâ mœnia valle sedent:
Nunc juvat ad rivum, quà musco interlita ripas
Arguto trepidat carula lympha pede,
Ludere qua tenui servent in cortice fagi,
Mox referat fessas dux gregis inter oves.
Heu quaenam furvis ac tristibus horrida pennis
Attonitas aures nuntia fama subit!
Hosschiaden, quo se tantum Germania tollit,
Quantum clara suo Mantua Maonide,
Vi subitâ ereptum terras liquisse, supremùm
Dum canit, & fessâ sidera voce petit.
Sic ubi sensit olor nutare in morte propinquâ
Lumina, vicinas pracinit exequias.
Vos testes nigri colles, Romana Phileta
Qui tegitis vestro molliter ossa sinu,

Ut

Ut percussa novo & misero confusa tumultu
Omnia sint primum visa iterasse Chaos,
Et miris simulacra modis errasse per umbras,
Et magnâ manes voce vocasse pios.
Inter quæ lacrymis & terribili ululatu
Creditur & vates Cynthia flesse tuus;
Quique unà tumulo teneri conduntur amores,
Non ignes, solitas non habuisse faces.
At tacitos juxta cineres qui labitur amnis,
In mare turbatis mœstior ibat aquis:
Et quales olim cognati in funere Vatis
Solvebat multis inferias lacrymis:
Consuetaque via & lata inter gramina ripa
Immemor, oblitum sæpè retorsit iter.
Nec tantùm flebas cælo gratissimus amnis:
Extulit & mœsto gurgite Mosa caput.
Languidus & Rheno ingentes cùm jungeret undas,
Confusas unà miscuit & lacrymas.
Infelix flumen, quòd dum volvêris, amara
Perpetui luctus in mare signa feres.
Nec jam auro & latâ præcinctum tempora myrto
Excipiet tectis Oceanus genitor.
Sidronî intereà, seu te nova gaudia cælo,
Seu te culta tenet vatibus ora sacris:
Si te tangit honos, tibi adhuc si carmina curæ,
Nec noster toto è pectore cessit amor,
Magna venit cineri merces. Nil fata nocebunt:
Vives, nec parvâ parte superstes eris.
Mœrenti Chisius dum te sub pectore condit,
Haud poteras tumulo nobiliore tegi.

FERDINANDI FURSTENBERGII,

S. D. N. ALEXANDRO VII. ab interioribus Cubiculis, Canonici Hildesiensis & Paderbornensis, Elegia ad Iacobum VVallium de morte SIDRONII HOSSCHII è Soc. Iesu.

ETsi me patria dilectas linquere terras,
Et procùl Angaria collibus ire mea,
Et procùl ignotas ausum calcare pruinas,
Et nimio tostas sole tenere vias,
Carulus Hesperidum Tybris regnator aquarum,
Et modò septenis urbs tenet alta jugis,
Alpinaque nives ac nubifer Apenninus
Obstat, & Hetrusca vota morantur aqua,
Vt nequeam Tungros sulcantem visere Mosam,
Et prasens mœsto solvere justa rogo;
Vt nequeam tumulo componere vatis amici
Relliquias nostris irriguas lacrymis:
Non tamen extincti cineres ac busta Sidroni
Eminus assiduâ plangere mœstitiâ,
Aut umquam meminisse pii cessamus amoris
Supremos, linguâ deficiente, sonos.
Quin etiam violis & lauri frondibus urnam
Halantem fictis ponimus exuviis,
Et manes plenâ venerati thuris acerrâ
Sacramus teneris lilia mixta rosis.
At circùm Latii, doctissima turba, Poëta
Dicunt Aoniâ carmina mœsta lyrâ,
Qua septem geminis imitatur collibus Echo,
Dum queritur nostris saucia vulneribus.
Ipse etiam fletu tumulum dignatur inanem
Chisius, Ausonia gloria prima toga:

Et gemitu manes ciet, ac Permeſſide lymphā
Spargit flebilibus ſcripta ſepulchra notis.
HOC MERUIT IUSTI MONUMENTUM BELGA DOLORIS,
PROXIMUS INGENIO, CULTE TIBULLE, TUO.
Intereà curis liber mortalibus errat
Hoſſchius, Elyſium quà tegit umbra nemus;
Quà Zephyri blandis aſſibilat aura ſuſurris,
Et viret intonſis laurea ſilva comis;
Quà ſaliunt vitrei per amœna roſaria fontes,
Et prabet faciles obvia ripa toros.
Illic divinos inter conſidere vates
Geſtit, & Heroum proximus ire choris.
Et modò cantatos ſuſpirat numinis ignes,
Et Superûm grato carmine laudat opem:
Et modò virtutes ac funera dicit amantûm,
Et canit Auſtriacâ mœnia capta manu.
Illinc, ſi noſtri tangit te cura, nec omnis
Excidit oblito pectore vatis amor,
Aſpice perpetuis lacrymarum turgida rivis
Lumina, & exequias, docte Poëta, tuas.
Aſpice ut immenſum tua gloria lata per orbem
Viſat & Eoos, viſat & Heſperios.
Vt malè neglectas, monumenta perennia, Muſas
VVallius indignis vindicet à tenebris.
VVallius Aonidum nunc maxima cura ſororum,
VVallius ille meus, VVallius ille tuus.
Quàm pius ille manu fugientes claudit ocellos,
Et ſummis animam legit anhelitibus!
Quàm pius æternis mandat tua nomina chartis,
Et damnat lacrymis impia fata ſuis!
Scilicet ereptum ſic triſtis Naſo Tibullum
Luxit, & Orpheam Calliopea necem.

STEPHA

STEPHANI GRADIJ, RAGUSINI,

Epigramma ad Eminentiſſimum Principem Cardinalem FABIUM CHISIUM de obitu SIDRONII HOSSCHII è Soc. Jeſu.

SI qua juvant mutos cineres, ſi lumine caſſis
Iucundum quidquam manibus eſſe poteſt,
Multum habet egregii quod gaudeat umbra SidronI,
Nuper cognatis reddita ſideribus,
Ad tumulum, ô Princeps, decorum laudúmque ſuarum
Quòd deſiderio eſt nobilitata tuo.

JOANNIS ROTGERI TORCK,

Canonici Monaſterienſis & Mindenſis, Ode in Funere SIDRONII HOSSCHII è Soc. Jeſu.

O Noctis æternæ atque Erebi pudor,
Crimen deorum, lurida carnifex
Mundi ruentis, quam tot atro
Sæcla juvat vacuare penſo!
Quæ ſæva Erinnys, quódve odium vetus
Faméſve magnorum improba funerum
Te concitavit in verendum
Sidronii caput immerentis?
Fatum ſerena molliter aureum
Nebant ſorores: dum propior Deo
Poëta nil mortale cantans
Tartarias tremefecit umbras,

Arte

Arrexit aures Orcus , inertior
Styx hæſit , ingens continuit canis
Rictus trifauces , & Megara
Viperei ſiluere crines.
Tu ſola funeſtam rabiem intimis
Coquens medullis , diceris inclytum
Plutone deprecante ſtamen
Sacrilegâ ſecuiſſe dextrâ.
Scelus peractum eſt. Magni Elegi tacent ,
Nec par Tibullo gratia, ceu priùs,
Cantando jam Scaldim moratur
Præcipitem , lacrymiſque Moſam
Latè tumentem. Quin ſacra lugubri
Clamore Parnaſſi antra remugiunt,
Præcordiiſque excuſſa mœſtis
Per virides gemit aura lucos.
At victor orbes ſidereos premit ,
Auráque Divûm veſcitur Hoſſchius ,
Et jura Minois ſevera
Deſpicit , invidiámque Parcæ.
Quid victa frendes ? rumpere livida
Mortis ſatelles , rode manus reas,
Capútque nequidquam ſceleſtum
Tartareo Phlegethonte cela.
Præciſa Vatum vita repullulat
Ringente Averno. Non timet Atropon
Mens plena Phœbi ; ſed ſuperbo
Fata ſiniſtra domat triumpho.

JACO

JACOBI VVALLII

E SOCIETATE IESU,

IN SIDRONIUM HOSSCHIUM PIETAS.

Cùm Cortraci in gravi periculosóque morbo Carmen B. Virgini vovisset, si convalesceret, anno 1646. quo urbs in Gallorum erat potestate.

O Qua virgineo cùm sis lætissima partu,
Imperium nati par propè, Mater, habes:
Cujus in arbitrio est properantia fata morari,
Corporáque è tumulis viva ciere suis:
Quaque pios vates, & de te digna locutos
Crederis auxilio sæpè levare tuo:
Huc mites, huc flecte oculos. Tuus ille poëta
Deficit, & pallens, & sine voce jacet.
Deficit, heu frustrà pactus sibi carmine vitam,
Quo te crediderat munere posse capi.
Nil artes, herbaque juvant: tua dextera, Mater,
Poscitur: hac vana suppleat artis opem.
Ne sine, quod prono pepigit tibi pectore votum,
Ne sine, quam de te spem fovet, aura ferat.
Non illum vita (quid enim, quod ametur, in illâ est?)
Tangit amor, quamvis hic quoque tangit amor.
Omnia luctus habet: facies miserabilis urbi est:
Nec dominum mœrens fert benè Lisa novum.
Crudescunt morbi: procumbunt tabida passim
Corpora: funeribus non caret ulla domus.
Victoris nunc ira subit; nunc rapta gementi
Libertas populo, virginibúsque pudor.

Nec

Nec ruri, ut quondam, ſuus eſt honor: orba colonis
Ceſſat, & informi ſqualida terra ſitu eſt.
Hoc unum ſupereſt, lacrymis miſcere querelas:
Hoc unum miſeri, flere, levamen habent,
Quem tibi, Sidroni, ſenſum, tam denſa malorum
Se tibi dum ſeries objicit, eſſe putem?
Te quoque plus ipſo tangunt mala publica morbo:
Proſequeris lacrymis forſan & illa tuis.
Nunc lacrymis; tunc, cùm poteras, & voce levabas,
Et, quacumque locus réſque ſinebat, ope.
Hei mihi! dum ſævus miſcet ſic omnia Mavors,
Mitior eſt tantis mors properata malis.
Tu, Virgo, tu ſola facis, cur optet amori,
Et pariter vitæ tempora longa ſuæ.
Ah quoties cælum ſpectat, mortique paratus
Ardet in amplexus ille venire tuos!
Ah quoties votis iterùm revocatur, & optat
Reſpectu tantùm vivere poſſe tui!
Vivat, & extentos virtutibus impleat annos:
Vivat, & hoc munus prædicet eſſe tuum.
Te meminiſſe decet, quæ de te plurima ſcripſit,
Digna tuæ ſobolis nomine, digna tuo.
Donec erat ſoſpes, quis de tot vatibus illo
Dicitur in titulos cultior iſſe tuos?
Facundum faciebat amor: plenúſque vigoris,
Inque ſuâ ſemper Matre diſertus erat.
Dic, bona, dic, valeat. Memorem ſi fortè tabellam,
Aut votiva petis munera, carmen habet.
Illi ſola places, illi laudabere ſola,
Sola pio vati grande volumen eris.
Tunc iterùm blandâ matrem te voce vocabit,
Auxilio lætus ſe ſupereſſe tuo.
Natalémque novum tibi ſe debere quotannis
Dicet, & antiquâ relligione colet.
Pactáque vota feret, feret & ſollemnia thura:
Munera cum tenero carmine laurus erunt.

Tan

Tanget & Happardum (quid non pia tangit amantum
Pectora?) pars meriti non abolenda tui.
Te ſpectans animo, vatémque amplexus amicum,
Hæc de te, dicet, gaudia, Diva, fero.
Tum quoque ſervati teſtantia vatis amorem,
Ante tuos ponet carmina vota pedes.
Addet & ipſe ſui manſurum pignus amoris,
Aut ebenum, aut Indi nobile dentis ebur.
Hoc cultu, variâque ſuper teſtudine fulgens
Pendebit templo pulchra tabella tuo.
Accedent alii, concordia pectora, vates,
Gens pia, gens laudes docta referre tuas.
Ante alios, ſupplex veniet Becanus ad aras,
Nec veniet vacuâ, gratus & ipſe, manu.
Blanditias, elegóſque ſuos, ſua munera ſolvet.
Materies eritis túque, puérque tuus.
Omnibus unus amor grates tibi dicere, ſoſpes
Dummodò ſit, pro quo vota precéſque ferunt.
Carminis ut cauſas, & aperti ſigna favoris,
Sic numeros illis, ingeniúmque dabis.
Ipſe etiam voti veniam reus, & mea ſacris
Carmina ſuſpendam qualiacumque tholis.
Inſcribam: QUÆ DIVA, TUO MODO VITA POETÆ
REDDITA, PARTE ALIQUA REDDITA VITA
MIHI EST.

AD

AD EUMDEM.

Cùm alter alterius recognoſcendis verſibus mutuam navaret operam amiciſſimâ libertate.

Ne vivam, neque vita meos quacumque libellos
Excipiat, ſuperet tempora parva mea,
Te mihi, Sidroni, vivit ſi carior alter,
Párſque ſodalitii dulcior ulla mei eſt.
Tu mihi primus amor: te judice glorior uno
Nos aliquem vates inter habere locum.
Tu mea cùm legeres, quid non ſperare jubebas?
Judicio crevit ſpéſque animúſque tuo.
Nec tamen intereà, ne non me cultior irem,
Admonitu non eſt facta litura tuo.
Non tibi libertas deerat: mutanda notabas.
Sæpè mihi facilis, ſæpè ſeverus eras.
Sæpè ſuo invitam reſecabas corpore partem.
Libertas Muſis profuit illa meis.
Inciſis meliùs veniunt in vitibus uvæ,
Inciſis formam ſepibus hortus habet:
Nec, niſi cum lolii ſteriles vellantur avenæ,
Sperato meſſem fenore reddit ager.
Nec, niſi ſilveſtres rami cadantur & umbræ,
Inſita mutata mala tulere pyri.
Non mihi ſcribendi veniat tam dira libido,
Ut mea contempto judice ſolus amem.
Sic ſe litoreâ cùm vidit ſolus in undâ,
Therſites facie credidit eſſe bonâ.
Sic quem Nerine tantùm Galatea videndo
Horruit, eſt forma captus amore ſua.
Credidit & lumen, mediâ quod fronte gerebat,
Credidit hirſutas & placuiſſe comas.

Non

Non hac antiquos tenuit fiducia vates.
Ingenio timuit credere quisque suo.
Cynthia laudata est : sed laudatissima quamvis
Cynthia, judicio subdita, Naso, tuo est.
Nec puduit Flaccum, jussos licet icta referret
Chorda sonos, aures consuluisse tuas.
Sapè suas etiam volucres tibi legit & herbas,
Quaque Mycenaïs induit arma Macer.
Sapè, Perilla, tuum limâ mordaciter idem
Rasit, & incudi reddere jussit opus.
Non, ubi cessuras, quamvis cessasse puderet,
Delictum Musa est inficiata suum.
Cedere malebas, quàm non admissa fateri,
Nec tibi non laudi cognitus error erat.
Ah valeat, sibi qui parcit, séque & sua solus
Æstimat, atque odio verba monentis habet.
Ipse sibi plausum geminet, nectátque coronam,
Et medio Pindi det sibi monte locum.
Invidiámque vocet, quam non nisi summa merentur;
Incultum si quis damnat, & odit opus.
Sapè suis illum videas superesse libellis,
Sapè etiam fama funera flere sua.
Quippe rudes fetus primo moriuntur in ortu,
Primáque lux illis sapè suprema fuit.
Tu famam vitámque jubes sperare libellos,
Judicio pretium qui meruere tuo.

AD

AD SEIPSUM.

Cùm Sidronius Hosschius, è Societate Jesu, amicorum & poëtarum optimus maximus, vitâ excessisset.

Ergò, ubi summa dies nostros expleverit annos,
Quod sumus, injectus pulvis & urna teget?
Nec mihi profuerit, quòd vates Numen habere
Credimur, & Divûm proxima cura sumus?
Nec mihi, quòd chartas, & chartis digna notari
Nomina post cineres Musa perire vetet?
Si quid id est, cari venient ad funera vates,
Et tumulo titulum, mœstáque serta dabunt.
Ossáque præteriens (si quis tamen illa viator
Noverit, & Musæ fama sit ulla meæ)
Forsitan insperget violis ederáque virente,
Et leviter: Vates hic quoque, dicet, erat.
Vlterius nihil est, quò se spes ardua vatum
Porrigat: hoc pretio gens operosa sumus.
Et mihi jam tanti est, aliquis si dicar in illis,
Et populi veniat parvus in ora liber?
Ah furor est, sacras aliquod captare per artes
Nomen, & in famam vivere velle suam.
Fama perit, pereunt artes, rapit omnia secum
Et rogus infelix, & niger ille dies.
Parnassi colles, & collibus addita Fama
Limina, laurigeris undique septa viis,
Parcite, non ego vos, quamquam mihi carus Apollo
Annuat, inque suum me sinat ire nemus;
Non ego vos ederas, si quas meruisse putamur,
Non capiti posco laurea serta meo.
Nec servant edera, nec servat laurea vatem,
Et cineres frustà sera corona tegit.

SIDRO

FACULTAS
R. P. PRÆPOSITI PROVINCIALIS SOCIETATIS IESU.

EGo Thomas Dekens, Præpositus Provincialis Soc. Jesu in Provinciâ Flandro-Belgicâ, potestate ad id mihi factâ ab admodum R. P. N. Præposito Generali Gosvvino Nickel, facultatem concedo: ut P. Sidronii Hosschii Societatis nostræ Sacerdotis Elegiarum libri sex, cum ejusdem variorum carminum silvulâ; eruditorum ex eâdem Societate nostrâ virorum judicio probati, typis excudantur. In cujus rei fidem litteras manu meâ subscriptas, & sigillo officii mei munitas dedi. Mechliniæ xxv. Augusti, anno M. DC. LV.

Thomas Dekens.

APPROBATIO CENSORIS.

NOn hos libellos approbare tantùm visum fuit, sed ipsi Poëticæ gratulari, quæ Sidronium Hosschium, virum è Soc. Jesu eruditissimum, nacta sit Elegiographum, qualem nulla adhuc tulerunt sæcula, castum simul & elegantem. Nam de iis qui hanc poëseos partem excoluerunt, id pronuntiari possit, quod de boletis Medici, pessimos esse qui inter illos sunt optimi. *Quæ voluptas,* inquit Plinius, *tam ancipitis cibi*; ego, tam lascivi carminis? Quo nomine Adrianus VI. Pontifex Maximus Poëtis iniquior fuit: at nunc Alexandri VII. nomen sibi præfigere ausi sunt hi libelli, cujus commendatione celebriores lucem meritò videbunt.

Christianus Voochts, Canonicus, & Archid. Antuerpiensis, Lib. Censor.

SUMMA PRIVILEGII Regis Christianissimi.

A *Uctoritate Regia sancitum est, ne quis* SIDRONII HOSSCHII SOC. JESU, & JACOBI WALLII POEMATA *intra decem annos à prima editione numerandos imprimat, aut alibi impressa in hoc regno divendat, præter Anissonios Bibliopolas Lugdunenses, aut eos quibus id juris concesserint; hocque omnibus perinde clarum, notum, indictum habeatur, ac si Regis Diploma operis initio præfigatur, sive postponatur. Qui secus faxit, librorum confiscatione, aliisque pœnis Regio diplomate declaratis mulctabitur. Datum Parisiis die* 15. *Decemb.* 1687.

De mandato Regis, *signatum*

JUNQUIERES.

Quod quidem diploma in acta Typographorum Parisiensium relatum est die 31. *Decembris* 1687.

COIGNARD.

SIDRONII HOSSCHII ELEGIARUM LIBER PRIMUS.

CURSUS VITÆ HUMANÆ.

ELEGIA I.

Vitam mari similem esse.

ITA mare est : res plena metu, res plena tumultu
Utraque. Mortales credite, Vita mare est.
Neutri tuta fides : quot fluctibus aspera surgunt
Æquora, tot causas illa timoris habet.
Syrtibus infame est, saxísque latentibus æquor :
Infamis scopulis est quoque vita suis.

Saxa, maris scopuli; vitæ, sua cuique cupido.
  Hei mihi, quot scopulus perdidit ille rates!
Et fluit, & refluit, rapitúrque & volvitur æstu,
  Et stabile in solâ mobilitate mare est.
Littora nunc repetit, nunc littora deserit unda,
  Occurritque sibi, séque reversa fugit.
Æstuat, & discors etiam sibi vita resistit,
  Pérque suos æstus nostráque, nosque rapit:
Et modò, quod prodest, temerè aversatur & horret,
  Et modò, quod lædit, per sua damna petit.
Et dolet, & gaudet; sperátque, timétque; sibíque
  Cedit, & obsistit; nesciáque ipsa sui est.
Nec magis immite est pelagus quàm vita, nec iræ
  Plus habet: hoc monstris, nec minùs illa scatet.
Est maris, est vitæ cursus metuendus & anceps:
  Publica naufragiis utraque facta via est.
Aspicis ut vexent crudeles æquora venti?
  Ut tollant undas montibus illa pares?
Concurrunt Euri Zephyris, Aquilonibus Austri,
  Præliáque in pelago, cum pelagóque gerunt.
Vita quid hæc aliud nisi, tristis, & aspera pugna est?
  Pace caret pelagus, vitáque pace caret.
Si qua tamen pax est, nihil est incertius illâ:
  Jam Boreas franget, quam tulit antè, ratem.
Navita quid precibus fluctus placare laboras?
  Accipiunt nullas æquora surda preces.
Ipse tonat, precibúsque tuis obmurmurat æther,
  Verbáque discerpunt, qui tua vela, Noti.
Unda furens inopum cymbas, regúmque triremes
  Percutit, & meritas immeritásque rapit.
Pluribus, aut totidem nullo discrimine sævit,
  Nec minùs infestis improba vita malis.
Nonne per adversas agitur propè tota procellas?
  Nónne suos fremitus, ut mare, semper habet?
Non quos Oleniæ sidus pluviale capellæ,
  Aut oriens Sterope, Taygetéque ciet:

Sed

Sed quos ipsa sibi, quos ipsi plurimus hostis,
Ipsa sibi, atque hostis, sed magis ipsa movet.
Cúmque ars sæpè domet fluctus vitæque, marísque,
Deficit ars dubiis utráque sæpè malis.
Hic primo, hic medio cursu perit, ille supremo:
Sæpè etiam in portu naufraga turba sumus.
Sors eadem populos florentes jactat & urbes;
Sors eadem reges, totáque regna rapit.
Illa viris armísque potens, tot nomina fastis
Quæ dedit, & Superis par propè Roma fuit,
Tótque triumphorum sibi maximus ipsa triumphus,
Quæ sibi subdiderat solis utrumque latus;
Visa sibi alterius sortis discrimine major,
Interiit ventis naufraga facta suis.
Majestas cecidit, sellæ cecidere curules:
Barbaries victrix Itala signa tulit.
Quem domitum vidit septem de montibus orbem,
Vidit in externas victa venire manus.
Hæc ego te moneo, qui quod jubet impetus, audes:
Cui volat excusso cymba soluta metu;
Quem nil Cyaneæ, nil monstra natantia terrent,
Nil tabulæ, & merces, gazáque sparsa mari:
Qui neque, quid moneant venti, quid sidera, curas,
Quid resonans longè littus, & unda notet,
Quid signent medio revolantes æquore mergi,
Oblitus pelagi, nec minus ipse tui.
At nisi ludibrium debes animámque procellis,
Quot fluctus, totidem crede venire neces.
Sollicitos servat felix industria nautas,
Nec nisi sollicito nascitur illè metu.
Cùm mare, cùm ventos, cùm circumspexeris astra,
Dic, Ubi nunc velis commoda stella meis:
Sic tibi sit numquam Ceyca referre natantem,
Seráque post fractam perdere vota ratem.

ELEGIA II.

Ad felicem cursum pretiosam navem non conferre : Vitam divitiis beatam securámque non reddi.

NOn tibi si tristes pelagi denuntiat iras,
Nostra ratem ventis credere Musa vetat:
Sed monet, ut, quoniam ventis dare vela necesse est,
Firma per infidum sit tibi navis iter.
Nec tibi de pulchrâ, nec sit de divite cura,
Vela nec antennis serica necte tuis.
Serica non curant Aquilones vela, nec Austri,
Nec timidè pictos verberat unda Deos.
Littoribus solvens patriis Regina Canopi,
Miranti luxum gurgite, vela dedit,
Aurea puppis erat, formæque in puppe Deorum,
Monstráque delubris Nile recepta tuis:
Bubastísque, Epaphúsque, & Anubis, & Inachis Io,
Et quæ prætereà numina Memphis habet.
Aurea fulgebant summo carchesia malo,
Fulgebant nitidis illita transtra notis.
Cærula inaurati verrebant æquora remi:
E cedro tabulæ, clavus eburnus erat.
Unda repercusso radiabat concolor auro,
Et qualis Danaën fallere posset, erat.
Mollia purpurei nectebant vela rudentes:
E mediâ fuerant vela petita Tyro.
Ipsa videbatur velorum purpura fluctus
Tingere, purpureas findere puppis aquas.
In medio thalamus: thalamo regina jacebat,
Visa sibi æquoreas inter habenda Deas.
Errabant pueri, quales pinguntur Amores,
Reginam circum, purpureúmque torum:

Pars arcum, Pharetrámque gerit : pars aurea vibrat
  Spicula : pars dominæ ſpargit in ora roſas.
Quid memorem, ut cultæ Nympharum more puellæ
  Nautarum ſubeant arte manúque vices ?
Ut feriant illæ ductis ad pectora remis
  Æquora ; propulſam dirigat illa ratem ?
Hæc faciles captat ventos , tractárque rudentes,
  Et modò dat Zephyris , & modo vela Notis.
Illa ſedet , citharámque tenet, remíſque canendo
  Imperat , & pulſas carmine mulcet aquas.
Pars philyrâ flores , & ſerta fragrantia nectit :
  Illa coronandis puppibus , illa Diis.
Pars tibi votivas pingunt Neptune tabellas ,
  Quas tibi pro ſalvâ munera puppe ferant.
Singula quid referam ? quas pendunt regna Canopi ,
  Et quas Nilus opes , una carina vehit.
Quid tibi vis regina tamen ? cùm pallidus auro
  Malus , & antennæ , pictáque tranſtra gemunt,
Cùm fera te jactabit hiems , feriéntque carinam
  Fulmina, cùm Boreas tollet in aſtra mare;
Et modò ſurgentes pulſabunt ſidera fluctus,
  Et modò diductis terra patebit aquis ;
Navita cùm pallens cælo diffidet & arti ,
  Iſidáque & ſurdum poſcet Oſirin opem ;
Quid tibi tunc pretioſa ratis, quid conferet aurum?
  Quid tibi tunc mentis , ſi qua ſuperſit , erit ?
Túne putas opibus Borean , Auſtrúmque furentem,
  Deliciiſque capi Nerea poſſe tuis ?
Pallentes gravis unda genas , gravis unda capillos
  Sparget , & humenti lumina veſte teges.
Non tibi tunc miſeræ pallorem regia demet
  Purpura , nec Libyci nobile dentis ebur.
Nil aurum poterit : mare non corrumpitur auro :
  Exorant tumidos munera nulla Notos.

Tunc frustrà pelagi Nymphis regalia tendes
  Brachia, natalem respiciésque Pharon.
Ludibrium ventis & verba & vela ferentur,
  Ludibrium sævis aurea puppis aquis.
Falleris ô quicumque tibi blandiris, & inter
  Immensas felix esse videris opes.
Te quoque deceptum, solóque errore beatum
  Per tumidas defert aurea puppis aquas.
Crede mihi, nullis opibus confidere tutum:
  Eludunt dominos, destituúntque suos.
Ah pereat, qui primus opes effodit opertas,
  Quas meliùs tenebris alta tegebat humus.
Illum debuerat coëuntis mole ruinæ
  Obruere, atque opibus jungere terra suis.
Quàm benè defosso latuisset proximus auro!
  Quot pariter scelerum monstra sepulta forent!
At nunc ex antris pariter prorupit iisdem
  Proditio, & gaudens sanguine cædis Amor,
Et Mars, & Martis comites Terrórque, Furórque,
  Et Luxus, bello pejus & hoste malum,
Ambitio tantas quâ duxit origine vires,
  Unde trahunt ortus Fastus & Ira suos.
Aurum captivæ leges, & jura sequuntur,
  Cúmque suâ sequitur capta bilance Themis.
Fortiùs hoc ferro, trifidóque potentiùs igne
  Perrumpit validâ mœnia structa manu.
Pugnat, & humanis infame est cædibus aurum,
  Et minùs à ferro corpora nostra jacent.
Impius; ante aras, fœdavit cæde Sichæi
  Pygmalion, auri captus amore, manus.
Perdidit Oecliden Eriphyle, nupta maritum:
  Perfidiæ fulvum causa monile fuit.
Quid Pelopem soceri conspersit sanguine, quídve
  Tristia Myrtoæ nomina fecit aquæ?

Unde,

Unde, nisi ex auro, jaculis increvit acutis
  Ferrea quæ texit te Polydore seges?
Ferrea, quæ patimur, primùm fluxistis ab auro
  Sæcula. dos auri divitis illa fuit.
Aurea (si qua fides) aurum non noverat ætas:
  Quæ primùm hoc novit, decolor illa fuit.
Cùm tellus aconita ferat, tristísque cicutæ
  Gramina, nil auro divite pejus habet.
Illa suas iterùm venas, aurúmque recondat;
  Aurea, quæ currunt sæcula, rursus erunt.
Hoc primùm docuit mirantibus æquoris undis
  Ad sua deceptas damna volare rates.
I nunc trans Gangen, trans fluctus curre rubentis
  Æquoris, ut referas unde perire velis.

ELEGIA III

Malum, antennas, vela, ceteraque armamenta magnitudini navis aptanda esse: Mediocritatem in vitâ sectandam.

NOn satis est firmam ventis committere navem:
  Cetera si desint, firma carina parum est.
Arbor & antennis, & velis apta ferendis
  Ex æquo mediam temperet arte ratem.
Et latere à gemino spatiis æqualibus absit,
  Ne pars hæc oneris plus ferat, illa minùs.
Vela quoque aptentur. Quæ sint aptissima, quæris?
  Non minima, at magnis esse minora velim.
Parce, precor, velis æquo majoribus uti:
  Res est auxiliis istâ timenda suis.
Apta habili moderare manu: modò stringe tumentes,
  Ut venti fuerint, & modò pande sinus.
Et modò in obliquum Zephyros captare memento,
  Et modò fac sollers, quà venit aura pedem.

Nec ventis aude confidere: contrahe prudens
 Quæ Zephiro nimiùm vela ferente tument.
Nulla fides ventis: nihil est fallacius illis:
 Ipsa quoque amisit, quæ favet, aura fidem.
Vidi ego naufragij tabulas per littora sparsas,
 Causáque vis Austri vela juvantis erat.
Fortunâ nimiùm lætâ periistis Athenæ:
 Hæc vos, & vestras perfida fregit opes.
Elatæ rerum successibus itis in arma:
 Sub tumidis æquor classibus omne latet.
Quid tremitis Siculæ visis tot navibus urbes?
 Hæ sibi, non vobis, ultima fata vehunt.
Transiliat velis animísque tumentibus æquor,
 Totáque se placitis Attica credat aquis.
Nunc quibus insultat, mox victa fatiscet in undis:
 Naufragium classis, gentis & urbis erit.
Dum victrix domitum septem de montibus orbem
 Aspicit, è tanto culmine Roma ruit.
Clade suâ fluctus Antonius ire cruentos
 Vidit, &, Hos, dixit, lætior aura movet.
Crœse pyram supera: jam vivus in igne sedebis:
 Hoc solium tibi sors illa benigna dedit.
Prospera res armis, omníque potentius hoste
 Exitio reges regnáque sæpè dedit.
O fuge fortunæ ridenti fidere, nec te
 Auferat utilitas: utilitate nocet.
Addit opes: cumulat titulos: post omnia, mentem
 Eripit: hoc pretium dona faventis habent.
Pulsa fugit Ratio, vacuámque Superbia sedem
 Occupat, & cuiquam cedere turpe putat.
Nec patitur sortis dubio nutantis in orbe,
 Nec vitæ fragilis, nec meminisse sui.
Ferre parem nescit, majoráque viribus audet,
 Consiliísque expers in sua damna ruit.

Nec

Nec minùs intereà Livor, sublimia semper
Qui petit, infidâ clàm movet arma manu.
Insidiis Livor, quod viribus hostis apertis,
Totáque quod nequeunt agmina, sæpè facit.
Nec tamen, invidiâ fueris si major, & hoste,
Tutus es. Ipsa suo pondere magna ruunt.
Mole suâ turres, excelsáque tecta laborant,
Incumbénsque sibi grande fatiscit onus.

ELEGIA IV.

Navem, quò stabilior sit, saburrâ onerandam:
Naturæ nostræ levitatem virtute stabiliendam.

NOs agit, & versat levitas: mutamur in horas,
Et nihil est, quod nos, votáque nostra regit.
Nunc odiis animus, nunc expugnatur amore:
Nunc spes, nunc agitat pectora nostra metus.
Dejiciunt luctus, attollunt gaudia: motus
Turbida mens sequitur, nec capit ipsa suos.
Aut rapit instabilem brevis & non vera voluptas,
Aut animus cœptum deficit inter opus.
Fluctuat infelix quacumque impellitur aurâ,
Nec satis exactum, cedat an obstet, habet.
Nec telis opus est, mortémque minantibus armis,
Quæ revocent, &, quà cœpimus., ire vetent.
Cedimus impulsu minimo. Meliora perosos
Causa levis cogit deteriora sequi.
Vivimus incerto multi, pars maxima nullo
Consilio: pauci, quò vocat usus, eunt.
Quem sua non vexant fastidia? perdere vitam
Maxima, dum nescit vivere, turba solet.
Excutiunt etiam cœpto nos tædia cursu.
Hæc, puto, sunt nostri maxima causa mali.

Novi ego qui subitò pulchri succensus amore
  Jam virtutis erat currere certus iter.
Vincula, dicebat, jam sum meus, omnia rupi,
  Quæque diu juvit ferre, tulisse pudet.
Jam mihi mortales mens est excedere curas:
  Terra nihil dignum, quo teneamur, habet.
Nec me blanditiæ possint, nec munera regum
  Vertere: mors cursum finiet una meum.
Obstitit exigui facies inopina laboris,
  Parváque venerunt tædia, fractus erat.
Sæpè etiam, qui præbuerat felicia ventis
  Carbasa, flexit iter, causáque nulla fuit.
Heu sibi non constans animus! Sic canna palustris,
  Nutat, & hiberno flectitur acta Noto.
Sic volucres fumos, vectámque per aëra nubem
  Arbitrio vertit quælibet aura suo.
At nos (nec pudor est) prætexere nomina culpæ
  Nescio quæ, nobis & dare verba juvat.
Ille, vel ille meæ, clamamus, causa ruinæ est:
  Nec tamen, ah liceat dicere vera, fuit.
In nobis est causa mali. Mens nescia voti,
  Aut incerta sui, soláque crimen habet.
Hæc est consiliis, hæc est virtute regenda:
  Hæc est officii sæpè monenda sui.
Nunc tibi facta Patrum, veterúmque exempla virorum,
  Nunc Divûm monitus, & sacra verba refer.
Nunc etiam in teneris robur mirare puellis:
  A sexu vinci sit leviore pudor.
Cur virtus odio est? malè sarcina magna putatur:
  Ne tua te levitas auferat, illa facit.
Ut sit onus, prodest: ventis obsistit & undis,
  Cur, quod te servet, ferre gravaris onus?
Quòd nisi te firmet virtus immota, suíque
  Consilii, quamvis exagitata, tenax,

Heu

Heu frustrà alterius felicia vela videbis,
In mediis, lacerâ nave, relictus aquis.
Nonne vides, ut se pelago malè credat aperto,
Nec tutum faciat puppis inanis iter?
Vel rudibus saxis, vel adhuc humentis arenæ
Providus instabilem navita mole gravat.
Ni faciat, navim levitas evertat euntem.
In cursu stabilem justa saburra facit.
Illa suo trepidantem examine librat in undis:
In latera impulsis illa resistit aquis.
At labat infelix, & tantùm volvitur undis,
Hac sine per fluctus quæ ratis errat ope.
Non illi portus, non expectanda corona est:
Exitium sævis perdita debet aquis.
Ut careat scopulis, quodcumque subiverit æquor,
Pro scopulis miseræ fluctus & æstus erunt.
Dic mihi quid refert, tumidis an fluctibus haustâ,
An fractâ pereas ad vada cæca rate?
Num minùs immanes pasces sub gurgite phocas?
Num minùs ejectum vilis arena teget?
Ergò animum firmet tanto in discrimine Virtus.
Pondus, quo ventos & mare vincat, habet.

ELEGIA V.

Remigandum quandoque esse: In vitâ laborandum.

Lintea si ventus tua deficit, utere remis:
Ventorum remi sæpè fuere loco.
Nec pigeat fessos pulso versare lacertos
Æquore: si cessent, auferet unda ratem.
Tu licet obnixus vento lucteris & undis,
Sitque procul remis terra petenda tuis:
Et licet erumpat toto tibi corpore sudor,
Lædat & attritas pustula rupta manus:

Non animus, non tu desis tibi. Nil sine magno,
 Quod iuvet & prosit, vita labore dedit.
Dum patiens corpus, dum mens est apta labori,
 Illud agat partes, nec minùs illa suas.
Aspice tot celebres muris & turribus urbes,
 Fluminàque insuetas currere jussa vias:
Tótque operum moles, monumentáque docta, tot artes:
 Omnia sollerti nata labore vides.
Signa manu docti nondum formata Myronis
 Quid nisi marmor iners, & rude pondus erant?
Quid nisi cum lappis tribulos, & inutile gramen
 Vomeribus nullis saucia fundit humus?
Et labor emendat tristes in palmite succos,
 Et facit, ut fidus semina reddat ager.
Fama senem celebrat priscâ de gente Quiritûm,
 Cujus opes messis, cultáque vitis erant.
Ipse suam subigebat humum, seu vomeris usus,
 Seu curvæ falcis, sive ligonis erat.
Sive foret siccus ventis, aut solibus annus,
 Non illi segetes sicca negabat humus.
Sive sata & terras nimius perfunderet imber,
 Humida speratas terra ferebat opes.
Fallebat vicina seges quandoque colonos;
 Illius semper luxuriabat ager.
Semper in illius turgebant vitibus uvæ;
 Parcior, aut sterilis proxima vitis erat.
Quidquid peccabant soles, auræque malignæ,
 Supplebat variâ sedulus arte labor.
Nemo fine invidiâ felix. Et agrestia livor
 Culmina, non tantùm regia tecta petit.
Invidiam meruit virtus operosa coloni.
 Arte ferax magicâ dicitur esse solum.
Luce sacrâ positis cessabat pagus aratris:
 Fumabant calidis annua liba focis.

Turba

Turba frequens ibat templis latura coronas,
 Parváque Dîs ruris munera, ruris opes.
Quà via ducebat, primâ surgebat in herbâ,
 Sed reliquis multò lætior una seges.
Hanc aliquis comitum spectans: Quò tendimus? inquit:
 Gens rudis, & nobîs non satis æqua sumus.
Quid frustrà toties fruges lustramus & agros,
 Et Divûm templis irrita serta damus?
Nec spicis placanda Ceres, nec palmite Bacchus:
 Est alia, & melior victima danda Diis.
Ille senex, cujus tam lætum cernitis agrum,
 In sua cantatas horrea condit opes.
Carminibus fruges nostris traducit ab agris,
 Traducit nostrâ semina jacta manu.
Esse nefas constat: cur non defertur ad aures
 Judicis, & meritò plectitur ille suo?
Ut veniant messes, veniant feliciùs uvæ,
 Hæc melior magnis victima danda Diis.
Dixerat: assensit gens rustica: mittitur index
 Criminis: accusat: curia mota fuit.
Jámque dies aderat, quo judicis ora subire
 Rusticus, & pro se dicere jussus erat.
Consedere patres: posito stetit ille timore,
 Et baculo nitens hos dedit ore sonos:
Non agit ulla meam, nec agat facundia causam:
 Alterius, verbis; rebus agenda mea est.
Nec mora: splendentes versâ tellure ligones,
 Sarculáque in medio ponit adunca foro,
Tribuláque, & falces, & iniquo pondere rastros:
 Nec teres ingenti mole cylindrus abest.
Astiterat patri robustis nata lacertis,
 Grandis, & æstivis solibus usta genas.
Astiterant soliti glebas invertere ferro,
 Innexíque jugo colla torosa boves.

Dum

Dum stupet, expectátque silens cum plebe Senatus,
Tam nova judicii quid sibi forma velit:
Callosam senior tendens ad singula dextram,
Ista veneficii sunt, ait, arma mei.
His mea carminibus vitis purgatur, & uvas
Tot parit: his felix est mihi, sitque seges.
Hæc, ego si damner, mecum damnentur oportet:
Criminis auxilium, pársque fuere mei.
Simplicitas placuit, placuerunt verba coloni,
Tutáque Romano judice causa fuit.
Tu quoque quæ timidis virtutis præmia votis
Expetis, in manibus crede reposta tuis.
Has memor exerce, natásque impende labori:
Exacti pretium dulce laboris erit.

ELEGIA VI.

In tempestate navem ancorâ firmandam:
Spem in rebus adversis retinendam.

Cur tibi tempestas animos irátaque frangant
Æquora? non semper ventus & unda furit.
Speranda infestis tibi sors est altera rebus:
Res mala felicis semina sortis habet.
Si puppim Boreas tamen abripit, ancora firmet.
Hanc Spes formosâ porrigit ipsa manu.
Quamvis jam tabulæ ventis solvantur & undis,
Et tumidæ feriant ora precantis aquæ:
Quamvis jam puppim tortâ vertigine fluctus
Mergat, & in medio destituare freto:
Spes tamen adjiciat vires animósque natanti:
Illa per invitas brachia ducet aquas.
Omnia cùm terrent, & deplorata videntur,
Quod juvet, in mediis invenit illa malis.

Illa nec ad scopulos allisâ nave fatiscit,
Nec fractâ pariter cum rate fracta perit.
Illa etiam vasto reperit sibi gurgite portum:
Illa suas, quamvis naufraga, servat opes.
Te quoque votivæ doceant sperare tabellæ,
In quibus injusti crimina picta maris.
Quid tibi post casum lacrymæ funduntur inanes?
Non est auxilium planctus, inérsque dolor.
Saucius & victus redit in certamina miles,
Et fert exuvias quâ modò vincla manu.
Sit quamvis sterili delusus messe colonus,
Rursus arat, rursus semina mandat humo.
Sustinet, infectos cancer cui serpit in artus,
Ut vitam redimat, parte carere sui.
Spem reus infelix, seu crux ignésque parantur,
Seu micat ante oculos stricta securis, habet.
Sors ebur, & fasces, & avitos tollere census;
Tollere spem cuiquam non tamen illa potest.
Quam sors nulla potest, hanc tu tibi demere noli.
Non tibi si fuerit nunc malè, semper erit.
Consule Mæoniden vitæ præcepta ferentem:
Quæ firment animum fabula vatis habet.
Seu Mars, seu pelagus patientem jactet Ulyssem,
Invictum quævis ad mala pectus habet.
Spes illi celerem versabat in omnia mentem,
Præsentésque animos consiliúmque dabat.
Tunc quoque sperabat, cùm gens Trojana latentem
In sibi suspecto pænè videbat equo.
Urite, clamabat vates: malè creditur hosti:
Fraudem dona tegunt: urite, Troës, equum.
Audiit, hísque ipsis, per quos periisse putares,
Speravit vinci Pergama posse dolis.
Dum patriam repetit, dum terris omnibus errat,
Num minùs huic sors est, quàm fuit antè gravis?
Non illum elapsi potuerunt viribus Euri
Frangere, cærulei non gravis ira Dei.

Cum

Cum sævis toties undis, populísque, locísque,
  Et Dìs luctanti spes bona semper erat.
Hac quoque Lotophagos, hac Circen auspice fugit,
  Hac Læstrigonias, Antiphatísque manus.
Nec spes destituit vasto Cyclopis in antro
  Spectantem comitum viscera sparsa solo:
Spectantem trepidos avidis sub dentibus artus,
  Oráque crudeli sanguinolenta dape.
Illius effugio quis non præclusa putaret
  Omnia? quà fugeret, spes patefecit iter.
Naufragus & nudus cùm se servavit in alto,
  Plus sibi, quàm socii, totáque classis erat.
Nec tu cede malis: vinci mala sortis acerbæ
  Posse puta, vinces: fer modò, spémque tene.
Pænè suo semper metus est discrimine major:
  Vulneris est pejor vulnere sæpè metus.
Serpentes non omnis habet tigrésque, leásque
  Silva: nec ex omni fulmina nube cadunt.
Undarum Boreas dum volvit in æquore montes,
  Et quasi tacturas sidera tollit aquas;
Si molem spectes, quæcumque allabitur, undæ:
  Obruet hæc, dices, quæ venit unda ratem.
At nihil illa nocet: tantummodò tollit in altum,
  Dum venit: & salvam præterit illa ratem.
Ipse tuos animo refer & circumspice casus,
  Quos modò te forti mente tulisse juvat.
Dixisti quoties rebus deprensus inarctis:
  Tempestas puppim deprimet illa meam.
Tempestas abiit: puppis tibi salva cucurrit,
  Nec quidquam gravius passa timore fuit.
Si fortuna tamen, quidquid tibi contulit, aufert,
  Non spem, non animos auferat illa tuos.
Omnibus amissis si spes animúsque superfit,
  Pars melior census est tibi salva tui.

ELE-

ELEGIA VII.

Clavum puppi; Prudentiam vitæ necessariam esse.

INvigilat minimis etiam Prudentia rebus,
  Ne tenuis culpæ grandia damna ferat.
Crede mihi, minimis debent se maxima causis:
  Ipsa levi nutu ſtátque cadítque salus.
In rate pars quamvis minima eſt extremáque clavus,
  At primum pars hæc in rate munus habet.
Seu placet Auroræ populos, Nabathæáque regna,
  Seu petere occiduo quæ loca sole tepent;
Seu semper madidas nimbis Auſtralibus oras,
  Sive Lycaoniæ frigida regna plagæ;
Ille per adversas cursum quoque diriget undas,
  Et quocumque voles limite flectet iter.
Ille etiam scopulos ventis obnixus iniquis
  Vitat, & à dubiis vela retorquet aquis.
Hoc sine si ventis, si te commiseris undis,
  Quò tua te puppis, quò tua vela ferent?
Hoc sine quos tanges portus? jactabere tantùm,
  Nulláque erit velis utilis aura tuis.
Hoc sine nec Colchos repcriſſet Theſſala pinus,
  Nec spolium Minyis fulva fuiſſet ovis.
Ars tua, si clavi careas ope, Tiphy, jacebit:
  Ludibrium ventis ille peritus eris.
Non satis eſt puppim validis impellere remis:
  Non satis eſt ventis credere vela suis.
Remigis officium, puppim qui temperat, anteit:
  Pugnaci ductor milite plura facit.
Nauta tenet cursum, quamvis superanda reſiſtant
  Æquora, nec vento naviget ipse suo.

Scit

Scit benè nil Zephyris incertius esse secundis:
  Scit benè diversis motibus æquor agi.
Quod venti peccant, facili moderamine clavi
  Corrigit, inceptas persequitúrque vias.
Sæpè sibi adversas videas occurrere naves:
  Illa volat pelago; nec minùs illa volat.
Si celerem spectes sulcata per æquora cursum,
  Hæc vento, dicas, fertur, & illa suo.
Utraque vela tument, ventóque feruntur eodem:
  Hoc modicus clavi flexus utrimque facit.
Tu quoque, dum versa est, & vultus sumpsit acerbos,
  Desine fortunæ de levitate queri.
Illa nihil, quod durat, habet: mutatur ut aura:
  Nunc favet, & prodest; nunc inimica nocet.
Non frustrà, quoniam numquam sibi constat, in orbe
  Pingitur, & dubio lubrica stare pede.
Quidlibet eveniat, nil non prudentia vincet:
  Quà durum superes, illa docebit, iter.
At tibi dum pontus tantùm spectatur & æther,
  Nulláque se produnt littora, nulla Pharos,
Astra regant cursum: cælestia suspice signa,
  Atque oculis Helicen Pleïadasque nota.
Nec tu nescieris, quid pronus peccet Orion,
  Quo fremitu nigras concitet Hædus aquas.
Nec tu nescieris, quid Syrtis cæca minetur,
  Nec quàm Nisæi monstra timenda canes.
Prospice quis scopulis alios impegerit error:
  Alterius damno disce cavere tuum.
Dum Graij redeunt, & adhuc fumantia cernunt
  Pergama, laurigeras obruit unda rates.
Exitij tanti malè cognitus antè Caphareus,
  Qui latet Euboico gurgite, causa fuit.
Cæca priùs multas fregêre Ceraunia puppes,
  Quàm rudis Illyricas nauta timeret aquas.

Eheu,

Eheu, quàm multi serò doluere Charybdin,
  Et rabiem serò nosse Malea tuam!
Tu quoque ne fias documentum triste caveto,
  Si temerè ignotum per mare vela facis.
Ah caveas: hîc cauta satis fiducia nulla est:
  Ut securus eas, omnia tuta time.
Tranquillas etiam formidat naufragus undas.
  Utilis hîc timor est. Qui timet, ille cavet.

ELEGIA VIII.

Viam tenendam esse in mari: In vitâ humanâ non quà itur, sed quà eundum est, contendendum esse.

DUm licet, & mediis fertur tua pinus in undis,
  Prospice quæ velis terra petenda tuis.
Scit benè quò currat, qui palmæ currit amore,
  Scit benè quâ teneat parte viator iter.
Tela nec incertas mittit jaculator in auras:
  Luminibus prædam, quam petit, antè notat.
Tu quoque, cui votum est per aperta pericula tutò
  Tendere, quò rapiant te tua vela, vide.
Alter iter sit nosse labor, ne devius erres.
  Non alius damnum tristius error habet.
Quære ubi sint Syrtes, quo latret in æquore Scylla,
  Quâ vomat epotas parte Charybdis aquas.
Effuge Sirenum scopulos, suspectáque Circes
  Littora, blanditiis insidiosa suis.
Quid moror? unū illud moneo,præque omnibus unū
  Præcipio: memori pectore dicta tene.
Nec tibi nunc hominē,nec Graiûm oracula quercus;
  Ipsum crede Deum nostra per ora loqui.
Tu, quà remigiis, quà plenis currere velis
  Innumeras puppes videris, ire cave.

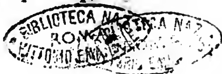
Non

Non eſt, crede mihi, non eſt, quà pluribus itur,
Ne trahat exemplo copia, tuta via.
In ſcopulos fertur plenis pars maxima velis:
Naufragio credas quemque favere ſuo.
Quis non, quo pereat, cupidè ſectatur, & optat
Exitij cauſis proximus eſſe ſui?
Deficit hic etiam doctas ſapientia mentes:
Hæ quoque quà vulgus turbáque ſæpè ruunt.
Nec quamvis meliora vident, meliora ſequuntur.
Uſque adeò miſeris dulce cupido malum eſt.
Huic pugnat ratio; ſed tamquam vincere nolit,
Séque ſuâ patitur proditione capi.
Nil didiciſſe juvat, nil excoluiſſe per artes
Pectora: mens partes deſerit ipſa ſuas.
Ah genus infelix! quò te fiducia mendax
Abripit, heu cauſæ gens inimica tuæ?
Quis furor eſt, impunè ratis quâ nulla cucurrit,
Aut portum tenuit, currere velle viâ?
Cui te cum turbâ credis, mare portubus orbum eſt:
Naufragium curſus terminus hujus erit.
Commoda prima via eſt, fateor: rapit æſtus euntes,
Gratáque ſecuris aura ſecundat iter.
Et quoniam ſcopulos, & ſaxa latentia celat
Blanda maris ſpecies, omnia tuta putant.
En iterùm moneo: numero ne crede, volantem
Flecte ratem: numerus, quod malè cedet, amat.
Ultima cæca via eſt; lacerátque haurítque carinas.
Pauci, quos tabulæ per freta ſumma vehunt.
Exitus infelix hic irreparabile damnum eſt:
Non reditum, non ſpem naufraga puppis habet.
Sera ſuæ tunc quiſque facit convitia culpæ.
Dum licet, & prodeſt flectere, flecte ratem.
Nec, ſi diſpoſitos per littora videris ignes,
Eſſe puta fidos: ad vada cæca vocant.
Sic olim ſpeculâ genitor Palamedis ab altâ
Perdidit oſtensâ carbaſa Graia face.

Crede

Credebant miseri portus intrare fideles :
Saxa Caphareæ perfida rupis erant.
Tunc quoque (quis credat ?) scopulis dum pendet iniquis ,
Exitii gaudet nescia turba sui.
Sic , ubi venator silvas indagine cinxit ,
Infelix nescit se periisse fera.
Illa sibi nemore in medio secura videtur ,
Cùm sit dispositis undique clausa plagis.
Quid facias, quæris? quæras hoc providus ipsum ,
Quid faciásque scies , si modò scire velis.
Nec tua speratos non tangent lintea portus ;
Invenies illos ; si reperire voles.
Si fluctus amor est , dubiósque evadere casus ,
Ne dubita adversis obvius ire Notis.
Nec pigeat , paucos quà tendere cernis , eódem
Flectere iter : pauci littora tuta petunt.
Nitere te contra , victor , pelagíque , tuíque :
Quâ portum invenias ; nulla nisi ista via est.
Dum ratis in cursu est , dum turgent lintea , tu te
Collige : da monitis tempora parva meis.
Dic tibi : Quò ferimur ? quem finem cursus habebit ?
Quod sequor , ad portum , quem peto , ducit iter ?
Hic labor , hi strepitus curarum , hic pectoris æstus
Quod pretium , cur his conficiamur , habent ?
Major ut invidiâ fuerim , credárque beatus ,
Ut mea transcendam vota , quid inde feram ?
Hac eo , quà tutum est , & quà convincor eundum ?
Aut hoc scire , quod est scire necesse , piget ?
Errori causas mens non prætexit inanes ?
Nec pudet erroris , pœnituisse pudet ?
Si pudor in culpâ est , tantum trahit ille malorum,
Ut levius cuiquam sit periisse malum ?

Hæc

Hæc tecum, quamvis aliò vocat aura, locutus,
Retrorsum, si qua est mens tibi, vela dabis.

ELEGIA IX.

Portus.

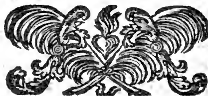
HActenus incerti ventis jactamur & undis,
Nec tenuit nostras ancora fixa rates.
Jam puppis meruit terræ vicina coronam:
Apparent portus: navita vela lege.
Optati portus, statio gratissima fessis,
Non intermisso digna labore peti.
O patria! ô ingens Divûm domus! aurea cœli
Limina, spes nostræ metáque summa viæ!
Ut te securi, post tot discrimina, tandem
Aspicimus, sedes invehimúrque tuas!
Ex tot in Ionio, quas æquore turbida ventis
Jactat hyems, paucas obruit unda rates.
Mille sed hic inter, vix te millesima puppis
Aspicit, & longo fessa labore tenet.
Felix, quæ tumidis pelagi defuncta periclis
Securo tandem littore tuta sedet!
Felix, votivâ quæ jam redimita coronâ
Æquoreis fractas rupibus audit aquas!
Hanc Amor, hanc bona Spes, hanc Pax deducit euntem,
Et sedet in summâ candida puppe Salus.
Ipsa sedet, Divósque vocat, Zephyrósque faventes:
Ipsa movet niveâ turgida vela manu.
I mea, quò debes, quamvis superanda repugnant
Æquora, per tumidas i mea puppis aquas.
Auspicibus Superis portum cape, cujus amore,
Quidquid triste fuit ferre, tulisse juvat.
Hîc nos excipient ipsis communia Divis
Gaudia, mortali non referenda sono.

Hæc

Hæc nos meta manet : ſumus hæc ad gaudia nati :
  Non alio nobis vivere fine datum eſt.
Infelix , qui non portum feſtinat ad illum ,
  Cæcáque inoffenſum per vada quærit iter !
Creditur eſſe aliquid regum de ſanguine naſci ,
  Et ſperare ſuâ ſceptra tenenda manu.
Quid tamen hoc tanti eſt ? cur quiſquam hoc invidet ulli ?
  Nec ſe , nec titulos reſpicit ipſe ſuos ?
Ut regnum Oceano , & terrarum finibus æquent ,
  Quid magno reges nomine majus habent ?
Ut deſint curæ , quæ numquam ſceptra relinquunt ,
  Nec ſit ab invidiâ , nec ſit ab hoſte metus :
Deficiunt reges , aurúmque , & purpura regum ,
  Et fugiunt firmas ſceptra caduca manus.
Reſpice te , qui ſis : tua plus quàm regia ſors eſt.
  Me miſerum ! cur hæc tam malè nota tibi eſt ?
Plus tibi , quàm regnum primo defertur ab ortu :
  Plus tibi , quod donet , non habet ipſe Deus.
Et quiſquam , cui ſunt humili de plebe parentes ,
  Hoc dolet ? & nullo ſe putat eſſe loco ?
Gratia magna tibi , Regum ſupreme , laboris
  Dulce levis pretium qui tua regna facis.
Gratia magna tibi , cujus clementia , dignos
  Hoc ſolio quos non invenit , ipſa facit.
Cur hoc non capimus ? cur huc non tendimus omnes ?
  In bona cur quiſquam tanta venire negat ?
Ergò ego ſuſtinui , ſapiente cupidine mentem ,
  Umbras neſcio quas , votáque ſtulta ſequi ?
Ergò ego plus aliquid , quàm te veſanus amavi ?
  Cùm facere hoc auſa eſt , mens ubi noſtra fuit ?
O ego quàm tunc me miſerum furialiter odi !
  Quàm gravis ipſe mihi tunc inimicus eram !
Qui ſine te nequeo , cur tecum vivere fugi ?
  Omnia tu nobis , & ſatis , unus eris.

Cetera

Cætera deficiunt, ut nix humentibus Austris
Deficit, ut vernæ sole calente rosæ.
O curas hominum! levis hos mendáxque voluptas,
Hos amor, & cineri debita forma capit!
Sunt, quos ambitio speciosis detinet umbris:
Sunt, quos laus pretio quolibet empta juvat.
Mutandis alius transmittit mercibus æquor,
Congestas alius per scelus auget opes.
De cœlo & Superis, si qua est tamen, ultima cura est.
Heu mihi! quàm paucos hæc mea verba movent!
Quid facitis miseri? quid spes agitatis inanes?
Quod fugit & fallit, quis sapienter amat?
Quod pretium vestri nisi fraus & pœna laboris,
Debita seminibus messis amara suis?
Cur vobis mors ipsa magis quàm vita probatur?
Cur plus quàm portus, naufraga saxa placent?
Ah! cur non potiùs, quod numquam fallit, amatis?
Hoc (neque nescitis) quisquis amavit, habet.
At mihi, quæ prosint, placeant ante omnia curæ.
Hic labor, hæc studii summa sit una mei.
Ille meos, solus qui me satiabit, amores
Vindicet: ille mihi est omnia. Terra vale.

ELEGIA

ELEGIARUM
LIBER SECUNDUS.

MATRI MISERICORDIÆ VOTUM A LETHALI MORBO.
ELEGIA I.

Depositus eram, & extremis Sacris ritè munitus; sensuúmque usu destitutus, mortuis magis annumerabar, quàm vivis. Luctantem cum morte respexit clementissima Dei Mater, cui carmen voveram, si valetudinem redderet. Spem accenderat suavissimum Matris misericordiæ nomen, ut dulcis, ita potens publicæ pietatis illecebra. Hoc nomine in Æde nostrâ Cortraci colitur, non minore amoris in Virginem incremento, quàm colentium solatio. Valetudini restitutus votum servatrici Divæ ex religione solvi, & hoc qualecumque grati animi monumentum ejus aræ venerabundus appendi.

Ota fidem poscunt: hanc solvimus. Accipe Mater,
Et pariter votum, córque voventis habe.
Divitias, alius sacras suspendat ad aras;
Carmen ego: nostras accipe carmen opes.

Hoc ego sum pactus fugientem munere vitam:
Sæpè tuus sequitur munera parva favor.
Scilicet in pretio est animus, non dona voventûm,
Ipsáque simplicitas hæc pretiosa facit.
Sic plus Mentoreâ placuit tibi fiscina lance:
Plus gemmis fragiles sic placuere rosæ.
Sic pretium, laudémque tui meruere palumbi,
Divitibus quamvis hostia major erat.
Quidquid id est, certè tenui non aspera vati
Non nihil es numeris visa dedisse meis.
Ergò, si Superis vates, si carmina curæ,
Nunc age, nunc Divam Calliopea cane.
Nec mihi cunctandi subeat prætexere caussas:
Præcipites justo cogimur esse metu.
Scribimus, & nondum morbi vis tota remittit:
Scribimus alterius carmina nostra manu.
Nulla laborantem teneat mora. Magne Petavi,
Terreor exemplis, erudiórque tuis.
Distuleras Divæ * promissum solvere carmen.
Hei mihi, quàm vindex illa severa fuit!
Ecce furens iterùm febris depascitur artus:
Aut fuit, aut visa est hæc tibi pœna moræ.
Ah iterùm gelidas volui rebare per undas,
Et mediis in aquis quærere rursus aquas!
Ah iterùm totos sitiebas perditus amnes!
Sequanáque, & Ligeris vota bibentis erant.
At neque gurgitibus sedare, nec omnibus undis
Ardores poterant flumina tota tuos.
Flumina non potuere tuas extinguere flammas;
Sed potuit venæ fluxus, & unda tuæ.
Diváque, pace datâ: Vives, ait, & mea sæclis
Munera venturis, & tua vota canes.
Et dubitem sospes, mediáque è morte receptus
Non dare promissis otia prima meis?

En

* S. Genovefa Petav. Oper. Poëticorum. 8.

En propero, quamvis mecum mea carmina languent,
Nec domini vultu sunt meliora sui.
Illa diu lateant, nonúmque premantur in annum
Carmina, quæ vivent, notáque semper erunt.
Nos urgent Superi: non est mora libera nobis.
Parcite lectores: dulce valere mihi est.
Nec mea jam vobis, sed Divis Musa laborat.
O quanto minor est his placuisse labor!
Tu mihi Lisa pater, qui nunc nostrísque, tuísque
Exundas lacrymis, tu mihi testis eris:
Quæ rerum facies, quis totâ luctus in urbe!
Mors propè jam nullas non ferit atra fores.
Seu facit hoc belli terror, seu Numinis ira,
Seu dolor, & curæ, seu gravis aura nocent:
Victa priùs ferro, nunc urbs exhausta suorum
Funeribus, gemino carpitur ægra malo.
Cui non adfuimus? cui non succurrimus ægro?
Hausimus hinc nostri semina prima mali.
O quoties tristes succos, herbásque potentes
Sumpsimus, & doctâ pocula mista manu!
Omnia nequidquam: flammæ crevere medendo,
Ut solet affusâ fortior ignis aquâ.
Ah! frustrà, dixi, de me speratis amici.
Quod patimur, nullâ vincitur arte malum.
Væ mihi! mors in me telum ferale coruscat,
Et fremit, & vultum fata minantis habet.
Diva, precor, mortis furias, arcúsque minaces,
Et cohibe strictas in mea fata manus.
Tu potes, ut visum est, telum extorquere frementi,
Ferreáque arbitrio vertere jura tuo.
Tu potes invitis animare cadavera Parcis:
Tu cineri vitam reddere, Diva, potes.
Vidi ego quos sensus, quos spes defecerat omnis,
Incolumes aris munera ferre tuis.

Adjice servatis per te tot millibus unum :
  Materies Musis sit, precor, inde meis
Jam mihi spes crescit, quantum ipsa pericula crescunt,
  Hanc mihi majorem Diva timore facit.
Eheu! quàm lentæ torrent præcordia flammæ!
  Quàm vereor, ne spem dissipet aura meam!
Sed neque sum tanti; nec, si mihi vita supersit,
  Hac dignum, quidquid posse putamur, erit.
Illustres vivant animæ : me cedere fatis
  Quid refert? nulli flebile funus ero.
O ubi crux, & in hac JESU morientis imago?
  Huc ades, ô vitæ portus, & aura meæ.
Te stringam moriens, te spectent nostra supremùm
  Lumina, te teneam deficiente manu.
Auguror ah! (crudescit enim ferus ardor) eundum est.
  Quis, patrio qui me limine sistat, erit?
Non mihi jam pictos vultus, non signa, sed ipsum
  Ferte : per ignotas dux erit ille vias.
Hoc duce contemnam Furias securus hiantes,
  Nec mihi pallori totus Avernus erit.
Vox quoque cœlestis, nisi fallimur, impulit aures;
  Illa, Veni, nobis dicere visa fuit.
Nulla mora est, venio : vires amor addet, & alas.
  Terra vale : liber, nec tuus, astra peto.
Ergò ego jam Divûm formosa palatia tangam?
  Ergò ego jam superi pars ero parva chori?
Dum loquimur, tenebris acies torpescit obortis,
  Vanescunt sensus, eripiórque mihi.
Mater iô, tibi Mors pharetram submisit, & arcum,
  Imperium majus ferre coacta suo.
Deploratus eram : tumulus mihi solus, & urnà
  Deerat, & exequiis ultima pompa meis.
Quis non ex ipso me dixit adesse sepulchro?
  Ossáque, & exuvias inde referre meas?

Diva

Diva, tuum hoc opus est: ego te miserante revixi:
 Hæc mihi das voti præmia ferre mei.
Quod mihi nunc aliquæ superant in carmina vires,
 Scribere quod possum, quod memor esse, tuũ est.
Vivere nec tanti, sed per te vivere dulce est:
 Plus, tu quod dederis, quàm data vita juvat.
Nunc ego, nunc iterùm primævos ordiar annos:
 Natalis mihi nunc alter, & alter erit.
Lætus utérque mihi, sed tantò lætior alter,
 Quantò tu melior matre priore parens.
Tunc tua Panchæis fumabit odoribus ædes,
 Tunc tua sollemnes audiet ara preces.
Sertáque suspendam genitale notantia tempus,
 Et memori rursum carmine gratus ero.
Lisa retrò properans verso priùs amne recurret,
 Nec fundet solitas urna perennis aquas,
Quàm mihi, quod, vitâ jam deficiente, tulisti,
 Auxilii ante oculos non stet imago tui.
Te quoties, arásque tuas, & templa videbo,
 Hæc video, dicam, munere Diva tuo.
Hei mihi! quám nihil est, quod vox tibi nostra rependit!
 O quanto meritis est minor illa tuis!
Sed benè, quòd minimos potes hoc in pectore motus
 Inspicere, & verbis plura videre meis.
Ipsa vides, quotiésque tibi, quantúmque loquatur
 Mens memor, & semper plena futura tui.
Ora licet taceant, sua vox est, linguáque menti:
 Hac numquam non est parte disertus amor.
Nec poterit, nec posse volet desistere dulci
 Officio: non fert otia, quisquis amat.
Intereà memor hæc meritorum charta tuorum
 Duret, & effigiem pendeat ante tuam.
Pendeat, & duri cùm jam lex ferrea fati
 Non exorandum carpere coget iter,

Tunc te detineat supplex, blandísque moretur
Attentam numeris, admoneátque mei.
Tunc adsis, ô Diva, tuóque occurre Poëtæ.
Vita modò est; mihi tunc mors quoq; munus erit.

ELEGIA II.

AD CAROLUM VANDEN BOSCH Brugensem Episcopum inauguratum.

GRatia cælitibus: sua sunt solatia Brugæ
Reddita: quem Divos orba poposcit, habet.
Ferte pedũ, sacrúmq; humeris quod fulgeat ostrũ.
Annulus est digitis, infula danda comis.
Ara parata vocat: cœlum favet: ipsa videtur,
Cui velit imponi, nosse tiara caput.
Pompa venit: pompæ ruit ad spectacula vulgus,
Plaudentésque bonâ dant bona verba die.
Omnibus in vultu sunt gaudia: respice vultus
Carole: certa suæ pignora mentis habent.
Atque utinã ut vultus, animos ita cernere posses!
Aspiceres, qui sit publicus urbis amor.
Aspiceres hilari se diffundentia sensu
Pectora, lætitiâ non capiente modum.
Non quia dextra pedũ gestat, caput infula cingit,
Inque humeris fulget purpura sacra tuis:
Nec quia, quæ meruit, præfert insignia Virtus:
Majus se pretium non habet illa sui:
Sed quia quidquid aget pulchro spectãda theatro,
Hoc urbs, hoc populus spe capit antè suâ.
Spes bona, spes ingens, vanâ nec imagine rerum
Nixa, nec auguriis decipienda suis.
Non malè res gestæ sunt conjectura futuri,
Grandius exacto quamlibet instet opus.
Ille per Ionium velis felicibus ibit,
Qui benè Tyrrheno rexit in amne ratem.
Vincet

Vincet & admissos prævertet in Elide currus
  In campo bijugos flectere doctus equos.
Qui totas acies fortem violentus in hostem
  Victor agit, turmas duxerat antè suas.
Talibus auguriis sua de te gaudia pascit,
  Carole, virtutis conscia Bruga tuæ.
Nil sibi non spondet, dum bis duo lustra recenset,
  Et quid præstiteris, quid fuerísque, subit.
At sperata tuis constabunt gaudia curis:
  Utilitas tuus est ista futura labor.
Non ego virtutes, laudum argumenta tuarum,
  Verbáque mulcendis auribus apta sequar.
Quam laudem meruêre, grave est audire modestis,
  Hanc alii spectent, his meruisse sat est,
Da veniam Musæ; vultu venit illa severo:
  Nec tamen officii non memor usque sui.
Illa quidem plaudit, meritóque assurgit honori,
  Adjuvat & votis publica vota suis.
Sed rapit attonitam series densissima rerum,
  Quæ te circumstat, nec sinet esse tuum.
Hei mihi, curarum quot millia, quótque laborum
  Pontificis secum vitta, pedúmque trahunt!
Ah nimiùm rudis est, qui sola insignia spectat.
  Demite splendorem, quid, quòd ametur, habent?
Dicere difficile est, quàm sit grave purpura pondus?
  Deficit hoc certè nostra Thalia loco.
Non humeri Alcidæ, non cœliferi Atlantis
  Sufficiant: tantum est illa ferentis onus.
Nec moles te tanta priùs, quàm vita relinquet.
  Affluet assiduè, quo tenearis, opus.
Æstuat, & cursu numquam cessante laborat
  Eridanus, fessis irrequietus aquis:
Spumeus it, fervénsque, undámque supervenit undæ;
  Hæc illam, sed & hanc non minùs ista premit.
Volvitur, & volvit pariter, motúque perenni
  Truditur à fluctu posteriore prior.

Sic quos aggrederis, stimulum virtutis, honores,
Res tibi, dum vives, plena laboris erunt.
Excipiet curam nova cura, labórque laborem,
Nec minùs exhausto, quod superabit, erit.
Proxima quæque dies rebus res addet agendas,
Et quantum crescent tempora, crescet onus.
Dimidióque tui cives urbémque fovebis;
Dimidio, fidei credita rura tuæ.
Mille operum causas, seu poscat consita falcem
Vinea, seu tellus rastra, colonus habet.
Sideribus certis plantas & germina sulcis,
Sideribus certis semina mandat humo.
Nunc lolium, tribulósque, & iniquas frugibus herbas
Eximit, irriguis nunc sata nutrit aquis.
Terret, & à stabulis arcet furésque, lupósque,
Et tenero lætas gramine pascit oves.
Nec, tibi qui venient, facies erit una laborum,
Dum morum vindex, & quod es, esse voles.
Sed nihil est, quod non vincat labor arduus: illum,
Et curas animi dotibus adde tui,
Materiémque tuis dignam virtutibus urge:
Provenient causis omnia digna suis.
At tu Bruga novo felix Antistite gaude:
Ille tibi, qualem spes tua finxit, erit.

ELEGIA III.

In opera Theologica posthuma LEONARDI LESSII è Societate Jesu.

Fortè sepulchralem LessI Mors viderat urnam:
Vincimur, aut vinci posse putamur, ait.
Ipse sibi superest, & adhuc à funere vivit;
Nec cinis arbitrio subditur ipsa meo.
Tam benè qui LEGES, & JUS justissimus ipse
Noverat, hic potuit jus violare meum?

Ulciscar,

Ulciſcar, faciámque nefas; ne neſcia vinci
 Dicar ab exanimi victa fuiſſe manu.
Dixit, & ad LeſsI chartas cava lumina torquens,
 Vindicat has fati lege putátque ſuas.
Sæpè etiam, Hæc mea ſunt, fertur clamaſſe; ſed illis
 Injicere obſcuras non fuit auſa manus.
Pulveribus tantùm, & densâ caligine ſepſit;
 Pro tumulo, latebras viſa probare fuit.
Si lateant, ſatis eſt: etiam latuiſſe, perire eſt;
 Exitus ingeniis pluribus iſte fuit.
Tot veterum curæ, quas ætas poſtera neſcit,
 Aut putat extinctas, quid niſi luce carent?
Dixerat, & furvos ſpargens circùm undique rores:
 Iſta tuis, Lethe ſpargimus, inquit, aquis.
Invida, quid fruſtrà es? malè lux celatur in umbrâ:
 Plenum eſt ingenij luce, quod abdis, opus.
Lux vires à nocte capit, nec clarius umquam,
 Plurima quàm circùm dum volat umbra, nitet.
Quid niſi nox aperit formoſos ætheris ignes?
 Tunc Helice cerni, tunc Cynoſura poteſt.
Tunc Ariadneæ ſpectatur flamma coronæ,
 Candida tunc profert Caſſiopea caput.
Lux tua, Taure, latet, ſi nox non evocet illam;
 Si non ſint tenebræ, lux tua, Virgo latet.
Arcada quis noſſet, quis noſſet plauſtra Bootæ,
 Hos niſi nox umbris proderet atra ſuis?
Pleiades, atq; Hyades, Geminíq; & Cancer, & Hædus
 Nocte patent, noctis munere nomen habent.
Quïd tibi vis igitur? quid Mors tibi cæca repugnas?
 Iſta quod à tenebris, hoc quoque ſidus habet.
Cui tamen ut ſperes obſcuram offundere noctem,
 Nec tua nox, nec ſpes iſta perennis erit.
Non ſinat hoc Pietas, non hoc Sapientia: LeſsI
 Curas illa ſuas credit, & illa ſuas.
Diváque victuris dum cuſtos utraque chartis
 Aſſidet, & ſpolium temporis eſſe vetat:

En iterùm venit in cathedras, & pulpita doctor,
En iterùm post se Lessius ipse venit.
a Mortaléſque docet, quæ ſint ad gaudia nati;
b Quid curſum dubias dirigat inter aquas.
Quæ vada, quæ ſyrtes illuc properantibus obſtent,
Quæ fragiles illuc pervehat aura rates.
c Quas habeat, quibus in tabulis ſpes naufragus; & quam
Annonæ nunquam deficientis opem.
Neſciit hæc Stagira ſagax, ignaráque tanti
Porticus arcani, totáque Stoa fuit.
Altiùs hinc trans & nubes, & ſidera fertur
Ad ſolium magni, conſiliúmque Dei.
d Et docet, ut noſtris ſimiles Deus induat artus,
Naturámque novam, diſſimilémque ſuæ.
e Ut ſimul extremas rerum excedentia metas
Aptet, & æterno fœdere nectat Amor.
f Ceſſerit ut morti, quem numquam vita reliquit,
Séque minor magnus gaudeat eſſe Deus.
Hæc nos, & nondum genitos arcana nepotes
Non defecturo, ceu priùs, ore docet.
Felix, qui præſens hauſit ſpirantis ab ore,
Omnia quæ meritò diſcere ſecla volent,
Nos quoque felices, quibus hæc ſolatia reſtant;
Quamvis hinc abiit, non tamen omnis abeſt.
In chartis ſupereſt. Hîc, LesſI maxime, præſens
Te fruor, hîc ego te pænè videre puto.
Menſque ſibi credit, gaudétque audire loquentem,
Totáque doctoris pendet ab ore ſui.

Sit

a De Beatitudine.
b De Actibus Humanis.
c De Sacramentis.
d De Incarnatione.
e Unio Hypoſtatica.
f Communicatio idiomatum.

Sic oculos intenta suos dum pascit, & aures,
Nescio quid certè sentit adesse tui.
Ignoscant picti vultus, & picta tabellis
Nomina; quod legimus, maior imago tua est,
Quid nisi vox nobis, & verba sonantia desunt?
Pascimur ingenio postera turba tuo.
Sed neque vox deerit: te primus, & ultimus orbis
Audiet, & gemino proxima terra polo;
Et quæcumque ætas signabit euntia fastis
Tempora. Vox operis tanta futura tui est.
At vobis malè sit mala Mors, Noctésque malignæ,
Quarum hæc invidiâ lux propè rapta fuit.
Quis furor, ô pestes, vos sic armavit in illud,
Quod se posse neget carpere livor, opus?
Quídve virum petitis, cujus virtutibus æther
Annuit, & supplex invocat orbis opem?
Cur non Nestorios, cur non celatis Arios,
Tótque alios scelerum perfidiæque duces?
Opprimite hos tenebris, penitúsque involvite vestris,
Utiliter mundi publica damna latent.
Perdite, quæ populos, orbémque volumina perdunt.
Grande operæ pretium: tutior orbis erit.
Nocte tegi debet noctis fœdissima proles,
Quam Nox si videat, non ferat esse suam,
Hæ cedro niteant chartæ; situs inquinet illas.
Nam cur inficiant ista venena diem?
Eumenidum thalami, nigríque cubilia Ditis,
Aut Chaos, aut per quæ Cerberus antra jacet.
Aut carcer, cujus Furiæ pallentia servant
Limina sunt illis scrinia digna libris,
Quos Tumor, & Fastus, speratáque crimine Fama,
Et mendax peperit Religionis Amor,
Et Furor, & cæcis implexus fraudibus Error,
Istáque quæ loquitur sæpè per ora, Venus.
Lessius intereà vestris redivivus ab umbris
Clarior, in lucem, post sua fata venit,

ELE-

ELEGIA IV.

AD FRANCISCUM MONTMORENTIUM E SOCIETATE JESU.

Cùm Idyllia sua ederet.

HEroum Francisce genus, cui præmia Virtus
  Illo, quo satus es, sanguine digna dedit;
Præcipuè tot cum titulos in tædia vertit,
  Et tibi pro titulis omnibus ipsa fuit,
Quàm juvat umbrosos tecum conscendere colles,
  Caráque Cælicolis, & tibi, rura sequi?
Et fontes lustrare sacros, lucósque sonantes
  Divûm carminibus, carminibusque tuis?
Sed mihi Bethlemi placeant ante omnia valles,
  Et quæ Jessides per loca duxit oves.
Hîc inter nemora, & gratas pastoribus umbras,
  Cantando tenuit, demeruitque Deum.
Tantáque majestas calamis, & arundine parvâ,
  Et stipulæ potuit simplicitate capi.
Hîc dum manè novo stabulis educeret agnas,
  Ipsa simul Pietas manè petebat agros.
At non sacra pecus loca tangere passus, & olim
  Conscia nascentis tecta futura Dei.
Quamvis æstus erat, quamvis grex languidus umbras
  Quæreret, & medio frigora grata die,
Et Bethlæa gregẽ traheret specus: attamen, Umbram
  Hic captare meæ parcite, dixit, oves.
Relligiosus inest qui vos hinc arceat horror,
  Rupe sub hac infans vagiet ipse Deus.
O quoties, parvus caneret dum talia Vates,
  Immemor ardoris substitit omne pecus.
Sæpè etiam superi puerum cinxisse feruntur,
  Cantúsque ad pueri continuisse suos.

Parte

Parte aliâ ante pedes Salomoni æterna canenti
  Fœdera mirantes procubuere feræ.
Impavidæ circùm vitulæ, taurîque jacebant,
  Et lupus attento mixtus, & ursa gregi.
Fallor? an his etiam in silvis quæsivit & antris
  Sollicito natum cum sene diva Parens?
Et fas hunc, inquit, certis deprendere signis:
  Esse aliquem è Superis arguit ipse decor.
Quæ referat violas est vestis, eburnea cervix,
  Aurea cæsaries, matris in ore color.
Hæc ibi me Francisce juvet memorare, tuósque
  Quamvis dissimili voce referre modos.
Assyriis ô qui modò lucis inferat! ô qui
  Me modò Chaldæi sistat ad amnis aquas!
Fusus ubi in musco Daniel ad flumina, Regem
  Ire boves inter vidit, & esse bovem.
Ut videt, ut plorat, dum quâ modò fronte coronā
  Hac Dominum spectat cornua ferre suum.
Ferreus est lacrymis, si quis non tangitur istis:
  Ipso qui fletur plus feritatis habet.
Ferreus est etiam quem non Hebronia Tempe,
  Nec Libani valles plus Helicone juvant.
Huc feror: his primùm cælo delapsa Poësis
  Montibus erravit, cultáque Diva fuit.
Non petulans oculísve argutans mollibus ignes,
  Nec miscens numeris verba pudenda suis.
Qualem Cecropiæ mox prostituistis Athenæ,
  Romáque dein mundi, nequitiæque caput.
Sed penitus formosa, suóque simillima cælo;
  Blandáque, sed quamvis blanda, pudica tamen.
Cingebat castam Pudor & Sapientia Divam:
  Castus cum telis ad latus ibat Amor.
Vatibus hæc primis junctas ostendit avenas,
  Suggessit numeros, materiémque dedit.
Fluminâque, & silvas cantare, & Numen in illis
  Iussit; & Hoc Divûm credite, dixit, opus.

Fortunate ſenex, per te redit illa voluptas
Séque iterùm naſci ſæcula priſca vident.
Illa tuis tota eſt, cantátque in verſibus ætas;
Tótque ſimul Vatum quod fuit, unus habes.
Unde, precor, tantus vigor eſt ægróque ſeníque?
An labor ipſe tuis eſt medicina malis?
An tibi dilectis venere è montibus herbæ,
Inſtaurare annos quæ potuere tuos?
An potiùs Dea, quæ primos docuiſſe Poëtas
Creditur, has vires ingeniúmque facit?
Sic eſt: illa tuum cæleſti nectare pectus
Imbuit, & docuit Numine digna loqui.
Et manibus modo plectra dedit, graciléſq; cicutas,
Aptáque temporibus laurea ſerta tuis:
Et modò, qui Superos traherent dictavit amores,
Et modò quæ poſſent verba domare feras,
Non ſinit hæc eadem longos ſentire dolores;
Non ſinit annorum, non meminiſſe tui.
Ergo licet morbíque premant, morbóſque senectus
Ipſa gravet nunquam te ſinet illa mori.
Nam quemcumq; ſemel placido Dea lumine vidit,
(Hei mihi quàm paucis evenit iſte favor)
Ipſe ſibi supereſt, vivitque à funere vates,
Et mors, illius nil niſi corpus habet.

ELEGIA V.

AD FERDINANDUM, Hiſpaniarum Infantem S.R.E. Cardinalem.

Cùm primùm in Belgium veniret.

CHRONICON.

VICIt Iter DVrVM VIrtVs tVa.

ERgo dies venit, quâ te fortiſſime Princeps,
Victricéſque manus cernere, & ora licet,
Fortunata

Fortunata dies, Belgarum digna quotannis
Plausibus, & vatum carmine digna coli.
Illa dies nostros inimica per arva timores,
Et Batavum ventis in mare ferre dedit,
Battave, si sapies, tua, dum licet, arma repones,
Et pacem orabis, quâ geris illa manu.
Plus aliquid, moneo, solitisque potentius armis,
Plus aliquid solito jam patiere metu.
Ferdinandus adest: tibi formidabile nomen,
Ni flectas Domino colla superba tuo.
Quid paret ille tibi campo monstravit in illo,
Spes ubi Suecorum, vestráque fracta jacet,
Scilicet ut timeas, potuit satis esse videri
Durum, quo venit te domiturus iter.
Per mare, per montes, aditúque asperrima saxa
Duxit cum signis agmina tota suis.
Illum & Rhæteæ videre in nubibus Alpes
Tendere, & in summis ponere castra jugis,
Creber ubi in præceps scopulos abrumpit hiatus,
Fluminaque horrendo lapsa fragore sonant;
Quæ nisi pallenti nemo videt ore viator.
Hæc animis ferro cetera facta via est.
Quâ Sueci obstiterant, per densa cadavera venit.
Testis adhuc ingens ossibus albet humus.
Nec mora longa fuit, venientem fulminis instar,
Quem non posse putat Suecus adesse, videt.
Tantáq; nox animi est; hâc sponte lacessere demēs,
Quâ perdendus erat, cœpit in arma manum.
Audendi causæ, felix furor hactenus, & spes
Imperij, & Suecæ robora pubis erant.
Dimicat Austriades, & castris exuit hostem,
Omniáque ingenti cæde fugâque replet.
Vicini colles, vicinæ sanguine valles,
Et procul hinc latè sanguine terra rubet.
Battave sic venit, qui, quàm sic vincere, mavult
Parcere, si vinci forsan amore potes.

Sic

Sic venit, monuítque alio te victor in hoste:
Tantáque confecit, dum tibi bella parat.
Ferdinandei sunt hæc primordia Martis.
Sic juvenis veterum contudit arma ducum
Carole, vósque atavi Reges, magníque Philippi,
Quæcumque æthereæ vos tenet ora plagæ,
Spectate è cœlo, & tanto gaudete nepote,
Qui, quâ venistis, tendit in astra viâ.
At nobis tecum simul omnia gaudia, Princeps,
Ipsa etiam tecum est visa venire salus.
Salve ingens animis, ingens virtutibus Heros,
Sospite quo, sospes Belgica semper erit.
Certa fides: mens hoc sapiens, innatáque stirpi
Austriacæ virtus spondet, & ipse Deus.
Talis Alexander, cùm debellare Darium
Cœpit, & Euphratem sub juga traxit, erat.
Talis erat proavus, cùm Rhenum victor & Albim,
Et tenuit Libyci littora capta freti.
O quoties, tibi seu domitas subjeceris urbes,
Seu valido adversas fregeris ense manus,
Jam castris assueta tuis Victoria laurum
Ad sibi dilectum deferet ipsa caput!
O quoties hæc scuta ducum, galeásque comantes
Atria formosâ figet ad alta manu!
Pictáque signa feras, avulsáque rostra carinis,
Heu nimiùm velis hactenus ausa suis!
I felix, tuà quò te virtus, Regie sanguis,
Famáque vincendo jam tibi parta vocat.
His rerum auspiciis maior tibi nascitur ordo,
Non leve principiis talibus omen inest.
Tempus erit, cùm te Nereus, amnésque Batavi
Victorem agnoscent, terráque capta suum.
Seu quicumque alius te per fera bella lacesset,
Exuvias domito semper ab hoste feres.
Eveniet, Martémque, & avitas laude columnas
Excessisse, tui meta laboris erit.

ELE-

ELEGIA VI.

AD GUILIELMUM DE VVAEL è Societate Jesu, per Flandro-Belgicam Præpositum Provincialem.

Cùm ab eo monitus esset, ut se litteris humanioribus daret.

NUnc mea sperati veniunt in lintea venti,
Pronáque cum ventis adjuvat unda ratem.
Imperio, Guilielme, tuo, ad Parnassia Tempe,
Quò mea me dudum vota tulere, feror.
Lætum iter: huc ducent properantem sponte Camœnæ,
Et, mihi qui dictat carmina, castus Amor.
Nil mihi vobiscum est gens tristis & aspera Musis:
Ite procul, vobis invia rura peto.
Nec tamen argutùm mihi sternutavit Apollo,
Nec dextrum niveæ vidimus omen avis.
Tu tantum Guilielme fave, satis omnis hoc est.
Si faveas, sternet Cynthius ipse viam.
Imus, & æternùm virides ascendere colles,
Et paucis notos stat penetrare specus.
Nec me detineant, quæ captat præmia vulgus;
Altera nec cœptum cura moretur iter.
Salvete æterni colles: juga vestra subimus.
O mihi felici sint ea tacta pede.
Hìc ego traducam lætos inglorius annos;
Hæc mihi fors felix regna, Deúsque dedit.
Si fas est, magni nobis concedite reges;
Plus aliquid sceptris hæc mihi regna dabunt.
Urbibus, & vobis ætas subducet honores:
Otia quod condent nostra, manebit opus.

Vos

ELEGIA VII.

AD OTHONEM ZYLIUM
è Societate Jesu.

Cùm Silvaducensis Divæ miracula evulgaret.

LIvor testis erit; geminas miracula Zyli:
Scribere sic de se non nisi Diva dedit.
Seu tibi flamma pia est, mollíque innoxia tactu,
Æquora suspensis sive moraris aquis;
Sive jubes rigidi mollescere vincula ferri,
Seu facis æratas sponte patere fores;
Seu recreas subitis infirmos viribus artus,
Prodigiis certat pagina quæque suis.
Sic mediâ ventos in tempestate coërces,
Et placidum invito gurgite sternis iter.
O quoties sua pro tabulis sunt vota natanti,
Cùm ratis insanis victa dehiscit aquis!
O quoties pallens coram latrone viator
Vix, Fer opem Virgo, dicit; & illa tulit!
Ducis & interdum strictos impunè per enses,
Quem circum sitiens sanguinis Ira fremit.
Vidi ego, quòd medio ferrum torpebat in ictu,
Virgineâ vires eripiente manu.
Sæpè globum vidi, qui fulmine pulveris actus,
Pectoris in summâ parte pependit iners.
Quin etiam tenues redeunt in corpora vitæ,
Natalémque novum sæpè cadaver habet.
Vita licet redeat, tamen hanc mors altera tollet:
Quam tu das, Zyli, vita perennis erit.
O nova præteritis miracula jungere felix,
Hoc age. Diva tuas dirigit ipsa manus.
Præcessere duces, animosi Lipsius oris,
Et Phœbi & Charitum par Puteanus amor.

Nomen

Nomen erit LipsI, donec Mons stabit Acutus,
Et rapidis Hallam Senna rigabit aquis.
Et Puteanus erit, duro dum nomine Collis,
At non languentûm vocibus Asper erit.
Tu quoque, dum votis, Zyli, tua Diva coletur,
Doctâque dum vivent scripta, superstes eris.
Silva dabit meritos, quamvis mœstissima, plausus;
Heu Silva! heu! nullis flenda satis lacrymis.
Fas audire fuit, fas & spectare dolentem;
Sit quoque fas luctus, Silva, referre tuos.
Dicebas, memini, Priùs ô à stirpe revellar,
Quàm vitiet ramos illa Megæra meos.
Vana precor, sævis victam tenet Hæresis armis,
Pérque meas multo sibilat angue comas.
Tristior hic sonus est, quàm Martius antè tumultus:
Audivi; atque iterùm sum mihi visa capi.
Hæc spiris tenet implicitam: vix libera vox est;
Libera vix tacito gutta dolore fluit.
Libertas tamen est, Batavis si creditur. eheu!
Quanto libertas me premit illa jugo!
Impia libertas, arctandáque mille catenis,
Quæ, nisi quà pereant, non finis ire tuos.
Unica, te Dominâ, miseris obstructa salutis,
Et centumgeminæ mortis aperta via est.
Libera sic non sim, mihi vix captiva videbor.
Hæresis est luctus causa capútque mei.
Illa necaturi perfundit tabe veneni
Ætherio solitas rore madere comas.
Ergò ego paullatim stygiâ corrumpar ab aurâ:
Ille mei sensim defluet oris honor.
Qualiter aut gelidis pallens Aquilonibus hortus,
Aut vitio cœli deficit ægra seges.
Pugno quidem contrà; sed Tempus, ut Hæresis, instat,
Et spolium de me quilibet annus habet.

Cùm-

En iterùm venit in cathedras, & pulpita doctor,
En iterùm post se Lessius ipse venit.
a Mortalésque docet, quæ sint ad gaudia nati;
b Quid cursum dubias dirigat inter aquas.
Quæ vada, quæ syrtes illuc properantibus obstent,
Quæ fragiles illuc pervehat aura rates.
c Quas habeat, quibus in tabulis spes naufragus; & quam
Annonæ nunquam deficientis opem.
Nesciit hæc Stagira sagax, ignaráque tanti
Porticus arcani, totáque Stoa fuit.
Altiùs hinc trans & nubes, & sidera fertur
Ad solium magni, consiliúmque Dei.
d Et docet, ut nostris similes Deus induat artus,
Naturámque novam, dissimilémque suæ.
e Ut simul extremas rerum excedentia metas
Aptet, & æterno fœdere nectat Amor.
f Cesserit ut morti, quem numquam vita reliquit,
Séque minor magnus gaudeat esse Deus.
Hæc nos, & nondum genitos arcana nepotes
Non defecturo, ceu priùs, ore docet.
Felix, qui præsens hausit spirantis ab ore,
Omnia quæ meritò discere secla volent,
Nos quoque felices, quibus hæc solatia restant;
Quamvis hinc abiit, non tamen omnis abest.
In chartis superest. Hìc, LessI maxime, præsens
Te fruor, hìc ego te penè videre puto.
Mensque sibi credit, gaudétque audire loquentem,
Totáque doctoris pendet ab ore sui.

Sit

a De Beatitudine.
b De Actibus Humanis.
c De Sacramentis.
d De Incarnatione.
e Unio Hypostatica.
f Communicatio idiomatum.

Sic oculos intenta suos dum pascit, & aures,
Nescio quid certè sentit adesse tui.
Ignoscant picti vultus, & picta tabellis
Nomina; quod legimus, maior imago tua est,
Quid nisi vox nobis, & verba sonantia desunt?
Pascimur ingenio postera turba tuo.
Sed neque vox deerit: te primus, & ultimus orbis
Audiet, & gemino proxima terra polo;
Et quæcumque ætas signabit euntia fastis
Tempora. Vox operis tanta futura tui est.
At vobis malè sit mala Mors, Noctésque malignæ,
Quarum hæc invidiâ lux propè rapta fuit.
Quis furor, ô pestes, vos sic armavit in illud,
Quod se posse neget carpere livor, opus?
Quídve virum petitis, cujus virtutibus æther
Annuit, & supplex invocat orbis opem?
Cur non Nestorios, cur non celatis Arios,
Tótque alios scelerum perfidiæque duces?
Opprimite hos tenebris, penitúsque involvite vestris,
Utiliter mundi publica damna latent.
Perdite, quæ populos, orbémque volumina perdunt.
Grande operæ pretium: tutior orbis erit.
Nocte tegi debet noctis fœdissima proles,
Quam Nox si videat, non ferat esse suam,
Hæ cedro niteant chartæ; situs inquinet illas.
Nam cur inficiant ista venena diem?
Eumenidum thalami, nigríque cubilia Ditis,
Aut Chaos, aut per quæ Cerberus antra jacet.
Aut carcer, cujus Furiæ pallentia servant
Limina sunt illis scrinia digna libris,
Quos Tumor, & Fastus, speratáque crimine Fama,
Et mendax peperit Relligionis Amor,
Et Furor, & cæcis implexus fraudibus Error,
Istáque quæ loquitur sæpè per ora, Venus.
Lessius intereà vestris redivivus ab umbris
Clarior, in lucem, post sua fata venit,

ELEGIA IV.

AD FRANCISCUM MONTMORENTIUM E SOCIETATE JESU.

Cùm Idyllia sua ederet.

HEroum Francisce genus, cui præmia Virtus
  Illo, quo satus es, sanguine digna dedit;
Præcipuè tot cum titulos in tædia vertit,
  Et tibi pro titulis omnibus ipsa fuit.
Quàm juvat umbrosos tecum conscendere colles,
  Caráque Cælicolis, & tibi, rura sequi?
Et fontes lustrare sacros, lucósque sonantes
  Divûm carminibus, carminibusque tuis?
Sed mihi Bethlemî placeant ante omnia valles,
  Et quæ Jessides per loca duxit oves.
Hîc inter nemora, & gratas pastoribus umbras,
  Cantando tenuit, demeruitque Deum.
Tantáque majestas calamis, & arundine parvâ,
  Et stipulæ potuit simplicitate capi.
Hîc dum manè novo stabulis educeret agnas,
  Ipsa simul Pietas manè petebat agros.
At non sacra pecus loca tangere passus, & olim
  Conscia nascentis tecta futura Dei.
Quamvis æstus erat, quamvis grex languidus umbras
  Quæreret, & medio frigora grata die,
Et Bethlæa gregē traheret specus: attamen, Umbram
  Hic captare meæ parcite, dixit, oves.
Relligiosus inest qui vos hinc arceat horror,
  Rupe sub hac infans vagiet ipse Deus.
O quoties, parvus caneret dum talia Vates,
  Immemor ardoris substitit omne pecus.
Sæpè etiam superi puerum cinxisse feruntur,
  Cantúsque ad pueri continuisse suos.

Parte

Parte aliâ ante pedes Salomoni æterna canenti
Fœdera mirantes procubuere feræ.
Impavidæ circùm vitulæ, tauríque jacebant,
Et lupus attento mixtus, & ursa gregi.
Fallor? an his etiam in silvis quæsivit & antris
Sollicito natum cum sene diva Parens?
Et fas hunc, inquit, certis deprendere signis:
Esse aliquem è Superis arguit ipse decor.
Quæ referat violas est vestis, eburnea cervix,
Aurea cæsaries, matris in ore color.
Hæc ibi me Francisce juvet memorare, tuósque
Quamvis dissimili voce referre modos.
Assyriis ô qui modò lucis inferat! ô qui
Me modò Chaldæi sistat ad amnis aquas!
Fusus ubi in musco Daniel ad flumina, Regem
Ire boves inter vidit, & esse bovem.
Ut videt, ut plorat, dum quâ modò fronte coronā
Hac Dominum spectat cornua ferre suum.
Ferreus est lacrymis, si quis non tangitur istis:
Ipso qui fletur plus feritatis habet.
Ferreus est etiam quem non Hebronia Tempe,
Nec Libani valles plus Helicone juvant.
Huc feror: his primùm cælo delapsa Poësis
Montibus erravit, cultáque Diva fuit.
Non petulans oculísve arguτans mollibus ignes,
Nec miscens numeris verba pudenda suis.
Qualem Cecropiæ mox prostituistis Athenæ,
Romáque dein mundi, nequitiæque caput.
Sed penitus formosa, suóque simillima cælo;
Blandáque, sed quamvis blanda, pudica tamen.
Cingebat castam Pudor & Sapientia Divam:
Castus cum telis ad latus ibat Amor.
Vatibus hæc primis junctas ostendit avenas,
Suggessit numeros, materiémque dedit.
Fluminaque, & silvas cantare, & Numen in illis
Jussit; & Hoc Divûm credite, dixit, opus.

Fortunate

Fortunate senex, per te redit illa voluptas
Séque iterùm nasci sæcula prisca vident.
Illa tuis tota est, cantátque in versibus ætas;
Tótque simul Vatum quod fuit, unus habes.
Unde, precor, tantus vigor est ægróque seníque?
An labor ipse tuis est medicina malis?
An tibi dilectis venere è montibus herbæ,
Instaurare annos quæ potuere tuos?
An potius Dea, quæ primos docuisse Poëtas
Creditur, has vires ingeniúmque facit?
Sic est: illa tuum cælesti nectare pectus
Imbuit, & docuit Numine digna loqui.
Et manibus modo plectra dedit, graciléśq; cicutas,
Aptáque temporibus laurea serta tuis:
Et modò, qui Superos traherent dictavit amores,
Et modò quæ possent verba domare feras,
Non sinit hæc eadem longos sentire dolores;
Non sinit annorum, non meminisse tui.
Ergo licet morbíque premant, morbósque senectus
Ipsa gravet nunquam te sinet illa mori.
Nam quemcumq; semel placido Dea lumine vidit,
(Hei mihi quàm paucis evenit iste favor)
Ipse sibi superest, vivitque à funere vates,
Et mors, illius nil nisi corpus habet.

ELEGIA V.

AD FERDINANDUM,

Hispaniarum Infantem S.R.E. Cardinalem.

Cùm primùm in Belgium veniret.

CHRONICON.

VICIt Iter DVrVM VIrtVs tVa.

Ergo dies venit, quâ te fortissime Princeps,
Victricésque manus cernere, & ora licet,

Fortunata

Fortunata dies, Belgarum digna quotannis
Plausibus, & vatum carmine digna coli.
Illa dies nostros inimica per arva timores,
Et Batavum ventis in mare ferre dedit,
Battave, si sapies, tua, dum licet, arma repones,
Et pacem orabis, quâ geris illa manu.
Plus aliquid, moneo, solitísque potentius armis,
Plus aliquid solito jam patiere metu.
Ferdinandus adest: tibi formidabile nomen,
Ni flectas Domino colla superba tuo.
Quid paret ille tibi campo monstravit in illo,
Spes ubi Suecorum, vestráque fracta jacet,
Scilicet ut timeas, potuit satis esse videri
Durum, quo venit te domiturus iter.
Per mare, per montes, aditúque asperrima saxa
Duxit cum signis agmina tota suis.
Illum & Rhæteæ videre in nubibus Alpes
Tendere, & in summis ponere castra jugis,
Creber ubi in præceps scopulos abrumpit hiatus,
Fluminâque horrendo lapsa fragore sonant;
Quæ nisi pallenti nemo videt ore viator.
Hæc animis ferro cetera facta via est.
Quâ Sueci obstiterant, per densa cadavera venit.
Testis adhuc ingens ossibus albet humus.
Nec mora longa fuit, venientem fulminis instar,
Quem non posse putat Suecus adesse, videt.
Tantáq; nox animi est; hâc sponte lacessere demēs,
Quâ perdendus erat, cœpit in arma manum.
Audendi causæ, felix furor hactenus, & spes
Imperij, & Suecæ robora pubis erant.
Dimicat Austriades, & castris exuit hostem,
Omniáque ingenti cæde fugâque replet.
Vicini colles, vicinæ sanguine valles,
Et procul hinc latè sanguine terra rubet.
Battave sic venit, qui, quàm sic vincere, mavult
Parcere, si vinci forsan amore potes.

Sic

Sic venit, monuítque alio te victor in hoste:
  Tantáque confecit, dum tibi bella parat.
Ferdinandei sunt hæc primordia Martis.
  Sic juvenis veterum contudit arma ducum
Carole, vósque atavi Reges, magníque Philippi,
  Quæcumque æthereæ vos tenet ora plagæ,
Spectate è cœlo, & tanto gaudete nepote,
  Qui, quâ venistis, tendit in astra viâ.
At nobis tecum simul omnia gaudia, Princeps,
  Ipsa etiam tecum est visa venire salus.
Salve ingens animis, ingens virtutibus Heros,
  Sospite quo, sospes Belgica semper erit.
Certa fides: mens hoc sapiens, innatáque stirpi
  Austriacæ virtus spondet, & ipse Deus.
Talis Alexander, cùm debellare Darium
  Cœpit, & Euphratem sub juga traxit, erat.
Talis erat proavus, cùm Rhenum victor & Albim,
  Et tenuit Libyci littora capta freti.
O quoties, tibi seu domitas subjeceris urbes,
  Seu valido adversas fregeris ense manus,
Jam castris assueta tuis Victoria laurum
  Ad sibi dilectum deferet ipsa caput!
O quoties hæc scuta ducum, galeásque comantes
  Atria formosâ figet ad alta manu!
Pictáque signa feras, avulsáque rostra carinis,
  Heu nimiùm velis hactenus ausa suis!
I felix, tua quò te virtus, Regie sanguis,
  Famáque vincendo jam tibi parta vocat.
His rerum auspiciis maior tibi nascitur ordo,
  Non leve principiis talibus omen inest.
Tempus erit, cùm te Nereus, amnésque Batavi
  Victorem agnoscent, terráque capta suum.
Seu quicumque alius te per fera bella lacesset,
  Exuvias domito semper ab hoste feres.
Eveniet, Martémque, & avitas laude columnas
  Excessisse, tui meta laboris erit.

ELE-

ELEGIA VI.

AD GUILIELMUM DE VVAEL è Societate Jesu, per Flandro-Belgicam Præpositum Provincialem.

Cùm ab eo monitus esset, ut se litteris humanioribus daret.

NUnc mea sperati veniunt in lintea venti,
Pronáque cum ventis adjuvat unda ratem.
Imperio, Guilielme, tuo, ad Parnassia Tempe,
Quò mea me dudum vota tulere, feror.
Lætum iter: huc ducent properantem sponte Camœnæ,
Et, mihi qui dictat carmina, castus Amor.
Nil mihi vobiscum est gens tristis & aspera Musis:
Ite procul, vobis invia rura peto.
Nec tamen argutum mihi sternutavit Apollo,
Nec dextrum niveæ vidimus omen avis.
Tu tantum Guilielme fave, satis omnis hoc est.
Si faveas, sternet Cynthius ipse viam.
Imus, & æternùm virides ascendere colles,
Et paucis notos stat penetrare specus.
Nec me detineant, quæ captat præmia vulgus;
Altera nec cœptum cura moretur iter.
Salvete æterni colles: juga vestra subimus.
O mihi felici sint ea tacta pede.
Hìc ego traducam lætos inglorius annos;
Hæc mihi sors felix regna, Deúsque dedit.
Si fas est, magni nobis concedite reges;
Plus aliquid sceptris hæc mihi regna dabunt.
Urbibus, & vobis ætas subducet honores:
Otia quod condent nostra, manebit opus.

Vos

Vos agitant curæ; vos ſpéque, metúque fatigant
  Numquam ſecurâ ſceptra tenenda manu.
At mihi non acies, non inſidiabitur hoſtis,
  Nec lateris pejor perfidus hoſte comes.
Lætus ego lauros inter, fontéſque perennes,
  Tempora ſinceræ plena quietis agam.
Non tamen ut poſitis cupiam torpeſcere curis,
  Otiáque ignavus deſidioſa ſequi.
Si neſcis, magnos mandas Guilielme labores.
  Sed leve fit, ſi, quod fertur, amatur onus.
Si non extremos propero pius exul ad Indos,
  Nec rate gemmiferi per freta curro maris:
Nec me facundæ commendat gratia linguæ,
  Nec rapitur dictis turba, favétque meis:
At mihi Pierides de lauro pulpita condent,
  In quibus oranti vox mihi carmen erit.
Hinc ego trans pelagus, trans uſtos audiar Indos,
  Clauſáque barbaricis Sinica regna minis.
Audiar, Oceanus quamvis obmurmuret ingens,
  Quamvis tam procul hinc illa receſſit humus.
Invia carminibus nulla eſt via: clauſtra revellam
  Sinica, & invadam quo licet illa pede.
Et faciam, ut medios Japon eat omnis in ignes,
  Et tener aſſueſcat velle flagrare puer.
Et prunas teneræ, ceu florum ſerta, puellæ
  Virgineis pergant implicuiſſe comis.
Sanctus Amor, tantis qui fortiùs ignibus urit,
  Has vires nobis, ingeniúmque dabit.
Hic mihi ſuccinctus pharetrâ dictabit & arcu
  Verba tyrannorum non cohibenda minis.
Nec minùs intereà patriæ vivam utilis: ingens,
  Quodlibet ad munus, carmina pondus habent.
Dicam ego, quàm pauper medio ſit avarus in auro:
  Quantæ paupertas, quæ benè fertur, opes.

Dicam

Dicam etiam facibus, quibus hîc Venus urit amantes,
  Accendi æternos in Phlegetonte rogos:
Et quibus una fuit Baccho indulgere voluptas,
  Tantaleo fervens quàm sit in amne sitis.
Quámque miser, vulgi quem fecit fama beatum;
  Quàm felix, quisquis sustinet esse miser.
Vos quoque lascivi gens perniciosa, poëtæ,
  Non tangent teneræ, me prohibente, manus.
Eheu! carminibus vix est, qui præbeat aurem.
  Turba, pii vates, frustrà operosa sumus.
Nempe nihil carmen, nil prodest carminis auctor.
  Quisque animi dotes utilitate probat.
Dicimur ignavi, levibúsque insistere curis:
  Hæc labor infelix præmia noster habet.
Quis me non culpat? quis non mihi, Desine, dicit,
  Méque reum stultæ sedulitatis agit?
Confiteor, non his possum durare ferendis.
  Ingenium frangunt talia verba meum.
Sed neque sustineo doctas odisse sorores,
  Ah! nimiùm morbo blandior ipse meo.
Nec pudor est, animi vitium, labémque fateri,
  Stultitiæque modum non posuisse meæ.
Tu quoque, cui mentes curis stimulantibus ægras
  Pandimus, & medicas scis adhibere manus,
Si nostrum, Guilielme, velis sanare furorem,
  Deprecer: usque adeò, quod nocet, æger amo.
Perge faces potiùs, flammísque adjungere flãmas.
  Me magis hic morbus, quàm medicina juvat.
Vicimus ô Musæ: venientem admittite vatem:
  Guilielmus votis annuit ecce meis.
Hic favet, hoc satis est. Populi vesana valete
  Murmura: Guilielmo judice tutus ero.

ELEGIA VII.

AD OTHONEM ZYLIUM è Societate Jesu.

Cùm Silvaducensis Divæ miracula evulgaret.

LIvor testis erit; geminas miracula Zyli :
  Scribere sic de se non nisi Diva dedit.
Seu tibi flamma pia est, mollique innoxia tactu,
  Æquora suspensis sive moraris aquis;
Sive jubes rigidi mollescere vincula ferri,
  Seu facis æratas sponte patere fores;
Seu recreas subitis infirmos viribus artus,
  Prodigiis certat pagina quæque suis.
Sic mediâ ventos in tempestate coërces,
  Et placidum invito gurgite sternis iter.
O quoties sua pro tabulis sunt vota natanti,
  Cùm ratis insanis victa dehiscit aquis!
O quoties pallens coram latrone viator
  Vix, Fer opem Virgo, dicit; & illa tulit!
Ducis & interdum strictos impunè per enses,
  Quem circum sitiens sanguinis Ira fremit.
Vidi ego, quòd medio ferrum torpebat in ictu,
  Virgineâ vires eripiente manu.
Sæpè globum vidi, qui fulmine pulveris actus,
  Pectoris in summâ parte pependit iners.
Quin etiam tenues redeunt in corpora vitæ,
  Natalémque novum sæpè cadaver habet.
Vita licet redeat, tamen hanc mors altera tollet:
  Quam tu das, Zyli, vita perennis erit.
O nova præteritis miracula jungere felix,
  Hoc age. Diva tuas dirigit ipsa manus.
Præcessere duces, animosi Lipsius oris,
  Et Phœbi & Charitum par Puteanus amor.

Nomen

Nomen erit LipsI, donec Mons ſtabit Acutus,
Et rapidis Hallam Senna rigabit aquis.
Et Puteanus erit, duro dum nomine Collis,
At non languentûm vocibus Aſper erit.
Tu quoque, dum votis, Zyli, tua Diva coletur,
Doctáque dum vivent ſcripta, ſuperſtes eris.
Silva dabit meritos, quamvis mœſtiſſima, plauſus;
Heu Silva! heu! nullis flenda ſatis lacrymis.
Fas audire fuit, fas & ſpectare dolentem;
Sit quoque fas luctus, Silva, referre tuos.
Dicebas, memini, Priùs ô à ſtirpe revellar,
Quàm vitiet ramos illa Megæra meos.
Vana precor, ſævis victam tenet Hæreſis armis,
Pérque meas multo ſibilat angue comas.
Triſtior hic ſonus eſt, quàm Martius antè tumultus:
Audivi; atque iterùm ſum mihi viſa capi.
Hæc ſpiris tenet implicitam: vix libera vox eſt;
Libera vix tacito gutta dolore fluit.
Libertas tamen eſt, Batavis ſi creditur. eheu!
Quanto libertas me premit illa jugo!
Impia libertas, arctandáque mille catenis,
Quæ, niſi quà pereant, non ſinis ire tuos.
Unica, te Dominâ, miſeris obſtructa ſalutis,
Et centumgeminæ mortis aperta via eſt.
Libera ſic non ſim, mihi vix captiva videbor.
Hæreſis eſt luctus cauſa capútque mei.
Illa necaturi perfundit tabe veneni
Ætherio ſolitas rore madere comas.
Ergò ego paullatim ſtygiâ corrumpar ab aurâ:
Ille mei ſenſim defluet oris honor.
Qualiter aut gelidis pallens Aquilonibus hortus,
Aut vitio cœli deficit ægra ſeges.
Pugno quidem contrà; ſed Tempus, ut Hæreſis, inſtat,
Et ſpolium de me quilibet annus habet.
Cùm-

Cúmque alios sanet Tempus, minuátque dolores,
Nostra quod augebit vulnera, Tempus erit.
Ah! potiùs ferro victor me perde, vel igni:
Sic mihi, si nescis, lenior hostis eris.
Non flebo in cineres verti, bustúmque meorum,
Dummodò sit pretium cladis, avita Fides.
Hoc mihi contingat: reddent hæc funera vitam,
Æternósque rogos obruet ille cinis.
At nunc, ô utinam! (miseris ignoscite votis)
Quàm quod sum, potiùs campus & herba forem!
Vos flentûm precibus faciles subscribere Divi
Hoc date, si mereor clade minore premi.
Erige Silva animos. Spes nunquam in Virgine nulla est;
Spes falli auguriis non solet illa suis.
Respice quo soleat succurrere tempore Virgo;
Hoc tibi spem, quamvis flebile, tempus alet.
Cùm jacuit nullâ medici curabilis arte,
Tunc exoravit Virginis æger opem.
Quíque sacrâ pictas suspendit in æde procellas
Navita servatus, naufragus antè fuit.
Vinclorum immunes, an onustos pondere ferri,
Laxavit tacitâ jussa catena serâ?
Virgo quibus gelidos animam revocavit in artus,
Nónne priùs cassum lumine funus erant?
Denique vota tuam toties orantia Divam
Pro deploratis scis valuisse malis.
Et tu spem retine, quamvis pessumdata, quamvis
Mœrens captivas Dommela volvat aquas.
Et quantum opprimeris, tantum sperare memento:
Crede mihi, Superos spes animosa capit.
Si capit, hoc satis est: tunc invia nulla saluti
Mœnia, nec vastæ stagna paludis erunt.
En tibi quò major surgat fiducia, Virgo
Per duo vix notam sæcula monstrat opem.

Aspi-

Aſpicis ut puro veniat pulcherrima cultu,
Si ſinerétque tuus, tota ſerena, dolor?
Aſpicis auguſtæ quàm blanda modeſtia formæ?
Quàm ſpiret roſeis gratia viva genis?
Maternos animos oculis vultúque fatetur,
Nec facie mentem diſſimulante venit.
Et venit in tenebras numquam reditura priores:
Hiſtoriæ, Zyli, lux erit illa tuæ.

ELEGIA VIII.

AD BELGICAM.

Cùm Marchio Aytonæ Militiam Regiam cœpit adminiſtrare.

BElgica pone metus, quamvis à cladibus ingens
Urit adhuc vulnus, Belgica pone metus.
Non tonat aſſiduè, nec ſemper fulminat æther;
Nec gravis æternâ grandine ſævit hiems
Nec ſemper ſors dura premit: mutabilis illa eſt
Cladibus à magnis proſpera ſæpè venit.
Proſpera nunc certè veniet, verſóque favore
Deſtituet quos eſt fraude coacta ſequi.
Proditio nullâ ſatis evitabilis arte,
Cúmque illâ finem luctus & angor habent.
Liber & aſſerto curret jam flumine Moſa,
Et lætus Batavis volvet ademptus aquas.
Ipſe etiam invitus quæ fert modò vincula Rhenus,
Franget, & excuſſo curret, ut antè, jugo.
Ibitis erectis ô magni cornibus amnes,
Nos animis; túque ô Iſula noſter eris.
Battave ſuccumbes: populi gaudete ſubacti,
Oppidáque indignis non benè capta dolis.
Fraudibus afflictas repetet Victoria partes:
Stabunt pro ſignis cauſa Deúſque ſuis.
Hæc ego vaticinor; nec me præſagia fallent:
Signa Deus tanto plena favore dedit.

Nos

Nos Moncada regit. Moncadâ præside rerum,
Placatum Belgis credimus esse Deum.

ELEGIA IX.

AD JOANNEM TOLLENARIUM E SOCIETATE JESU.

Cùm Ecclesiasten solutâ ligatâque oratione dilucidatum ederet.

Sic est: decipimur. Quodcumque videmus, inane est,
Et speciem somni prætereuntis habet.
Decipimur: vanum sine re sunt omnia nomen,
Quæ petit excepto Numine, noster amor.
Quisquis opes propter titulósque à plebe beatus
Diceris, & te, quod diceris, esse putas:
Dic ubi nunc trabeæ, & sellæ, quæque ordine longo
Tot reges trepidâ sceptra tulere manu,
Aurataeque trabes, & centum nixa columnis
Atria, & innumero limina trita pede?
Quid superest de tot celebratis urbibus olim,
Déque tot imperiis? fama fuisse refert.
Carthago cinis est: sunt collis & herba Mycenæ:
Has tellus; illas æquor & unda tegit.
Quid Pandioniæ jam sunt, nisi nomen, Athenæ?
Deme Poëtarum carmina, Troia quid est?
Plurimáque ingeniis opibúsque valentia quondam
Oppida, montanis nunc habitata feris,
Quorum cum totis periit quoque fama ruinis,
Quid modò sunt, quàm tunc, cùm viguere, minùs?
Nunc ubi tot quondam laudatæ carmine formæ;
Quò decor, & niveo fugit ab ore color?
At, puto, quas vates sapienter amare putamur,
Sunt aliquid Phocis, Pieridésque Deæ.

Musæ, noster amor, veniam date vera fatenti,
Quid vestrum est aliud, quàm levis aura decus?
Ut, quotquot vates, totidem faciatis Homeros,
Quid mutos cineres gloria vestra juvat?
Tu quoque Socraticis sapientia tradita chartis,
Quæque hortos jactas porticus alta tuos:
Famáque,quæ nomen spondes,laurósque perennes,
Præmia quæ, si quæ, digna labore datis?
Ut benè vincatis discentûm vota, quid illa,
Humanæ mentes, quo satientur, habent?
Nec mandasse juvat victuris nomina chartis:
Nomina cum chartis sunt peritura suis.
Sub magno nihil est quod lōgum duret Olympo:
Protinus, ut cœpit quidlibet esse, perit.
Quæ vitæ prima est, eadem quoque mortis origo:
Vix leve discrimen casus & ortus habent.
Omnia deficiunt, volucrísque simillima somno
Nos capiunt specie, decipiúntque suâ.
Ceu vapor in tenues Aquilo quem dissipat auras,
Aut citharæ quem dat pectine tacta, sonus.
Num minùs hæc larvæ mendax fugientis imago
Ludibriis verset pectora nostra suis?
Pro rebus stolidi speciem captamus & umbram,
Nec piget elusâ semper hiare siti.
Qualis qui mediis semper deceptus in undis
A refugo semper flumine sperat aquas.
Pinxerat, ut fama est, teneras cum frondibus uvas
Zeuxis, & ars ipsas decipiebat aves.
Sed tamen,ut rostro perstrinxit quæque tabellam,
Errorem sensit depofuitque suum.
Nec rediit cupidis ad eamdem protinus alis:
Fallere non potuit plus semel ille color.
At nos elusos eadem tamen usque voluptas
Ludit, & insanâ credulitate tenet.
Non captat nebulas, nec inanes cerva vapores,
Ut levet urentem pectus & ora sitim.

Nec bos irriguo pro gramine ruminat auras:
Flore nec in picto mel sibi quærit apis.
At nos auferimur rerum mendacibus umbris,
Turbáque mortales læta vapore sumus.
Qui Cererem cæsâ violavit in arbore, pœnam
Fertur inexpletam sustinuisse famem.
Pressus adhuc somno corpus mulcente jacebat,
Appositásque sibi somniat esse dapes.
Oráque vana movet, dentémque in dente fatigat,
Et vano fallit guttur & ora cibo.
Nos fumo vigiles, vigiles nos pascimur aurâ,
Et magis hæc nobis, quàm bona vera placent.
O faveant Superi tibi, cui mortalia tantam
Pectora stultitiam dedocuisse labor.
Primus in hoc sacros agitavit pulvere currus
Edoctus Salomon usibus ipse suis.
Illius ô felix i per vestigia vates:
Non est vox Musæ vana futura tuæ.
Illa, ubicumque canet, cælestiáque ora movebit,
Proderit, & positi causa furoris erit.
Audiat hanc dives, fiet de divite pauper:
Audiat hanc pauper, sat mihi, dicet, opum est.
Audiat hanc animi tumidus, tumor ille residet,
Et subitò fastus, altáque verba cadent.
Illius monitis gemmæ spernentur, & aurum,
Et quidquid toties sanguine vulgus emit.
Vivat, & æternùm tam felix Musa supersit,
Ceteráque ut pereant, nesciat illa mori.
Irrita non voveo: nullo non tempore vivet,
Victuríque eadem tempora vatis erunt.
Omnia vastantis legem non sentiet ævi,
Materiæ nec erit more caduca suæ.
Auguror, & fiet: fulvis quandoque coronis
Regales Siren exuet illa comas.
Sæpè tuos arcus infringet, sæpè sagittas,
Obruet illa tuas sæpè, Cupido, faces.

In lacrymas vinum, longa in jejunia luxum
  Vertet, & obſcœnos in pia vota ſonos.
Nec minùs evincet, claræ quoque murmura famæ,
  Ut ſæclis maneant omnibus, eſſe nihil.
Certè ego qui ſtulto tituli tangebar amore,
  Credebámque aliquid, quas ſequor, eſſe Deas,
Ut legi tua ſcripta, Pater, mea protinus odi,
  Et me damnavi, judiciúmque meum.
Iratúſque mihi: Cœptorum deſine, dixi:
  Quod fugit, & fallit, quis ſapienter amat?
Et jam diſſidium à Muſis benè ferre videbar:
  Cura nec illarum, nec rediiſſet amor.
Exemplo tamen ipſe tuo mea ſacra reſumpſi,
  Et, tua quo currunt æquore, vela dedi.
Plus aliquid ſpectas, quàm vatum vulgus, inane
  Quos juvat à ſcriptis nomen habere ſuis.
Ipſe Deus ſola eſt ſtudiorum cauſa tuorum:
  Meta tuis hæc eſt una petita rotis.
Hoc habeat votum noſtri quoque ſumma laboris:
  Tendere ſic rerum nos per inane juvet.
Ipſe Deus noſtri pretium eſt, ſi cauſa, laboris:
  O tanto felix auſpice quod ſit opus!
Hic modus: hæc noſtro ſignetur ſemita curru,
  Irrita pars talis nulla laboris erit.

ELEGIA X.

AD FRANCISCUM VIVERIUM Medicum Gandavenſem.

Cum juſſu Senatus ederet Opus medicum, quod inſcribitur, Antidotarium Gandavenſe.

QUas vires Natura, quibúſque inſeverit herbis,
  Tempore laus omni maxima ſcire fuit.
Hac ope, dum vixit, Priſco Podalirius ævo,
  Eripuit certæ corpora ſæpè neci.

Cui non Phillyridæ, doctíque Machaonis artes,
  Cui non Pæoniæ gratia nota manus?
Miscuerant succos: æger bibit: haud mora: venis
  Causa mali, languor corpore pulsus erat.
Quid tamen ex illis, nisi nomen inutile restat,
  Famáque, quæ miseros, nil habet, unde levet?
Artis erit, Francisce, tuæ felicior usus,
  Vivere, quæ multis, post tua fata dabit.
Tradita sic chartis nostros pervenit in annos
  Utilis ars Coi, Pergameíque senis.
Ars facit, ut valeāt homines, non fama medentûm:
  Arte mali semen, tollitur arte malum.
Tempus ad hoc multis vitæ nova causa fuisti,
  Auxiliis multi convaluere tuis.
Nec tua se tenuit patriis industria muris:
  Non illam, quamvis maxima, Ganda capit,
Finitimas etiam latè se fudit in oras,
  Et paribus visa est passibus ire Salus.
Atque utinam rivis fons ille perennibus iret,
  Currentésque nihil sistere posset aquas!
Irrita sed voveo: scatebris arentibus undæ,
  Támque salutares deficietis aquæ.
Corporis iste vigor seris tardabitur annis,
  Nec poteris longas semper inire vias.
Paullatim vires, & te tibi subtrahit ætas,
  Morsque gradu strepitum non faciente venit.
Ah! cur hæc sacris non est medicabilis herbis?
  Cur tantum terris invidet illa bonum?
Quid queror, aut timeo! docta tibi mēte reperta est
  Quâ mortem fallas, effugiásque, via.
Quâque tuas artes, & opem poscentibus adsis,
  Nec careant usu sæcula sera tuo.
Quæ vis Pæoniis, & quanta potentia succis,
  Et quæ temperies, scribere cura tibi est.
Hoc petit ut facias, pars cujus es, ipse Senatus;
  Utque petat, censet muneris esse sui,

Gaudet

Gaudet amans populi populo prodesse Senatus:
  Exigere illa tuam cura coëgit opem.
Exigit hanc, quæ te tangit quoque publica cura,
  Et pius est patriæ consuluisse labor.
Tu Gandæ, præter nomen famámque, relinques,
  Per quod te nunquam Ganda carebit, opus.
Tunc quoque cùm vivis te mors exemerit, & cùm
  Funebris exuvias clauserit urna tuas,
Sæpè tuâ vires æger sperabit ab arte,
  Sæpè tuâ sumet pocula mista manu.
Posteritas omnis sic te præsente fruetur,
  Auxiliis nunquam destituenda tuis.
Mors spolium de te nullum, nisi corpus, habebit,
  Civibus hoc tantùm subtrahet illa tuis
Quos meliore tui nunquam non parte juvabis:
  Jámque cinis, multis causa salutis eris.
Plus ita quàm Pæon, plusquàm cũ fratre Machaon,
  Quorum nil, præter nomen, habemus, ages.
Laude tuâ semper famâque superstite vives,
  Nec velut hi, sterili nomine clarus eris.
Proderis infirmis, ægrísque medebere donec
  Humanum medicâ corpus egebit ope.
Nec sinet, immensũ quam nunc transmittis in ævũ
  Victricem lethi, te Medicina mori.

ELEGIA XI.

ANTONIO ENGRAND.

Monasterij S. Petri in Monte Blandinio
juxta Gandavum Abbati.

Cùm annua præmia juventuti studiosæ Societatis Jesu Gandavi donaret.

AOnij montes, celebratáque vatibus antra
  Quid nisi, nominibus sunt modò nota suis?

Non illic Musæ, non illic Phœbus, ut olim,
Per virides lucos, & juga sacra canunt.
Non Helicon, rigidas quod possit ducere quercus,
Non vada Permessi, quo teneantur, habent.
Deserti lugent colles & flumina: Musis
Barbarus expulsis omnia victor habet.
Quid faciat? mœstus per terras errat Apollo,
Et stabilem toto quærit in orbe locum.
Dúmque vagus fertur, dum lustrat Belgica Tempe,
Constitit ad ripas, advena Scaldi, tuas.
Blandinióque videns placitos in monte recessus:
Sit modus hic, sedes hæc mihi, dixit, erit.
Mons sacer, & montis dominus placuere: volentem
Me tenet hic, atque hic: dulcis uterque mora est.
Phocidos hîc gratas sensim obliviscimur umbras,
Parnassíque jugum, Castaliósque lacus.
Hoc meritum est, Engrande, tuum: me figere sedem
Quòd juvet hîc, plus tu quàm locus ipse, facis.
In pretio tibi sum: tu me, comitésque benigno
Excipis hospitio: tu mea sacra foves.
Auspice te virtus studio certaminis ardet,
Et per te pretium dulce laboris habet.
Quod licet, & possum, reddam pro munere munus,
Et nostris opibus, carmine gratus ero.
Dixit, & impellens citharam, dominúmque, locúmque.
Extulit, & vivax nomen utrique dedit.

ELEGIA XII.

AD JACOBUM VVALLIUM E SOCIETATE JESU.

Ut Poëmata sua in lucem edat.

F[..]os & amor vatum, quo Cynthius ipse canente,
Et veniunt faciles ex Helicone Deæ,
Quando

Quando erit, ut magnis addat te fama poëtis,
A tota dignum posteritate legi?
Serta quidem laurósque tibi properamus amici:
Munera privati sunt tamen ista laris.
Immensum tua Musa, nec arctius orbe theatrum
Exigit: hoc spatium laudis habere potes.
Quis tibi non canit hæc, & miscet plausibus iras?
Illa tibi irasci me quoque causa jubet.
Quod potes, hoc igitur tantùm te posse sciemus?
Soláque spes de te votáque semper erunt?
Utilis intereà, meliórque elabitur ætas.
Cessatum satis est: quò vocat ira, sequar.
Nec mihi vindictæ est, quam non vereare facultas.
Musarum causa est: & Deus ora movet.
Nec tibi, si causâ victus vincaris & armis,
Turpe puta culpæ pœnituisse tuæ.
Invidiam, & lauros, & nomen, & omnia vatum
Præmia Pierides jam meruere tuæ.
Sive gravi nixus canis arma virósque cothurno;
Armis digna virûm verba cothurnus habet.
Seu Latiam tentas Venusinâ barbiton arte;
Proveniunt Latiâ carmina digna lyrâ.
Seu cantes elegos: Quo, dicat, Apolline Naso
Implevit numeros iste poëta meos:
Seu Deus increpuit thyrso graviore furentem,
Nil vulgare sonas: omnia pondus habent.
Sermo fluit purus, priscóque simillimus auro,
Et quem Roma vetus non neget esse suum.
Pars operis quæcumque tui, quæcumque legetur
Pagina, me verum dicere testis erit.
Curarum intereà pretium tibi vile tuarum est,
Si te nil aliud, quam labor ipse juvat.
Admonui quoties, Debes tua carmina famæ:
Fama tuum expectat non patienter opus.
Sic ego. sed mihi tu, Musisque monentibus aures
Obstruis, & paucos poscere carmen ais.

Quid culpam extenuas? non excusabilis illa est.
  Quæ labor est meritus præmia ferre, ferat.
Quis, nisi mentis inops, ipsis jam dives ab Indis
  Dum redit, advectas in mare mittat opes?
Numquid Erythræo quas legit littore conchas?
  Rursus Erythræo littore condit Arabs?
Quid tibi, quid Superis obstas, tantúmque recusas
  Quantum optare soles, nec tua vota capis?
Ergo terra tuum cum corpore nomen habebit?
  Et qui te tumulus, tam bona scripta teget?
Sit tibi mens melior, nec postera nesciat ætas,
  Nec tua, te priscis vatibus esse parem.
Marmora Lysippus, vivósque imitantia vultus
  Non tulit in cæco signa latere specu.
Nec Venerem Cous, postquam pinxisset Appelles,
  Passus in obscuro delituisse loco est.
Tu tua scripta premes? potioráque marmore & ære
  Ingenij perdes tot monumenta tui?
Si furor antiquis placuisset vatibus idem,
  Quid Maro, quid Flaccus, quid modò Naso foret?
Hæc eadem magno si mens venisset Homero,
  Quis vatum Aoniis ora rigasset aquis?
Finibus exiguis virtus, & inertia distant,
  Obruta si virtus semper, ut illa, latet.
Si Calamis nocti tantùm tenebrísque laboret,
  Exactos Calamis quid mihi jactet equos?
Illa Syracosij toties laudata Myronis
  Bucula, quæ domino, quæ sibi fama fuit:
Plus propè, quàm domino, luci debere fatetur;
  Hæc vitam, hæc famam contulit, ille manum.
Ille dedit saxo vitam, lucémque mereri:
  Quod vivat, quod adhuc nota sit, illa dedit.
At tibi, si lateas, quid proderit esse poëtam?
  Si renuis laurum, quid meruisse juvat?
Quid dubitas, nimiúmque times tua credere famæ
  Carmina: nil illis cura quod addat habet.

Aude,

Aude, quid trepidas? en cum lauróque tuâbque
  Fama tuas pridem constitit ante fores.
Hoc aude versare tuos in pulvere currus:
  Ne dubita, vinces: palma parata tibi est.
Sæpè aliquis laurósque comis, ederásque precatur,
  Implorátque omnes, sollicitátque Deas,
Nec veniunt ederæ, nec circum tempora lauri,
  Nec misero Phæbus, pieridésque favent.
At, tibi quos vivo promittit Fama triumphos,
  Paucis post cineres vatibus æqua dedit.
Ipsa tibi defert Pindi de vertice laurum,
  Sertáque temporibus Calliopea tuis.
Ecce tibi assurgit Phœbi chorus omnis, & orat
  Ut te respicias, &, quod es, esse velis.
Sarmaticas horrens Nasonis spiritus umbras
  Dum fugit, & nostram lustrat & ambit humum,
Repperit heredem, dominóque ævóque superstes
  Incidit ingenio, magne poëta, tuo.
Hunc tu; quem nec hiems Scythiæ, nec Cæsaris ira
  Perdidit, hunc in te non superesse sines?
Hoc tu si facies, tum te de marmore dicam
  Excisum è Scythicis pectus habere jugis.
Hoc tu si facies, fiam de supplice vindex.
  Cornua jam sumpsi: dum licet illa cave.
Indice me (neque enim nomen culpámque tacebo
  Nec mea cum paucis juncta querela venit)
Indice me, donec vates, ederæque vigebunt,
  Dicêris populi publicus ore reus.
Cedis? an obduras? nec te mea vota, nec iræ,
  Nec te Parnassi numina magna movent?
Jam feror in pugnam: neque me reverentia vertet,
  Aut pudor, aut tanti causa furoris amor.
Nec vani assultus, nec erunt sine viribus iræ:
  Pierides nobis, & dolor arma dabunt.
Trans ego Pyrenem, trans altas audiar Alpes,
  Vena mihi felix sit modò, parque tuæ.

Solis ab occasu mea vox pertinget ad ortum,
Nec te posteritas nesciet esse reum.
Sed, puto, flecteris: si falles, pagina testis
Hæc maneat culpæ tempus in omne tuæ.

ELEGIA XIII.

AD FRANCISCUM GANDAVILLANUM Episcopum Tornacensem inauguratum.

AUgustum, Francisce, caput submitte tiaræ,
Sume pedum sacrâ Pontificale manu:
Non titulis, domuíque tuæ data, maxime Præsul,
Munera, sed meritis, judice Rege, tuis.
Digna quidem fastis semper gessêre parentes,
Et Regem obsequiis demeruere suis.
Incorrupta fides, nullísque infracta procellis,
Gloria Villanæ est, raráque fama domus.
Illa, fidem Belgî magno violante tumultu,
In tanto rerum turbine, firma stetit.
Hanc neque promissis convellere turba rebellis,
Nec prece, nec pretio, nec potuere minis.
Parte sui magnâ sospes se Belgica vobis
Debet, & hoc gaudens, gratáque sæpè refert.
Quid memorē innumeras, victorum præmia, lauros,
Majores toties quas meruere tui?
Hic acie vicit, muris hic depulit hostes;
Ille suo moriens sanguine tinxit humum.
Perstitit ille, suâque enses in casside fractos,
Rettulit, & centum pervia scuta locis.
Immanem ille, & adhuc stillantem cæde bipennem
Atria victrici fixit ad alta manu:
Exuviásque ducum, currusque, hastásque cruentas,
Bellica virtutis pulchráque signa suæ.
Est igitur, quo nunc frueris, tua, maxime Præsul,
Et majore etiam digna favore domus.

Sed

Sed genus, & proavos, & quæ non feceris ipse,
Ceu tua vix essent, pæne aliena putas.
Pars minor est in laude tua laus tanta tuorum,
Multum illis debes, plus tamen ipse tibi.
Quòd Latias olim virtus tua transiit Alpes,
Quòd te mirata est Martia Roma, tuum est.
Illic certantem quòd te stupuere Lycæa,
Doctáque promentem pectoris arma, tuum est.
Et veteres olim, mandato Regis, honores,
Et jam ferre novos, & meruisse, tuum est.
Progenies, seriésque ducum, laudatáque Regum
Gloria principiis talibus orta venit.
Ah! valeat, quisquis ceras nil præter avorum,
Magnáque nil præter nomina, laudis habet.
Qui tantùm famæ, titulísque incumbit avitis;
Heu, quantum generi detrahit ille suo!
Demite virtutem, quæ nobilitatis origo est,
Jam Cossi, & Decii quid nisi vulgus erunt?
Demite virtutem, totum mors tollet Achillem;
Ignotum Æneas nomen, & Hector erunt.
At tibi (quæ laus est vera, & pulcherrima) semper
Virtutem generi jungere cura fuit.
Inde tibi venit sapientia Præsule digna,
Ménsque capax tantæ sumere molis onus.
Quid, quod in hoc scandis Leopoldo vindice culmen?
O quanto tua se gloria teste probat!
Quid tua non poterit tanto sub nomine virtus?
Sit, precor, auspiciis non minor illa suis.
Nec tamen hic gradus est in tanto summus honore;
Est hoc ferre decus, quàm meruisse, minus.
Sic auges noménque tuum, noménque tuorum:
Sic veræ fructum nobilitatis habes.
Illa via est, quâ tu, quâ gens Villana potestis
Crescere; tu gentis laudibus, illa tuis.

ELEGIA XIV.

AD MARCHIONEM AYTONÆ.

Cùm hosti Mosam eripuit.

MIlitiam quisquis spatio metiris & annis,
Falleris : ingenii est illa capacis opus.
Scilicet ars belli solo non discitur usu :
Qui valet ingenio, protinus arte valet.
Lucullus belli fulmen, celeberrimáque inter
Nomina, quos habuit Martia Roma, ducum,
Antè licet nullis umquam versatus in armis,
Ingenio miles dúxque repentè fuit ;
Et Ponti Regem, Europâque Asiâque potentem,
Cui dederat victas Græcia tota manus,
Indomitúmque & adhuc Romanâ cæde cruentum
Vicit, & amissas Roma recepit opes.
Ingenium felix nobis quoque vincit ; & à se,
Quidquid vix aliis contulit usus, habet.
Hoc duce quod metuas, numquam tibi Battave deerit,
Cúmque tuo crescent gaudia nostra metu.
Hic vir, hic est nostræ mora depulsórque ruinæ,
Cui patria acceptum non periisse refert:
Non periisse parum est : etiam victricia signa
Fixit in hostili fixáque servat humo.
Ille Mosam, te nequidquam obsistente, recepit ;
Cúmque Mosâ, quæ nunc oppida capta forent.
Grande rudimentum primis quod præstitit armis,
Quod dux optaret quilibet esse suum.
Si licet è factis res divinare futuras,
Battave triste tibi Mars tuus omen habet.
Mars sequitur plerúmque duces : dux maxima belli
Alea, dux in se publica vota gerit.

As

At tu, perpetuos cui jam decrevit honores
Inter laurigeros bellica fama duces;
Sic gere, quem, Moncada, tibi Rex addit, honorem,
Ut titulos æques Marte togâque tuos.
Successum, quidquid conabere, semper habebit:
Hanc tua spem virtus major honore facit.

ELEGIA XV.

AD JOANNEM HAEFFNECKERUM è Societate Jesu, Serenis. LEOPOLDI Ecclesiasten.

Cùm è Belgio in Germaniam revocaretur.

ERgò dividimur juncti modò? quíque doloris
Supremus gradus est, non rediturus abis?
Et vox alloquitur mœstos extrema sodales,
Unúmque ingeminat illa diserta Vale?
Me miserum! quàm nulla diu sibi gaudia constãt!
Quàm facilè in ventos dissipat illa dolor!
Quid tenuisse viam per tanta pericula prodest,
Tam citò si nobis eripiendus eras?
Pænè erat optandum, nobis ne cognitus esses:
Non est ignotis pœna carere bonis.
Quæ te causa tamen nostris avellit ab oris,
Et longas iterùm cogit inire vias?
Scilicet intellecta parùm facundia Belgis
Non habet hîc opibus digna theatra suis.
Austria te revocat, te Belgas illa reposcit,
Te velut injectâ vindicat illa manu.
Illa cupit pendere iterùm dicentis ab ore,
Et pasci verbis instituíque tuis.
Austria quid spoliis exultas improba nostris?
Spésque tuas nostro læta dolore foves?

Hoc

Hoc etiam cupidè pendet Leopoldus ab ore,
Hæc quoque vox illum suadáque docta tenet.
Quem petis, hic petiit: studiis certetur utrimque;
Fortior hic quamvis pluribus unus erit.
Fortior ah populis unus quoque pluribus esset,
Si non præferret publica vota suis.
Avelli patitur sua te solatia Princeps,
Dátque pius victas utilitate manus.
Haeffneckere vale: tua te facundia nobis
Eripit, &, quo te gens tua poscit, amor.
Nec tamen eripiet: comes indivisus euntem
Per juga, per silvas, per loca vasta sequar.
Tecum iter ingredior. Jam Rhenum flumen, & Istrum,
Jam video turres, magna Vienna tuas.
Culmina jam Divûm video, jam Cæsaris arces:
Mœnia jam tango quo licet illa pede.
Jam procùl abstractum patriis Germania Belgis
Me tenet, & civem non negat esse suum.
Fas erit hìc notas audire & reddere voces:
Multa loquar præsens hìc tibi, túque mihi.
Hìc lætos sempérque alacres mihi cernere vultus,
Hic mihi facundo fas erit ore frui.
Quos benè junxit amor, nec separat ultima tellus,
Nec circumfusis, quà patet, æquor aquis.

ELEGIA XVI.

AD MATREM MISERICORDIÆ.

Pro valetudine ALOYSII LAVVENBACH *è Societate Jesu.*

DIva, tibi cari tandem miserere poëtæ:
Hìc tua consumptâ poscitur arte manus.
Altera jam silvas revocatis frondibus æstas
Vestiit, & silvas altera nudat hyems,

Cùm jacet, & vitio tabefcit pectoris æger :
Nec modus eft tanti nec medicina mali.
Afpicis, ut macies vultum depafcat & artus ?
Vividus ut toto fugerit ore color ?
Quid fuper ex illo ? pro corpore, corporis umbra eft,
Membráque vix, animâ jam fugiente, trahit.
Nil miferum lectæque herbæ, fuccíque potentes,
Nil patrii cæli, nil juvat aura maris.
Nec quibus & focii, nec nos, quibus utimur, artes.
(Nam medicum fecit me quoque vatis omor)
Deficit, & pariter fpes deficit ipfa medentûm.
En agedum vati, Diva, medere tuo.
Fer bona mater opem : multos fervabis in uno.
Tu vati, ille aliis caufa falutis erit.
Dum tibi depulfis augetur gloria morbis,
Accedat titulis fofpes & ille tuis.
Te facilem fibi fenferunt tot millia matrem ;
Nec tamen in laudes turba diferta tuas.
Hic oculos, lucémque tibi debere fatetur :
Quámque videt lucem, tam tua dona videt.
Carceris ille fores à te fibi narrat apertas,
Donáque fert illâ, quâ modò vincla, manu.
Hic loquitur, cui poffe loqui natura negarat ;
Ipfáque fe memorat vox opus effe tuum.
Quis tamen ex illis tradit miracula famæ ?
Victuro certè carmine nemo canit.
Te meus hic vates, modò des in carmina vires,
Carmine, quod tempus vivet in omne, canet.
Quod modò tabe perit, venâ tunc divite felix,
Inque tuas laudes fertile pectus erit.
Tunc neque jam labens, nec poftera nefciet ætas
Te vati medicas applicuiffe manus.
Omniáque agnofcent, quod par fibi fæcula femper
Mirabuntur opus, muneris effe tui.

Sed

Sed tamen hoc minus est, quàm quòd te respicit
unam,
Et toties aras volvitur ante tuas.
Nos quoque (si quid id est)& flentes vatis amici,
Ut puto, grata tibi turba, precamur idem.
Nam veneror, seu te desertum in monte sacellum,
Seu vetus annoso cortice quercus habet.
Hoc orant alii tua circum altaria fusi,
Et multos lacrymas non retinere puto.
At mihi jam toto dolor hic non deficit anno.
Exercet somnos hæc quoque cura meos.
Quid tamen hæc prosunt cum tot suspiria votis?
Num minùs infesto carpitur ille malo?
Quid rear? an de te, quasi non succurrere possis,
Omnia cùm possis, me dubitare putem?
Diva, velis tantùm; satis est voluisse: resurget.
Scimus, Diva, tuas omnia posse manus.
Hoc ego si dubitem, tunc in me languor ab illo
Transeat, & quidquid non tulit, ipse feram.
Et, quo pœna mihi, nec vulnus acerbius esset,
Æger, &, ut nunc est, sit miser ille diu.
Per bona mater opem. Nam posse, & velle mederi
Fixa docent aris plurima signa tuis.
Ipse etiam titulus, tua quo signatur imago,
Exorare tuam pænè videtur opem.
Mater, non tua sunt, ut cætera pectora matrum:
Omnia sint unum, plus tua matris habent.
Adsis ô mater, nec nominis immemor hujus,
Servandi partem spem mihi tolle mei.
Vivat, si meruit, cui de te scribere semper
Mens fuit, & per te si modò vivat, erit.
O cœli decus, ô magni spes publica mundi,
O de te genito numine digna parens:
Per lacerum nati pectus, laceratáque spinis
Tempora, per fixum cuspidis ære latus;

Pérque tuum toties in nati pectore læsum:
Nam tua, quæ nati vulnera, semper erant:
Annue sollicit's rerum mitissima votis:
Annue, nec vatem despice, Diva, tuum.
Sic tibi non desint memores pendere tabellæ:
Sic in sera tuus sæcula cultus eat:
Sic tibi votivis niteant altaria flammis:
Sic niteant altis aurea dona tholis:
Sic cum tot populis videas & regibus orbem
Ante tuos humilem procubuisse pedes.
Fallimur? an subitò facies in imagine visa est
Blandior, & gemitu tangitur illa meo?
Auguror: eveniet votorum summa meorùm:
Accipies pronâ supplicis aure preces.
Qualia tunc, & quot pro salvo munera vate,
Quos tibi tunc flores, quot tibi serta feram!
Hunc ego ritè diem memori pietate quotannis
Prosequar, & lætus per tua templa colam,
Natalémque meum sollemni more vocabo.
Tam mihi, tam vati candida surge dies.

ELEGIA XVII.

S. ANDREÆ IN CRUCEM AMOR.

Flebat, & exceptum gremio mœstissima Mater
Spectabat Nati corpus inane sui,
Et stabat feralis adhuc, multóque rubebat
Sanguine crux alto conspicienda jugo.
Vidit, & eliso percussis aëre pennis
Protinus in summo stipite sedit Amor.
Exuit hic humero pharetram, selectáque prompsit,
Et tinxit Domini sanguine tela sui.
Quæ fuerant aurata priùs, jam tela rubebant:
Aurum sanguineus texerat omne color.

Aspi-

Aſpicit has, tractâtque manu, verſâtque ſagittas,
Miratúrque ſuum teliger ales opus.
Nec mora: quas habeant in ſaucia pectora vires,
Vulnera quæ faciant, experiamur, ait.
Protinus exarſit, quicumque eſt tactus ab illis,
Nec potuit flammas diſſimulare ſuas.
Ex illo pharetræ non ceſſavere, nec arcus;
Nulláque non pueri certa ſagitta fuit.
Gaudet, & inſtat Amor: creſcit ſucceſſibus uſus:
Teláque cùm jecit plurima, plura jacit.
Viderat Andream montis juga ſacra petentem
Supplicio Domini facta cruenta ſui:
Lunavítque ſuos arcus, miſsâque ſagittâ,
Quæ locus hic poſcit vulnera, dixit, habe.
Tactus erat: ſerpunt flammæ: trajecta perurit,
Quo ſua tela puer tinxerat, oſſa cruor.
Nec mora: ſumma jugi celer in faſtigia fertur:
Et pietas vires, & novus addit amor.
Illic in mediâ ſupplex procumbit arenâ,
Multáque cum lacrymis oſcula figit humo.
Et modò dum crucis eſt Dominíque in imagine totus:
Crux, ait, ô vitæ ſit quoque meta meæ.
Et modò pro Domino Domini veſtigia tangit,
Impreſſas tamquam ſervet arena notas.
Hîc ſtetit: hîc jacuit: ſuccos hîc hauſit amaros:
Sanguinis hæc guttas forſan arena bibit.
Hîc tremuit nudus, figendáque brachia clavis
Præbuit: hoc ſtabat crux veneranda loco.
Talibus atque aliis dulcem nutribat amorem,
Materiem flammis ſufficiente loco.
Hinc crux in votis, crux illi ſemper in ore eſt,
Et penitus totâ mente recepta ſedet.
Hanc amat, hanc optat, ſolâ ſuſpirat in illa:
Illius hanc animo nóxque diéſque refert.

Sæpè videns altam procero vertice quercum :
O utinam de te crux mihi fiat , ait !
Interdum tereti circumdat brachia trunco ,
Visâque crux illi , quod tenet , esse fuit:
Mixtâque blanditiis suspiria pectore fundens
Humectat lacrymis robora pressa suis.
Denique quidquid agit , quoquo vestigia vertit ,
Non aliud votum pectus amantis alit.
Riphæi montes , & Achaica littora testes ,
Quæque procul Scythico terra sub axe jacet.
Quo spes cumque vocat , per dura per aspera rerum
Circumfert Domini signa verenda sui.
Stat crux in templis : stat crux sublimis in aris :
Crux stat in aëriis conspicienda jugis.
Non tulit Impietas tot templa erecta , tot aras ,
Sacráque tam multis fixa trophæa locis.
Captus erat : capto , Tua desere signa , tyrannus,
Aut tua supplicium crux tibi , dixit , erit.
Quid facis ? ignarus cupidum solaris amantem :
Quod tu supplicium , spem vocat ille suam.
Si nescis, genus hoc pœnæ pro munere poscit.
Ut doleat , mortem , quódque minare , nega.
Crux illi regnis , crux vitâ carior ipsâ est :
Hanc benè tormentis & nece credit emi.
Andreas fruitur votis : cruce pendet in altâ ,
Estque voluptati qui necat ipse dolor.
I felix , & te dignum molire triumphum :
Jam sperata crucis præmia victor habes.
Felix qui meruit , quâ tu , quoque cuspide figi ,
Et Domino similis , quà licet , esse suo.
Hoc mihi contingat : nihil est quod poscimus ultrà :
Hac ego , dum vivam , cuspide læsus eam.

ELE-

ELEGIA XVIII.

AD SOMNUM.

Somne, quies animi, curarum, Somne, levamen,
Et primus placidos inter habende Deos:
Seu prope Cimmerios tua te tenet aula jacentem,
Seu legis in tenerâ molle papaver humo:
Seu geminas aperis valvas, habituráque mittis
Somnia, seu mittis non habitura fidem:
Huc ades, & tacitis allabens leniter alis,
Nostra soporiferâ lumina tange manu.
Decubui: sed enim multo jam tempore noctis
Sum vigil, & lasso corpore: Somne veni.
Eia age Somne veni: nec enim tibi causa morandi est:
Si qua foret, certè conscius ipse forem.
Nam neque, quas colimus, Terror circumvolat ædes,
Nec sedet ante fores anxia Cura meas.
Nec tibi trux Boreas, nec turbidus obstrepit Auster.
Æolius clausum carcer utrumque tenet.
Nec canis ad limen, nec sub trabe garrula Progne:
Garrula jam Progne, jam tacuere canes.
Nunc etiam nox alta favet, nunc humidus aër,
Lunâque somniferis humida rorat aquis.
Vicinis tantum foliis immurmurat aura,
Et rivus tremulæ lenè susurrat aquæ.
Somne veni: cristata cadet tibi cæsa volucris:
Spargentur pennæ lacte meróque tuæ.
Ipse feram tenerum placitâ tibi nocte papaver,
Unde tuis nectam serta gerenda comis.
Ipse tibi laudes, votivâque carmina solvam;
Tu modò ne desis laudibus ipse tuis.

Tu

Tu reparas vires, reddísque laboribus aptas:
  Tu sistis lacrymas, ægráque corda levas.
Quod neque divitiæ possunt conferre, nec aurum,
  Quod nec honor titulis omnibus, ipse potes.
Tu curas circum regalia sceptra volantes,
  Et procùl invisos cogis abesse metus.
Tu sævas acies totâ cum viribus irâ
  Exuis, & meliùs quolibet hoste domas.
Quáque venis, secura quies comitatur euntem:
  Illa est grata tuæ causa, comésque viæ.
Illa (nec invideo) per te tot millia mulcet:
  Cur non sum de tot millibus unus ego?
An, quia fortunata patent tibi limina regum,
  Te pudet in parvâ pauperis esse domo?
Sæpè tamen magni subiere mapalia Divi:
  Te certè tenues constat amare casas.
A tibi dilectis quid te, precor, ædibus arcet?
  Et tua cur sine te tempora noctis eunt?
Suspice; dum cœlo labentia signa videbis,
  Ut properem, dices, quò vocor, illa monent.
Jam sua declinat verso temone Bootes
  Plaustra: tuas tardus vincet an ille moras?
Fallimur? an cecinit? non fallimur: audio: rursus
  Vicinæ cecinit nuntia lucis avis.
Ut puto, lux instat: quid adhuc ô lente moraris?
  Jam tua prætereunt tempora: Somne veni.
Nil ago: blanditias, & non tibi debita verba
  Perdimus, ô tenebris turpior ipse tuis.
Somne niger, nigro cui pectus concolor ori;
  Ferree, nec mites inter habende Deos.
Noxia, Somne, quies, jacturáque maxima vitæ:
  Hæc, hæc sunt meritis nomina digna tuis.
Nec te commendat generis, nec gloria rerum:
  Nec tibi majestas, nec decor ullus inest.
Quæ peperit Furias, quæque Umbras nocte volantes,
  Dicitur hæc eadem te peperisse parens.

Eume

Eumenidum frater, metuendáque mortis imago,
Sis procul, & longè lumina nostra fuge.
Corpora quæ sternis, quid sunt nisi funera? spirant;
Hoc unum vitæ, cætera mortis habent.
Mors vires, mentémque adimit. Quis mente, quis ore,
Quísve manu promptus, te veniente, fuit?
Corporibus dulcem vitæ subducere sensum
Et necis, & somni est semper inertis opus.
Sæpè etiam somnus cœpit, quod finxerat, esse:
Mórsque fuit, species quæ modò mortis erat.
Somnus in æternam centum Argi lumina noctem
Clausit, & immerito sanguine sparsit humum.
Spes Priami Rhesus causâ non occidit unâ:
Proditus à somno, cæsus ab hoste fuit.
Quid referam Danai generos, in vulnera quorum
Somnus femineas impulit ipse manus?
Somnus amat fraudes: somno fraus usa ministro
Exitio populos, regnáque tota dedit.
Trojæ, quæ decimo benè se defenderat anno,
Eversæ titulum quis nisi somnus habet?
Téne ego tam sævum, & toties laudare nocentem,
Et potui magnis annumerare Diis? (per
Cujus ope, ut perimant, ad inermia corpora sem-
Inveniunt faciles ensis & hasta vias.
Hæccine sunt, quæ pectoribus tu munera condis?
Hoccine, quam præfers, perfide, pacis opus?
An mentes ideò nostras curâque, metúque,
Ad sua ne vigilent damna, scelestе, levas?
Jurgia crescebant, gravioráque verba parabam:
Et satis irarum, nec minus oris erat.
Hoc metuit, credo. Venit sopor, oráque pressit,
Atque imperceptâ lumina nostra manu.

ELEGIARUM
LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.
Elegia Casta.

Tat vetus, & multâ densissimus arbore lucus:
Undique Phœbeas submovet umbra faces.
In medio fugiens trepidat per gramina rivus,
Et similis fonti labitur usque suo.
Prisca loco numen finxisset inesse vetustas:
Certè illum Musis fama placere putat.
Hìc ego, nescio quas, solabar carmine curas:
In manibus vates unus, & alter erant.
Dignum erat æternâ lauro, quodcumque legebam:
Argutus candor, sermo pudicus erat.
Hei mihi, cur non sunt, velut hæc, quoque cætera, dixi,
Carmina? cur quædam crimen amoris habent?
At, si casta forent, quid erat divinius illis?
Non sinit hæc vates causa placere mihi.
In quibus utilitas levior solet esse periclo:
Tot mala, tot casti damna pudoris habent.

Hæc

Hæc ego dum mecum lacrymis indignor obortis,
Inque leves auras verba querentis eunt:
Venit inæquali mœrens Elegeïa passu:
Ingenui facies plena pudoris erat.
Squalebat vestis ritu concissa dolentis:
Squalebant fusæ mœsta per ora comæ.
Serta, sed invitam velabant myrtea frontem:
Plus quoque, quàm vellet, crinis odorus erat.
Bis conata loqui, pudibunda bis ora repressit:
Ausa iterùm, causæ prospiciénsque suæ:
Quod potes ó, dixit, vates succurre dolenti,
Si modò sim curæ pars ego parva tuæ.
Scis, puto, quid doleam: non diræ crimina cædis,
Non lacrymas nobis funus, & urna movent.
Nec qui tot populos modò Mars collidit, & urbes;
Quamvis, ut populis, sic mihi sæpè nocet.
Cernis, ut invisam Cythereïa munera myrtum
Sustineam castis, non mea serta, comis?
Turpis Amor numerísque meis, & versibus usus
Hos miseram cultus semper habere jubet.
Sim licet, & maneam, credi vetat ille pudicam,
Dum mea, quâ Veneris tempora, fronde tegit.
Sed tamen indicium myrtus leve criminis esset:
Nequitiæ faciunt mollia verba ream.
Qualiscumque, animi sermo benè creditur index:
Certior obscœno vix tamen esse solet.
Seu quia, quod peccant, stulti venerantur amantes:
Seu quia lascivo fugit ab ore pudor.
Eheu, quàm magno mihi Cynthia sæpè rubori est!
Ut lædat, per me Cynthia forma potens.
Nec minùs hac fallax, & adhuc versuta Corinna,
Nec tantùm domini prima ruina sui:
Deliáque, & Nemesis, mihíque invidiosa Neæra,
Pluráque criminibus nomina clara suis:
Ars quoque, quæ vatem malè me feliciter usum
Perdidit, heu! plures perdidit illud opus.
Felices

Felices, Scythici si tantùm frigora Ponti,
  Nec gravior miseris pœna luenda foret.
Quid referam, quoties fuerim perjura, datámque
  In numeris tantùm jussa tenere fidem?
O quoties foribus castis convitia feci,
  Quæ sparsæ lacrymis permaduere meis!
O quoties populus pendentem vidit in illis,
  A quo me puduit prætereunte legi!
Sæpè Venus comitem, comitem me sæpè Cupido,
  Sæpè etiam lenam fecit uterque suam.
Sæpè aliquis juvenum, quem non Venus ipsa moveret,
  Me legit, & lecto carmine læsus abit.
Senserat has in me vires vafer esse Cupido,
  Nec mora: pro telis hæc mihi, dixit, erit.
Sæpiùs ex illo per terras errat inermis
  Tempore; sed numeros tunc gerit ille meos.
Si qua fides, centum non expugnata sagittis
  Pectora, blanditiis victa fuere meis.
Ergò ego plus valeo, quàm sæva Cupidinis arma?
  Ergò ego sum pejus, quàm Venus ipsa, malum!
O utinam potiùs periissem, & carmina mecum,
  Hac ego si virgo labe notanda fui!
Ars bona; sed postquam furor hanc violavit amantum,
  Exitium multis illa, mihíque fuit.
O si me potiùs fecisset flamma favillam!
  Quantum texisset criminis ille cinis!
Dii facerent saltem, si totam perdere nolint,
  Possem, quâ non sum parte pudica, mori.
Non ego nequitiæ cuiquam suspecta venirem,
  Nec toties, ut nunc, dicerer esse nocens.
Nec, quibus, ut castam, solis placuisse decebat,
  Vitarent aliquid pectora casta mei.
Tunc ego Pierias inter pulcherrima nymphas,
  Irem virginei fama decúsque chori.

Nunc neque me miserã luctus, nec vita relinquet ;
  Quæque dolet, numquam, nec dolor ipse cadet.
Per mea nempe leves numquam morientur Amores
  Carmina : vivaces gratia nostra facit.
At tu, non leviter mea quem suspiria tangunt,
  Nec siccis audis tot mala nostra genis :
Quid tantùm tacito miseraris pectore flentem,
  Nec relevas luctus, quâ potes, arte meos ?
Quæ mihi me reddant, non sunt Medeïdes herbæ,
  Nec de Thessalicis gramina lecta jugis :
Nec quæ vicinas traducant carmina fruges ;
  Sed mea : quæ vacuus dictat amore pudor.
Quâ sum læsa, meâ quoque sum curabilis arte.
  Quiddam habuit fati Pelias hasta mei.
Tu qui, quæ toties nobis lascivia miscet,
  Carminis odisti crimina, carmen amas,
Scribe precor : casti mea sunt medicina libelli.
  Quid trepidus vires consulis usque tuas ?
Aspice tot vates priùs hoc feliciter ausos,
  Par quibus, aut multo non minor esse potes.
Si non ingenio, si non æquaveris arte,
  Quos priscis meritò vatibus æquat honor ;
Quæ potes, hæc saltem nobis solatia præbe,
  Carmina : quæ salvo quisque pudore legat.
Sic tibi Pierides faveant, & labe carentem
  Concedant famam, dissimilémque meæ.
Sic te, quod mecum Divos & Numina poscis,
  Exemplis superent postera sæcla tuis.
Desierat dixi : Quos tu, nos odimus ignes :
  Paremus jussis, Diva pudica, tuis.
Aut fuit, aut visa est promissis lætior istis :
  Ora minùs certè mœsta dolentis erant.
Sit rata nostra fides. Roseis pudor advolet alis :
  Hoc duce præscriptum Musa teramus iter.

ELE-

ELEGIA II.

Supplicium Cupidinis.

SAucius Idaliâ flebat ſub valle Cupido :
  Et ſuberat lacrymis altera cauſa pudor.
Victorem toties victum ceſſiſſe pudebat ,
  Et pulſum turpi terga dediſſe fugæ.
Livebant artus : ſtillabant ſanguine venæ :
  Immani lacerum vulnere pectus erat.
Flebat , & , ut læſos ſenſim dolor acriùs urit ;
  Jam patiens pœnæ vix erat ipſe ſuæ.
Fortè Venus niveos curru jungebat olores ,
  Addebátque avibus mollia frena ſuis.
Dum vehitur , medio curſu lamenta dolentis
  Audit , & huc niveas pallida flectit aves.
Ut ſtetit , & toto laniatum corpore natum ,
  Et madidam circùm ſanguine vidit humum ;
Excidit ipſa ſibi , lapsâque è vertice myrto
  Linquitur : attonitæ vóxque colórque fugit.
Sic Nioben natos inter natáſque peremptas
  Marmoreo perhibent diriguiſſe gelu.
Sic in piſce ſedens animos & frena remiſit
  Auditâ nati pallida cæde Thetis.
Hæc Veneris facies , hæc ipſa dolentis imago ;
  Te quoque dum lacerum vidit Adoni , fuit.
Luminibus puerum tacitis & vulnera ſpectat ,
  Quótque videt , totidem ſaucia mente gerit.
Nervi pænè patent , & parvi corporis oſſa :
  Nulláque pars plagis , nulla dolore vacat.
Armáque , de Superis ſpolium quæ ſæpè tulerunt,
  Vicerúntque Jovem fulmina , fracta jacent ,
Spicula cum facibus , pharetræque , & lampas , & arcus ;
  Et pariter domini ſparſa cruore madent.

Convulsæ quoque sunt, & rorant sanguine pennæ,
Hæc erat ex illo forma relicta Deo.
At Venus, ut potuit lacrymis diffundere luctum,
Et sua sustinuit prodere signa dolor,
Unguibus ora secat, laniátque insana capillos,
Et trepidâ tundit pectora sæpè manu.
Plorantémque amplexa, comásque in sanguine vertens,
Et lacrymis spargens saucia membra suis:
Me miseram! quis, ait, sic in te sæviit hostis?
Aut quibus hæc telis vulnera facta putem?
Non licet hoc Superis: Superi sensere quid esses,
Cùm toties telis succubuere tuis.
Nec lupa sic in te potuit sævire, nec ursa,
Nec, mihi qui carum stravit Adonin, aper;
Nec lea, nec tigris, nec vipera plena veneno:
Mansuescit flammis hæc quoque turba tuis.
Sævior ille feris, divísque potentior ipsis,
In te qui potuit tam ferus esse, fuit.
Esse hominē credámne, aliquâ de matre creatum?
Non, non humani est pectoris ille furor.
Æthna neque è scopulis, neque Caucasus edidit illum:
Ingenio saxis asperiore fuit.
Nec fortasse tuis quisquis fuit ille sagittis
Saucius, in merito pectore vulnus habet.
Forsitan & lacrymas nostras irridet & iras.
Heu quanto est pœnis dignior ille tuis!
Sic Venus: at lacrymas miscés cum sanguine natus,
Non mea cessarunt spicula, mater, ait.
Quondam aliis; at nunc domino nocuere sagittæ:
Primáque tam magni causa fuere mali.
Infelix illas alieno fortè vibrabam
Sanguine tingendas, & rubuere meo. [loris:
Mens fugit admonitu, parsque est meminisse do-
Sed tamen exponam dedecus ipse meum.

Est

Eſt locus Elyſiis par aut formoſior hortis,
De quo tu verbis concipe plura meis.
Innumeros ſummittit humus viridiſſima flores,
Præcipuè niveos: eminet ille color.
Quos inter trepidat cryſtallo purior humor,
Quem gracili labens murmure rivus agit.
Ille vagus quidquid felicibus alluit undis
Veſtit odoratis & ſine labe roſis.
Forma loci ſuperat flores, quos innuba laurus
Cingit, & æternis undique palma comis.
Naſcitur hîc Zephyrus, campúmque tepentibus auris,
Et liquido mixtis nectare mulcet aquis.
Sed nuſquam myrti, nuſquam cum vite racemi.
Gens odio, nobis quidquid amatur, habet.
Virginitaſque, pudórque colunt loca. Vulgus amantum
Exulat, & flammæ conſcia turba meæ.
Nemo quid ſit Hymen, quid ſint connubia curat:
Omnibus eſt odio, ceu grave crimen, amor.
Pars flores inſerta legunt: pars carmina dicunt,
Qualia gens noſtri non canit ulla chori.
Non Umber, non Naſo tuus, non ipſe Tibullus:
Fama licet nihil his dulcius eſſe putet.
Quilibet ex illis nec te, pulcherrima mater,
Reſpicit, aut curat, noſtra nec arma timet.
Dant animos illis ſcuticæ, ſetæque rigentes,
Et labor, & longâ pallida membra fame.
Pars quoque numinibus faciunt convitia noſtris:
Pars vocat impuros, pars negat eſſe Deos.
Fabula dicor ego, & vanum ſine corpore nomen:
Tu pelagi ſpumis vanior eſſe Dea.
Nec mora, commotus dictis, pharetrâque ſolutâ
Quàm grave ſit, dixi, diſcite numen Amor.
Lunavíque arcum, ſelectáque ſpicula miſi,
Plus quibus occulti nulla furoris habent.

Jupiter his tactus se dissimularet in auro,
Rursus & ad Spartes tecta volaret olor.
Quas ego selegi, nulli nocuere sagittæ:
Credibili populus durior ille fuit.
Quid facerem? pudor est nil proficientia tela
Perdere; sed victum major abire pudor.
Hei mihi! cur majora meis sum viribus ausus?
Cur ego tam præceps in mea damna fui?
Omina cur sprevi? nam non fore prospera nobis
Prælia, funestæ voce monebar avis.
Quisquis bella parat, validúmque insurgit in hostem,
Si sapiat, vires consulat antè suas.
Omina nec spernat, seu vox seu penna minentur:
Magna fides avibus: vaticinantur aves.
Ex humeris pharetram, & segnem suspendimus arcum,
Ardentésque novo sumpsimus igne faces.
Et feror in medios, &, quà tulit impetus iram,
Tentavi flammis saxea corda meis.
Senserunt (quis enim nostros non sentiat ignes?)
Leniter ardores ire sub ossa meos.
Atque aliquis subitam luctando extinguere flammam
Dum parat, hostili corripit arma manu.
Méque tenet, sociósque vocat, Captúsque tenetur,
Hæc loca qui nobis invidet hostis, ait.
Dixerat: extemplò circùm affluit undique, & in me
Comparat armatas gens inimica manus.
Quid facerem puer, & tam multos unus in hostes?
Quídve animo nobis tunc superasse putas?
Populeæ veluti frondes, quibus ingruit Auster,
Aut ut canna, Noti quam ferit aura, tremit:
Sic ego pœnarum pallens horrore tremebam,
Lampadas è digitis excutiente metu.

Nec

Nec mora : pars ſtimulis, pars acri verbere pulſat,
Pars ſecat hamatis corpus inerme flagris.
Funibus hic, nodíſque ; hic ferro ſævit & igni :
Méque aiunt meritis ferre minora meis.
Ille meam extinctis conculcat lampada flammis :
Hic manibus pennas vellit ; at ille comas.
Ille meos frangens arcus, quos frangimus arcus
Eſte meæ teſtes ſignáque mentis, ait.
Quiſque furit, noſtróſque dolens ulciſcitur ignes,
Sævâque crudeles adjuvat ira manus.
Aſpicis ambuſtos circum mea colla capillos ?
Et ferrugineis livida terga notis ?
Stipitis ardentis, mater, veſtigia cernis
In caput illiſi : cauſáque parva fuit.
Clarus erat juvenis titulis ac ſanguine, cujus
Contigeram timido limina prima pede,
Me viſo vultúmque trahit, ſubitóque flagrantem
E medio torrem corripit ille foco.
Impingítque ferox humeris : arſere capilli,
Stridorémque uſto ſanguine plaga dedit.
Sic ferus ille meos compeſcuit ignibus ignes :
Flamma fuit flammis fortior illa meis.
Alterius pectus mea vix libarat arundo,
Vindice cùm ſaxo verberat ille meum.
Nec modus, aut requies : repetitos ferreus ictus
Ingeminat : nec me non meruiſſe juvat.
Utque tuis meritis reddatur gratia, dixit :
Accipe vulneribus vulnera digna tuis.
Quid fles ? diſce puer, quid ſit præcordia lædi.
Nam tua plus noſtris tela doloris habent.
Arguis immeritò mea, dixi, ſaxee tela,
Queis nihil immenſus blandius orbis habet.
At tibi de ſcopulo ſaxúmque & pectus eodem eſt,
Quo tua, quo toties pectora noſtra feris.
Quod niſi jam parcas, fiam de ſupplice vindex,
Et faciam telis comminuare meis.

Ille tenens nostro stillantem sanguine cautem,
  Ostentánsque mihi, talia verba refert:
Hoc, puer, antè tuo mollescet sanguine saxum,
  Quàm fiat facibus cor mihi molle tuis.
Ure ferum, & torque: possunt mollescere rupes;
  At non durities pectoris illa mei.
Tu licet Ausonias, spectacula lubrica, formas
  Objicias oculis improbe sæpè meis,
Et molles nimiùm risus, agilésque choreas,
  Pluráque quæ nobis Roma videre dedit:
Antè tamen Tybrim Solyme bibet, ipsáque stabit
  Roma Palæstinis conspicienda jugis,
Quàm tua consueto non tundam pectora saxo,
  Supplicio meritis conveniente tuis.
Dixerat: intereà pœnarum mille figuris
  Vindicat offensas cetera turba suas;
Maxima pars nullas: satis est voluisse videri
  Lædere, supplicii dicar ut esse reus.
Singula quid memorem? non si noctésque, diésque
  Mille mihi voces oráque mille sonent,
Pœnarum species & nomina dicere possim.
  Præcipuas etiam longa referre mora est.
Credis & hoc nobis? certissima pignora veri
  Cerne cicatrices: hæ dubitare vetant.
Per vepres aliquis nudum volvítque, rapítque,
  Spiculáque insultans hæc, ait, adde tuis.
Omnia vincentes hæc vincunt tela sagittas:
  Si dubitas, armis ista retunde tuis.
Quæ toties jactas cedunt tua spicula spinis.
  I nunc, & titulum cuncta domantis habe.
Ah miser intereà spinis lacerabar acutis,
  Et, quæ cernis adhuc, vulnera mille tuli.
Vepribus & verbis pariter lædebar; at illi
  His mihi sunt visi mitius esse malum.
Barbare, clamabam, si te neque forma, nec ætas,
  Nec quæ non merui vulnera ferre, movent:

At

At prosit tenues tibi nil nocuisse sagittas.
Est aliquid jaculis crimen abesse meis.
Quid faceres læsus, qui sic sine vulnere sævis?
Sanguine, nec cessas, jam nemus omne rubet.
Et, quasi parva feram, verbis quoque lædis amaris,
O his asperior linguáque ménsque rubis!
Abripit hæc fantem nostro quoque saucius igne
Nescio quis, sed non tactus ad ossa senex.
Atque ita: quid rapidas jactas, puer improbe, flammas?
Urat cuncta tuus, te meus ignis, ait.
Me simul accensis vestigia figere prunis
Cogit, & in medio detinet igne pedes.
Heu malè tam sævis teneros ulciscerís ignes,
Tolle tuos, clamo, jam periere mei.
Non sic Antiphates in me, non sæviat Atreus,
Non qui mendacem torruit igne bovem;
Non qui sanguineos artus & cruda voravit
Viscera: plus istis tu feritatis habes.
Talia vociferans auras plangore replebam,
Cùm venit ignoti pallida forma viri.
Quíque tuo toties alios, ait, urere tentas,
Parce puer nostro saucius igne queri.
Clamores compesce: tuos sedabimus æstus,
Frigora si nullum flammáque fœdus habent.
Dixit, & in campum nivibus me raptat opertum,
Corporáque amplecti de nive facta jubet.
Hìc, velut è terra fertur fecisse Prometheus,
Corpora de gelidâ finxerat ille nive.
Pugnabam levibus contra mala frigora flammis;
Sed victæ nivibus succubuere faces.
Stagnum erat: afflatas stagni frigentibus alis
Riphæus leviter vinxerat Eurus aquas.
Me trahit huc positis miles crudelior armis,
Quàm fuit, infestâ cùm tulit illa manu.

Ille reluctantem pedibus, frustráque precantem.
  Raptat, & in gelidæ margine sistit aquæ,
Et subitò secum stagnum rapit asper in altum:
  Discedens glacies pondere rupta fuit.
Et collo tenus immergit, gelidísque sub undis
  Per longas cruciat membra tenella moras.
Diffusum totos abiit mihi frigus in artus,
  Et glacies humeros colláque læsa secat.
Ipse mihi est visus concrescere frigore sanguis.
  Heu ubi tunc flammæ vis erat illa meæ?
Quid tibi, clamabam, mecum est durissime rerum?
  Non tua sunt facibus corda petita meis.
Quid tibi cum glacie, qui gaudes ignibus? an te
  Pœnitet ardoris, quo truculente cales?
Curam hanc mitte puer: si qua est in pectore nostro,
  Illa sub his, inquit, flamma fovetur aquis.
Hi fluctus glacie pariter ventóque sonantes
  Nostro, si nescis, sunt in amore faces.
At tua perdenda est, quâ multos improbe gaudes
  Perdere, digna sub his flamma perire vadis.
Sis licet igne patris, matrísque ferocior undis,
  Ille ferox modicâ nempe domandus aquâ es.
Nec priùs hinc, victum quàm te fateare, recedes.
  Hic spolium de te debet habere lacus.
Quámque vides stagni crescentem in margine, fagi
  Hoc in rugoso cortice carmen erit:
Quod de Leucadiâ priscis à vatibus undâ
  Traditur, hic domito fecit Amore lacus.
Hactenus: at nobis sensi torpere medullas,
  Intimáque infelix serpere in ossa gelu.
Hæc, & quæ taceo, sum passus plura, meásque
  Quilibet in pœnas ingeniosus erat.
Ut licuit, madidis, & adhuc stillantibus alis,
  Proripui turpi me celer inde fugâ.

Dum

Dum fugi, frondes inter lucúmque virentem
 Vidimus in molli ſtragula picta toro,
Inque toro juvenem: cohibebant arcta jacentis
 Serica vincla manus, ſerica vincla pedes.
Me tremit hic viſo: nodóſque & vincula pugnat
 Rumpere: pugnantem fortiter illa tenent.
Túque meis ſaltem, dixi, ſuperaberis armis,
 Aut reprimas vinctâ, ſi potes, illa manu.
Ille (fide majus) linguam ſibi dentibus aufert,
 Et mea cum multo ſanguine in ora jacit.
Non nocuiſſe mihi teneram cum ſanguine linguā
 Forſan, & hoc telum molle fuiſſe putas?
Crede mihi, mater, gravius non ſenſimus iſto:
 Igne, gelu, ſpinis acrius illud erat.
Ergò iterùm fugi victus, lentéque volanti
 Ipſe loci limes jam propè viſus erat.
Ecce virum nudo recubantem in ceſpite vidi:
 Obruerat feſſi lumina victa ſopor.
Certa mihi ſaltem ſopitum vincere ſpes eſt.
 Victrices, dixi, ſentiet ille faces.
Vix leviter diſtrictus erat, ſensítque; mihíque
 Percutit os plenâ térque quatérque manu:
Percutit,& ſomno premitur: mihi protinus ingens
 Naribus, & læſo manat ab ore cruor.
Spes quoque tunc victa eſt: nam quæ ſupereſſet in hoſtem,
 Cui contra inſidias exubat ipſe ſopor?
Undique ſic pulſi, ſcelerata relinquimus arva,
 Vix oneri pennâ ſufficiente ſuo.
Dum feror, Hoc ſupereſt, pendens ſuper æquora, dixi,
 Ut dem cæruleis nomen amoris aquis.
Ante oculos nomen tua ſors erat Icare, cùm ſol
 Vicino pennas ſolveret igne tuas.
Tunc didici, ſensíque miſer freta longa remenſus,
 Debilibus pennis findere quid ſit iter.

Einie-

Finierat: flebant: & se non omnia posse
Vincere, se victus teste fatetur Amor.

ELEGIA III.

AD FERDINANDUM DEL PLANO è Societate Jesu.

Dum Elegias meas sapiùs exigeret.

Quid mihi desidiam toties, & crimen inertis
Objicis, & versus exigis usque meos?
Da veniam fasso: vix sunt mihi carmina tanti,
Ut toties à te segnis, inérsque vocer.
An quia non omni mitto tibi mense volumen,
Me torpere putas, desidiámque sequi?
Siqua fides, nec desidiam, nec pinguia sector
Otia, nec somnos præmia magna voco.
Ut cupiam, dulces nequeam dimittere Divas:
Sirenes cymbæ sunt ea turba meæ.
Qui vacat, & torpet, nec, quid sint carmina, nescit,
Ille mihi lignum creditur, ille lapis.
Scribo; sed ut scripsi, damno rude carmen, & odi.
Exitus est studii ducta litura mei.
Verba miser frustrà non provenientia quæro;
Aut quæ proveniunt, non placitura reor.
Nunc quoque, ni rursus dicturum, Ignave, timerem,
Hoc quódcumque vides, omne litura foret.
Nam mea dum priscis committo carmina scriptis,
Sive tuis Naso, sive Tibulle tuis:
Et pudet, & nostræ subeunt fastidia venæ,
Méque rudem, quamvis non putor, esse queror.

Et

Et modò Pegaſeos demens accuſo liquores,
  Et modò laurigeri plectra, lyrámque Dei.
Pulpita quin etiam, & calamos fregiſſe recordor,
  Utque puto, dolor hic, iráque juſta fuit.
Quin etiam nuper, Muſæ diſcedite, dixi.
  Doctáque cum veſtris turba valete modis.
Muſæ, dulce malum, ah quondam mea cura, valete.
  Non ego ſum, fruſtrà qui miſer eſſe velim.
Jam ſatis adverſo curſum tentavimus amne,
  Hæſit & in dubiis noſtra carina vadis.
Phœbe vale: tua jam nobis inſania longè eſt,
  Illecebris videor poſſe carere tuis.
Riſit, ut audivit Phœbus, vultúque ſereno,
  Partem, inquit, fati diſce poëta tui:
Cùm nec apis flores, nec amabit flumina cygnus,
  Nec teneræ blandi tempora veris aves:
Tunc quoque tu Muſis poteris ſpirare relictis,
  Tunc quoque te nullus carminis uret amor.
Hoc tibi nec volucrum linguæ dixere, nec alæ,
  Nec tibi ſidereó lævus ab axe fragor,
Nec pecudum fibræ, venturi perfida ſigna;
  Sed Phœbus. Phœbo ſcire futura licet.
Dixerat: erubui; ſubitúſque per oſſa cucurrit,
  Quem ſæpè in venis ſenſimus antè, calor.
Vera tamen dixi: verum quoque dixit Apollo;
  Sed ſolet in Divis certior eſſe fides.
Cura redit, teneros tantùm ſpectando libellos;
  Si non aſpiciam, ſat meminiſſe fuit.
Vincor, & adverſas iterùm lubet ire per undas:
  En iterùm in Syrtes, & vada blanda feror.
Sic ubi deſeruit Scaldim ſtatus æquoris æſtus,
  Mox redit, & pleno rurſus in amne tumet.
At tu parce, precor, creſcentes poſcere luſus.
  Semper habent juſtæ commoda magna moræ.
Quod tumet Autumno maturis nectar in uvis,
  Ante diem ingratus ſuccus, & aſper erat.

Quid

Quid fuit antè seges, nisi spes & inutile gramen?
Tempore proveniunt vina, segésque suo.
Quid teneras primâ segetes evellis in herbâ?
Quid de vix natâ Massica vite petis?
Crescenti spatium da, Ferdinande, poëtæ.
Nunc herbæ, quodam tempore messis erunt.

ELEGIA IV.

AD ADRIANUM COOLS E SOCIETATE JESU.

Cùm ad scribendum hortaretur.

SIc te Phœbus amet, doctæque, Adriane, sorores,
Et capiti nectant debita serta tuo.
An mea tam felix tibi Musa videtur, ut ævo
Majus & invidiâ condere possit opus?
Nam quid multa monens toties hortaris, ut ausim
Credere me famæ, judicióque tuo?
Parce, precor, leve tot stimulis impellere pectus:
Ne mea diligerem damna, monendus eram.
Scilicet Icarios miserum tentare volatus,
Et Phaëthonteis curribus ire jubes.
Impetus est, fateor, nobis in carmina magnus;
Et pueris illis impetus acer erat.
Hic fuit exitio. Quoties caret impetus arte,
Frangitur, & vires conficit ipse suas.
Infelix Phaëthon, quis te furor egit in illas,
Per quas sæpè pater palluit ire vias?
Ah! patrios tibi sat currus, insane, fuisset,
Et nitidas auro posse videre rotas.
Ignipedúmque jubas mulcere, & lucida colla;
Gemmeáque admotâ tangere lora manu.
Et satis ingentes propiùs spectare columnas,
Nixa quibus rutili regia patris erat.

Nec minùs argenti radiantes lumine valvas,
Claráque formosis limina chrysolithis,
Purpureásque fores Auroræ, & plena rosarum
Atria securo tangere posse pede.
Tum neque præcipitem, Jove te feriente, de-
dissent
Fulminis ardentes igne, suóque rotæ.
Nec te populeâ flerent sub fronde sorores,
In silvam versis ad tua busta comis.
Et tibi, qui vitreo fecisti nomina ponto,
Frustrà solliciti cura, dolórque patris:
Ni levior pennis, quæ te vexere, fuisses,
Hoc, ex quo rueres, non placuisset iter.
Sed plumas captare leves, quas moverat aura,
Cereáque ignarâ rumpere vincla manu.
Hoc satis: & tutum fuerat sic tangere pennas,
Dum pater ambobus triste parabat opus.
Tutiùs ô quanto numquam hic, Adriane, volasset;
Alipedes alter non agitasset equos!
Nunc quoniam nimiùm, nimiúmque est ausus
uterque,
Hic periit pennis, curribus ille suis.
Sic redeunt, quicumque nimis sublimia tentant:
Et tu me pennas sumere, amice, mones?
Alta petat, quicumque suâ gaudere ruinâ
Sustinet: â nobis sit procul iste furor.
Mî satis est humilem tenues errare per umbras,
Quà teneras lauros fons Heliconis alit.
Et spectare nemus, cujus sua tempora cingit
Frondibus, & vatum tempora cingit Honor.
Illic aspiciam lætis pendentia ramis
Barbita, sed digitis non temeranda meis.
Illic prisca tuos venerabor, Roma, poëtas,
Et quibus hi certant, Græcia docta, tuos,
Et non cessuros priscis, nisi tempore, vates,
Æmula quos tantæ Belgica laudis habet.

Hos

Hos ego securus mirabor in æthera famâ
  Tendere ; mirantem nulla ruina premet.
Hoc nostrum sit opus, curarum hæc summa mearum :
  Hoc mea si ludat flumine cymba, sat est.
Me miserùm ! unde mihi subit hæc sapientia pectus ?
  Utque priùs, vacuum non sinit esse metu ?
Ite procùl segnes curæ, procùl ite timores.
  Non sunt sollicitæ carmina mentis opus.
Forsitan his vivam sapienter legibus olim.
  Nunc me, nec pudor est, desipuisse juvat.
Dum cavet, & metuit, magnis prudentia votis
  Sæpè nocet ; certè non favet illa meis.
Si nimiùm Æsonides ventos timuisset, & undas,
  Vellera Phryxeæ num retulisset ovis ?
Dædalus æterno clausurus carcere vitam,
  Credere se cælo ni foret ausus, erat.
Si dubium pavidus Martem vitasset Achilles,
  Iliacas victor quis lacerasset opes ?
Scilicet audendum est : audentes dexter Apollo,
  Et Musæ faciles, & furor ipse juvant.
Torqueor heu ! ne sors pœnam pro laude reportem.
  Terminus est altæ sæpè ruinâ viæ.
Quidlibet eveniat : nocet hæc sapientia nobis,
  Quâ neque, si cupiam, me puto posse regi.
Nec timidos Virtus animos, nec Gloria curat :
  Utraque torpentes deficit ante manus.
Quo tu cumque vocas, faciles, Adriane, sequemur,
  Securi, quò nos fatáque, sórsque ferant.
Jam mihi, jam multis, olim quoque nostra placebunt
  Carmina, judicio si placuere tuo.

ELEGIA V.

AD MARCHIONEM AYTONÆ,

Donec veniret Sereniſſimus Cardinalis, Infans Hiſpaniæ Ferdinandus, Belgii & Burgundiæ Gubernatorem.

Moncada, Aragonum genus alto à ſanguine
  Regum,
Quem proavis æquant fortia facta ſuis;
Spes & amor patriæ, Belgíque extrema timentis
  In tam præcipiti tempore certa ſalus;
Sive paras bellum trepidis fatale Batavis,
  Seu fraudes aperis, perfidiámque domas;
Si licet, ingentes pauliſper ſupprime curas,
  Et placidos vultus ad mea verba refer.
Et facies: vates tibi ſunt in amore, manúque;
  Tunc quoque, cùm vatum carmine digna geris.
Non ego, quas alibi meritis impleveris oras,
  Nec tua, quæ Cæſar prædicat, acta canam;
Nec quot, quàm felix legatus adiveris urbes:
  Forſitan hæc alios, nos bona noſtra movent.
Mî ſatis eſt, per te capiant quæ gaudia Belgæ,
  Dicere, & auſpiciis omina nata tuis:
Et memorare diem, te quo Rex magnus Iberûm,
  Quod Superis curæ nos probat eſſe, dedit;
Et dixit: Moncada regat, reddátque per urbes,
  Dum veniat Frater, regia jura meas.
Ille meos Belgas, quo cœpit Marte tueri,
  Pergat, & occultis obvius ire dolis.
Poſſum ego, dum vigilat, fraudéſq; avertit & hoſtē,
  Curarum partem ponere, Belga metum.
Dixerat: ingenti plauſu mandata feruntur:
  Ipſa ſibi reddi patria viſa fuit.
Nec ſpes vana fuit: nil conjurata nocentûm
  Fœdera, nil poſſunt hoc vigilante doli.

Teſtantur

Testantur servata suo Bouchinia Regi
  Mœnia, tótque aliis oppida salva locis.
Tu quoq; cùm fremeres animis infestus & armis,
  Quem sis expertus, Battave, testis eris.
Intrepidus Moncada, animóq; ipse agminis instar,
  Viribus opposuit millia multa tuis.
Ivit, & oblato certamine sæpè repressit,
  Et modó terrentes terruit ipse duces.
Ivit, & ausuros (ut erat timor) omnia fregit;
  Et rerum facies versa repetenté fuit.
Hoc vigil, & curas animus simul acer in omnes
  Fecit, & in Regem sancta Deúmque fides.

ELEGIA VI.

AD PROCERES DOMUS GANDA-VILLANÆ in auspicatissima FRANCISCI GANDAVILLANI Episcopi Tornacensis, consanguinei sui initiatione.

Villani proceres, quorum virtutibus olim
  Se majus nomen maxima Ganda dedit:
En iterùm vestros è vobis ortus honores
  Auget, & heroum nobile signat iter.
Ecce venit Præsul viduæ gratissimus urbi:
  Jam gaudet votis illa potita suis.
Jam patruo similis, virtutis imagine, Præsul
  Sufficitur, Patrui dignus honore Nepos.
Dicta dies fulsit: sua ritè insignia sumit.
  Vos hilares plausus, & bona verba date.
Dextra pedum gerit; ex humeris nova purpura pendens
  Defluit, & lato syrmate verrit humum.
Annulus in digitos, fideíque inducitur obses;
  Cingit honoratas infula sacra comas

Spectandi

Spectandi studio concurritur undique; turbæ
His quoque, qui properant, præripuere locum,
Hos capit augustæ species pulcherrima pompæ:
Illos sacrorum splendor, & ordo tenet.
Multos Pontificum majestas sancta moratur,
Sed rapiunt omnes Præsulis ora novi.
Finis adest sacris. Nunc ad sperata venite
Oscula: sacratam porrigit ille manum.
At vos præcipuè, quorum de sanguine natus
Hoc meruit, vestrâ non sine laude decus.
Scilicet unius virtus, & gloria felix
Quod generis socios, tot quoque laudis habet.
Vos celebrate diem, vestrísque inscribite fastis;
Exigit hæc inter tot monumenta, locum.
Cúmque recensebunt patrum decora alta nepotes,
Hinc etiam, dicent, crevit avita domus,
Lectáque cùm fuerit series longissima rerum,
Deletæque acies raptáque signa ducum:
Plus aliquid spoliis, plus magnis, sacra triumphis,
Virtutúmque index infula major erit.
Nobilitas solis non est spectabilis armis:
Hanc quoque majestas Relligionis alit.
Magnorum obsequiis se devovet utraque Regum;
Sed causam hæc hominis protegit illa Dei.

ELEGIA VII.

TORNACENSIS POPULI in ejusdem præsulis sui consecratione gaudia & vota.

PRospera lux oritur. Tandem sua premia Virtus
Accipit, & meritis munera parta suis.
Ecce pedum, mitrámque, & sacra insignia Præsul
Villano genitus sanguine ritè capit.
Fama volat, replétque urbes rumore secundo,
Per liquidas pernix aëre lapsa vias.

Ante

Ante alias, petit hæc vestras, gens Narvia, sedes
Mœniáque aligero transilit alta pede.
Pérque vias urbis, per compita, pérque penates,
Pérque domos lætum nunciat ire diem:
Ire diem, quo Villano de sanguine Præsul
Succedit patruo, non minor ipse, suo.
Protinus excutiunt mœstas nova gaudia curas
Civibus, & tetricæ tædia longa moræ.
Omnibus idem animus lætos diffundere vultus,
Et studij, & sensus edere signa sui.
Pars memorat dotes, & docti Præsulis artes:
Pars censet titulis nobile stemma suis.
Pars animos populi nec spe solantur inani,
Et facilem dicunt in sua vota Deum.
Scilicet ingenti rerum sapientia moli
Par erit, & tantum ferre valebit onus.
Illam exercebit communis cura salutis,
Et morum, exemplis quos reget ipse suis.
Quam populo sternunt tantorum exempla virorum
Hæc ad recti apicem certa brevisque via est.
Aurea virtutum revirescet protinus ætas,
Nec lolium, aut spinas cultus habebit ager.
Felices jam lacte fluent & nectare rivi:
Illic è foliis roscida mella cadent.
Talibus, atque aliis incendunt mutua dictis
Pectora, spéque suas, lætitiámque fovent.
Hæc sincera quidem, sed non est plena voluptas;
Ex aliquâ minuit gaudia parte dolor.
Optatæ toties nec enim spectacula pompæ,
Cara nec absentes Præsulis ora vident.
Quid facitis cives? nihil est hac luce dolendum,
Hæc quoque posse dabit Præsulis ore frui.
Mens adeat, corámque putet spectare triunphum;
Instructa est oculis mens quoque nostra suis.
Et levis est, leviórque avium pernicibus alis;
Fulminis in morem, quò lubet, illa volat

Non

Non illam montes, non illam sistere possunt
  Flumina, non longæ difficilésque viæ.
Hæc vos Bruxellæ mediam deducet in urbem:
  Per medias turbas hæc quoque pandet iter.
Cernitis in sacra fulgentem fronte tiaram,
  Et radians auro chrysolithísque pedum?
Intentos oculos augusto pascite vultu
  Præsulis; hæc vobis gaudia ferre licet.
Cùm benè spectastis; sacræ post oscula dextræ,
  Lætitiæ signum prospera verba date.
Dicite: Cumæos felix Antistes in annos
  Vivat, & è nostris augeat ille suos.
Dicite: Quæ toties dedit, & tot commoda nobis,
  Crescat, & æternùm floreat ista domus.
Dicite: Nostrarum quæ nobis gloria rerum est,
  Et fuit; ut dignum est, nos regat ista domus.

ELEGIA VIII.

AD MACHIONEM AYTONÆ.

Cùm Hollandorum obsidione Bredam liberasset.

NOn caret eventu vigilans prudentia; finem
  Quem sequitur, raro non habet illa suum.
Hac, Moncada, novis veteres successibus auges,
  Et superas armis vota fidémque tuis.
Sensimus hanc iterùm vigilem, patriæque salubrē,
  Cùm timuit Batavas anxia Breda manus.
Hanc illi trepidantem infestis undique signis,
  Et subitâ celeres obsidione premunt;
Jámque adeò Martem de more ligonibus orsi,
  Valla parant castris & loca tuta suis.
Non alio Batavus mavult decernere ferro.
  Hoc valet: hoc stricto tutius ense vocat.

Nec

Nec mora (virtutem fas est & in hoste probari)
Credibili citiùs non leve surgit opus.
Protinus aggestis stant propugnacula glebis,
Fossáque loricas circuit alta suas,
Ac velut è cæsæ narratur dentibus anguis
Agminis armati nata repentè seges;
Non secùs è terris subitas erumpere moles,
Nec fieri manibus tam citò posse putes.
Fama tuas, Moncada, simul pervenit ad aures,
Castra simul, pugnæ plenus amore moves.
Nec tamen aut factas, aut victas deseris arces.
Sicut erat, clausum flumen utrimque manet,
Quà Trajectinis sese infert mœnibus, & quà
Mœnibus elapsas in mare volvit aquas.
Te Mars ardentem, speratáque pugna trahebat;
Ibat, & exemplis miles in arma tuis.
Scivit, & ad nomen venientis palluit hostis,
Et trepidum castris murmur it: Ipse venit.
Ipse venit, mussant; non est mora libera nobis.
Cedimus? an vitæ nos piget? ipse venit.
Et venit, & nobis spes in certamine nulla est;
Incolumes solâ possumus esse fugâ.
Ilicet excussit manibus formido ligones,
Expulit & castris arma virósque suis.
Fit fuga; tu quamvis longâ regione viarum
Distares, neque adhuc visus ab hoste fores.
Dum licuit, sibi consuluit gens provida. serò
Scilicet à viso sæpè fit hoste fuga.
Te quoque plus armis jam senserat esse timendum,
Prælia nec tanto cum duce tuta geri.
Quid facies armis, qui solo nomine vincis?
O immortales inter habende Duces!
Parcite Mavòrtis soboles fortissima; vestri
Maxima pars Ductor roboris ipse fuit.
Non vires gladiíque regunt, sed provida Martem
Consilia, & vani pectus inane metus.

Sit olim Curius plus se quàm milite gessit:
Scipio sic magno victor in hoste fuit.

ELEGIA IX.

AD MATHIAM CASIMIRUM SARBIEVIUM E SOCIETATE JESU, POETAM LYRICUM.

Romanæ fidicen citharæ, qui sidera tangis
Vertice, & ignavam despicis ales humum:
Pace tuâ, quamvis nec certiùs alta Cleanthis,
Nec Samij fuerint ora locuta senis:
Semita Dircæi non est tamen invia cygni:
Ivit, & hanc pennis repperit alter olor.
Nec minus est auræ, quâ se levat æmulus ales,
Nec spatio nubes inferiore secat.
Nec malè ceratis ad sidera nititur alis
Æquoreis nomen triste daturus aquis.
Æthereas animas testor, Zephyrósque, Notósque
Et quæcumque tuos detulit aura modos,
Si tua, Sarbievi, sperasset carmina Flaccus,
Et factum fieri posse putasset opus:
Forsitan æquari vatem non posse negasset,
Quem vigor in cælum, plurimáque aura levat.
Felix, credibili major quem concitat ardor!
Judicium superas vatis & orbis idem.
Non abit in pejus semper vitiosior ætas:
Nec quamvis semel est ferrea, semper erit.
Nomine nostra suo est melior, diciqúe meretur
Aurea, carminibus nobilitata tuis.
Hæc ego vos, Musæ, vestróque in monte virentes
Jam pridem lauros edidicisse reor.
Hæc ubi cantatur, nec saxa, nec æquora surda,
Nec sunt indomitæ turba timenda feræ.

Vos eritis testes Getico sub sidere cautes:
Quíque Lycaonio, Ponte sub axe jaces:
At neque solus habes auritas, Sarmata, rupes,
Mirantésve tenes, Vistula, solus aquas.
Et Rhodope, & scopulis veniũt plaudẽtibus Alpes,
Nulláque non montes gens videt ire suos.
Hæc Rhodanúmq; Padúmq; tenent, hæc carmina Rhenum,
Oblitos notas, ut priùs ire vias.
Hæsit sæpè Tagus, fulvâque reclinis in urnâ
Dixit: Eunt auro puriùs illa meo.
Sæpè aliquis nullâ vates hæc legit in umbrâ,
Et circùm viridis protinus umbra stetit.
Cui licet, hæc gelidâ nemorum securus in umbrâ;
Belga sed, heu! lituos inter & arma canit.
Sic tantùm in patriis cantasset montibus Orpheus,
Cum silvis itidem saxa secuta forent.
Nec minùs Aonias lapis ascendisset in arces
Evectus numeris, magne poëta tuis.
Nec minùs his captus, qui vexit Ariona, delphin
Æquoreis ludens exsiliisset aquis.
Me certè tua Musa sui dulcedine cantus
Abripit, & memorem non sinit esse mei.
Sæpè fui, ceu vaticinans, aliena locutus,
Et fuit abrepti carmen in ore tuum.
Sæpè locuturus diuturna silentia feci,
Aut rupit medios lingua retenta sonos.
Mens abit, & subitò tacitum mirantur amici;
Me rapiunt numeri, cygne canore, tui.
Sive jubes in Threïcium capere arma tyrannum,
Pænè minax digitis sumitur hasta meis.
Sive super nubes sublimis & æthera tendis,
Ipse levi videor nube repentè vehi.
Sive per Ausonios spatiaris lauriger hortos,
Me Zephyri & Floræ regna subire puto.
Seu mœrente canis testudine flebile carmen,
Palleo, nec fletu lumina nostra carent,

Seu tristes hilari solaris pectine curas,
Defluit ex animo cura dolórque meo.
Sive pios castæ. suspiras mentis amores,
Urimur: ardentes sunt tua verba faces.
Denique me formas subitò convertit in omnes
Qualiscumque operis pagina lecta tui.
Hoc est & volucres cantu fluviósque morari:
Hoc est aëreâ ducere saxa viâ.
Hoc est fulmineas auferre leonibus iras:
Hoc agnis rapidos conciliare lupos.
Pegasides Divæ, vestro date debita vati,
Quæ possint Clarium certa decere Deum.
Quid precor? exiles lauro redimite poëtas:
Vos mihi, si merui, nectite serta Deæ.
Nam tua, Sarbievi, cùm silvæ plectra sequantur,
Ad crines properat laurea sponte tuos.

ELEGIA X.

AD ANTONIUM SANDERUM, Iprensis Ecclesiæ Canonicum.

Cùm de Eucharistia scriberet.

NAturæ mores alii, causásque latentes,
Et cæli referant, Oceaníque vices:
Unde nives, aut quâ prorumpat origine fulmen:
Tantus in elisis nubibus unde fragor:
Aut cur alterno tumidum mare ferveat æstu:
An secum æquoreas Cynthia mutet aquas:
Cur Boreas siccis, madidis cur evolet alis
Auster, & in fontes unde perennis aqua.
Hæc alij: tu dic illum, quem fulmen, & imbres,
Et Dominum agnoscit mundus utérque suum.
Vade Deo plenus, qui te sua sacra docentem
Non sinit humanas, ut priùs, ire vias.

Te tua cura juvet, quem nil mortale sequentem
  Ducit in occulti conscia sacra Dei.
Hîc res ignotas oculis & sensibus hauris:
  Quódque stupent Superi, pandis amoris opus.
Quanta, & quot faciant paucæ miracula voces,
  Numine cum verbis adveniente, doces.
Ut Bacchi & Cereris vestigia sola supersint,
  Utque tegant, quem non cernimus, illa Deum:
Utque oculis legémque suam, morémque secutis
  (Hi quoque falluntur) non sit habenda fides.
Ah! furor est oculos hîc consuluisse manúsque:
  Altior est tardis sensibus illa fides.
Demens, qui brevibus naturæ finibus arctat
  Numen, & immensum claudit amantis opus!
Primus amor docuit naturæ excedere fines:
  Primus amor nullum cœpit habere modum.
Ille etiam nobis epulas de Numine fecit:
  Hîc & convivas omnibus esse licet.
Sed tamen innocui veniant: procul impia turba,
  Quam Venus, & vinum, prædáq; fraúsq; juvant;
Cui scelus occultum malè conscia pectora terret,
  Fabula cui præsens creditur esse Deus.
Conscia mens ut cuique sua est, ita semper in illam
  Cum Domino veniunt vitáve, mórsve suo.
Sic rosa turpe genus scarabeos enecat illo
  Quo capit, & castas nectare pascit apes.
Hæc, Sandere, doces: orbis probat: una docentem
  Non fert impietas, armáque vana movet.
Illa giganteo molitur bella furore.
  Vecordes, quos hæc sub sua signa vocat!
Qui, quia non capiunt, divina oracula damnant,
  Sensibus hæc mensi sacra Deúmque suis.
Heu nox alta! Deo de se non creditur ipsi:
  Illius est levior, quàm sua cuique fides.
I contra armatum solis clamoribus hostem,
  I Sandere: tibi causa Deúsque favent.

Prisca

Prisca Patrum series venit auxiliaribus armis:
Cum Latio in partes Græcia docta venit.
Et favet ipse tibi, pro quo pia bella capessis,
Hac ope dux, miles, castráque solus eris.
Quáque feres gressus inimica per agmina victor,
Turbida disjicies cum duce signa suo.
I felix, meritum victor molire triumphum:
Illius spatium, quà patet, orbis erit.
Prisca Fides niveis præcedet vecta quadrigis,
Et dabit occultum signa venire Deum.
Ipse manu felix cælestia scripta tenebis,
Stans in laurigeris lauriger ipse rotis.
Ponè tuos currus captivo vincula collo
Turpi progenies edita Nocte feret.
Ibi detractis capiti Fraus perfida larvis,
Nudatóque suos deteget ore dolos.
Atque Odium veri, gaudénsque ambagibus Error,
Consiliíque expers indocilísque Furor.
Impietas tortos agitans pro crinibus angues,
Per totidem linguas sibila vana dabit.
Tótque trahi captam sese indignata catenis,
Discerpet colubros ore furente suos.
Hunc meritò Sandere, parat tibi Fama triumphum:
At frustrà meritis par cupit esse tuis.

ELEGIA XI.

AD BEATAM VIRGINEM,

Quæ Alsemberga, prope Bruxellas, titulo STELLÆ MARIS *colitur.*

QUaliter abreptam procul à tellure carinam
In medio jactat ventus, & unda mari:
Haud aliter Belgas, tot jam labentibus annis,
Volvit, & huc illuc Martius æstus agit.

Hei mihi! tot fluctus inter, fremitúsque, mináſque,
  Quæ navim in cæco gurgite ſtella reget ?
Nil hic Oebalij fratres, nil clara. Coronæ
  Lumina, nil proſunt magna minórque feræ,
Puppibus hæc aliis faveant, curſúmque ſecundent:
  Talia non ſpectat ſidera noſtra ratis.
Diva, decus. cæli, cælo formoſior ipſo,
  O lux, quæ nullâ condita nube lates:
Tu melior timidis affulge ſtella carinis:
  Tu dubios curſus, veláque noſtra rege.
Aſpice, quàm ſævis belli convulſa procellis
  Naufragij trepidet Belgica noſtra metu.
Deprenſa eſt medias inter Symplegadas Argo,
  Obrutáque inſanis pænè fatiſcit aquis
Per te Tiphyn habet: per te regat ille, tuóque
  Sidere ſecuras præbeat unda vias.
Te ſpectat, fidúſque vocat Leopoldus amicum:
  Tutus in offenſum te duce ſperat iter.
Te duce, nec Libycas metuat perrumpere Syrtes,
  Nec ſua non æquis credere vela Notis.
Si tibi mons placuit, montíſq; in vertice templum,
  Hungara quod monitu ſtruxit Eliſa tuo,
Quod Caroli toties, toties ſubiere Philippi,
  Et patriæ priſcos turba ſecuta duces;
Si placuit, qui nunc te protegit auſpice Belgas,
  Quémque tuos ſtratum vidimus ante pedes:
Incipiat per te, depulſis æthere nimbis,
  Et, quia poſt nimbos, lætior ire dies.
Tunc tibi votivos perſolvet victor honores.
  Inſcribet donis, quæ feret, ipſe ſuis:
HÆC TIBI PRO SALVIS LEOPOLDUS MUNERA BELGIS.
  Diva tuis titulis, muneribúſque fave.

ELE

ELEGIA XII.

IN OBITUM LAMBERTI VERREYKEN, equeſtris turmæ Præfecti, ad Silvam-ducis tormenti ictu interempti.

Ex perſonâ fratris, Ludovici Franciſci Baronis de Geves, Audientiarii, &c.

PLangite Pierides: citharámque aptate dolori,
Lætáque turbatis demite ſerta comis:
Atratóque habitu lacrymis accedite noſtris,
Aptáque funeſto dicite verba die.
Occidit infelix Mavortis crimine frater,
Occidit, & ſecum gaudia noſtra tulit.
Quod ſupereſt, mutam fuſi lugemus ad urnam,
Et cineri lacrymas, altera juſta damus.
Silva premebatur Batavis circumdata ſignis,
Nec ſpes obſeſſis parva ſalutis erat.
Fama priùs, mox & miles perculit hoſtem
Regius. Ah! prohibet tangere plura dolor.
Inſtat Iber: Batavi erumpunt: in prælia miſſum
Te dolor & virtus conſcia, frater, agunt.
Non caput eſt tectum galeâ, non pectora ſcuto:
Pro ſcuto, & galeâ dextra animúſque tibi eſt.
Sic in ſanguineam quondam leo prodit arenam,
Et viſo tumidas excutit hoſte jubas.
Non illum lato terrent venabula ferro,
Non illum validâ lancea torta manu.
Pugna fit: impulſo properè ſuccurritur hoſti:
Sed virtus numero cedere turpe putat.
Quid facis heu frater? numero tibi cedere fas eſt:
Jam famæ ſatis eſt: ad tua caſtra redi.
Me miſerum! totum pulchrè temerarius agmen
Suſtinet, & famæ nil niſi damna timet.
Collis erat: pugnam de colle videbat iniquam
Bergius, &: Redeant, ſignáque dentur, ait.

Signa tubæ dederant: illi parere coacti
  Pugnando referunt in sua castra pedem.
Plauditur incolumi, mediâque è morte recepto:
  Tam fortes properat tangere quisque manus.
Macte animis frater: tibi Rex jam solvet honores,
  Ad quos ipsa tibi Gloria fecit iter.
Expectat legio jam te Germana Tribunum.
  Hæc meritis merces est tibi parta tuis.
Heu spes fallaces! heu sortis vota futuræ
  Nescia! quàm parvâ ståntque cadúntque morâ,
Quid miser exultas? & Rex, & vivida Virtus
  Imponunt capiti serta caduca tuo.
Frendet adhuc Batavus, tormentáque pergit in [hostem
  Eminus, atque iras exonerare suas.
Machina detonuit: pila fulminis impete venit:
  Tu cadis: avulsum dissipat illa caput.
Dextera tum primùm, quæ sumpserat, arma remisit:
  Fortuito virtus vulnere tanta perit.
Volvitur in præceps hosti quoque flebile corpus,
  Et tepidam latè sanguine tingit humum.
Care jaces frater; nec te tua dextera, nec te
  Eripuit miseræ gloria parta neci.
Nil homini certum est: mediis transversa triumphis
  Mille repentè viis mors inopina venit.
Non hîc scuta valent, non æs, non ferrea cassis:
  Non Neptune tuâ mœnia structa manu.
Quàm benè pugnabant olim, cum mœnia cives,
  Cùm vigor & robur gloria Martis erant;
Cùm spes in dextris, cùm quod mittebat in hostem
  Bellica tormentum tela, lacertus erat.
Tunc poterant fortes virtutem extendere factis:
  Tunc suus ex merito quemque manebat honor.
Tunc aciem contra, belli mora, stabat Achilles:
  Tunc Hector murus civibus alter erat.
At nunc, si redeant, Thersites sternat Achillem:
  Hector ab ignavâ concidat ipse manu.

Ah pereat, quisquis fatalem repperit usum
 Pulveris, & savo fulmine pejus opus!
Pila satis fuerant, & lethifer arcus, & ensis.
 Cur ad fata novas repperit ille vias?
Imbuere, ut quondam Siculi fabricator aheni,
 Ipse suum primus debuit auctor opus.
Téne igitur, frater, discerpsit ahenea pestis?
 Debuit hæc titulum mortis habere tuæ?
Hei mihi! quàm multos globus hic percussit in uno!
 Spes nostræ quantas abstulit ille domus!
At tu dignus eras fatis melioribus uti,
 Pluráque virtutis præmia ferre tuæ.
Sed tamen hoc melius, quàm si sine laude perisses,
 Et procùl ignotâ contegereris humo.
Nunc tua te virtus magnis heroibus æquat,
 Gloriáque ad cineres & tua busta sedet.
Raráque res pietas, sanctíque in milite mores
 Altera militiæ fama fuere tuæ.
Quà licet, hæc nostrum minuunt solatia luctum:
 Hæ laudes totum te vetuere mori.
Terra tuos cineres accepit, cetera cælum,
 Famáque: pars minima est, quam tegit urna, tui.

EPISTOLA HEROICA.

ALEXANDER FARNESIUS,

Dux Parmensis

PHILIPPO II. HISPANIARUM REGI.

Suadet, ut in urbibus Belgij à se recuperatis Collegia Societatis IESU *collocet, singula pro arcibus futura.*

EN-iterùm justam Deus & Victoria causam,
 Próque tuis, & te quæ geris arma probant.
Auspiciis, Rex magne, tuis Antuerpia cessit:
 Quo steterant hostis, stant tua signa loco,

Ære sonant turres, tormentis mœnia: plausu
Pars populi melior, totáque castra fremunt.
Ignes, lætitiæ testes, per compita lucent:
Pulsa loco Pietas ad sua templa redit.
Ipse triumphali se cingit arundine Scaldis:
Cujus eant, ipsæ scire videntur aquæ.
Vrbs tam firma situ, tam lato flumine tuta,
Invia virtuti credita pænè fuit. [ceptum
Hæc tamen urbs, fluménque tuo jam Marte re-
Spem facit hoc recipi cetera posse modo.
Urbs tibi succubuit, cujus dum mœnia lustrat,
Vallàque cum fossis, ingeniúmque loci,
Et lato ad muros spatiantem gurgite Scaldim,
Volventem refluas, æquoris instar, aquas,
Tanti operis molem humano cessisse labori
Ipse fidem victor vix sibi miles habet.
Ex quo scuta virûm, galeásque, & fortia volvens
Corpora purpureis Mosa cucurrit aquis,
Cùm Trajectinos infecit sanguine muros
Perfidiæ vindex militis ira tui,
Nulla fuit tanti victoria, nulla triumpho
Dignior: hac visa est Belgica benè capi.
Flandria nunc salva est, nunc salva Brabantia; totq;
Oppida quæ cepi, nunc ego capta reor.
Nunc demum (gratare tibi) tot vicimus urbes,
Quot rapuit pulso noster ab hoste labor.
Vicimus heu urbes, tumidum non vicimus hostem:
Victus adhuc vires, teláque fractus habet.
Tela, quibus frustrà clypei galeæque resistant,
Nec quibus occludant murus & unda viam.
Quas habeant victi vires, quæ tela requiris,
Quæ dextrâ frangi non puto posse tuâ?
Sunt scelera & fraudes, quas suggerit impius error,
Qui se fucatâ relligione tegit.
Non hoc militibus, non hoc compescitur armis,
Hoc nullâ belli vincitur arte malum.

Objicias

Objicias illi cum turribus ardua celsis,
  Mœnia, quas & humus quásq; habet unda moras;
Transiliet fossas, muros penetrabit & arces,
  Iuveniétque sibi, quà via nulla, viam.
Mille feras portis, & ahenos objice postes;
  Laxabit nullo claustra seráſque sono.
In portis vigilet, vigilet per mœnia miles;
  Quà furtim subeat mœnia novit iter.
Troja stetit sospes, dum virtus miscuit arma,
  Præliáque oppositæ conseruere manus.
Non armis illam cælestibus acer Achilles,
  Non gemini Atridæ, non Telamone satus,
Non anni domuere decem, non mille carinæ:
  Tam fortem exitio fraus tamen una dedit.
Fraus metuenda tibi est: fraus Relligionis amictu,
  Tecta caput longâ protrahit arma morâ.
Illa furens latè per campos errat & urbes:
  Horrida Styx illâ nil, puto, pejus habet.
Crinibus abruptos in vulgus projicit hydros,
  Pestiferâque implet pectora tacta lue.
Hæc ferro & flāmis, hæc cæde & sanguine gaudet:
  Injicit hæc avidas in tua jura manus.
Unica lex illi nullas agnoscere leges,
  Quas libertati credit obesse suæ.
Prô Superi! quid non pejor successibus audet,
  Dum lex, & judex, & Deus ipsa sibi est?
Ipso perfidiæ & scelerum molimine credi
  Sancta cupit: causam Numinis, inquit, ago.
Plus tibi quā Mavors nocet hæc: hæc una rebellat,
  Hæc amat in dominum quæ gerat arma suum.
Nec parcit Superis: Superos explodit, & ipsum
  Accusat scelerum, quæ facit ipsa Deum.
A se direptis infert incendia templis;
  Invitis fiunt ignibus illa cinis.
Cúmque videt flammas, animos accendit ab illis.
  Adjicit & factis verba nefanda suis.

Urite cum templis Divos, ait, urite flammæ,
In Divos animi pignora clara mei.
Talibus indignas sese exhortatur in iras,
Quódque Deum lædit, fásque piúmque vocat.
Quæ violat Superos, quæ cælum oppugnat &, ipsū
Numen Principibus parceret illa suis?
Nec terras malè grata tuas spoliaret & urbes?
Nec, quidquid raperet, crederet esse suum?
Credat ut esse suum, satis est rapuisse: rapinis
Pascitur; has belli præmia justa vocat.
Sed quia bacchantem reprimis, frænásque rebellē,
Nec sinis ut spoliis crescat inulta tuis?
Et quia, quæ rapuit, repetis, repetita tueris,
Téque tuis opibus ne premat illa, vetas;
Acriùs insurgit, convitiáque insuper addit,
Teque venenato livida dente petit.
Te vocat immitem justo pro Rege tyrannum;
Quódque sibi credat mobile vulgus habet.
Hoc odium teneros cum lacte instillat in annos;
A teneris discit te violare puer.
Nota cano: non hoc, quamvis sit perfida, quamvis
Vana sit & mendax, ipsa negare potest.
At tu bella moves, & multo milite pugnas,
Ut rapias illi quod priùs illa tibi.
Quid tamen arma juvant toties victricia, quidve
Ante tuos supplex Frandria tota pedes?
Si maneant animi, quales dum bella gerebat,
Teláque si solæ deposuere manus?
Si maneant animi sub amicâ fronte rebelles,
Et subitò erumpat credita flamma cinis?
O quoties vincenda tibi tua Belgica restat!
O quoties Hydræ colla secanda novæ!
Hei mihi si frustrà superasse tot oppida dicar,
Et toties frustrà victor in hoste fui!
Ut tamen has vindex extinguere sanguine flammas
Coner, & ultrici cæde piare nefas.

Utque

Utque rebellantes tibi se submittere cogam,
Invitósque tuo subdere colla jugo,
Quid tibi submittent nisi vultum rursus & ora,
Quæque iterùm fallant, quid nisi verba dabunt?
Credemus verbis iterum celantibus iras,
Experti, flammas quas tegat illa cinis?
Eheu quàm facile est animum non prodere vultu,
Quódque in mente latet, dissimulare nefas!
Ergò age bellorum cum bellis ejice causam,
Inque suo tantum semine tolle malum.
Cum quâ venerunt, discedent bella; redibit
Hac abeunte, abiit quæ veniente, fides.
Marte tuo pestis non est superabilis illa:
Si posset subigi Marte, subacta foret.
Infesto medici non sanant omnia ferro
Vulnera, nec quodvis tollitur igne malum.
Apta suo hęc medicina loco est: quibus obfuit ignis
Sæpè salus membris succus & herba fuit.
Me quoque deficiunt artes: mea ferrea dextra est;
Vix mollem hæc possunt vulnera ferre manum.
Et tamen ut coëant, quâque est opus arte leventur,
Judice me poscunt militis illa manum.
Quæ tanto cupiátque malo, possítque mederi,
Turma virûm est: Iesu nomen & arma gerunt.
Cùm studia illorum (memini) morésque notasses:
Gens hæc, dixísti, nomine digna suo est.
Illa tuis addet, quod adhuc, Rex magne, triumphis
Defuit, & tandem plena trophæa feret.
Et quoniam sanare tuos, non perdere mens est,
Utilis hæc victis hostibus hostis erit.
Non illi validis torquentur pila lacertis,
Nec sævo rigidum cingitur ense latus.
Nec gerit illa manu clypeos, nec spicula versat,
Nec ferro pectus, nec tegit ære caput.
Prisca fides illi, pietásque ante omnia curæ est:
His armis acies instruit illa suas.

Bella

Bella movet vitiis, virtute armata Deóque,
Pulsáque sæpè suis sedibus illa fugat.
Vidi ego juratos in mutua vulnera cives,
Quâ tulerant ferrum, fœdus inire manu.
Qui tantos motus, tantos compesceret æstus,
Ex isto solers agmine miles erat.
Viribus invadit, quoscumque invadit, amicis
Hæc manus: illá nihil palma timoris habet.
Aversas blandè capit hæc violentia mentes.
Ingenio populi convenit illa tui.
Adde, quod in teneros dū pervigil excubat annos,
Discat ab hac, quid sit turpe, decensque puer.
Discat &, ut regum Domino, rerúmque parenti,
Sic quoque servandam Regibus esse fidem.
Viderat hanc aciem, toróque expalluit ore
Impietas, vanas intonuítque minas.
Adversásque suis formidans artibus artes,
Crescit in exitium gens, ait, ista meum.
Gens pia, cresce precor; furiásque exscinde nefandā;
Quod perdit populos regnáque, perde malum.
Tu monstri fraudes oculos deducis ad ipsos:
Tu quæ tecta cupit probra, latere vetas.
Per te mille doli, per te mendacia mille,
Fictáque relligio, perniciésque patent:
Stulta quibus levitas, hebetisque amentia vulgi
Plaudit, & insanâ credulitate favet.
Nil nisi libertas deceptis semper in ore est,
Ah quantum miseris impositura jugum!
At tu consiliis, precor ô, Rex, annue nostris,
Si tibi, si cupias consuluisse tuis.
Dum licet, illorum clades averte tuásque,
Et dubiis rebus, quam potes, affer opem.
Ut validum bello frangas, & viribus hostem,
Et Batavo figas regia signa solo:
Summa tamen belli restabit, vincere victos.
Huic operi una cohors desit, & una sat est.

Unam

Unam militiæ, ut vincatur Belga, cohortem
  Adde tuæ: castris deficit una tuis.
Illius auxiliis citiùs vigilíque labori,
  Quàm Marti cedet gens tibi cara tuo.
Illa cohors, belli causas, fera pectora plebis
  Flectet, & imperiis reddet amica tuis.
Vincant castra viri, Belgas hæc vincet; & hostem
  Hac subiget, quâ plus parte timendus erat.
Hanc tua militiam partire per oppida victor:
  Quótque datis stabilem jusseris esse locis,
Tot, mihi crede, tuis impones urbibus arces,
  Quæ faciant, ne quis restet ab hoste metus.

EPISTOLA HEROICA.

HIPPOLYTUS PHÆDRÆ.

RESPONSIO.

Mirabar, quid crebra sibi suspiria vellent,
  Fixáque luminibus lumina sæpè meis.
Et blandæ nimrùm voces, quæque ora silentis
  Mutato toties signa colore dabant.
Nec poteram veræ similem mihi fingere causam,
  Cur gemitus nullo læsa dolore dares.
Jam scio, tendebas casses mihi: detegit illos
  Impia sacrilegâ littera scripta manu.
Non tibi lædendi studium, dignúmque novercâ
  Ingenium, quamvis magnus ademit amor.
Privignis aliæ miscent aconita novercæ,
  Tu me, quàm possis lædere, pejus amas.
Perlegis? an primis te frangit epistola verbis,
  Tollere cum voto spem quoque visa tuo?
Perlege; sed timeo, ne scribam molliùs æquo,
  Et desint animo ne mea verba suo.
Nec rescripsissem: sed ut es sine mente, veremur,
  Ne tibi tu dicas: Vicimus, ille tacet.

Ut tibi ſim facilis, nec, quæ petis, ipſe recuſem,
Turpiter, & nullo victa pudore, rogas.
Quod ſimul ut legi, de Divis queſtus, & ipſo,
Si tuus eſt proavus, quem pudet eſſe, Jove:
Jupiter hoc probrum, dixi, ſtirpíſque, tuúmque
Diſſimulas, & adhuc crederis eſſe Deus?
Plecte, pater, crimen: quid in alta Ceraunia ſævis?
Aut quid in immeritum fulmina perdis Athôn?
Hæc ſpectas, & adhuc ſpectaris Phœbe? neque illa
Viſa Thyeſteâ res tibi digna viâ eſt?
Non trepidos avertis equos? non conſcia ſaltem,
Ne videant neptem, lumina nube tegis?
Sic ubi te juſtæ Superûm devovimus iræ,
Viſa minor merito noſtra querela tuo eſt.
Scilicet idcircò populos vitamus, & urbes,
Illecebráſque aulæ, femineóſque choros;
Idcircò ſilvas colimus, caſtæque Dianæ,
Laude pudicitiæ, proxima cura ſumus,
Ut ſpolium noſtri referas infame pudoris?
Hoc meruit virtus, hoc meus ille rigor?
Talia conanti meritò tibi dicere lingua
Hæſit, & in primo deſtitit ore ſonus.
Non calamū excuſſit digitis ſcribentibus horror?
Non opere in medio diriguere manus?
Non ſubiit ſaltem mandantem talia ceris
Te pudor? at ceras erubuiſſe reor.
Quid queror extinctum tibi non veniſſe pudorem?
Peſſima facundam te quoque cauſa facit.
Exemplóque Jovis tam deteſtabile crimen
Contendis fieri poſſe, nec eſſe nefas.
Hoc proprium ſceleri eſt: larvam ſibi ſemper honeſti
Quærit, & hoc velo cœpta pudenda tegit.
Invitam ſed ais, qui Divis imperat ipſis,
Et Divûm Deus eſt, ſcribere juſſit amor.
Ficta canis; nocuiſſe tibi ſua tela, ſuíſque
Uri te flammis ipſe Cupido negat.

Stipite

Stipite te Stygio, saniéque tumentibus hydris
  Perculit, & stimulat de tribus una soror.
Nec regnat lascivus amor (quid inania fingis
  Regna?) nec in superos jus habet ille Deos.
Casta Diis mens est, casti sine crimine mores,
  Et cælo digni, dissimilésque tuis.
Sed finxit Superos peccandi exempla libido,
  Ut nil turpe sibi duceret esse nefas.
Pirithoum Theseus, inquis, nobísque tibíque
  Prætulit: hoc quæ te credere causa jubet?
Nemo igitur fidum colat, aut invisat amicum:
  Si facit, externum prætulit ille suis.
Quod carpis furiosa, tuóque in conjuge damnas,
  Laudares, sanâ si modò mente fores.
Nomen inextinctum longo laudabilis ævo
  Est habitura patris Pirithoíque fides.
Quid sit amor, sentis? furor est: post omnia mentem
  Eripit: exemplo res manifesta tuo est.
Quid quereris fratrem clavâ cecidisse trinodi?
  Opprobrium vestræ sustulit illa domus.
Quod nisi fecisset, cæsus pater esset ab illo,
  Quis non, quod Theseus fecit, in hoste facit?
Curæ cuique sua est medio in discrimine vita:
  Natura, ut perimas, ne perimare, docet.
Quamquam hæc culpa tuæ est, si qua est modò culpa, sororis:
  Illa viam docuit, consiliúmque dedit.
Judicium tibi pervertit mentémque libido:
  Quæ bona sunt damnas, impia facta probas.
In vitiis recti speciem reperire laboras,
  Ipsáque te virtus judice crimen habet.
Crimen amicitia est, crimen tibi, nolle perire?
  Res pia, quem ratio damnat & horret, amor.
At repetit pœnas maternæ injuria cædis:
  Saucia Theseo concidit ense parens.

Esto:

Esto : me genitor, quo matrem, læserit ense :
  In te quod fecit, præter amare, scelus?
Quàm benè Theseo caderes quoque victima ferro!
  Et, si digna Dii dent tibi fata, cades.
Occidit infelix sine causâ, & crimine mater:
  Non satis in pœnas mors foret una tuas.
Quam mihi tu suades, vindicta est tetrior illo
  Crimine, quo genitrix à patre cæsa fuit.
Scilicet incesti castam placabimus umbram,
  Pessima tu pellex, pejor adulter ego?
Si quid adhuc manes, matrémque à funere posset
  Lædere, quid gravius, quod pateretur, erat?
Téne ut amem, quæ, cùm revocas delicta parentis,
  Me laceras? nam sunt dedecus illa meum.
Ad genus, & natos majorum infamia transit.
  Huic pater est; illi causa ruboris avus.
Tantalus est Pelopis, Menelai dedecus Atreus;
  Natarum Danaus, Pasiphaëque tuum.
Multa patri licet objicias, tamen omnibus illis,
  Quod tibi nunc votum est, turpius esse puta.
Nec refero cæsæ solatia nulla parentis :
  Femina jam non est ulla verenda mihi.
Nunc omnes odisse licet : nunc odimus omnes;
  Te quoque, quam soleo matris habere loco.
Atria vestibulum sunt aulæ vasta paternæ :
  Pendet in his veterum barbara præda ducum.
Hîc spectare licet pictas ex ordine pugnas,
  Cæsáque Theseâ plurima monstra manu.
Immanémque suem, populúmque è nubibus ortũ,
  Et bovis, & fratris cornua fracta tui. (crusten,
Cercyonémque, Scinínque, & cum Scirone Pro-
  Et pulsata nigri tertia regna Dei.
Hæc mihi spectanti, quamvis in imagine tantùm
  Visa, tamen causæ sæpè fuere metus.
Te tamen hæc inter pictam si monstra viderem,
  Tu mihi, tu terror maximus una fores.

Et meritò : quid námque tuis furiosius ausis ?
Nullum odium est isto majus amore scelus.
Quò magis admiror, quid sit tibi scribere, famam
Nunc quoque cùm violas, labe carere tuam.
Quam, si labe vacat, cur non stultissima servas ?
Cur, quod habes, summum prodigis ipsa decus.
Pulchriùs hæc magnos ornat, quàm purpura, reges?
Hanc sceptrum, hanc titulos, hanc diadema puta.
Hac sine dedecorant honor & sua nomina magnos:
Hac sine majestas regibus ipsa probro est.
Nec tamen, ut jactas, fama est tibi criminis expers.
Perdidit hanc, quisquis non retinere cupit.
Quod tibi præ nostris sordet tua regia silvis ;
Judice me, silvæ te quoque, Phædra, decent.
Sed quales, meritóque, tuam tenuere sororem,
Cùm sine se Thesei vidit abire rates.
In quibus humani nusquam vestigia cultus,
Sed videas solis cognita lustra feris.
Illic venandi studio teneare licebit ;
Illic horteris per juga summa canes.
Ut pedibus nostras tangas impura nefandis?
Si ferat hoc, silvis non benè virgo præest.
Nec tibi mens damis, nec mens est retia cervis
Tendere, nec cursu præmia nostra sequi.
Præda tuis ego, quam captares, retibus essem :
Præda ego, per silvas quam sequerere, forem.
Antè precor novus Actæon in montibus errem,
Et lacer à canibus devorer ipse meis.
Quòd Venerem tollam, quòd agam sine conjuge (vitam,
Est mea judicio rustica silva tuo.
Rustica sit sanè, vitiis aulæque, tuísque
Dum caret, & casta est, quódque sequamur, ha-(bet.
At studiis est clara meis, infamis, & ipsis
Detestanda feris, te veniente, foret.
Cur, ne deficiam, metuis mihi ? nempe labores
Alternâ requie, vitáque nostra carent.

Falle

Falleris. alta quies sibi mens est conscia recti :
Hac fruor, hæc semper pectora nostra fovet.
Hæc mihi per montes, præruptáque saxa vaganti,
Quâ recreor, comes est, ægráque corda levat.
Quàm juvat hîc aulæ strepitu, fumóque carentem
Et procul invidiâ vivere, téque procul!
Ad requiem satis est patulæ sub tegmine fagi,
Et temerè in viridi procubuisse solo.
Illic è silvis veniens, aut vallibus aura,
Frondeáque ardores sat levat umbra meos.
Intereà gemit in patriis avis Attica silvis,
Et violare toros admonet esse nefas.
Quid requiem ingeminas? requies in crimine nulla est.
Ex illo, si qua est, nata Megæra fuit.
Hoc unum tædis animos ardentibus urit,
Hoc unum Stygias condit in ossa faces.
Ipsa tuas furias, & cæcos consule motus:
Non secùs ac thyrso concita Baccha, furis.
Mentis inops raperis, nec adhuc, nisi mente, scelesta es:
Si re peccasses, quô raperere modo?
At mihi (sic dives promissis littera spondet)
Conjugii dos est Creta futura tui.
Nil agis: ut violem tam sanctæ fœdera legis,
Non mihi tu tanti, totáque Creta tua est.
Regna mihi spondes? ut te, sic odimus illa.
Quæ mihi sunt odio, finge placere tamen.
Quî potiar, nisi per fratrum, patrísque cruorem?
Hoc quoque tu suades? hoc tuus ausit amor?
Ah! te Demophoō miseror, téque inclyte Theseu:
Te, quia Phædra uxor; te, quia Phædra parens.
Forsitan hostiles iras, aut bella timetis:
At Phædræ vobis est metuendus amor.
Este tamen de me securi: tendere solis
Insidias labor est noster, erítque feris.

Uni

Unicáque ambitio est, ne figat missa lacertis
Alterius plures, quàm mea cuspis, apros.
Quid mihi cum regnis? si rex, qui sustinet angi,
Et semper trepidâ sceptra tenere manu.
Omnes si Superi dicant mihi: Regna capesse:
Hostibus hæc, dicam, Dii date, quæso, meis.
Hei mihi, curarum quot millia, quótque timorum,
Quot luctus circum regia tecta volant!
Nec regno careo: regnum mihi libera mens est,
Et proba, quam captam nulla cupido tenet.
Imperat hæc odiis, & amoribus; imperat iræ,
Et domat imperio spémque metúmque suo.
Exulat hinc procerũ livor, scelerúmque repertrix
Ambitio, & quidquid sceptra timenda facit.
Et regnum mihi sunt silvæ: dominamur in illis,
Déque feris, tamquam gente, tributa peto.
O valeant populi, regum tormenta suorum:
Ingenium sensi mitius esse feris.
Has inter Pietas habitat, Rectúmque, Pudórque,
Cælestésque ipsi: non habet aula Deos.
Historias quid stulta mones peccare docentes?
Te petis, & telis conficis ipsa tuis. (quod
Ex his, quos memoras, cujus placet exitus? aut
Flagitium lentè pœna secuta fuit?
Arserit Oenides in Mænaliâ Atalantâ;
Prima sepulchralis fax fuit illa rogi.
Infelix juvenis pariter cum torre flagrabat:
Tam miseri mater funeris auctor erat.
Mater erat: quid si, quod tu mihi, Phædra, fuisset?
Ah! ego sic potiùs sim tibi flamma, precor.
Vulcani temerasse torum quàm nollet Adonis,
Tunc cùm fulminei dente cadebat apri.
Auroram Cephalus, Cephalum vindicta secuta est,
Dum procùl uxorem credidit esse feram.
Credidit, & misso rupit præcordia telo:
Exitio, unius vulnus utrique fuit.

Ac

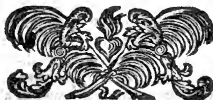
At tu, si pudor est, exemplis talibus uti
Parce: fugam sceleris, non scelus illa docent.
Pœna comes culpæ est: specta modò singula: numquam
Impuros claudo deserit illa pede.
Nemo nocens impunè fuit: si cetera desint,
Mens sibi delicti conscia pœna sua est.
Sic mihi pro stimulis addis, stultissima, frenos,
Et me, ne faciam quod petis, ipsa mones.
Esse putas aliquid, si fratrem Juno virúmque
Det tibi, quod me sis præposituta Jovi.
At mihi si vel te, vel Erinnyda nubere cogat
Jupiter, huic dicam: Me dea tristis habe.
Fata quid accusas? si vis ea vincere, vinces.
Prætendis vitio nomina vana tuo.
Cur metuis, vesana, parùm Minoïa credi?
Cúrve times, ut sis dedecus ipsa tuis?
Pone metum tamen; ut possis Minoïa credi,
Quod petis à nobis, hoc voluisse sat est.
Peccavit, quicumque cupit peccare: voluntas
Sola, nec admisso crimine, crimen habet.
Jam jam Cecropias hæc ibit fama per urbes,
Et quà spargit avus lumina, rumor eris.
Ipsa tui fies index manifesta doloris:
Conceptum haud poteris dissimulare nefas.
Cur ita vaticiner, quæris? quia victa furore es.
Talis amor furor est, indiciúmque sui:
Si tamen hoc urget fatum Minoïdas: at nos
Sanguis Amazonidum, turbà pudica, sumus.
Si legem legi vis cedere; cedat honestæ
Turpis, Amazoniæ Gnossia, vestra meæ.
Sed benè conveniunt contraria, judice Phædrâ:
Nam nitor, & nostro pulvis in ore decet.
Et rigor, & cultus, & vincti flore capilli,
Neglectæque decent & sine lege comæ.

Hor

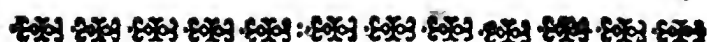
Horrida nunc placet, hirſutíſque accommoda ſilvis;
  Quæ primùm placuit, candida veſtis erat.
Et cur non mores potiùs mirare pudicos?
  Hac tibi, non formæ laude probandus eram.
Cùm faciem tantùm laudas, cultúſque, comáſque,
  Ponentis laqueos uteris arte lupæ.
Sic blandum tenui dum fundit arundine carmen,
  Decipit incautas carminis auctor aves.
Credula ſic tenero dum Siren pectora cantu
  Mulcet, in exitium cæcáque ſaxa trahit.
Scimus, quæ lateant illo ſub gurgite Syrtes.
  Noſtra per has numquam cymba feretur aquas.
Nec precibus, nec me lacrymis, nec laude movebis,
  Hîc pergam ſilvis durior eſſe meis.
Hoc ſcopulos vincam, montanáque ſaxa rigore:
  Quem meliùs celebres, me decet iſte rigor.
Ut pelago rupes, tibi ſic rigor ille reſiſtet.
  Sentiar hoc uno vir tibi, Phædra, modo.
Intereà caput hoc, incenſa dolore repulſæ,
  Mille per inſidias docta noverca pete.
Ex quibus ut partem vitemus, non tamen omnes,
  Quamlibet admiſſis effugiemus equis.
Sive tamen ferro me perdes, ſive veneno,
  Multo, quàm nunc es, lenior hoſtis eris.
Non ego, ne peccem, diſcerpi in fruſta recuſo.
  Sæpè, quod eſt durum ferre, tuliſſe juvat.
Et juvat, & pulchrum eſt vitæ præferre pudorem.
  Sic occumbentes mors vetat ipſa mori.
Eventura cano: ſic nobis ſomnia dictant.
  Non mea ſunt nullâ ſomnia digna fide.
Nunc deturbari videor mihi rupibus altis;
  In mare nunc mergi, vorticibúſque premi.
Nunc mihi nocturnis fodiuntur viſcera telis,
  Pérque cor, & venas enſis inanis abit.

Exca

Excutiunt pavidos ſimulacra minacia ſomnos,
  Et vigili quæro vulnera vana manu.
Nunc loris velut implicitus raptórque, trahórque,
  Quáque trahor, longas ſanguine ſigno vias.
Aſtitit ipſe nigris Morpheus mihi nuper in alis,
  Et querulo tales edidit ore ſonos:
Infelix juvenis, tua, ſi potes, effuge fata.
  Non tibi nox vanos objicit atra metus.
Mox inhibens curſum fugientis: Siſte quadrigas,
  Inquit, in ancipiti ne lacerere fugâ.
Sic ait, & ſomnus me deſerüere, deúſque:
  At non deſerüit pectora noſtra pavor.
Inde vigil mecum repetens mea ſomnia, dixi:
  Nox aperit nobis, quod feret una dies.
Namque per hos ſemper volitas manifeſta tumultus:
  Igne micant oculi: diſſipat aura comas.
Et modò ceu tædas fugienti tendis in ora:
  Et modò ceu ſtimúlas in mea fata patrem.
Hæc me non modicè, fateor, ſpectacula terrent:
  Parte aliquâ voto ſunt tamen apta tuo.
Ad nos dant aditum, & patimur: ſic denique, Phædra,
  Non aliter nobis aſpicienda veni.
Qua me cumque petes rabie, quocumque furore,
  Nil audere tuo pejus amore potes.

ELE

ELEGIARUM LIBER QUARTUS.

ELEGIÆ DE CHRISTO PATIENTE.

ELEGIA I.

Amorem de Deo triumphare.

Iscite quid sit Amor. Res est antiquior ipso
Tempore : dúmque fuit Numen, & ille fuit.
P..rque Deo quamvis nihil est, tamen imperat illi,
Et sibi ceu victum cedere sæpè jubet.
Ante mare & terras, cælísque volubilis axes,
Cùm species rerum nulla, nec orbis erat,
Illi dixit Amor : Terras & sidera conde.
Nec mora; lucebant sidera, stabat humus.
Lucidus ex illo certâ vice volvitur æther :
In medio constans aëre pendet humus.
Viderat oppressos scelerati fraude tyranni
Vincula mortales non patienda pati;
Præcipitésque rapi turmatim in tartara prædas,
Nec miseris ullum stragibus esse modum.
Non tulit hoc miserans Amor, & cum Numine questus :
Ipse tuum vindex assere, dixit, opus.

Jusse

Jusserat: obsequitur Deus, & sua sidera linquens
Protinus in nostram devenit exul humum.
Tantáque Majestas moribundi corporis artus
Induit, & nasci paupere matre tulit.
Nec pudor adstantes inter vagisse juvencos,
Nec pudor in fœno decubuisse fuit.
Ultima ferali quis nescit in arbore passum?
Quis morti nescit succubuisse Deum?
Omnia jussit Amor. cœlo dat jura, nec ipso
Omnia cui parent, regna minora tenet.

ELEGIA II.

Christum ingenti patiendi desiderio semper arsisse.

JUnge triumphales currus Amor: indue lauro
Tempora: de magno pone trophæa Deo.
Succubuit Deus ipse tibi: tua jussa secutus
Exilium regno prætulit ille suo.
Utque suum servaret opus, tulit omnia, & ingens
Nos vitæ pretium credidit esse suæ.
Heu pietas! quantas aluit sub pectore flammas!
Quanta illi, & quoties vota fuere mori!
Non ita suspirat, solvíque miserrimus optat,
Quem rigidâ vinctum compede carcer habet:
Non ita Sarmaticis exul confectus in oris
Ad patrios ardet posse redire lares;
Ut nos morte suâ meritæ subducere morti
Arsit, & in pœnæ totus amore fuit.
Hæc nondum geniti, hæc inopi nascentis in antro,
Hæc durâ in stipulâ vota jacentis erant.
Vagierat: Mater frigus nocuisse putavit,
Aut rigido lædi stramine molle latus:
Quáque potest, stipulas & fœnum molliùs æquat;
Quáque potest, frigus lenit, & arcet ope.
Nil

Nil agis ô Mater : dolor hic, & causa doloris
  Maternâ tolli sedulitate nequit.
Non tantum plorat,quia cannæ & stramina lædunt,
  Et quia plus duro stramine lædit hiems ; [dunt,
(Quamvis & plorat , quia cannæ & stramina læ-
  Et quia plus duro stramine lædit hiems :)
Quantũ quòd longi mora temporis obstat amanti,
  Et videt extremum tam procul esse diem.
Si liceat , jam flagra pati , jam saucius altæ
  Affigi cupiat brachia parva cruci.
Ipsa crucis mora tormentum est cruce durius ipsâ:
  Hanc puer, hanc causam,cur lacrymetur,habet.
Creverat , & pariter patiendi creverat ardor :
  Jámque fabri patris non leve tractat opus.
Ah quoties , dum solus erat , fabrilia signans
  Instrumenta oculis , talia verba dedit !
Malleus en,clavíque,& trabs, transversáque ligna,
  Jussáque porrigimus brachia ; lictor ubi es?
Sic ait , exertásque manus , corpúsque trabali
  Aptat amans trunco , vulneribúsque parat.
Collis erat : collem felix umbrabat oliva ,
  Non procul à muris urbs Solymæa tuis.
Illic corpus humi prosternere sæpè solebat ,
  Illic flens totâ ducere nocte preces.
Oscula mille dabat terræ , quia primus in illam
  Omnibus è venis sanguis iturus erat.
Sæpè preces inter : quando te sanguine tingam
  Humida nunc lacrymis ; dixit , arena meis ?
Sæpè salutavit , tunc cùm veniebat in urbem ,
  Conscia supplicii tecta futura sui.
Lustrat & interdum,quod postmodò sæpè fatiscẽs
  Sub cruce purpureum sanguine fecit iter :
Dúmque videt montem vincendæ Mortis arenam,
  Quâ metam pœnis & sibi fixit Amor ;
Tum verò vultus oculósque ardere videres ,
  Nec flammas pectus posse tenere suas.

Hæc eadem exercent nocturnam visa quietem:
  Pœnarum series ordine tota redit.
Tunc quoque sæpè manus ratus est offerre catenis,
  Terga flagris, spinis tempora, colla cruci.
Brachiáque extendit vanum captantia lignum,
  Impia ceu præsens cum cruce turba foret.
Quin etiam interdum velut inclinare videtur
  Exanimum collo deficiente caput.
Somnus abit; sed enim species objecta futuri
  Non abit: hanc versat, perpetuámque facit.
Surgit, & ex imo suspiria pectore ducit,
  Quæque feret, jam nunc ferre paratus, ait:
Ludis Amor, vincísque Deum; cogísque fateri,
  Nostra propè imperiis esse minora tuis.
Possum ego luctantes pelago compescere ventos,
  Et murmur trepidis eripere omne Notis.
Cùm libuit, vitæ lucíque cadavera reddo:
  A nutu pendent Vitáque Mórsque meo.
Quoslibet alterius possum sanare dolores:
  Tollere non possum, te prohibente, meos.
Non ego dedignor tibi cedere victus, & ultrò
  Addere captivas in tua vincla manus.
Sed, mihi quæ victor facies, quid vulnera differs?
  Cur mihi crux nondum dulce subitur onus?
An decet, aut æquum est tua te mandata morari?
  Cur, quæ ferre jubes vulnera, ferre vetas?
Aut non urgeres, aut me parêre volentem,
  Imperium sineres & tua jussa sequi.
Scilicet expectanda dies, & temporis ordo.
  Tolle moras: illas impiger odit amor.
Hei mihi! tam lento mea cur pede labitur ætas?
  Hei mihi! cur annos non venit ante suos?
Quàm vellem menses, sineret Pater, ocyùs ire,
  Et solito volucres ocyùs ire dies!
Ite dies, horæque, levi properate volatu;
  Invisásque mihi præcipitate moras.

O quàm grata mihi venies, asperrima quamvis,
Quæ vitæ venies hora suprema meæ!
Quamvis tot paries, quot habes momenta, dolores;
Te tamen hanc ipsam, quâ loquor, esse velim.
Ah! propera, & tecum nullas non advehe pœnas:
Sola mihi pœnæ pœna levamen erit.
Ut properes, & te curras velociùs ipsâ,
Advenies votis serior hora meis.

ELEGIA III.

Futuros cruciatus Christo præsentium semper dolorum causam fuisse.

CHriste, quid ætatem, mensésque, annósque morantes,
Quid quereris lentis passibus ire dies?
Et quasi nunc iras, quibus in te sæviet olim
Crudelis Solyme, non paterêre, gemis?
Parce queri. quidquid vitæ tibi fluxit ab illo,
Quo cœpit primùm tempore, pœna fuit.
Expletur sitis ista tibi, quâ fervidus ardes.
Plena quid in mediis flumina quæris aquis?
Si, nisi morte, tamen non pones mortis amorem,
Utilior votis est mora longa tuis. (dit:
Hæc tibi supplicium est: hæc mortes mortibus ad-
Hæc, quidquid faciet barbara turba, facit.
Dicere fas mihi sit: Non est mora. Nónne furentûm,
Dum te sic cruciat, prævenit illa manus?
Si nondum cervice geris manibúsque catenas,
Nec lacerant sacrum spinea serta caput;
Si nondum tibi velluntur de corpore vestes,
Nec perfusa tuo sanguine terra rubet;
Nec duris graviora sonant convitia flagris,
Nec te pendentem crux subeunda tenet:

At tibi sævitiæ mens non ignara futuræ
Hoc facit, & tanti causa doloris amor.
Illa videt quidquid poterunt odiúmque furórque;
Quódque videt patitur, nec dolor ullus abest.
Jam nunc sævit in hac, quamvis non sauciat artus,
Lictorum rabies, vulneráque alta facit.
Illic proditio, perjuráque verba tuorum,
Et siccâ levior fronde futura fides.
Vincula sunt illic, ferróque sonante catenæ,
Et, quo figetur, lancea fixa loco est.
Illic carnifices, illic clavósque, crucémque,
Et quæ te lacerant vulnera semper habes.
Hîc quoque stat Genitrix, téque in cruce pallida spectat;
Quótque videt plagas, tot putat esse suas.
Hic pariter tecum luctúque & mole laborum
Obruta, mille neces sustinet ante necem.
Quid gravius, cùm pendebis moriturus in alto
Stipite; quid gravius, cùm moriêre, feres?
Ah quantò levior tibi erunt scuticæque, vepréfque,
Et crux, & ferro vulnera facta dolor!
Nec tibi decedit, sed inevitabilis hæret
Ante oculos tanti semper imago mali.
Urit, seu medios properas docturus in agros:
Urit, seu latebras, & loca sola petis.
Ac veluti cervus Libani nemus inter odorum,
Cui procul incautum fixit arundo latus;
Pascua seu, campósque fugâ transmittit apertos
Saucius, è puro seu levat amne sitim,
Frustrà quærit opem: lateri lethale cruento
Telum hæret: finis mors erit una mali.
Sic mortis sensu numquam cariturus amaro
Vivis, & hæc luctus finiet una tuos.
Intereà crux in votis & pectore toto est.
Hanc velut absentem nocte diéque vocas.
Somnia

Somnia te cruciant veras imitantia pœnas,
Nec tibi nox sævo est mitior ulla die.
Cur igitur tibi creduntur, mala tanta ferenti,
Tempora supplicii lenta venire tui?
Votum in amante novum est: quod adest, exposcis; & optas,
Quæ jam nunc pateris vulnera, posse pati.
Quid credam? votísne tuis tua vota repugnent?
Immemorémne tui te quoque reddat amor?
Quod petis, hoc tecum est: neque crux fatalis amantem
Deserit, aut summum deseret ante diem.

ELEGIA IV.

Mentis, quàm corporis sensum Christo acriorem fuisse, & perpetuum.

AH! malè nil ferro gravius rude vulgus & igni,
Carnificísque putat durius esse manu.
Maxima supplicii pars est, quam conscia rerum
Mens, nondum tacto corpore, prima subit.
Dum ferrum & flāmas, dum prospicit omnia sævæ
Instrumenta necis, sævitiæque modos:
Dum nihil ignorat, tristíque in imagine tota est,
Jam patitur quidquid pœna doloris habet.
Et mentis magis est, quàm sensus corporis, acer:
Hic dum percipitur deficit, ille manet.
Quid doluit, subito teli qui saucius ictu
Concidit, & lethi nescius antè fuit?
Quid doluit, quem securum, somnóque fruentem
E molli rapuit mors inopina toro?
Gethsemani colles, túque ô Calvaria rupes,
Et quæcumque Dei cæde madebis humus,
Pontificúmque aulæ, & Latiæ prætoria turmæ,
Túque æther sensus signa dature tui,

Totáque, quæ meritò rerum Natura dolebis,
  Ah! quota pars vobis nota doloris erit?
Nec mare tot fluctus, nec habet tot littus arenas,
  Nec tot vere novo gramina mollis humus:
Quot te, Christe, premunt ex omni parte dolores.
  Solus, quæ pateris, tu numerare potes.
Omnia cernentem pars non latet ulla futuri.
  Heu quantum pœnæ prævius horror habet!
Sic rapient: sic percutient: sic vincula stringent:
  Sic hi, sic illi vulnera, tótque dabunt:
Sic adigent, & tot, tamque altè in tempora spinas:
  Hæc procerum, hæc turbæ verba furentis erunt.
Sic rigidi scindent clavi palmásque pedésque:
  Lancea sic pectus per latus acta petet.
Talibus, atque aliis mens exercetur amantis,
  Ut lapis assiduis quem mare pulsat aquis.
Excipit hibernas clementior aura procellas:
  Nulla venit rebus mollior aura tuis.
Tempus, & ipsa dies cui non medicina dolori est?
  Spes etiam curas & dolor ipse levat.
At tibi nil pœnæ rapidi fuga temporis aufert,
  Nec tibi spes ullam credula monstrat opem.
Nec tuus exhaurit sese dolor ille; nec umquam
  Expletur lacrymis, egeritúrve suis.
Inveniunt nostri centum solatia luctus:
  Nulla tuis nisi mors est medicina malis.
Ménsque licet tristes possit divertere curas,
  Se tamen in pœnis detinet ipsa suis.
Ipsa sibi, quæ ferre potest, solatia demit;
  Nec mœrore suo posse carere velit.
Non illam requies, non dulcis imago futuri,
  Non nox adveniens, non reditura dies,
Non illam maternus amor, vultúsque suorum;
  Non patrium cælum, non Pater ipse levat.
Nate Deo, quanam possum te dicere causâ
  Tot mala tam longo tempore velle pati?

Scili-

Scilicet ut ferves, à quo fic læderis, hoftem,
Et læfus partes conciliantis agas.
Et quifquam tanto victus non cedit amori?
Immemor & luctus fuftinet effe tui?
Suftinet, & curas aliò traducit inanes,
Securus, quid amor, vulneráque ifta velint.
Vana juvant. fertur præceps quò cæca libido,
Et furor, & levitas, ambitióque rapit.
Ah! tibi nec mens eft hominis, nec, quæ tibi vitam
Prima dedit, noftri fanguinis illa fuit.
Ferree, fi te nec fpinæ, nec vulnera tangunt
Illa, quibus cautes indoluiffe ferunt.
Ferree, fi lacrymam nec fanguinis elicit imber,
Nec qui fe fufo fanguine prodit amor.
Hoc eft, quod graviùs loris urebat amantem,
Hoc eft, quod clavis, quod cruce majus erat.
Metimur miferi flagris, fpinífque dolorem;
At nec fpina dolor flagráque fummus erant.
Summus erat gens dura fuæ fibi caufa ruinæ,
Et tanti fructus nullus amoris amor.

ELEGIA V.

Amorem Chrifti in mediis tormentis adhuc inexplebilem fuiffe.

EN tibi, Nate Deo, lux optatiffima tandem,
Et fuprema, tui teftis amoris, adeft.
Tempus ad hoc folâ quæ vulnera mente tulifti,
Nunc etiam toto corpore fixa geris.
Nunc pateris quidquid quantúmque optare folebas:
Nec voti pars eft ulla caduca tui.
Nunc faltem pietas finem tua contigit, &, quo
Se probet & pafcat, nil, puto, majus habet.
Sanguine fudafti: rivi fluxere cruenti:
Ora, finus, veftes, ipfa madebat humus.

Carnifices duris oneratum colla catenis
Saxa per & duras te rapuere vias.
Cæsus es, & raptâ passus tot verbera veste,
Quot pulsat Tyriam fluctibus æquor humum.
Forsan & auxisti fessis in verbera vires,
Ut votis esset par tua pœna suis.
Quæ membris species: unum sunt omnia vulnus:
Pænè patent sævis ossa retecta flagris.
Fustibus impacti pervadunt tempora vepres,
Et lacerant totum perfodiúntque caput.
Quò color, & vultus, quò frontis gratia fugit?
Lumina quò stellis lucidiora tuis?
Ista decens facies multo jam verbere livet:
Lumina sanguineo fracta tumore rubent.
Sanguine concreti pendent super ora capilli,
Totáque nil formæ forma prioris habet. (ba,
Quid probra commemorem, téque execrantia ver-
Impiáque in mores ora soluta tuos?
Mons quoque conspersus sanie, tabóque reorum,
Tot tibi pœnarum meta, tenendus erat.
Huc laceris quamvis humeris te ferre coegit
Impia gens duram durior ipsa crucem.
Altius ô quanto spinas in tempora fixit,
Tam grave, cùm quateret colla ferentis, onus!
Ah quoties ingressus iter succumbere trunco
Visus es, & lacerâ fronte ferire solum!
Ah quoties stimulis foderunt terga jacentis,
Et latera, & duris tempora plena rubis!
Intactæ fuerant, nec sectæ verbere plantæ;
Aspera pro duris saxa fuêre flagris.
Dum foderis stimulis, huc dum raptaris & illuc,
Pérque salebrosas cogeris ire vias;
Saxa tibi geminas secuerunt aspera plantas,
Ne pars immunis vulneris ulla foret.
Jámque jugo tandem superato montis iniqui,
Spiritus exhaustum vitáque pænè fugit.

Hæc pateris; nec adhuc patiēdi expleta cupido eſt.
Quo ſeſe tandem limite ſiſtet amor? (offers.
Reſpice quid redimas, pretiúmque expende quod
Non homines tanti, totáque terra ſumus.
Solvere ſi pretio mercem ſuperante volebas,
Plus ſatis una tui gutta cruoris erat. (nus,
Omnia nunc livent: nunc undique & undique vul-
Et cruor. Ah nimiùm prodigus ipſe tui es!
Saltem ſi qua tuo, quamvis minor, eſſet amori
Gratia, non omni parte pigendus erat.
Cui tuus eſt ſanguis, cui ſunt tua vulnera curæ?
Atque utinam noſtri ſumma ſit iſta probri!
Sæpè etiam meriti merces injuria tanti eſt:
Eheu cultori meſſis iniqua ſuo!
Te tamen urit amor, gravioráque ferre paratus:
Paſcimur his pœnis, non ſatiamur, ais.
Quas amor infligit, mea ſunt ſolatia pœnæ:
Hoc benè ſedatur flumine noſtra ſitis.
Barbaries in me vires exhauriat omnes,
Addat & innumeris vulnera plura, feram.
Nondum ſunt omni vacuæ mihi ſanguine venæ:
Quidquid adhuc ſupereſt, hauriat illa precor:
Utque facit, mihi det faciles in amore miniſtros:
Mercedem noſtras ſentiet illa preces.
Ipſos, qui faciunt, luſtrabunt factà nocentes
Vulnera: mors culpæ noſtra piamen erit.
Sic pius extenuat quidquid peccamus, & ipſe
A noſtro vires crimine ſumit amor. (ſcens
Membra quidem, laceróſque artus, corpúſque fati-
Deficiunt nervi, deficiúntque pedes;
At non deficiunt animi: majoribus ultrò
Objiciunt ſeſe, ſufficiúntque malis.
Utque novis ingens alimentis paſcitur ignis,
Materiéſque illum vincere nulla poteſt:
Sic alit ipſe ſuos, augétque doloribus ignes;
Quíque nihil non fert, nil ſatis eſſe putat.

Plura & plura pati, & graviora prioribus optat:
Votáque successum, quem sibi poscit, habent.
Barbaries & Amor paribus crudeliter instant
Viribus, infestas expediúntque manus.
Conjurasse putes: expleri plena furoris
Barbaries nescit sanguine, nescit Amor.

ELEGIA VI.

In Christum contumeliosissimè denudatum.

QUid tibi vis crudelis Amor? quem barbare tandem
Vulneribus statues, sævitiæque modum?
En iterùm venis manant stillantibus artus:
En iterùm multo sanguine terra rubet.
Diripitur vestis: vestem concreta tenebant
Vulnera; quà trahitur, detrahit illa cutem.
Parcite carnifices miserum convellere corpus:
Nil nisi jam lacerum, quod laceretis, habet.
Quæ coëunt, horrent mollem quoque vulnera tactum:
Quid properè injectâ rumpitis illa manu?
Nil agimus: tumidi ritu torrentis aguntur,
Obvia qui subitis omnia sternit aquis.
Undique prorumpit sanguis, manátque per artus,
Quóque potest velat corpora nuda modo.
Non dispar membris species, cùm militis ira
Hæc eadem flagris dilaniasset, erat.
Quid potuit tantis dignum committere pœnis,
Nullius culpæ, Judice teste, reus?
Ecce tremens astat rapto spoliatus amictu:
Jámque pudor plus, quàm pœna, doloris habet.
Sol, quod mox facies, radios nunc subtrahe terris,
Auctorémque tuum, téque, diémque tege.
Ah faceres: sed quem tenebris involvere velles,
Officio non vult ipse latere tuo.

Non minui cupit ipse suas, sed crescere pœnas.
Pars bona te lucem dempta negante foret.
Carnifices, ubi nunc quamvis sordentia vela,
Tecta quibus facies illius antè fuit?
Quæ laceros artus, vestri quoque signa furoris,
Parte aliquâ saltem sordida vela tegent.
Qualicumque, precor, circumdate corpus amictu:
Munere pro magno vilis amictus erit.
Ah rude ne textum lacero nudóque negate.
In ventos abeunt irrita verba? negant.
Ergò qui foliis silvas, qui cortice truncos,
Qui vestit campos gramine, veste caret.
Sic tibi se Natus, Genitor, suáque omnia nudus
Immolat: hoc sese victima more litat.

ELEGIA VII.

Dolores Christi in Crucem acti.

QUid mirer priùs hîc? aut quid doleámve, querárve?
Mens abit, hoc & se deserit ipsa loco.
Aut hîc, aut nusquam, quot sint in amore dolores;
Aut hîc, aut nusquam, quid sit amare, patet.
Ecce (nefas visu) nudum, totísque trementem
Artubus arripiunt, injiciúntque cruci.
Ah satis est pœnæ: quid adhuc gens dira paratis?
Ulteriórne potest tot gradus esse malis?
Nil vos hæc species, nil vos lacerata flagellis
Corpora, nil spinis tempora rupta movent?
Nil humeris crux in montem perlata cruentis,
Quódque suo madidum sanguine fecit iter?
Non potuit toties, & per tot vulnera fusus
Vestram aliquâ sanguis parte levare sitim?
Nil mala tanta movent: crescit crescentibus illis
Sanguine se pascens suppliciísque furor.

Ille

Ille jacet pronus, caróque dat oscula ligno ;
  Injectâque tenet robora dura manu.
Dúmque tenet : Salve mea crux, mea gaudia, dixit :
  Aspera, sed quamvis aspera, cara tamen ;
Tam sperata mihi, quàm formidata nocenti.
  Plura loqui lacrymæ carnificésque vetant.
Corripiunt pronum , vertúntque in terga supinum,
  Pressáque nodoso brachia fune ligant.
Atque ita diversi geminos utrimque lacertos
  Distendunt : validas adjuvat ira manus.
Juncturis emota suis dant ossa fragorem :
  Abrumpenda humeris brachia pænè putes :
Nec convulsa minùs crurum internodia solvunt ,
  Dum tendunt , odio vim geminante , pedes.
Hei mihi ! quis teneat lacrymas ? majora minantur
  Artifices scelerum : non habet ira modum.
Pars tenet injecto distentos fune lacertos ,
  Pars fera sanguineâ concutit arma manu.
Malleus in dextrâ est, rigidum tenet altera clavum,
  (Asper, & obtusâ cuspide clavus erat)
Dira viris facies, torvis in vultibus iras ,
  Inque oculis facinus , quod meditantur , habent.
Me miserum ! stringunt clavos , magnóque furentes
  Pérque manus adigunt impete , perque pedes.
Rumpuntur venæ, nervi rumpuntur, & ossa :
  Sanguinis en rivi fluminis instar eunt.
Dum geminant ictus , dum mons & saxa resultant
  Ictibus , heu quantus transit ad ossâ dolor !
Esse homines credámne , quibus tam tristis imago
  Nil animum , quâ sunt saxa movenda , movet ?
Si quibus est tantum circum præcordia ferri,
  Aspiciant siccis hæc in amante genis :
Hæc ego dum specto , cor quod mihi durius ære est,
  Rumpitur , & sensum commiserantis habet.
Proh ! supreme Pater patientem talia Natum
  Aspicis , & cessas ? iráque lenta tua est ?

En

En crux aërias & cum cruce corpus in auras
Tollitur: in plagas omne recumbit onus.
Corpora ſuſtentant ſoli pendentia clavi:
Vulnera, quod clavis nititur, auget onus.
Tormentum! quo Sol condat ſua lumina viſo,
Et mundo radios, officiúmque neget.
Ipſa quod impietas, ſpatium modò præbeat iræ,
Horreat, admiſſi tacta dolore ſui.
Sævitiæ cumulum tantis convitia pœnis
Adjiciunt, tamquam crux foret ipſa parum.
Jam Deus in trunco ſpectabilis undique pendes:
Hoc tua ſe dignum gloria culmen habet?
Quis tibi, nate Deo, patienti talia ſenſus?
Par animus tantis ſuſtinet eſſe malis?
Hoc etiam placidâ toleras, ut cetera, mente,
Et vultu votis conveniente tuis?
Tam fera nec gemitus, nec vox tormenta ſequuntur?
Ah ſilet: uſque adeò nos patienter amat.
Quis ferat hæc, niſi tu, cujus patientia finem
Non habet, ut finem non habet ipſe dolor?
Hæccine, quam toties, & totâ mente petiſti,
Tótque modum votis impoſitura quies?
Hæccine dulcis amarities, hæc illa voluptas,
Quæque ſuis curis gaudia miſcet Amor?
Primum aliis votum eſt nullos ſentire dolores,
Quámque ſecuta fuit ſpes bona, ſorte frui.
Venantes ſua præda, ſeges ſperata colonos,
Tuta juvant nautas littora, palma duces.
Vota pati tua ſunt, tua ſunt ſolatia pœnæ,
Summâque crudelem gaudia ferre necem.
Crux tibi deliciæ, meſſis ſperata dolores,
Convelli requies, palma petita mori.
Muſa ſile, vocémque premens, nihil eſſe fatere,
De tanto dici quidquid amore poteſt.

ELE-

ELEGIA VIII.

Latronem in cruce servatum omnibus spei exemplum esse.

MOrtales sperate. Dei placabilis ira est :
Vincitur, & nullos submovet illa reos.
Depositis etiam præstò est clementia causis.
Omnibus, atque omni tempore tota patet.
Nec mihi quis steriles causetur perditus annos;
Nec mihi quis vitæ tempora sera suæ ;
Nec scelerum numerum. Tot sint, quot in æquore fluctus,
Quot silvis frondes, frigoribúsque nives;
Pœniteat tantùm ; causam dolor ipse perorat ;
Nec lacrymis seris ulla repulsa venit.
Latro sit exemplo : trunco pendebat in alto,
Quósque dabat gemitus, jam morientis erant.
Flebat, & ad Dominum vertebat pallidus ora.
Hoc satis, ut veniam consequeretur, erat.
Prô Superi ! quantum gemitus valuere precantis,
Verbáque ! Divorum gaudia munus habent.
Felix, infami quamvis in stipite pendes,
Tam brevis, & facilis cui dedit astra labor !
Quamquam convictus scelerum es, quódque ipse fateris,
Morte peris vitæ conveniente tuæ;
At voti jam pignus habes, quod fallere nescit :
Jam, reor, asperitas excidit ipsa crucis.
Frangite lictores, jam ferro frangite crura :
Hoc illi nullum munere majus erit.
Jam pœnásque novas, nova jam sibi vulnera poscit :
Soláque, quod cruciet, jam mora mortis habet.
O ego quàm cupiam sic fixus in arbore mortem,
Hæc mihi si dentur præmia, ferre tuam !

At

At tu quid dubitas veniam pacémque precari,
Qui scelerum pendes, suppliciíque comes?
Tempus adest aptum precibus: dabit ille roganti,
Qui jam morte suâ, quod tibi donet, emit.
Me miserum! avertit vultus, Dominúmq; scelestis
Insequitur verbis, & negat esse Deum.
Heu cadit in quemquam tantus furor! heu sibi quisquam
Tot bona tam prono danda favore negat!
Nate Deo, per ego hunc, quo nos dignaris, amorem
Per spes, quas de te fontibus esse jubes,
Per genus hoc mortis, per quæ tibi corpore toto
Vulnera sunt animi pignora certa tui:
Hic mihi, quem spernit sibi tam dementer iniquus,
Hic mihi contingat, te miserante, favor:
Sic, quos te pietas pro nobis ferre labores
Impulit, excipiat publicus orbis amor:
Sic bona spes ad te facilem, veniæque paratum
Invitet trepidos, alliciátque reos.
Non tua, quæ cælo miseros clementia donat,
Parcior est umquam, dissimilísque sui.
Nec spes destituit: cuivis, discrimine nullo,
Fontibus ex iisdem, vulneribúsque venit.
Cur ego diffidam? quæ fonti verba Latroni
Dixisti moriens, hæc mihi dicta puto.
Dixeris hæc uni, satis est. Ostendis in uno,
Spes de te quantas omnibus esse velis.

ELEGIA IX.

In insultantes cruci fixo Deo.

HEu Solyme scelerata, reísque nocentior ipsis,
Quos ad suppliciũ, quod meruere, vocas!
Túne Deum medios inter pendere latrones,
Quâque illi pereunt lege, perire jubes?

Ut scelerum socius, qui pœnæ est, esse putetur!
Sic geminas, insons ut videare, nefas?
Sanguine crudeles oculos gens impia pasce:
Deficit exhausto sanguine vita Deum.
At vos sacrilegi jam saltem parcite linguis:
Quis superest odiis, sævitiæque locus?
In cruce suspendi voluistis: pendet in illâ:
Mille pati insontem vulnera: plura tulit.
Morte mori lentâ: lentâ jam morte necatis.
Contenti tantis jam precor este malis.
Tot quid abest pœnis? deerant sua vulnera menti
Scilicet. Hæc linguis pars laceranda fuit.
Impia gens erras. Tormenta immania semper,
Pluráque, quàm potuit corpore, mente tulit.
Me miserum! perstant, visóque à sanguine vires,
Quo deliniri debuit, ira capit.
Confusæ insurgunt voces, sed percipit omnes.
Verba, quibus petitur, singula virus habent.
Non sensus, animíque latent: introspicit illos.
Quid non hinc etiam, quo crucietur, habet?
Hinc amor, hinc odium certant. Vos, si quid acerbis
Restat adhuc odiis, addite; vincet amor.
Tollite clamores, linguísque instate protervis,
Ut, quem jactavit, se probet esse Deum;
Ut sese eripiat letho, ferróque refixas
Expediat plantas, expediátque manus.
Non illum immanes retinent in stipite clavi.
Quòd maneat, nostri fixus amore manet:
Séque, quod exigitis, non servat, servet ut omnes.
Omnes vult pretium sanguinis esse sui.
Hoc est, cùm minimo possit vos perdere nutu,
Cur toleret lentus, dissimulétque nefas.
Hoc est, cur graviùs læsum irritantia Patrem
Crimina, quàm pœnas sentiat ipse suas.
Nec, quia non plectit, non plectere posse putetis.
Justa sibi longas imperat ira moras.

Hae

Hac quoque, quæ fixa eſt, vellet modò, crimina vin-
Plecteret, hac fulmen mitteret ille manu. [dex
Mitteret, ha! fulmen? precibus, non fulmine certat.
Pro vobis pendens in cruce vota facit;
Conciliátque Patrem lacrymans, veſtróque furori,
Quam veniam vos non poſcitis, ipſe petit.
Quà licet, excuſat facimus quoque: ſupplicat ultrò,
Invidiámque ſuæ detrahit ipſe neci.
Parce Pater, dixit, nec quod gens cæca meretur,
Morte luat: partem criminis error habet.
Quid facies, hoſtem qui ſic miſeraris, amanti,
O majeſtatis non memor ipſe tuæ?
Læderis, & læſus veniam peccantibus oras.
Materiam veniæ crimina noſtra facis.
Ipſe ſubis pœnas, pœnarum præmia nobis
Reddis; &, ut reddas, res tibi parva mori eſt.

ELEGIA X.

De titulo Crucis.

HÆc quoque ludibriis deerant? illudere morti
Debuit appoſitis ſcripta tabella notis?
Cùm pelagus, cum terra tibi, cùm ſerviat æther,
Regnáque ſint meritis iſta minora tuis;
Hoc, quod eras, probro verti, cirménque putari,
Causáque ſupplicii debuit eſſe tui?
Scripſerit hoc judex, tamquam tua crimina, nomen,
Et titulum mortis juſſerit eſſe tuæ:
Ille tamen vero ſcripſit te nomine regem.
Majeſtas ſed enim, pompáque regis ubi eſt?
An crux infamis ſolium tibi? purpura ſanguis?
An clavi manibus debita ſceptra tuis?
Carnifices, populúſque furens geminíque latrones
Sunt tibi, quæ ſtipet regia turba latus?

Vóxque ſalutantûm, diræ? convitia plauſus?
Omnia paupertas quæ tibi dempſit, opes?
Nudus, & irriſus, fixúſque in ſtipite pendes:
Majeſtas regi convenit illa Deo?
Crede tamen Solyme: regum rex maximus ille eſt,
Quem tibi venturum ſæcula priſca canunt.
Sit reus, invidiæ moriens ſit victima veſtræ,
Ille reus, judex veſter & orbis erit.
Nate Deo, tibi nos, tibi quem debemus honorem
Solvimus, & ſolium volvimur ante tuum.
Quamvis in mediâ pallens jam morte teneris,
Quamvis nil, pendens in cruce, regis habes:
Majeſtas non tota latet. Quod terra, quod æther,
Quod mare dent luctus triſtia ſigna ſui:
Quod procul adverſo cæli feſtinet ab orbe,
Et retrò celeres Luna reflectat equos,
Quod Solis vultus, quod ſe, cælúmque, diemque
Occulat, imperij vis manifeſta tui eſt.
Tu modò pallentes revocas ad corpora manes,
E tumuliſque cies oſſa ſepulta ſuis.
Tu modò perpetuis frenas Plutona catenis,
Et mortem moriens ſub tua jura trahis.
Inſultet Solyme: plus te nos eſſe fatemur,
Quàm titulus ſcriptis præferat ille notis.
Nunc quoque te, cùm ſumma trahens ſuſpiria ſenſim
Deficis, æternum credimus eſſe Deum.
Nunc quoque cùm pendes ſine ſenſu & ſanguine corpus,
Nos mœſti lacrymas, nos tibi vota damus.
Tempus erit, tibi cùm ponent inſignia reges,
Et figent aris munera digna tuis:
Et crucis ad truncum curvato poplite fuſi
Submittent pedibus ſceptráque, ſéque tuis.
Templa tibi ſurgent Pariis innixa columnis:
Fumabunt ſacris dona Sabæa focis.

In templis tua cum titulo ponetur imago,
Qualem nunc pendens in cruce nudus habes.
Ad latus hinc stabit lacrymans & pallida Mater;
Hinc comes, eximium quem tibi fecit amor.
Illa potens rerum, cujus victricibus armis
Nilus, & Euphrates, totáque cessit humus:
Illa suos fasces, animósque, orbémque subactum
Imperiis subdet maxima Roma tuis.
Expelli lustrata Jovem Capitolia cernent,
Et tibi, cui soli debita, thura ferent.
A populo tua crux, lacerúmque in imagine corpus,
Quódque alto pectus vulnere rupit Amor,
Et rigidi sentes, & sparsi sanguine vultus,
Sæpè tibi grati causa doloris erunt.
Quanta dabunt visis & quot suspiria clavis!
Hi quoque non paucis vulnera sæpè dabunt.
Hoc ipsum in summo quod pendet stipite nomen
Jam cælum supplex, tunc quoque terra colet.
Hoc metuet, frustráq; fremens horrescet Avernus,
Totáque Styx imis exululata vadis.
Quãtum, & quale decus tibi tunc infamia præsens,
Quãtus, quæ modò fers, probra triũphus erunt!

ELEGIA XI.

Ad Virginem matrem stantem sub cruce.

QUid genitrix nato geminas sine fine dolores?
Crux in supplicium non erat una satis?
Altera crux nato est matrem spectare dolentem:
Nec minus hæc pœnæ; plus quoque forsan habet.
Ipsa vides lacerâ guttas è fronte cruentas
Pérque oculos illi currere, pérque genas.
Ipsa vides manibus, pedibúsque erumpere rivos
Sanguinis: & nervis ossa soluta suis.

Sic

Sic natum spectare vocas solatia mater?
  Hoc juvat? hæc luctum scena levare potest?
Non potes, ut cupias, solantia dicere verba:
  Verba locuturæ frangit in ore dolor.
Non strophio siccare sacros, non veste cruores:
  Crux illum manibus submovet alta tuis.
Non, ubi finierit mors illi sæva labores,
  Lumina maternâ condere fracta manu.
Parce, precor, saltem nato, si parcere nescis
  Ipsa tibi: lacrymis uritur ille tuis.
Nec tibi solamen præsens potes esse, nec illi:
  Illius luctu læderis, ille tuo.
Nate Deo, qui fers, quæ te nisi ferre videret,
  Barbaries ferri posse vel ipsa neget:
Te testor, sensúmque tuum: te sæviùs urunt,
  Quàm tua, quæ de te vulnera mater habet.
Hoc quoque non nescis mater: scis quodlibet illi
  Supplicium luctu lenius esse tuo.
Discedet tecum, si tu discedere possis,
  Illius ex aliquâ parte, tuúsque dolor.
Narrabunt alii quæ verba novissima: quales,
  Pro quibus arenti fuderit ore preces:
Quid biberit sitiens: quid deficiente rogarit
  Voce Patrem: quàm non immemor ille tui:
Ut fractis oculis, in duro stipite, vitam
  Clauserit: ut fixum ruperit hasta latus.
Hæc alii referent: at tu pallebis, & ipsa
  Pectore materno, quæ tulit ille, feres.
Quid facies præsens, si, quæ perceperis absens,
  Singula sunt animo plaga futura tuo?
Me miserum! stat fixa loco, truncúmque madentẽ
  Sanguine perfundit fletibus usque suis.
Nunc lacrymis madidos cõvertit ad æthera vultus,
  Nunc tenet in nato lumina fixa suo. [dat?
Heu quid agat? maneat? prohibet dolor. inde rece-
  Fortior immotam sub cruce sistit amor.

Dure

Dure Amor! has servas leges? sic jungis amantes?
Quàm non sunt regni mollia jura tui!

ELEGIA XII.

De Christi morientis siti, & derelictione.

OMnia nunc illi, qui possidet omnia desunt.
Poscentem gelidæ deficit haustus aquæ.
Exhausere labor vires sudórque, cruórque
Fusus, & in tantis nox vigilata malis,
Et via per præceps, humerísque injecta cruentis
Illa trabis moles, sævitiésque necis.
Ferte citi limphas: lymphæ solabitur haustus,
Arenti quàm vix indicat ore, sitim.
Heu fera barbaries! morienti lympha negatur:
Pocula, quæ spumant felle, bibenda ferunt.
Et tamen hæc libat: fauces simul urit & ora
Peius, amarities, quàm sitis ipsa, malum.
O iterùm duris erumpite rupibus undæ!
Saxa dabunt vobis rupta dolore viam.
Qui rore, & pluviis sitientes irrigat herbas,
Arida qui vernis imbribus arva juvat,
Qui scatebris fontes, qui fontibus evocat amnes,
Vestrâ deficiens nunc eget auctor ope.
Esse quid hoc dicam? de clavis nulla, nec ulla
De cruce; de sævâ sola querela siti est.
Cetera, támque diu tacitè tormenta ferenti,
Crede mihi, solæ non sitiuntur aquæ.
Quæ petit in tantis sitiens solatia pœnis,
A nobis, non à fontibus illa petit.
Hei mihi! supremæ neque nos movere querelæ:
Nos quoque cum multo pocula felle damus.
At, reor, è cælo venient solatia: cælum
Audiet, & vanas non sinet esse preces.

Ah!

Ah! tantùm tenebris se conscius occulit æther,
Et luget dominum, non juvat ille suum.
Te saltem, genitor, nati suspiria tangant
Ultima; te poscit vox morientis opem.
Aspicis, ut verset supremo languida motu
Lumina? vix cervix sustinet ægra caput.
Et quamvis tenues fugiant cum sanguine vires,
Destituátque suus corpus inane vigor;
Attollit tamen exangues ad sidera vultus,
Utque potest, oculis quærit, & ore patrem.
Singultúmque trahens imo de pectore: Méne
Destituis, clamat, tu quoque care pater?
Quæ toties movere, nihil jam summa parentem
Verba movent: natum deseruisse putes.
Magne pater, neque tu nati miserere ferentis
Ultima? nec pietas illa paterna subit?
Nec te perpetuis exacta doloribus ætas,
Nec mors ipsa movet, causáque mortis amor?
Hoc quoque, Christe, feras opus est, tam mitis in omnes,
In te sustineat durus ut esse pater.

ELEGIA XIII.

Ad B. Virginem, Filio jam in cruce mortuo.

Occidit: in pectus cervix inflexa recumbit.
Occidit: exanimum de cruce pendet onus.
Quæ mens, quis tibi nunc, mater mœstissina, sensus?
Mors pariter vitam non rapit ista tuam?
Ah! plus quàm vitam rapuit, cùm sustulit illum,
Qui tibi spes omnis, vitáque solus erat.
Ferreus ha! nimiúmque tibi crudeliter hostis,
Luctibus his causam qui tibi cumque dedit.
Quid loquor? ille ego sum, sensi: nil quærimus ultrà:
Me peragis vultu, Diva, silente reum.

Nil

Nil opus est verbis: oculi lacrymæque loquuntur.
His lacrymis vocem sensimus esse suam.
Ah fateor; tuus ille meum, mœstissima, crimen
Est dolor, hæc operis sunt monumenta mei.
Nostra nocens anima est: quæ fles, ego vulnera feci:
Hac quoq; nostra manus sanguinolenta nece est.
His mea te natúmque malis dementia mersit.
Mens fugit admissi plena pudore sui.
Hic lacrymas fudisse parum est. Non, omnis apertis
Exhaustus venis si mihi sanguis eat;
Non, si me Scythicæ scindant in frusta secures,
Membráque diversis diripiantur equis;
Non, si Trinacrij damnatus voce tyranni
Torrear in tauro, sæve Perille, tuo;
In caput hoc non si totus desæviat æther,
Æqualis merito pœna sit ulla meo.
Quid faciam infelix? quò spes, quò carbasa vertã?
Quod mihi perfugium, quis mihi portus erit?
Ad tua, nate Deo, supplex me vulnera verto.
Sola meum possunt illa piare nefas.
Illa, precor, veniæ mihi spes, & gratia fiant:
Aut hac, aut nullâ parte juvandus ero.
Sævitiæ monumenta meæ mihi gratia fiant?
Et prosint manibus vulnera facta meis?
Sic est. cujus ego sum funestissimus auctor,
Hæc mors placandi spes mihi sola tui est.
Dicã equidem, quamvis res dictu est horrida, dicã:
Impietas nobis utilis ipsa fuit.
Pænè fide majus: prodest sua culpa nocenti.
Est nostri fructus criminis ipsa salus.
Quas merui, Deus ipse suo dat sanguine pœnas:
Quem læsi, pro me sustinet esse reus.
Quàm plectar meritò, flammísque perennibus urar,
Si mea non tangat pectora tantus amor!

ELEGIA XIV.

Ad Dei matrem, exanime filij corpus gremio sustinentem.

TEne ego (nec movear?) videam, mœstissima matrum,
Complexam nati membra cruenta tui?
Déque tuis oculis illius in ora cadentes
Aspiciam lacrymas, contineámque meas?
Ecce suo tecum rerum natura parenti
Ingemit, & quo tu, funere læsa dolet.
Sol, tam funestæ ne spectet crimina cædis,
Avertit vultus, oráque mœsta tegit.
Sub pedibus mugit tellus: convulsa dehiscunt
Marmora: lugubris fertur ad astra fragor.
Lugentes errant manes: tumulísque sub ipsis
Et gelidos cineres tangit, & ossa dolor.
Non hoc spectator potuit de funere quisquam
Lumina, non lictor sicca referre domum.
Quâ scuticas strinxit, quâ vim, quâ vulnera sævus
Intulit, hac tundit pectora nuda manu.
Pars etiam turbæ, quo tot convitia fecit,
Hoc gemit, hoc rabiem devovet ore suam.
Omnia cùm doleant, uni mihi pectora constent
Rupibus, & scissis asperiora jugis?
Unus ego immotus funus tam flebile possim,
Et tua non madidis ora videre genis?
Non rigor hic meus est. tua me, tua flentis imago
Sauciat: utque facit, sauciet usque precor.
Vulnera seu spectas, totidémque in pectore sentis;
Effice sint animo tot quoque fixa meo.
Oscula jungenti seu frontem spina cruentat;
Me tuus hic urat, conficiátque dolor.

Seu

Seu tibi, quæ nato, fixit præcordia cuſpis;
Per medium nobis hæc quoque pectus eat.
Carnificum ſeu terret ádhuc te vultus; in illis
Horreſcam facinus, devoveámque meum.
Seu quocumque alio veniunt è fonte dolores;
Et meus erumpat protinus inde dolor.
Qui ſum cauſa tui, ſim pars quoque, Diva, doloris,
Et minuam luctus hac ego parte tuos.
Me meminiſſe decet, cùm ſub cruce pallida ſtares,
Quæ fuerint nati verba ſuprema tui.
Ille mihi moriens: Serva communis amorem
Matris, ait; tibi jam, quæ mihi, mater erit.
Hinc crevit, creſcátque precor, qui tempore ab illo
Me tenet, & totum ſe tibi debet amor.
Omnia, quæ pateris, mihi ſint communia tecum:
Ni fuerint, nati nomen inane gero.
Quid? me non lædant, quæ lædunt vulnera matrē?
Hoc quoque barbaries oderit ipſa nefas.
Nec ſatis eſt, ſi noſtra tuis ſuſpiria jungam:
Te, mea, te cupiam, vita, dolente mori.
O illo mihi contingat tabeſcere luctu!
Felix, ſi lethi cauſa ſit iſta mei.

ELEGIA XV.

Memoriam vulnerum Chriſti retinendam.

SI quis es, in triſti qui fixus imagine ſpectas,
Quæ tulerit pro te vulnera, quótque Deus;
In lacero numquam tot vulnera corpore cernes,
Quot tulit. ars numerum pingere nulla poteſt.
At ſunt, quæ rapiant animos, penitúſque moreutur
Lumina, quæque ſuo ſunt ſpecioſa loco.
Aſpice, quàm lato patefactum pectus hiatu,
Quantáque ſint manuum vulnera, quanta pedū.
Illa cicatricem non ſunt ductura: patebunt,
Donec, qui moriens illa recepit, erit.

Illa sui retinet victor monumenta triumphi,
Et libertatis dulcia signa tuæ.
Non hæc tam clavi, nec acuto lancea ferro;
Nec populi fecit, carnificúmque furor;
Quàm qui causa fuit tantorum prima dolorum,
Tótque Deum plagas ferre coëgit, amor.
Redde vicem meritis. Quæris, quo munere possis?
Aut quid, qui gratum te cupit esse, velit?
Non petit, ut clavis scindi plantásque manúsque,
Tempora nec spinis ut patiare fodi:
Non ut flagra tuos lacerent immaniter artus,
Pérque tuum stridens transeat hasta latus:
Plagarum tantùm te vult meminisse suarum.
Quis minor est autem, quàm meminisse, labor?
Hoc satis est illi, si tu, quæ vulnera pro te
Saucius ille tulit corpore, mente geras.

ELEGIA XVI.

Etiam nos Christi doloribus causam dedisse.

Est mihi sanguineæ crucis, & pendentis in illâ
Numinis artifici picta tabella manu.
Hæc mihi sæpè animi sopitos suscitat ignes:
Nonnumquam lacrymas provocat illa meas.
Nuper in hac oculis, & toto pectore fixus
Spectabam populi triste furentis opus.
Spectabam laceros clavis immanibus artus,
Quódque unum in toto corpore vulnus erat.
Heu dirum facinus! dixi: Téne, optime rerum,
Perdere cognatæ sic potuere manus?
At tibi pro scelere hoc, gens impia, quale mereris
Exitium justi vindicis ira ferat.
Dira fames dentes in mutua corpora vertat,
Quæque ex se genuit viscera, mater edat.
Ferro excisa cadas: undent tua sanguine templa:
Det cladi lacrymas hostis & ipse tuæ.

Inque

Inque tuas pergat victor sævire ruinas,
Donec, quæ saxis saxa revellat, erunt.
Longa mora est: jã nunc tellus, precor, ima dehisce:
Non satis ad tantum est intremuisse nefas.
Hæc ego cum gemitu indignans; & plura parabã,
Justáque, dicebam, quò vocat ira, sequar.
Cùm subitò, qualem volucres, dum nubila findũt,
Visa fuit nobis aura dedisse sonum.
Stabat Amor; sed non solitis circumdatus armis,
Nec pueri cultus, qui solet esse, fuit.
Non humeris pendent pharetræ, non aureus arcus,
Non manus instructas ventilat igne faces.
Altera tela hastam, duros tela altera clavos,
Hamatósque vepres, flagráque sæva tenet.
Nec rigidi funes, nec crux, nec ahenea desunt
Vincula: purpureus tinxerat illa cruor.
Ut vidi, ut stupui! vultúsque oculósq; minaces,
Armáque miratus, talia verba dedi:
Quid tibi, blande puer, cum tam crudelibus armis?
Quid tenerâ tractas non tua tela manu?
Non tua, quæ spargis, quamvis immitibus urunt
Ignibus, invidiam spicula cædis habent.
Ista Scythas, Besśósque truces, sævósque Gelonos,
Barbariémque avidam sanguinis arma decent.
Questus eram; vultu cùm protinus ille severo,
Quos tua, quos, inquit, devovet ira reos?
Quid Solymam accusas, dictísque incessis amaris,
Non priùs auditum quæ fuit ausa nefas?
Funeris illius, quod Sol, quod terra, quod æther
Horruit, Auctor ego, primáque causa fui.
Nec piget esse reum: facto quoque glorior illo:
Hinc decus, hinc rebus gloria summâ meis.
Me sine quid poterant odium, rabiésque nocentũm?
Me sine quæ poterant lædere tela Deum?
Illi ego mortales artus, pœnæque capaces,
Membráque quæ possent verbera ferre, dedi.

Illi ego fluxuro replevi sanguine venas:
A me, quo culpam diluat orbis, habet.
Ex illo mihi crux, clavíque, vepréſque cruenti,
Sævâque pro telis haſta fuere meis.
At tibi mens illis non eſt ſuperabilis armis:
Tu, quod Amor neſcit vincere, pectus habes.
Et rupi tumulos, & manes flere coëgi,
Saxâque ſunt flammis mollia facta meis.
In te deficiunt vires: & cautibus ipſis,
Et cineri major, quàm tibi ſenſus ineſt.
Hæret, & in medio ſiſtit victoria curſu,
Te mihi difficiles injiciente moras.
Quid modò damnabas populum? tu durior illo.
Non benè peccantes arguit ipſe nocens.
Tu quoque, tu tanti pars es non parva furoris:
Tam flendæ titulum tu quoque mortis habes.
Membra cruentabant illi, ſed amantis in imum,
Quæ tu cumque facis vulnera, pectus eunt.
Illorum ſceleri multum quoque detrahit error:
Militibus notum non ita Numen erat.
Tu nil, dum peccas, potes ignorare, nec ullo
Nomine ſævitiam diſſimulare tuam.
Plus tua culpa meis, ſi neſcis, ſæviit armis;
Quódq; ita ſævierint, hæc quoque culpa tua eſt.
I nunc, carnifices diris inceſſe querelis,
Immemor ipſe tuâ de feritate queri.
Dixit, & irato ſimilis diſceſſit in auras.
At mihi cum lacrymis venit in ora rubor.

ELEGIA XVII.

Chriſtum à peccantibus iterùm cruci figi.

HOc verum eſt, renovare tuos cõmiſſa dolores
Crimina? nec ſatis eſt illa luiſſe ſemel?
Mille lacer plagis, nudúſque, & fixus in alto
Stipite commoto viſus es orbe mori:

Et

Et tamen est aliquis tam durus & asper, ut ausit
  Vulnera peccatis tot renovare suis?
Nos quoque, nate Deo, numero censemur in illo!
  Hei mihi, censemur: culpa fatenda mea est.
Nam quid dissimulē? nil sum nisi crimē & horror,
  Ipsáque quod tellus ferre gravatur onus.
Peccarunt oculi, peccarunt ora manúsque,
  Peccarunt celeres in mea damna pedes.
Nec mihi mens insons; sceleratior omnibus illa est:
  Hinc venit culpis maxima causa meis.
Quos benè debuerat dominæ compescere more,
  Turpiter est motus illa secuta suos.
Sum reus: hæc brevis est actorum summa meorum.
  Sum reus: est crimen crux tua mórsque meum.
Ergò ego sustinui tua scindere membra flagellis,
  Téque cruentantûm pars ego magna fui?
Téne ego percussi, rapuíque à vertice crines,
  Et sputis facies est tua sparsa meis?
Téne ego calcavi trunci sub mole jacentem,
  Tanquam oneri truncus non satis ipse foret?
Hæc crux, hi vepres, hi sunt mea crimina clavi?
  Hæc sunt flagitiis vulnera facta meis?
Quò non humanæ rapitur vecordia mentis!
  Quod superest, quò se porrigat illa, nefas?
Tullia, dum vehitur, patrium violasse cadaver
  Dicitur impulsis ipsa per ora rotis.
Terruit aurigam facinus data fræna prementem:
  Ipsa quod aurigam terruit, ausa fuit.
Sævior hac ego sum stimulis furialibus acta
  Protrivit patrem filia; Numen ego.
Illa suos patrio cùm sparsit sanguine currus,
  Sensus in extincto corpore nullus erat.
Sentibus, & scuticis, clavísque armata cruentis
  Sæviit in vivo corpore nostra manus.
Sæpiùs ipse Deum læsi; semel illa parentem:
  Magna patri pietas debita; summa Deo.

Fecerat audacem partum jam crimine regnum:
Nil, quod sublato patre timeret, erat.
Justâ ego debueram terreri Numinis irâ:
Omne trahit secum Numinis ira malum.
Quid dederat natæ genitor, nisi nominis umbram,
Spémque caducarum, quas malè cepit, opum?
Cùm mihi, quem toties læsi, donaverit ultrò
Maxima, majorum pignora mille dedit.
Illius est igitur minor hoc injuria nostrâ,
Quo minùs est, quàm qui condidit auctor, opus.
Hei mihi, cur vixi? cur me genuere parentes?
Cur dedit afflatus ventus & aura suos?
O utinam primis periissem mensibus infans!
Aut mihi rapta foret, quo data vita die!
Serior ô utinam nostrâ lux morte fuisset,
Quæ prima est culpæ conscia facta meæ!
Aut potiùs, quæ me peperit sine prole fuisset,
Déque meis natus nemo fuisset avis.
Non ego carnificum pars diceret esse tuorum,
Nec titulum arguerer mortis habere tuæ.
O ego, ne possim tantos renovare dolores,
Quàm malim alitibus præda ferísque dari:
Aut in Caucaseæ partem durescere rupis,
Quam Notus, & gelidis verberet imber aquis!
Téne ego, te vepribus rursum, lacerémque flagellis?
Símque iterùm cædis causáque pársque tuæ?
Antè precor terræ scelus aversantis hiatu
Devorer, aut vultus obruat unda meos.
Antè cinis fiam, flammísque ultricibus urar,
Fulmine delictum præveniente meum.
Mens fugit admonitu, quoties peccasse recordor:
Inque meos artus horror & ossa venit.
Ipse odio mihi sum, méque & mea crimina damno;
Nec satis irasci me mihi posse queror.
Vertite carnifices in me furiásque manúsque:
Est crimen, quidquid sustinet ille, meum.
Ipse

Ipſe necem merui: ligno nil tale merentem
Demite: cur facto plectitur ille meo?
Si cui tollenda eſt, tollenda eſt vita nocenti:
Nos cruce quod dignum eſt fecimus; ille nihil.
Figite me clavis, hoc me ſuſpendite trunco:
Non ego me pœnis ſuppliciiſque nego.
Plus ego commerui, quàm vos inferre poteſtis:
Sum meriti judex optimus ipſe mei.
Quæ precor ah fiant, nec quiſquam verba, doloris
Signa mei, tantùm verba fuiſſe putet.
Nulla mora eſt in me: noſtri ſtat funeris ara:
Expectat veſtras hoſtia dira manus.
Omnibus in pœnas, ſi quando, incumbite nervis:
Materies veſtro digna furore ſumus.
Non mihi ſtet parvo feritas mea: plectite fontem:
Cædes convicti morte pianda rei eſt.
Tu tamen hoc non vis: ſatis eſt, te judice, pœnæ,
Si me peccati pœnituiſſe vides.
Pœnitet auſorum, nec poſſum dicere quantum;
Nec quantum, ut coner, dicere poſſe velim.
Hîc quicumque poteſt verbis æquare dolorem,
Pro causâ leviter, materiâque dolet.
Quid verbis opus eſt? oculis, quibus omnia ſpectas,
Pectora noſtra patent inſpicienda tuis.
Ipſe vides mihi quis ſtimulet præcordia ſenſus:
Cauſa necis ſenſus ſit, precor, ille meæ.
Quòd doleam, proſit. Peccavi: parce fatenti:
Cauſa tuæ mortis parcere velle fuit.
Cæde tuâ ſparſa eſt, fateor, guttíſque cruentis
Stillat adhuc ſupplex, quam tibi tendo, manus.
Et tamen hanc tendo, & ſecurus tendo repulſæ:
Exorat veniam, quo madet illa, cruor.

CAPITA IN CHRISTI DOLORIBUS EXPENDENDA.

QVis *patitur* ? Rerum Dominus, de Numine Numen.
Quid patitur ? Lacero corpore mille neces.
Pro quibus ? Ingratâ pro turbâ, & gente rebelli.
Cur ? Nos carnifices servet ut ipse suos.
Quis locus ? Infamis pœnis, & morte nocentûm.
Quando ? Cùm poterant facta probare Deum.
A quibus ? A notis, & avito sanguine junctis.
Quomodo ? Non servans ullum in amore modum.

PII

PIJ ERGA CHRISTUM PATIENTEM AFFECTUS.

I. *ADMIRATIONIS.*

QUis satis hoc capiat? pro me, per vulnera mille,
Et potuisse Deum, nec dubitasse mori!

II. *COMMISERATIONIS.*

Si specto siccis oculis tua vulnera, Christe,
Sum cruce, sum clavis durior ipse tuis.

III. *DOLORIS.*

Pœnitet! & meritò. Lacrymis non illa pietur,
Quæ tibi, magne Deus, sanguine culpa stetit.

IV. *GRATI ANIMI.*

Ut fuso tibi, Christe, feram pro sanguine grates,
Nulla satis longum sæcula tempus erunt.

V. *SPEI.*

Spes fugit, ante oculos mea dum mihi crimina pono:
Cùm tua respicio vulnera, Christe, redit.

VI. *AMORIS.*

Me pete, Amor, telis in Christi sanguine tinctis:
Quem læsi toties, sic ego læsus amem.

VII. *IMITATIONIS.*

Christe, mihi Dux es. Quæ belli præmia sperem,
Si quà Dux ieris, non ego miles eam?

ELEGIARUM
LIBER QUINTUS.

LACRYMÆ S. PETRI.

ELEGIA I.
Peccatum suum amarè deflet.

SIqua fides superest perjuro, pœnitet, eheu!
  Pœnitet: hæc causam vox agat una meam.
Cetera diceris lacrymæ, si vocis habetis
  Pondera, si nullâ fallitis arte fidem.
Ite igitur, facinúsque meum, culpámque piate;
  Non intermissis currite semper aquis.
Vos mihi subsidium fluitis: vos pectoris hujus,
  Ex aliquâ saltem parte, levatis onus.
Ite, sed absque modo: causa immoderata dolendi est.
  Illa sibi noctes vindicet, illa dies.
Ite: nihil satis est; non si crescatis eundo,
  Crescere collectis ut solet amnis aquis.
Non ego mensuram vobis, non tempora pono,
  Nec mea me patitur ponere causa modum.
Non moveor damnis fortunæ crimine factis,
  Nil cupere, & fluxas spernere doctus opes.
Nec ciet hos luctus aut rapti funus amici,
  Aut labes famæ non abolenda meæ.

Indi-

Indigna est lacrymis levium jactura bonorum:
  Vitam æquaturo digna dolore mea est.
Et quamvis lacrymis facilè est reparabilis illa,
  Nulla tamen lacrymis dignior esse potest.
Hei mihi! perjuro toties quod diximus ore,
  Mens meminisse horret, lingua referre timet.
Vos igitur lacrymæ perjuria dicite nostra:
  Nil dolor hic linguæ voce querentis eget.
Vos eritis, dum clausa mihi pudor ora tenebit,
  Peccati testes, & medicina mei.
Heu lacrymæ viles, nostris neque luctibus aptæ!
  Currere sanguineæ debueratis aquæ:
Qualibus hac ipsâ perfusus nocte madebat,
  Cui tanti luctus pars ego magna fui.
Mens abit, & morior, quoties lacrymantis imago,
  Orantísque Patrem forma modúsque subit.
Affixis telluri oculis, sparsísque jacebat
  Crinibus, & longas flens dabat ore preces.
Illum ego, qui flebat, testor, collémque cruentum,
  Et, quæ servat adhuc signa doloris, humum.
Sanguis erant lacrymæ: stillabant sanguine vultus:
  Purpureus multo sanguine sudor erat.
O ego quàm vellem tales quoque fundere fletus!
  Erumpe ex oculis unda cruenta meis.
Crimina, quæ sontes alios fecere, piari
  Conveniat lacrymis; sanguine nostra decet.
Sanguine pro lacrymis aliena piacula flevit;
  Ut mea deplorem, sufficietis aquæ?
I cruor ex oculis: poscit mea causa cruorem;
  Quamvis nec sceleri sit satis ille meo.
Et quota pars oculi sunt corporis? ô mihi possit
  Omnibus exundans artubus ire cruor
Et mihi sunt venæ, & venæ mihi sanguine turgent:
  Erumpe ex oculis unda cruenta meis. (bis
Quid mihi nunc prodest cum parvis humida cym-
  Retia, quid patriam deseruisse casam?

Quid,

Quid, quas ipse mihi victus formidine clausi,
Cælestes aliis pandere posse fores?
Omnia perdidimus, cælúmque, animámque, Deúmque:
Nulláque non sceleri debita pœna meo est.
Sed pœnam meruisse parum est: quod torquet, & urit,
Illius est nostro crimine læsus amor.
Offendisse illum mihi prima & maxima pœna est.
Erumpe ex oculis unda cruenta meis.
Debueram Dominum vitæ præferre; negavi:
Morte nec in mediâ perfidus esse; fui.
O utinam nocitura mihi pars pessima nostri
In mediis verbis lingua revulsa foret!
Méne negasse Deum, flexo qui poplite pronus
His pedibus latices hac quoque nocte dedit?
Qui nobis dedit ipse suum cum sanguine corpus,
Cúmque daret: Memores, dixerat, este mei.
Sic memorem ille sui tanto me munere fecit?
Erumpe ex oculis unda cruenta meis.
Sic certè flerem, si non de marmore, si non
De ferro nobis pectus, & ære foret.
Intereà dum vota nihil conceditur ultra,
Ex oculis saltem currite semper aquæ:
Qualiter æternis manant è fontibus undæ,
Quæ venâ numquam deficiente fluunt.
Tempus erit, cùm vos sanguis fortasse sequetur,
Si modò non fallam rursus, ut antè, fidem.

ELEGIA II.

In specu flens se accusat.

Rupes dura, mei verissima cordis imago,
Horrida, sed lacrymis apta latebra meis:
Ad te flens venio, lethali saucius ictu,
Squallidus immissis mœsta per ora comis.

Acci-

Accipe me, profugúmq; tuo precor abde sub antro,
  Et referant gemitus concava saxa meos.
Tu mihi desertâ sedes securior aulâ es:
  Non hîc, qui rursus plurima quærat, erit.
Hîc licet arcanos animi depromere sensus:
  Has inter tenebras tuta querela mea est.
Hîc impunè licet quis sim, qualísque fateri:
  Hîc mea me tutò prodere lingua potest.
Ille ego sum miles verbis animosus & audax,
  Et solo fortis nomine, rebus iners.
Ille ego sum primâ quem stravit fœmina voce
  Oblitum Domini, cum Dominóque mei:
Qui nil sum veritus, tantùm ne cognitus essem,
  Perfidiæ testem sæpè vocare Deum.
O testis, judéxque meæ certissime culpæ,
  Quis de me sensus sit meus, ipse vides.
Nunc ego te meliùs testem voco: justa doloris
  Quàm tibi causa mei, tam dolor ipse patet.
Hîc es, & hos gemitus, & quidquid dicimus, audis:
  Has lacrymas oculis aspicis ipse tuis.
O dulces oculi, casus solatia nostri!
  O spes, ô cymbæ sidera certa meæ!
In tantis animi tenebris vos prima fuistis
  Lux mihi: servatus vestrum ego dicar opus.
His oculis, qui me lapsum monuere, gementem
  Aspice: placandi spes venit inde tui.
Aspice lugentis speciem, vestésque, sinúsque,
  Antráque de lacrymis humida facta meis.
Aspice lassatas tundendo pectora palmas,
  Et moveat vultus mœsta figura tuos.
Non precor antiquo, quo non sum dignus, honori
  Reddi, nec regimen puppis habere tuæ.
Clavum alius teneat: remis ego perfidus addar:
  Est mihi, quæ remos torqueat, apta manus.
Non ego servitium, quantumvis vile, recuso:
  Dummodò sim tecum, quidlibet esse feram.

ELEGIA III.

Veniam delicti petit.

TEne ego littoribus, linóque aſſuetus & hamis,
Ad tua de mediis regna vocatus aquis;
Téne ego ſuſtinui perjuris lædere verbis,
Et Dominum toties eſſe negare meum?
Hæc mea magna fides? ſic vitâ carior ipsâ
Tu mihi? ſic noſtrâ morte probatus amor?
Tu mihi te, cælúmque, caſæ cymbæque relictæ
Das pretium; & puduit me tamen eſſe tuum.
Méne tui puduit? certè tuus eſſe negavi,
Auſáque, Non novi, dicere lingua fuit.
Certè ego juravi de te nil ſcire, nec ullo
Fœdere conjunctum te mihi, méque tibi.
Quis tibi tunc ſenſus de me fuit? acriùs urens,
Quàm quod nos dedimus, nõ, puto, vulnus habes.
Debuit hic cumulus pœnis accedere tantis,
Ut tibi pars eſſem ſumma doloris ego?
Non tantum doluere tibi ſæviſſima quamvis
Vulnera, quàm linguæ perfida verba meæ.
Qui placidus fuerat media inter verbera vultus,
Peccato cœpit triſtior eſſe meo.
Inde tui ſenſus crevit ſine fine doloris:
Unde tuus crevit, creſcit & inde meus.
Militiæ pars prima tuæ tua ſigna reliqui
Perfidus: hoc cælum, terráque ferre potes?
Parce Pater; neq;, quod merui, me fulmine perde:
Nec mihi ſub pedibus rupta dehiſcat humus.
Parce precor: mea me ſatis, heu! perjuria plectũt:
Illa tuo gravior fulmine pœna mihi eſt.
Viribus ut totis in me tua detonet ira,
Mens ſibi ſupplicium perfida maius erit.
Quod redimi ſaltem flammâ ſi vindice poſſet,
Quàm cuperem flammâ vindice poſſe mori!

Hei

Hei mihi, cur volui me fortior esse videri?
Hei mihi, cur umquam lingua locuta mea est?
Cùm mihi calcatum vestigia ferre per æquor
Posse datum est, tutam cur dedit unda viam?
Cur me pressa tulit? cur me, quod cœpit eunti
Cedere, non totis obruit æquor aquis?
Quantum perfidiæ mecum periisset in illo!
Quanta sub his mecum culpa sepulta foret!
Securo nunc vestra gradu me terga prementem
In quantos luctus sustinuistis aquæ!
Nunc ego naufragium passus sum tristius illo,
Quo mare diductis me tumulasset aquis.
Parce Pater: mediis jactor dum naufragus undis,
Si me non recipis, quis mihi portus erit?
Quæ mihi sola super, tabulam ne subtrahe nanti,
Nec durâ gemitus aure repelle meos.
Semper habent aditus ad te suspitia molles:
Ad te, ne pereant, qui periere, vocas.
Quódq; juvat, cùm sis hominum judéxque, paterq;,
Præcipuè titulum nominis hujus amas.
Judicis officium est punire; ignoscere patris:
Sis mihi, quod mavis omnibus esse, pater.
Hoc eris: hoc potiùs celebrari nomine gaudes:
Naturæ pietas convenit illa tuæ.
Novi ego te, quamvis toties te nosse negavi:
Es pius, & placido respicis ore reos.
Tardus es ad pœnas, &, quæ non mittere malles,
Invitâ mittis fulmina rara manu.
Læsus eras, memini: Justo pete fulmine sontes,
Diximus: offensa est fulmine digna tuo.
Parcite, dicebas: quid sit, nescitis, amare.
Non est ingenii spiritus ille mei.
Profuit hoc illis; prosit mihi: testis amoris,
Exemplúmque tuæ sim pietatis ego.
Illa mihi pietas miseros solantis inhæret,
Quos labor, aut animi triste gravaret onus.

Ad

Ad mea, dicebas, celeres præcepta venite :
Quisquis eris, nostrâ lætus abibis ope.
Hac ego spe fretus venio. Mihi crimina pondus
Sunt mea : mens isto victa labore gemit.
En venio : tu, quo premimur, solare laborem :
Mole quod immensâ me gravat, aufer onus.
Ah quid agam, tua cùm supplex ante ora jacebo?
An potero linguâ pauca tremente loqui?
Hæccine, quæ toties te lingua est ausa negare,
Perfidiæ, poterit dicere, parce meæ?
Ut puto, non poterit : verba imperfecta relinquet,
Et rumpet medios victa pudore sonos.
Sed licet hæc taceat, gemitus lacrymæq; loquentur
Hæ quoque si desint, ingemuisse sat est.
Tu gemitum, meditata magis quàm verba requiris:
Hic index animi certior esse solet.
Ut flectat vincâtque tuam, quam deprecor, iram,
Facundâ mutus plus valet arte dolor.
Sic venio supplex, quamvis peccasse dolentem
Me meus hæc intra detinet antra timor.
O pater, hoc tantum, veniam concede dolenti,
Et lacrymas nostro mitis in ore vide.
Per, qui te genuit, verissima cujus imago es,
Et qui te voluit, quod sumus, esse, Patrem,
Qui, nos ut serves, vitam te perdere jussit,
Qui vult nos pretium sanguinis esse tui :
Pérque tuum, quo vile genus dignaris, amorem,
Qui te, quod modò fers, ferre coëgit onus :
Per quos jam-pateris, per quos patiere dolores,
Dum peragis nostræ grande salutis opus.
Sic testata tuum celebret clementia nomen,
Aráque sit miseris semper aperta reis :
Sic, quod scire dedit genitor mihi, Vesper & Ortus
Te genus esse Dei credat, & esse Deum:
Exemplo sic quisque meo sperétque, sciátque
Littora naufragio tuta patere suo :

Sic

Sic parere tuis assuescat legibus orbis,
Et pretium mortis non sit inane tuæ.

ELEGIA IV.

Nimiam sui fiduciam arguit.

QUid miser hæc lacrymis & questu saxa fatigas?
Tam graviter læso Numine flere parum est.
Non benè corrigitur solis ignavia votis:
Magnanimus votis quilibet esse potest.
Si benè pœnituit, factis testare dolorem:
Læsa semel factis est reparanda fides.
Et plusquam lacrymis commissum dilue crimen.
I, repete intrepido tecta relicta pede.
Hîc flendi locus est: hîc te peccasse fatere:
Nec premat ignavus libera verba timor.
Hîc te perjurum, mentitúmque omnia dicas:
Hîc flens da fidei pignora certa tuæ.
Illum ego, dic, novi, toties quem nosse negavi,
Pro quo non metuam, vivat ut ipse, mori.
Illum ego, dic, vidi subitò compescere ventos:
Illum ego turbato ponere jura mari.
Cùm voluit, vacuis panes crevere canistris:
Cùm voluit, liquidæ vina fuistis aquæ.
Illius in laudes rupere silentia muti;
Æquato claudi subsiliere pede.
Debuit huic lucem cæcus, seu matris ab alvo,
Seu morbi vitio luminis orbus erat.
Sæpè Erebi furiæ vocem tremuere jubentis,
Corporáque invitâ deseruere fugâ.
Sæpè cadaveribus conspectis: Vivite, dixit:
Nec mora; vivebant, qui modò funus erant.
Quòd loquor, & spiro, quòd cælum & sidera cæli
Aspicio, quòd adhuc vivimus, ille dedit.

Talibus

Talibus atque aliis (culpæ si cura piandæ
Est tibi) perfidiæ verba refelle tuæ. (fatebor;
Hoc placet, hoc fixum est: ut sunt, quæcúmque
Utque animi nobis, sic satis oris erit.
Imus, & obstantes certum est perrumpere turmas.
Si perimar, fidei mors mea pignus erit.
Imus, & in mediâ moriemur fortiter aulâ:
Perfidiam miles vindicet ense meam.
Forsan & intrepido conferta per atria gressu
Evadam Domini cara sub ora mei.
Hìc ego perfusus lacrymis, plenúsque pudoris
Provolvar supplex illius ante pedes.
Hîc ego delicti veniam (nisi verba dolentis
Impediant lacrymæ) voce tremente petam.
Aut mihi placatum felix audacia reddet:
Aut animi saltem conscius hujus erit. (pim
Quid loquor? incautam malè fido in gurgite pup-
Ad scopulos fractam sit satis esse semel. [dor:
Hic erat, hic, memini, qui me modò perdidit ar-
Impetus hic idem magna loquentis erat.
Non tamen aut nudos Romani militis enses,
Aut populi timeo Pontificúmque minas.
Me timeo: mihi sum plus istis ipse timendus.
Mobilitas animi jam mihi nota mei est.
Tam multos inter, quos fugi turpiter, hostes,
Hostis ego mihimet maximus ipse fui.
Nemo potest nobis tantum (fac velle) nocere,
Quantum ego convincor jam nocuisse mihi.
Parcite, si gressum refero: quibus antè natavit
In tabulâ, meritò naufragus horret aquas.
Devoveo mihi funestas & abominor ædes:
Hìc mens, & vires procubuere meæ.
Deserto satis est crimen lugere sub antro,
Ne virtus iterùm sit mea flenda mihi.
Infelix, quem stulta sui fiducia tollit:
Illa fuit nostri prima favilla mali.

Hoc

Hoc perdet multos, hoc multos perdidit antè,
Metiri fastu magna pericla suo.
Omnia spondentem de se sibi, nilque timentem,
(Expertus moneo) certa ruina manet.

ELEGIA V.

Casum suum orbi manifestat.

ELoquar? an sileam? dolor hoc, pudor impedit illud:
Mens variat motus, nec capit ægra suos.
Cede pudor, justóque animi succumbe dolori,
Et pars sit pœnæ culpa professa meæ.
Admonitu quamvis luctus renovantur amari,
Eloquar infelix dedecus ipse meum.
Nox erat, & montem Dominus de more petebat,
Certus in hostiles sponte venire manus.
Quos ego tunc animos, quos sensi pectoris ignes?
Ille meis major viribus ardor erat.
Ipse ego te casus, dixi, comitabor in omnes,
Pro te, vel tecum certus & ipse mori.
Insurgat Solyme, totis vomat agmina portis,
Miles ego tecum castráque solus ero.
Diffugiant alii, tenebrísque & nocte tegantur,
Tergáque militibus dent sua; pectus ego.
Hoc caput objiciet turmis se pluribus unum:
Non ego de timidis, res ubi poscet, ero.
Hei mihi, quàm brevis hic fuit & temerarius ardor!
Quàm levis & mendax impetus ille fuit!
Omnibus exemplum fidei fore grande videbar:
Eheu! perfidiæ dúxque capútque fui.
Viderat hoc in me vitium, qui prospicit unus
Omnia, cui meliùs, quàm mihi, notus eram.
Viderat, &: Vanis cave fidere viribus, inquit,
Fortiáque infirmus desine verba loqui.

Hæc

Hæc nox hos animos, ne tu te falle, probabit,
Conſcia perfidiæ ſæpè futura tuæ.
Quantum animis erroris ineſt! non ſenſimus ipſum,
Ceu falli poſſet, vera monere Deum.
Obſtitimus monitis: Priùs æquore ſilva ſub alto
Creſcet, & in ſummis, diximus, alga jugis,
Quàm te deſtituam. Non ſum deſertor amoris.
Teſtis erit fidei réſque locúſque meæ.
Intereà trepidans, & pallens morte futurâ
Innocuas Dominus tollit ad aſtra manus.
Quæ ſpecies orantis erat! reverentia pronum
Straverat: erumpens ſparſerat ora cruor.
Humebant crines, humebat ſanguine pectus:
Sanguineis guttis humida veſtis erat:
Colláque, cæleſtéſque humeri, totúmque precantis
Undabat miſtis ſanguine corpus aquis.
Sanguine rorabant ſtillantia gram'na circum:
Sanguine, ceu rivis, ſparſa rubebat humus.
Dum pavet, & pallet, dum flet, ſudátque, ſuúmque
Supplicium ante oculos jam moriturus habet,
Non potuit ſpecies me tam miſeranda tenere,
Quin gravis obrueret lumina feſſa ſopor.
Scilicet hæc virtutis erant præludia noſtræ:
Sic mea ſe primùm viſa probare fides. (num
Arma ſonant, fremitúſque virûm: coit omnis in u-
Impetus: audaces inſtruor enſe manus.
Quid fruſtrà fortes fuimus? quid inutile ferrum
Strinximus? haud illâ tempus egebat ope.
Barbara gens inſtat, ſtimulíſque & verbere ſævit,
Vincláque divinas addit in arcta manus.
Sponte ſuâ vinctus rapitur tot ab hoſtibus unus,
Mitis ab infeſtis ut ſolet agna lupis.
Sic, ubi cognovi, quòd ſe permitteret hoſti,
Et ſibi, quam poterat, ferre negaret opem,
Tum verò extimui: ſtabam ſine ſanguine pallens,
Attonitóque diu nil mihi mentis erat.

Quid facerē? sequerer? misero timor obstat amori.
Terga darem? prohibet vertere terga pudor.
Ardua res, Domini sortem quamcumque subire,
Inque eadem captas addere vincla manus.
Sed tamen avelli, nec scire quis exitus illi
Immineat, non est pœna priore minor.
Mens incerta diu dubiis affectibus errat:
Quídque velit, nescit: nota nec ipsa sibi est.
Sic ubi discordes exercent æquora venti,
Huc agit atque illuc ventus & unda ratem.
Nil mihi, quod sequerer potiùs, fugerémve, subibat
Res est mentis inops consiliíque timor.
Cedit amor: fugio, comitúmque exempla secutus,
Obscuræ noctis munere, tuta peto.
Mox dubitans, medióque inhibens vestigia cursu,
Quid facis ah? dixi: quò miser, unde fugis?
Quid nisi mors superest, vitam si deseris ipsam?
Hæc pietas nullo concutienda metu?
Spiritus hic ille est omni discrimine major?
Hæc sunt militiæ splendida facta tuæ?
Vincit amor: redeo: sed non bonus augur eunti,
Plurima dum subeunt, pes mihi tardus erat.
Et sequor, & timido moveo vestigia passu:
Ire jubebat amor, lentiùs ire timor.
Et jam contigeram scelerati limina tecti,
Limina tam timido non adeunda pede.
Ingredior: vires animus dabat; at mihi quantò
(Et pudet, & dicam) quàm priùs, ille minor.
Ah quoties finxi vultum, voluíque videri
Fortis, & occultos dissimulare metus!
Ah quoties oculos nostris in vultibus omnes
Esse ratus, nostri conscia signa dedi!
Heu, quàm difficile est animum non prodere vultu!
Hic aperit quidquid cura timórque tegunt.
Prima foris custos præsensit serva, quis essem:
Prima mihi, capto tu comes, inquit, eras.

Pro-

Protinus ut trepidas vox hæc mihi perculit aures,
Pallor in attonito plurimus ore fuit.
Ille refutabat linguæ mendacia pallor,
Plus propè me patrio prodidit ille sono.
Nil ea, dixit, agis: Galilæum lingua fatetur
Te tua. te, qui sis, teste negare potes?
Objicit hoc ipsum nobis mox alter, & alter;
Et, conjecturam quo tueantur, habent.
Tum verò effræni perjuria fundere linguâ
Cœpimus, & diris dedere mille caput.
Nec memini vidisse, nec est mihi nomine notus:
Et peream, si non hæc ego vera loquor.
Pérq; Deum, pérque omne sacrum, me nosse negavi.
Horruit ad voces impià turba meas.
Nec verbis stimulanda meis me Numinis ira
Terruit: audacem fecerat ipse timor.
At frustrà, quod eram, volui non esse videri:
Prodebat causam perfida lingua suam.
Dicebam quoties, Non novi, nosse fatebar:
Contra se testis lingua negantis erat.
Sed licet esse meo, quod eram, convincerer ore,
Impietas aliud visa probare fuit. [sit?)
Tunc quoque me Domini pietas (quis credere pos-
Non est ex merito passa perire meo.
Flexit amans oculos, méque inter vincula spectans
Plus nostri est visus, quàm memor esse sui.
Non torvam speciem, non præ se mœsta ferebant
Ora minas, culpæ signa nec ulla meæ.
Vultus erat, qualem misereri credere possem,
Et dare placandi spem mihi velle sui.
Quis mihi tunc, Superi! concussit pectora motus?
Sensimus: ille oculus me miserantis erat.
Tunc ego me demum cœpi sentire nocentem:
Tunc animo demum lux fuit orta meo.
Nec mens venisset melior, nisi tanta fuisset,
Et major Domino, quàm mihi, cura mei.

Frustrà

Frustrà me crebris monuisset cantibus ales:
Sic ego, non avium voce monendus eram.
Egredior; læsámque fidem, turpémque timorem
Execror, & tanti conscia tecta mali.
Turpiter evasi, quæ me quoque ferre decebat,
Vincula: peccando deteriora tuli.
Hinc grave supplicium perjuræ discere mentis
Cogor, & iratum quid sit habere Deum.
Ex illo madet os lacrymis, sempérque madebit,
Et brevior luctu vita futura meo est.

ELEGIA VI.

Fragilitatem suam agnoscit & deplorat.

Dicebam, memini, geminos revolutus in ortus
Jordanes versis antè recurret aquis,
Quàm violem te sancta fides. victúsque timore
Signa ferat Domini deseruisse mei.
Vertere Jordanes, flexóque relabere cursu:
Deserui Domini prodita signa mei.
Nec mihi Romulei fasces, strictæque secures,
Nec mihi fecerunt arma viríque metum.
Vocibus ancillæ (res indignissima dictu)
Cessimus: heu ubi tunc ille superbus eram?
Qui me laudabam, qui nil nisi magna loquebar,
Carnifices audax inter & arma mori.
Omnia spernebam, quæ possent cumque timeri,
Ducebámque animis inferiora meis. [videbar:
Plus quoque, quàm loquerer, demens mihi posse
Concidit exiguo spiritus ille metu.
Nec saltem primum, quamvis terrore careret,
Congressum vires sustinuere meæ.
Non cedit primis percussa securibus ilex,
Nec nisi multiplici vulnere victa cadit.
Firma diu perstat, nec iniquo pressa fatiscit
Pondere Tænariis cæsa columna jugis.

Nequidquam vento rupes pulsatur & imbri :
Indejecta manet, tutáque mole suâ est.
Non minùs his fortis credi, dicíque volebam :
Quæ me dejiceret vox satis una fuit.
Quòd si me judex, quòd si me plena rogasset
Curia, causa minùs nostra pudenda foret.
Lumina percellit septum terrore tribunal ;
Formáque judicii, quod timeatur, habet.
Quæsitor, judex, lictores, vincula, carcer,
Nomina sunt, quorum terret & ipse sonus.
Nunc me serva levi prostravit femina verbo.
O pudor! imbelli vulnus ab hoste tuli.
Si mihi dixisset quisquam ; te femina vincet,
Déque tuis spolium viribus illa feret :
I quoque, dixissem, Cervâ venare leonem,
Inque fugam damâ verte sequente canes.
Et tamen evênit, fieri quod posse negavi :
Prostrati titulum cerva leonis habet.
O ego quàm non sum, quod me miser esse putavi!
Flammáque de stipulâ quàm brevis orta mea est!
Viribus heu adii majora pericula nostris :
Et rudis illorum, nec mihi notus eram.
Quid possim, didici : me causa levissima fregit :
Exitus est fastus flenda ruina mei.
Intrepidus stabam : stantem levis impulit aura :
Sic damno cœpi doctior esse meo.
Quid sumus? aut quâ spe meditamur grandia par-vi,
Esse aliquid falsò nostráque, nósque rati?
Cur nos decipimus? cur nobis, quidlibet ausi,
De nobis stultè credere, verba damus?
Nil magnum nostræ possunt promittere vires :
Sponte suâ, nullo concutiente, labant.
Si Deus auxilio est, tunc omnia possumus omnes ;
Si non est, sine re nomen inane sumus.

ELE-

ELEGIA VII.

Dolet se occasionem peccandi non vitasse.

HEi mihi, cur, plus quàm possum, me posse putavi?
Cur nimiùm de me credulus ipse fui?
Cur ego me præceps in aperta pericula misi,
Nec Domini voces me tetigere mei?
Admonuit quoties: Tua te fiducia perdet:
Destituet vires impetus ille tuas.
Vera quidem monuit; sed me meus ardor agebat:
Plus sibi, quàm magno credidit ille Deo.
Quis me cogebat sceleratæ accedere turbæ,
Quis detestandæ limen adire domus?
Fugissem meliùs: levior fuga culpa fuisset:
Perfidiæ causas præbuit ille locus.
Hîc mihi, dedecoris quæ pars non ultima nostri est,
Naufragij scopulus femina facta fuit.
Femina prima novo dirum scelus intulit orbi:
Perdidit humanum femina prima genus.
Exitio fuit illa mihi; mihi tempus in omne
Principium flendi, materiémque dedit.
Illius exemplo miles quoque multa rogavit,
Multáque me falso compulit ore loqui.
Infestis odiis Dominus furiísque patebat,
Et quisquis Domini pars erat ulla mei.
Debueram vires, nisi mens mihi nulla fuisset,
In tam præcipiti tempore nosse meas.
Crystallus tenui leviter percussa lapillo
Frangitur: infirmis causa pusilla nocet.
Non benè rimosæ decurrunt æquora puppes:
Non benè lapsantes fulcit arundo pedes.
Imposito glacies oneri non apta ferendo est,
Quam primo leviter frigore vinxit hiems.

Quæ ſtat, & in ſummâ tantùm fundatur arenâ,
Subruet impulſam ventus & unda domum.
Per vada, per ſcopulos ſi pandit lintea ventis,
Fertur in exitium ſponte carina ſuum.
Corporibus ſanis afflant contagia virus:
Qui ſapit, hæc vitet; proximitate nocent.
Diſcite poſteritas, exemplo diſcite noſtro
Per non tentandam non dare vela viam.
Nemo ſibi credat, nec adire pericula fidens
Audeat: exitium, qui ſibi fidit, amat.
Hæc mihi ſi monito meliùs percepta fuiſſent,
Non mea nunc forſan naufraga cymba foret.

ELEGIA VIII.

Occaſionem probandæ fidei à ſe neglectam eſſe dolet.

AH potiùs nocitura mihi quàm tecta ſubiſſem,
Ultima ſubmotum me tenuiſſet humus!
Aut ſubitus languor nervos ſolviſſet euntis:
Aut ruptum cita mors impediſſet iter!
Non ego nunc feris perjuria noſtra querelis,
Nec Domini flerem ſigna relicta mei.
Impia me diræ læſit vicinia turbæ,
Et nox ambigui plena timore mali.
Quid miſer inculo tempúſq; hominéſque, locúmq;
Prima mali, & gravior ſum mihi cauſa mei.
Ipſe locus cauſam virtutis præbuit, & quæ
Multa rogans urſit, quíſve, vel unde forem.
Tunc ego, ſi quando, poteram monſtrare quis eſſe:
Explorant ſtabilem tempora dura fidem.
Ventorum furiis, & miſtâ grandine nimbis
Obvia radices altiùs arbor agit.
Qui tenuis primùm fuerat, ſimiliſque moranti,
A Boreâ vires concitus ignis alit.

Strenuus

Strenuus ancipiti Martis certamine miles
  Se probat; implacidis nauta peritus aquis.
Quis juvenes nosset, quibus olim flamma pepercit,
  Si non tentassent flammáque, réxque fidem?
Pastor Jessides præiit virtutibus annos,
  Invidiam soceri passus & arma sui.
Sic ego debueram quidvis superare ferendo,
  Temporáque in laudes vertere dura meas.
Nec tamen aut fornax nobis, ignésque parati,
  Aut lateri fuerant tela timenda meo.
Strenue bellator, verbo prosterneris uno:
  I nunc, atque aude cum moriente mori.
At benè fortis eram, nec ad ulla pericula pallens,
  Dum linguâ tantùm res mihi gesta fuit.
O quantò meliùs, cui nuper facta videndi
  Copia quem nunquam viderat antè, diem!
Ille suum est medicum defendere fortiter ausus,
  Quem violare fui turpiter ausus ego.
Illi oculos tribuit, non omnibus utile munus,
  Qui lacrymis causas sæpè dedere suis:
At mihi divinæ fontem cognoscere lucis,
  Utque Dei verum sit genus, ipse Deus.
Nec miles, nec serva mihi convitia fecit:
  Acribus exceptus vocibus ille fuit.
Bissenos inter proceres, sanctúmque Senatum
  Dux ego: pars nostri non erat ille chori.
Non ego Pontificum vultus, quos ille, subivi;
  Nec mea sub duro judice causa fuit.
Quæ me perjurum verbo percelluit uno,
  Sordida contemptæ femina sortis erat.
Sæpè ego quærentes studui celare, quis essem:
  Non illi pietas dissimulata metu est.
Ille relaturum se nil impunè sciebat:
  Pœna fuit capiti nulla parata meo.
Ille sibi medio stetit in discrimine præsens:
  Me levis incerti perdidit umbra mali.

Heu quid agam, cùm verberibus,strictóq; tyrānus
Tentabit nostram barbarus ense fidem ?
Cùm mea nudatæ terrebunt ora secures,
Aut crux supplicio fortè parata meo ?
Cùm trux impietas uncos, ignésque, rotásque
Proferet in sævas ingeniosa neces ?
Ut veteres redeant animi, diffidimus illis:
Suspectam didici lapsus habere fidem.
Tunc animos mihi,magne Deus,tunc suffice vires;
Aut ego, quod timeo dicere, rursus ero.

ELEGIA IX.

Ad galli cantum lacrymas se tenere non posse.

EVocat auroram nimiùm mihi cognitus ales,
Vicinam quoties sentit adesse diem.
Auroram, lacrymásque meas simul evocat ales,
Nec lacrymis oritur certiùs illa meis.
Tunc vitreo frondes hument, & gramina rore:
Et mea consueto lumina rore madent.
Admoneor sceleris, quod, dum mihi vita manebit,
Mœroris semper causa recentis erit.
Omnia tunc subeunt, tristissima noctis imago,
Et scelus, & sceleris conscia tecta mei.
Aut ego Pontificum videor scelerata subire
Limina, quóque priùs, pallidus esse metu:
Aut famulos inter jurantia dicere verba
Perfidus, & gentem dissimulare meam:
Et modò sacrilegis mœrens excedere tectis,
Pectoráque infestâ sæpè ferire manu:
Et modò fusus humi, vacuóque abjectus in antro,
De me, déque meo crimine multa queri.
Omnia cùm subeant, Domini tamen ora recursant
Sæpiùs, & lapsum respicientis amor.
Tunc pariter redeunt gemitus; lacrymæq; per ora,
Ceu data tunc primùm causa fuisset, eunt.

Est

Est sua vis signis: pellunt oblivia rerum,
  Quódq; semel factum est, non meminisse vetant,
Te quoque te nostri generis lacrymabilis auctor,
  Tristitiæ dicunt non posuisse modum.
Sæpè dies veniens lacrymantem, sæpè recedens
  Repperit: ante oculos arbor & anguis erant.
Ausus eras tangi vetitum decerpere pomum,
  Oráque lethiferâ consceIerare dape.
Credibile est visos in qualibet arbore fœtus
  Luminibus lacrimas elicuisse tuis.
Credibile est, quoties tibi se tulit obvius anguis,
  Ob veteres anguis te gemuisse dolos.
Sic, quoties cantat, quasi, Perfide, dicere tales,
  Immemorem culpæ non finit esse meæ. (rat,
Culpa quidem vetus est, sed tam nova semper ober-
  Ut memor in lacrymas totus abire velim.
Perfidiæ nostræ, quàm quondam, certior index
  Non surdis, ut tunc, auribus ille canit.
Quid tamen est illo nobis opus indice? nunquam
  Peccati vox est parva futura mei.
Hæc mihi vox trepidas semper circumsonat aures.
  Hæc mihi, quæ feci, nocte diéque refert.
Cúmque meos renovet nullo non tempore fletus,
  Flere tamen luctus est medicina mei.

ELEGIA X.

Ad S. Petrum, ut lacrymis modum ponat.

PEtre, quid assiduis delictum fletibus urges,
  Nec tristi cessant imbre madere genæ?
Causa (nec id nescis) tua te quoque judice tuta est:
  Conciliat læsum culpa professa Deum.
Non hominum ritu Deus implacabilis iras,
  Irarum quamvis est data causa, fovet.
Sontibus est semper facilis, veniæque paratus,
  Quos videt admissi pœnituisse sui.

Sæpè erat in totas sparsurus fulmina terras:
  Unius ut lacrymas vidit, inermis erat.
Sæpè reos morbis, & iniqui sideris æstu,
  Sæpè armis voluit perdere, sæpè fame:
Avertêre malum lacrymæ; pœnásque remisit,
  Et posuit justas ira coacta minas.
Cum lacrimis quæcumque Dei venit ante tribunal
  Causa, patrocinio tuta potente venit.
At tibi, quæ pridem veniam meruere, Deúmque,
  Placarunt lacrimæ, fine modóque carent.
Utque per attritas rivum sibi ducit arenas,
  Quæ riguo manat fonte perennis aqua;
Sic exesa tibi sulcos duxere per ora,
  Ex oculis imbres qui tibi semper eunt.
Non est quod metuas: Domini clementia victa est:
  Materiem luctus sustulit illa tui.
Mille notis in te veterem testatus amorem est,
  Qui nihilo nunc est, quàm fuit antè, minor.
Ille ubi post Erebi vires, Mortísque subactas,
  Conspicuum multâ se tibi luce dedit.
Num te corripuit? num Vane, aut, Perfide, dixit?
  Num memor est visus criminis esse tui?
Num tibi, quos dederat titulos, aut munus ademit,
  Quo rerum arbitrio tradita summa tuo est?
Ne tibi mens anceps, ne spes dubitabilis esset,
  Quanta tibi pacis pignora; quótque dedit!
Ipse tibi voluit, simul atque à morte revixit,
  Deferri vitæ nuncia prima suæ.
O quoties coràm dulcem saturavit amorem,
  Tractandósque artus, vulneráque ipsa dedit!
O quoties, & quæ tecum fuit ille locutus,
  Pasce meas, toties cùm tibi dixit, oves!
Dixerat; amissam si de grege senserit unam,
  Per silvas quærit, per sata pastor ovem:
Si reperit, gaudens humeris ad ovile reportat,
  Inventámque gregis totius instar habet.

Hæc te pastoris profugam quærentis imago
 Tangit, & amissam repperientis ovem.
Repperit, inventúmque suo præfecit ovili:
 Certius indicium pacis an esse potest?
Quid quòd in assueto captanti gurgite pisces
 Adfuit, & dulci te recreavit ope?
Nox erat incassùm vano consumpta labore,
 Et radiis undas sparserat orta dies.
Dextrorsum pueri jam retia mittite, dixit:
 Mittitis, & subitum retia mersit onus.
Verba suprema suis cùm stans in vertice montis
 Diceret, hos inter tu quoque primus eras.
Tunc tibi complexus iterúmq; iterúmque ferebat,
 Et quæ mille dabat signa, favoris erant.
Tunc tibi præ reliquis (& quid dare majus habebat?)
 Commisit pretium sanguinis ipse sui.
Quod si sunt aliquod veniæ miracula signum,
 Nunc quoque quàm quondam, plus tibi posse datum est.
Tunc precibus fusis, tactúque potente fugabas
 Omne genus morbi: nunc satis umbra tua est.
At cùm te victum feralis carcer haberet,
 Quæ domino de te, quantáque cura fuit?
Dicta dies aderat, quæ te suprema manebat,
 Nec spes effugij, nec modus ullus erat.
Captivum ærati postes, vigilésque tenebant:
 Arctabant nexas ferrea vincla manus.
Aliger è cælo præstò est tibi: fulgor ab illo
 Protinus evictâ nocte diurnus erat.
Surge age, festina, sumptásque, ait, indue vestes,
 Et fuge, nílque time: me duce tutus eris.
Vincla vetant, dicturus eras, crebérque satelles
 Excubat æratas pervigil ante fores:
Aspicis è manibus lapsas cecidisse catenas,
 Aspicis obstructas dissiliisse fores.

Ducentem ſequeris, nec quiſquam ſenſit euntem:
Sopierat vigiles ſomnus, & alta quies.
Liber abis, falſus, quamvis manifeſta videres,
Credere vix oculis te potuiſſe tuis.
Ipſe Deus vinclis ultrò tibi brachia ſolvit:
Et dubitas animi vinclą ſoluta tui?
Singula quid referam? veniæ te reddere certum
De tot pignoribus pars ſatis una poteſt.
Deſine (pacatum perſuadent omnia Numen)
Detergere aſſiduo deſine rore genas.
Forſan & hinc tua ſpes poſſit minor eſſe videri,
Ceu Domini notus non ſatis eſſet amor.
Crede quod eſt: tua naufragio ſubducta carina eſt:
Incolumis portum jam tenet illa ſuum.

ELEGIA XI.

S. Petrus cauſam reddit, cur lacrymis temperare non poſſit.

ARguor immeritò. numquam non juſta recénſque,
Donec ero, flendi cauſa futura mihi eſt. [quét;
Non priùs hos oculos lacrymæ, quàm vita relin-
Illarúmque idem qui modus hujus erit.
Nec mihi priſcorum ſuperent ſi ſæcula Patrum,
Lux veniet ſiccis ulla videnda genis.
Non equidem dubito: lacrymas reſpexit amaras,
Quem toties falſo læſimus ore, Deus.
Ne ſpes deficeret, ne mens incerta labaret,
Mille dedit nobis ſigna faventis amor.
Vidi ego pacatos vultus, viſóſque notavi;
Plenáque blanditiis verba loquentis erant,
Non tamen idcircò lacrymæ ſuſpendite curſum:
Non ego, ſi poſſim, vos tamen ire vetem.
Torrentes, rivóſque aliquando curſus & unda
Deficit: exhauſtis alveus aret aquis.

Nulla

Nulla dies ſemper nimbis æqualibus humet:
 Sæpè fugat Boreas nubila, ſæpè Notus.
At vos perpetuis lacrymæ mihi currite rivis:
 Currite: quod fundat, vena perennis habet.
Vos ego, donec erunt, quæ ſunt in corpore, vires,
 Vos oculo fundam deficiente ſenex.
Non me, cur lacrymer, ſolo de crimine nata
 Cauſa movet; quamvis hæc quoque cauſa movet.
Qui flendi cauſam ſolum putat eſſe dolorem,
 Fallitur, & ſenſus neſcius ille mei eſt.
Sunt alij fontes, uſúque invenimus illos:
 Acriùs ad lacrymas, quàm dolor, urget amor.
Ille meis oculis humentes evocat imbres,
 Pérque genas, fontis more perennis, agit.
Vividus & fervens effuſis ignibus ignis
 Obruitur: lacrymæ ſunt in amore faces.
Teſtis Jeſſides nobis: quas moverat illi
 Culpa priùs lacrymas, continuabat amor.
Audierat lamenta Deus, gemitúſque precantis:
 Dixerat & Vates, Culpa ſoluta tua eſt.
Num tamen idcircò lacrymas retinebat euntes,
 Aut minùs in curſu, quàm fuit antè, dolor?
Ducebat vigiles inter ſuſpiria noctes,
 Infeſtâ tundens pectora ſæpè manu.
Regia nocturno rorabant ſtragula fletu:
 Rorabant medio vultus & ora die.
Horrebant artus Tyrio pro murice ſetis,
 Squallidáque aſperſo pulvere facta coma.
Tunc quoq; cùm reſonas feriebat pectine chordas,
 Quod lyra pulſa dabat flebile carmen erat.
Ante oculos illi commiſſæ cædis imago,
 Et violata tori fœdera ſemper erant.
Nec quaſi lenito dubius de Numine flebat:
 Jugis erat flendi cauſa, fuiſſe reum.
Qui toties, & tot lacrymas, planctúſque cieret,
 Neſciétque modum, ſenſus amantis erat.

Transfuga sic luget, qui fors regémque fidémque
Prodidit, & supplex ad sua castra redit.
Si quid adhuc superest generosæ mentis in illo,
In regem si non excid t omnis amor:
Perfidiæ quamvis concessa est gratia mœret;
Et sibi, quam veniam rex dedit, ipse negat.
Séque quòd à signis vecors defecerit, odit:
Hoc memori fixum pectore vulnus alit.
Regia quâ fruitur, nutrit clementia luctum;
Vtáque cur mis ro sit quoque acerba, facit.
Turpe licet facinus pulchris abs terserit ausis,
Vera tamen vox est: Perfidus ille fuit.
Hoc est quod cruciat, stimulísq; tenacibus ægrum
Conficit: hoc redimi sanguine posse velit.
Pejor causa mea est; Domini clementia major:
Méque aliquis fletum sistere posse putet?
Ipse mihi, Lacrymas inhibe, si dicat, obortas;
Deprecer. usque adeò flenda ruina mea est.
Ut spes, & veniæ tot jam data pignora nobis
Ire vetent illas, ire jubebit amor.
Non eadem est ratio lacrymas in amore tenere,
Et damni sensu: fortiùs ille movet.
Immemor est damni, tumido quod in æquore fecit
Institor, amissas dum reparavit opes:
Verùm si quis amet, læsisse dolebit amantem
Tunc quoque, cùm fuerit conciliatus amor.
Nec semper lacrymas oculis dolor exprimit: ille
Tempore decrescit; tempore crescit amor.
Crescit in immensum, si quæ fert vulnera læsus,
Non nisi muneribus vindicat illa suis.
Contigit hoc nobis: non vindex Numinis ira
Perjurium trifido perculit igne caput:
Nec mihi jus regni, nec summum munus ademit,
Crimine quæ nostro perdere dignus eram.
Nec leviter saltem durissima quæque merentem
Arguit, aut vultu tristia signa dedit.

Quin

Quin etiam verbis ultrò eſt ſolatus amicis,
 Offenſæ viſus non meminiſſe ſuæ.
Credibili majora dedit; poſſimque videri
 Flagitiis illum demeruiſſe meis. (diſſet,
Quid mihi ſplendidius, quàm quod dedit, ille de-
 Parte fides nullâ ſi mea lapſa foret?
Si vinctum, & poſitâ jam ſtantem ad verbera veſte
 Texiſſem objectu corporis ipſe mei?
Si factis animos, promiſſáque magna probaſſem,
 Altáque ſignaſſem ſanguine verba meo?
Poſteritas credéſne, teco tot ſigna favoris,
 Et data poſt ruptam præmia tanta fidem?
Sim lapis, aut durum mihi ſit pro pectore ferrum,
 Si mea me lacrymas ſiſtere cauſa ſinat.
Tempore ſe nullo, nullis ſe fletibus unquam
 Egerit à læſo motus amore dolor.

ELEGIARUM LIBER SEXTUS.

VOTA SERENMO ARCHIDUCI LEOPOLDO.

ELEGIA I.

Fausti anni apprecatio.

LÆta dies, festæ Jani venêre Kalendæ:
Cōcipienda bonâ sunt bona verba die.
Sint procul hinc gemitus, lacrymæque, & verba dolentûm:
Threicium questus in mare ventus agat.
Illa priùs fuerint: at nunc, te sospite, Princeps,
Gaudia quis teneat, votáque, spésque suas?
Nunc tacuisse nefas: precibus non compita faustis,
Non fora, non vici, non domus ulla vacet.
Nos quoque (namque omnes communia gaudia tangunt)
Pars erimus populi parva precantis idem.
Belgica non periit, certæque erepta ruinæ est,
Acceptúmque tibi non periisse refert.
Non periisse parum est: aliquâ sibi reddita parte,
Reddita quâ nondum est, si modò vivis, erit.
Tempus ad hoc lacrymis, & longo squallida luctu,
Et referens habitum temporis ipsa sui.
Fortis, at infelix, & jam propè cladibus impar
Protinus ad nomen sustulit ora tuum,

Et

Et lacrymas tergens: Nunc ô sperabimus, inquit;
Qui mihi, quæ patior, vincula demet, adest.
Dixerat: & cælum jussit pia vota valere,
Armáque successus mox habuere suos.
Talibus auspiciis spe, dixit, plena futuri:
Vota canat vates qui mea, nullus erit?
Ille ego sim vates: ex me tua gaudia, Belga,
Præcipe, funestis eripiende malis:
Et votis tua junge meis. Si convenit ullo,
Solvere tam læto convenit illa die.
Ipse Puer, Puerique Parens, quibus hospita Bethle
Præbuit è cannâ, straminibúsque domum,
Aspirent faciles, & publica vota secundent,
Et jubeant nostras pondus habere preces.
Túque adeò BelgI præsens LEOPOLDE voluptas,
O Patriæ per te spem capientis amor,
Huc ades, & vultu, quo pectora nostra serenas,
Plaudentûm votis, ominibúsque fave.
Utque diu faveas, tibi spe felicior annus
Hic qui nunc oritur, quíque sequentur, eant:
Et melior semper, melíorque priore recurrat,
Et longùm felix armáque, nósque regas,
Sit Superis, sit cara tuis, nec desinat antè,
Æquarit Pylios quàm tua vita dies.
Quæque hilares, animi certissima pignora nostri,
Vota tibi, ut dignum est, ore favente damus,
Tam non vana, precor, nec sint sine pondere rerũ,
Quàm non est vanus, qui dare jussit, amor.
Illa, precor, vultu tam conveniente diei
Accipe, quàm votis convenit ipsa dies.

ELEGIA II.

Vota Belgarum.

NOn ego finierim posito pia limite vota:
Quò Patriæ pietas me jubet ire, feror.

Æquo-

Æquora littoribus, cohibentur flumina ripis:
  Metitur spatiis Terminus arva suis:
Odit amor fines. Quis enim sit finis amori?
  Ille modum votis non finit esse meis.
Quot frondes redeūt silvis, quot gramina campis,
  Quot flores pulso frigore fundit humus;
Tot tibi, Belgarum Lux ô Leopolde tuorum,
  Eveniant rebus vota secunda tuis.
Austriadûm fastos patriis virtutibus imple,
  Et Divûm, atque hominum digna favore gere.
Támque tuum nomen sit formidabile Gallo,
  Quam Belgæ, quàm Rex, quàm Deus illud amant.
Ut pavidi trepidant aquilâ veniente palumbi:
  Ut fugit instantes territa cerva canes:
Ut procul audito cedunt armenta leone;
  Sic fugiant vultus agmina versa tuos.
Quid non causa valet? calcar pugnantibus addit;
  Et facit, ut fortes fortiùs arma gerant.
Quâ melior parte est, non est superabilis armis.
  Vim vi dum superat, bina trophæa refert.
Ut causâ vincis, sic armis vincere perge,
  Et geminæ titulum laudis ab hoste refer.
Et quàm justa geris, tam sint quoque prospera bella
  Inque tuo vires milite causa juvet.
Sic erit, ut victrix toties tibi Belgica plaudat,
  Invictâ quoties sumpseris arma manu.
Laurigerique arcus, ductæque ad sidera moles,
  Inscriptos titulos, & tua bella gerent.
Sic arva agricolis, sic reddas civibus urbes;
  Et bello tollas tristia bella tuo.
Posteritas per te longâ sic pace fruatur,
  Téque patrem patriæ libera sæpè vocet.
Flumina tunc lactis, tunc mellis flumina currant,
  Sanguineis toties quæ rubuere viis.
Sint fasti & statuæ rerum monumenta tuarum;
  Sint animi memores major imago tamen.

His

His Amor in fastis tua gesta & nomina scribat,
Annalésque vocet pectora nostra suos.
Arboribus teneris Corydon inscribat Alexin,
Aut Paris Oenones nomina falce notet.
Illi corticibus scribant sibi cara suorum
Nomina; nos animis pectoribúsque tuum.
Idque tibi placeat: nec enim non gaudia sentis,
Quæ tuus in nostrò pectore nutrit amor.
Hunc potes è tacito populi deprendere vultu,
Dum properat vultus quisque videre tuos.
Undique concurrunt: labor est inhibere ruentes:
Dulce premi est, turbam non capiente loco.
Non vidisse sat est: redeunt, renovántque videndo
Gaudia: non oculi, non satiatur amor.
Quod cupiunt omnes, cur non datur omnibus illo,
Quod patriæ faciem sustinet, ore frui?
Intereà cupientûm oculos tua pascat imago,
Effigiémque animi præferat illa tui.
Quam quicumque videt, sua fassus gaudia, dicat;
Hic vir, hic est, cujus gens ope salva sumus.

ELEGIA III.

Vota ex victoriis Belgicis.

Dicite iô Pæan: cumulat Victoria lauros.
Quidquid conatur vincere, victor habet.
Vos eritis testes, Gallum quibus expulit, arces,
Oppidáque hostiles non benè passa manus.
Túque adeò ante alias meritò Armenteria gaude,
Protinus excusso libera facta jugo.
Primitiis, quæ spem nobis animósque reducunt,
Victoris debes esse superba tui.
Venerat Austriades, & quem pugnare paratum
Nondum crediderat Belgica, victor erat.
Sic Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia fulmen
Vix benè conspecto, quà venit, igne ferit.

Au

Auſpicium felix laurus ſit prima futuri:
  Principiis inſunt omina ſæpè ſuis.
Cominſi turres, foſſæque & mœnia Lendî
  Curſibus obniti non potuere tuis.
Landreſium ceſſit, quod inexpugnabile Fama
  Fecerat: hoc cedant oppida plura modo.
Quid Dixmuda gemis? ſpes tanto vindice dignas
  Concipe. triſte diu non patiere jugum.
Non illum terrent Alpinæ robora pubis,
  Nec quæ te captam millia multa tenent.
Ecce venit: veniſſe fuit propè vincere: cingit
  Mœnia: pugnatur: fortior ille fuit.
Urbs hæc victa tibi cauſam Leopolde triumphi
  Cùm dedit, ipſa ſibi vincere viſa fuit.
Hæc eadem nondum captas ſpes erigit urbes,
  Cœpiſti terrâ vincere, vince mari.
Ipſe pater Nereus tibi Dunckercana recludet
  Mœnia, quæ magno pulſa tridente quatit.
Nec minùs indignans Gravelingæ clauſtra teneri,
  Auſpiciis franget protinus illa tuis.
Tunc tibi Portunus, Phorcíque exercitus omnis
  Victori plaudent, inſtituéntque choros.
Tunc canet inflatâ Triton tua nomina conchâ,
  Libera cæruleis per freta vectus equis.
Hei mihi; viſceribus patriæ gravis incubat hoſtis!
  Liſa pater captis debilis errat aquis.
Te tua difficili virtus commiſit arenæ:
  Undique te mœrens Flandria poſcit opem.
Quid facias? populos curam partiris in omnes:
  Nec te ceſſantem turbida vidit hyems.
Illa quidem nimbis & multâ grandine cœptis
  Obſtitit: at ſpes non abſtulit illa tuas.
Qui Cortracenam media inter frigora laurum
  Non tulit, hanc primo Mars tibi Vere ferat.
Quam vocat inſultans Flandrorum Gallia frænum,
  Signa brevî miles figat in arce tuus.

Even

Eventura precor. Votis Victoria tantis
  Annuit, & lauro ter bona signa dedit.

ELEGIA IV.

Vota pro incolumitate Serenissimi Principis.

I Felix Leopolde: tuis Victoria castris
  Prætendit niveâ laurea serta manu.
Vincere te videat toties, & sæpiùs æstas
  Proxima, quàm vidit quæ modò lapsa fuit.
Excitet audentem pugnax, inimicâque paci
  Gallia: laus forti major ab hoste venit.
Auxit Iuleos Pompeî fama triumphos;
  Hannibalis virtus Scipio magne tuos.
Romanâ toties Carthago clade superba
  Romanæ nomen gentis in astra tulit.
Æneæ Turnus nomen dedit; Hector Achilli:
  Te quoque plus magno laudis ab hoste manet.
Sic tamen & muros, & sic hostilia rumpas
  Agmina, ne nimiùm strenuus esse velis.
Venisti sospes per mille pericula: sospes,
  Ad quæ venisti bella gerenda, geras.
Parciùs incerti subeas discrimina Martis,
  Ne patriæ tecum spes quoque lapsa cadat.
Qui te cumque manent inter fera prælia casus,
  Et nos (non potes hoc ipse negare) manent.
Una salus nobis, unum & commune periclum est;
  Ah per te salvos, quod cupis, esse sine.
Tu nostris votis, nos te Leopolde fruamur:
  Sospite te duret Numinis ille favor.
O precor, ô potiùs madeant hostilia nostro
  Sanguine, quàm fiant tela cruenta tuo.
Illa dies bellum nobis, hostésque timendos
  Redderet, antiquis obruerétque malis.
Cùm ferret medios Æneas sacra per ignes,
  Altera sacra, deos, altera sacra, patrem,

Flam-

Flamma viro, medios ibat quacumque per hostes,
Ipsáque narrantur tela dedisse viam:
Sic, quoties tua te virtus in fervida mittet
Prælia, dent acies, dent tibi tela locum.
Nos tamen ut serves, tu te servare labora,
Ne pars officii clauda sit ulla tui.
Cur te, cur toties media inter tela videmus
Spernentem vitæ certa pericla tuæ?
Ah precor, à cæco ne patria pendeat ictu!
Gloria jacturæ est ista timore minor.
Sat tibi sit toties aures & tempora circum
Quot stridisse globos, tot volitasse neces.
Sit satis hos cristas semel excussisse comantes,
Támque suis carum non violasse caput.
Sic tua sit fortis, ne sit temeraria virtus.
Exitio multis nil timuisse fuit.
Hostis in exemplo est: ad Lendî mœnia nuper
Contra te missum scis periisse Ducem.
Dum ruit hic præceps, dum muros urget ad ipsos
Agmina, trajectus tempora glande cadit.
Imperet agminibus ductor, seu concutit armis
Oppida, collato seu pede signa movet:
At quoties laudum rapit immoderata cupido,
Tunc sibi, tunc animis imperet ipse suis.
Si tibi non timeas, timeas fortissime nobis:
Tota salus Belgî státque cadítque tuâ.
Dic, quoties pulchræ tangêre cupidine pugnæ:
Ut se conservem Belgica tota rogat.
Scimus te nullo belli terrore moveri:
Sed patriam tecum perdere, nósque time.
Te timor in mediis hic unus terreat armis:
Securos faciet nos tuus iste metus.
Triste quidem durúmque duces cecidisse minores,
Queis amor est vitæ laudis amore minor.
Sed tamē hoc minùs est, hoc est reparabile damnū:
Te plus quàm belli sis memor esse ducem.

Non

Non omnes madeant Leopoldi ſanguine, qualis
Qui domui Auguſtæ ſcuta cruenta dedit.
Christiadûm Tyrio fulgebant littore ſigna,
Et Solyme pretium, cauſâque Martis erat.
Jámque ferox Acon, nec adhuc ſuperabilis armis
Pertulerat longas obſidione moras.
Altera currebat fruſtrà pugnantibus æſtas,
Et longo feſſus tempore miles erat;
Auxilio Leopoldus adeſt, & ad arma morantes
Incitat, & belli ſuſtinet acer onus.
Cauſa dabat vires: cauſam tutantibus armis
Irruit, & valido mœnia Marte petit.
Non aliter, quàm cùm Libycis impaſtus in arvis
Arma movet viſo cominus hoſte leo.
Qui vigor oris erat? qualis pugnantis imago?
Horruit Auſtriacas barbara turba manus.
Candida veſtis erat molli de vellere Serum,
Nec color in totâ, quàm nivis, alter erat.
Cingebat mediam gemmis inſignis & auro
Balteus: hoc uno diſcolor illa fuit.
Dicere difficile eſt, in quæ diſcrimina fidens
Iverit agminibus prævius ipſe ſuis.
Emicat in muros, & plenam milite turrim
Occupat, & ſtricto qualibet enſe ruit.
Corpora denſa cadunt: vultus victoris, & arma,
Dexteráque hoſtili ſparſa cruore madent.
Candida quæ fuerat, nivibúſque ſimillima veſtis,
Sanguine, ceu Tyrio murice, tota rubet.
Balteus exuitur: veſtis, quà balteus illam
Vinxerat, hac tantùm candida parte fuit.
Prodigio ſimile eſt inter tot cædis acervos
Victorem adverſâ non cecidiſſe manu.
Ah ne tanta tibi ſubeat præcordia virtus!
Eventus ſemper non habet illa bonos.
Per Superos, qui te ſolito tutantur amore,
Succeſſúmque armis dántque dabúntque tuis:

Per te, per patriam, quæ te tibi carior ipſo eſt,
Quæ, ſi quid pateris, ſe putat ipſa pati:
Per conſanguineum, quo pugnas auſpice, Regem,
Quo pia pro Belgis arma rogante geris:
Per tibi tam morum & virtutis imagine fratrem,
Quàm vultu ſimilem, dimidiúmque tui,
Parce tibi, tantóſque animos, ut cetera, vince:
Materiam, quâ ſis hîc quoque fortis, habes.
Sic, quem tot curis, factíſque, animóque mereris,
In te Belgarum creſcere pergat amor.
Sic omnes capias; quas milite cinxeris urbes,
Iſtáque ſit belli propria fama tui.
Sic Ligeris fracto, ſic fracto Sequana cornu
Vincla ferat, noſter quæ modò Liſa tulit.
Sic tibi, qui bello tentat nos perdere, cedat,
Damnáque quæ nobis intulit, ipſe ferat.
Aut potiùs Reges æterno fœdere jungas,
Et ſuperes hoſtes hac quoque parte tuos.

ELEGIA V.

Vota ex rebus in Germaniâ geſtis.

QUid tibi præſidium quæreris Germania raptũ?
Cur Belgæ tibi gens invidioſa ſumus?
Non tibi, qui nobis Leopoldum donat, ademit:
Nec qui nuper erat ſpes tua, totus abeſt.
Hîc etiam geret ille tuis lætiſſima rebus
Prælia, nec vindex deſinet eſſe tuus.
Hîc etiam reprimétque tuos & proteret hoſtes,
Et pariter nobis, & tibi victor erit.
Auſtriacæ gentis, quovis ſub ſidere, bella
Sunt tua: commune eſt, quòd gerit illa domus.
Tu damnis Leopolde, & utrique nocentibus armis
Pone (quòd hæc à te ſperat, & illa) modum.
Sentiat abſentem Germania, ſentiat abſens
Quæ geris hîc nobis, & ſibi bella geri.

Te

Te veniente metum nuper posuere Boëmi;
  Indecori Sueones terga dedere fugæ.
Bannerium plausis exultans fluctibus Albis
  Vidit ab Herciniis vertere signa jugis:
Vidit & ille tuo mox urbes Marte receptas,
  Alluerat mœstis quas modò captus aquis.
Praga tibi plausit, plauserunt Cæsaris arces,
  Gratáque pro salvis dona tulere focis.
O ita, qui captis nunc it mœstissimus undis,
  Lisa pater ripâ liber utrâque fluat!
Auspice te videat, quas præterlabitur, urbes
  Gallica de muris vellere signa suis.
At secura satis nulli est victoria: sæpè
  Proxima sunt magnis fata sinistra bonis.
Ah ne corrumpat clades inopina triumphum!
  Hei mihi! dedecoris, quod tulit, ultor adest.
Bannerius socias acies, & Gallica secum
  Castra trahit: magnas parturit ira minas.
Undique te, Princeps, ceu clausum indagine, tentat
  Cingere: spes animo non capit ipse suas.
Sala pater, dixit, quot adhuc sub gurgite volves
  Corpora! sanguineis decolor ibis aquis.
Da captas Leopolde manus: nunc victa trahetur
  Austria: nunc Rhenus noster & Albis erunt.
Quid tibi grataris? spes improbe pone superbas.
  Supprime vindictæ gaudia vana tuæ.
Quid fidis numero? numero concurrere virtus
  Non timet: agminibus plus valet illa tuis.
Non ego vana loquor. pauci tot millia contra
  Stant animis, Princeps quos facit ipse suis.
Nil acies illum, Martísque tonitrua terrent,
  Teláque, quæ Scythicâ grandine plura volant.
Bannerius vinci indignans frendétque dolétque:
  Tam modò terribilis, territus ipse fugit.
Austriades sequitur, profugísque acerrimus instat.
  Quid virtus umquam pulchrius ausa fuit?

Exci-

Excipit attonitus fugientûm signa Visurgis;
Excipit, & mediis illa tuetur aquis.
Victor ades: tibi Sala, tibi lætissimus Albis
In ripis statuent vota trophæa suis.
Sic iterùm, sic sæpè novos molire triomphos:
Mars tuus hostiles hîc quoque frangat opes.
Ecce suis Gallus fidens successibus instat;
Et sua, quæ voto præcipit, esse putat.
Jam mare, jam tellus, jam nobis Flandria servit,
Totáque jam nostri est Belgica juris, ait.
Has voces LEOPOLDE feras? compescere perge
Spes tumidas armis altáque verba tuis.
Cujus viderunt trepidas, te terga premente,
Neccarus, & Rhenus, Danubiúsque fugas:
Sentiat hic etiam tua quid manus armáque possint;
Sentiat & laudis sit nova causa tuæ.
Slangius ut quondam, sic quos hîc fregeris, hostes
Submittant pedibus signáque séque tuis.
Qualis ubi coluber gelido caput extulit antro,
Sibilat; & torto pectore radit humum:
Igne micant oculi: turgescunt colla veneno:
Cæruleis livent squamea terga notis:
At si transierit medium rota, colla residunt;
Torpescit positis lingua trisulca minis.
Haud aliter tumidas acuebat Slangius iras,
Sævitiem vincens nominis ipse sui.
Jam prædæ devotus erat cum conjuge Cæsar,
Creditáque Austriadum pænè ruina Domus.
Tu tantis elatum animis, tu vana moventem
Opprimis, & captum captáque castra trahis.
Quis fuit ille dies, quo Cæsar vidit inermem
Ante pedes flexo procubuisse genu!
Lernæum pressis iterùm cervicibus anguem
Herculeâ domitum credidit esse manu.
Audiit, & vultu fassus pallènte timorem
Bannerius vires horruit ipse tuas.

Terga iterùm vertit (neque enim spes altera restat)
Signáque præcipiti pulverulenta fugâ.
Quò fugis ah demens? fugias ut Cæsaris enses,
Non fugies animi vulnera cæca tui.
Te Pudor, & Luctus, mistóque Insania luctu
Insequitur, quovis acrius hoste malum.
Has in te victor Furias, quibus æger, & exspes,
Impatiénsque tui conficiaris, agit.
Nequidquam turpémq; fugam, cladémq; tuorum
Interitus causas esse querere tui.
Hæc de Bannerio, toties quem Rhenus & Albis
Horruerant, Marti palma relata tuo est.
Sic hostis fugiat, qui te Belgásque lacessit,
Et cadat in mediâ, fractus, ut ille, fugâ.
Austria gavisa est Suecis secura repulsis:
Gaudeat æternùm vindice tuta suo.
Quis tunc, quis rursum terror fugientibus alas,
Cùm victor profugos insequerere, dedit!
Quantus erat sudor properantibus, Hassia donec
Vallum iterùm fessis perfugiúmque fuit!
Quid loquar Augustæ, quid Brunæ mœnia famæ
Argumentum ingens materiémque tuæ?
Mars tuus hâc atque hanc cingêtia castra fugavit:
Oppida sunt multis, te duce capta locis.
Te sua damnavit cogente Ragotzius arma:
Vindice te tellus Norica salva fuit.
Mox iterùm ingenti concussa Boëmia bello:
Mox iterùm sospes te veniente fuit.
Belgica tolle animos, luctúmque in gaudia verte:
Gaudia, ne dubita, spe quoque plura feres.
Quid tibi non virtus tantis exercita rebus
Spondeat? auspiciis est tibi nota suis.
Illa tuas armis repetet victricibus urbes,
Illatis hosti cladibus ulta tuas.
Illa tibi pacem, justo quam Marte reposcit,
Et cujus solo pugnat amore dabit.

ELEGIA VI.

Vota ex ascititiis Serenissimi insignibus, quæ sunt Crux, ad cujus truncum duæ lauri eminent: in alterâ Crucis parte expressus oculus, ex alterâ frenum pendet: ad pedem hinc agnus, illinc leo.

NOn ego nunc aquilas, non lapsa ancilia cælo,
  Imperii referam pignora, Roma, tui:
Non pictos clypeis gryphas, formásque luporum,
  Cinctáque vipereis Gorgonis ora comis:
Nec quæ sublatis fuerit reverentia signis,
  Tunc quoque cùm fœni, signa, maniplus erant.
Signa, decus belli, virésque animósque juventæ,
  In fera cùm rueret prælia, visa dabant.
Signa etiam in medios si dux conjecerat hostes,
  Non repetisse nefas, & grave crimen erat.
Sæpè sub his magni firmabant fœdera reges,
  Et fidei testes hæc tetigere suæ.
At non, ut veteres illis reddantur honores,
  Contulerim signis hæc, LEOPOLDE, tuis.
Quid poterant gryphũ, simulacráq; vana draconũ?
  Quid picti poterant, effera monstra, metus?
Crux tua, cælicolis etiam venerabile signum,
  Militiæ non est omen inane tuæ.
Crux olim cælo fulsit manifesta sereno,
  Dum vidit mundi Roma coire manus.
Vox simul audita est: Hac pugnes auspice Cæsar,
  Victor eris. pugnat: nec mora, victor erat.
Ex illo cessere aquilæ, pictíque dracones,
  In manibúsque crucem signifer omnis habet.
Salve Cæsareis ferri dignissima castris,
  Auspicium semper grande datura tuis.

Tu

Tu vires, animósque facis: tu barbara terres
Agmina: tu fortes ducis in arma manus.
Tu facis ut lætos referant ex hoste triumphos
Qui pugnas ineunt, te præeunte, duces.
Auspice te vincat Leopoldus, vicit ut ille,
Qui te primùm inter bellica signa tulit.
Te quoque, te patriis fulgentem insignibus addit,
Et movet auxiliis, quæ gerit, arma tuis.
Ille, tibi quoties aquilas submittet & hastas,
Speratam toties experiatur opem.
Non frustrà geminas circum tua robora lauros
Fixerit, auspiciis debita serta tuis.
Huc etiam tendunt vigiles in pectore curæ,
Quas, ut te servet, Belgica, semper habet.
Excubat, & partes animum diffundit in omnes,
Et vigiles oculos semper in hoste tenet.
Consilia explorat: neglectum si quid ab hoste est,
Occupat: instructos prævenit arte dolos.
Omnia sollicitus circumspicit, omnia versat:
Exactum, si quid prosit, & obsit, habet.
Hoc est quod præfert oculi vigilantis imago:
Officij sese sic monet ipse sui.
Profuit hoc nostris, prosit venientibus annis,
Tutáque det Belgis otia cura Ducis.
Vincat, & oppressas Gallis extorqueat urbes
Illorum victor, nec minùs ipse sui.
Magnus uterque labor; sed sese vincere major:
Est hæc, sítque animi laus Leopolde tui.
Frena Pelethronij Lapithæ reperere domandis,
Quos nondum ad bellum finxerat usus, equis.
Frena docent celeres effusum in pulvere cursum
Sistere, & exiguo flectere in orbe pedes.
Est vigor, est præceps altis & vividus ardor
Mentibus, & frenis impetus omnis eget.
Cùm scuto, Dux magne, tuo fulgentia jungis
Frena, jubes omnes scire quid ista velint.

Scimus, ſuſpicimúſque animi ſe ſigna regentis :
Sic benè, ſic longùm téque tuóſque regas.
Cùm pulſos Iſtro Sueonas, cùm libera Pragæ
Mœnia, cùm Slangî vincula fama canit;
Cùm Landracenas lauros, Liſámque receptum,
Et Dixmudano fixa trophæa ſolo :
Plus laudum ſupereſt : victoria pulchrior una
Omnibus eſt, animum vincere poſſe ſuum.
Una ſui vera eſt victoria. Quid juvat hoſtem
Viciſſe, & vitiis ſuccubuiſſe ſuis ?
Præcipuum vicit, qui ſe benè vicerit; hoſtem :
Pulchrior è nullo pulvere palma venit.
Hic ſuperat reges, & regum culmina victor,
Imperiúmque ſibi latius orbe dedit.
Ille poteſt agnos pariter ſævóſque leones
Jungere, nec dubiâ conciliare fide.
Ille ſuos, nullo mentem turbante tumultu,
Séque regit placidus, fortis ad arma tamen.
Quæ fuit Auguſtæ, quæque eſt Clementia ſemper
Fama Domus, vires temperet illa tuas.
Utque facis, doleas, cùm cogeris eſſe ſeverus,
Soláque agat partes ira coacta ſuas.
Quæ populo tantùm per ferrum & vulnera proſunt,
Ultima curandis ſint medicina malis.
Aſpice, quem Leopolde times : ignoſcere promptus
Inſtruit invitas fulminis igne manus.
O benè, quod Domini ſcuti frons ſumma Timorem,
Sed magis inſcriptum mens tua ſemper habet.
Huic uni parere labor bellíque, domíque
Eſt tuus : huic uni diſplicuiſſe times.
Felix, qui didicit, quem tu Leopolde, timere,
Eſſe memor regno ſub graviore ſuum.
Strenuus, impavidúſque, & ſe generoſior ipſo
Rem gerit : audentem provehit ille timor.
Hic tibi te dignos generoſi ſanguinis ignes
Suſcitet : hoc felix auſpice bella geras.

ELEGIA VII.

Vota ex honestâ animi relaxatione.

NOn benè continuus fertur labor: otia poscit.
  Otia dant animos, fessáque membra levant.
Cui juga sudanti solvit cervice colonus,
  Fortiter & longo tempore taurus arat.
Qui demptis ad plena stetit præsepia frenis,
  Isthmiaco meliùs pulvere currit equus.
Deficiet sensim, qui semper tenditur arcus:
  Ferre negat segetes irrequietus ager.
Apta quies operi: quod habet requiémq; modúmq;
  Durat opus. Virtus exigit ipsa modum.
Corpora de duro non sunt mortalia ferro:
  Nec silicum venas membra, nec æris habent:
Et tamen assiduo ferrum consumitur usu,
  Assiduus lapidés usus & æra terit.
Hoc sensit, posuítque Deæ delubra Quieti,
  Thuráque Cecropidas Roma secuta dedit.
Illi sæpè duces tenero de flore coronas,
  Gratáque suffusó dona tulere mero.
Grande geris, Princeps, & quod mortalia frangat
  Pectora, si nullâ parte levetur onus.
Nix, & hiems, pluviæque graves, & pulvis, & æstus,
  Et vigiles noctes, sollicitíque dies,
Præliáque, & validis repetendæ viribus urbes,
  Et non spernendo justus ab hoste timor,
Pars onerum; sed pars quota sunt LEOPOLDE tuorũ,
  Quæ te sollicitum nocte dieque tenent?
Támque gravis toto te moles urgeat anno,
  Nec placidos habeant tempora dura dies?
Cur alia ex aliis omni te tempore cura
  Maceret, & nostris conficiare malis?
Ipse tuus miles non semper degit in armis:
  Sæpè caput galeâ nudat & ense latus.

Tu quoque sollicito clypeum de pectore solve;
Et galeâ vertex, & vacet ense manus.
Casside depositâ citharam tractabat Achilles,
Molle movens plectrum quâ priùs arma manu.
Quâ Turnus casurus erat, venabula torquens
Perculit errantes dextera sæpè feras.
Cùm freta sulcaret fugiens Salamina patrémque,
Nec fuga dura minùs, quàm pater ipse foret;
Sæpè caput viridi Teucer vinxisse coronâ
Dicitur, & cursus sustinuisse suos;
Et sociis dixisse: Graves jam pellite curas,
Æquoreum velis cras repetemus iter.
Tu quoque, dum nostris expellis finibus hostes,
Oppida dum Domino reddis adempta suô,
Temporibus mediis animum laxare memento,
Ut quibus es, possis utilis esse diu.

ELEGIA VIII.

Vota ex venatione.

CEssat Martis opus: juvat interrumpere curas:
Venatum in silvas, dum licet, ire paras.
Nobilitas in equis coit, & delecta juventus,
Exultátque tuum cingere posse latus.
Ire juvat: silvis tibi mens nunc errat in altis,
Et videt excitas insequitúrque feras,
Aut agilē cervum, aut metuendum dentibus aprū,
Quos petit auguriis & capit antè suis.
Dum resonant silvæ strepitu juvenúmq; canúmque,
Sit precor inceptis æqua Diana tuis.
Ite viri: Diana vocat: cava murmure rauco
Cornua, latratu signa dedere canes.
Túque ades ô LEOPOLDE: vocant te lustra ferarum,
Nec tibi nec votis invia lustra meis.
Seu jubeas casses, nodosáque retia tendi,
Incidat in casses plurima præda tuos.

Seu

Seu valido excussum mittes hastile lacerto,
Sint tua, quod Cephali tela fuisse ferunt.
Tot tibi sternendas, Triviæ quot Mænalus olim,
Præbeat, aut plures regia silva feras.
Sive canes in apros, trepidósque hortabere cervos,
Inficiant multo sanguine rostra canes.
Sed tamen oblatæ capias spectacula prædæ,
Quíque canes instent, quótque, quibúsque modis.
Ut primus det signa sagax cum fratre Melampus,
Utque feram è latebris primus Hylactor agat.
Tum videas celer ut Pterelas, Lælápsque, Thousq;
Et Dromas in prædam, Theridamásque ruant.
Eripiat pernix ut se fera morsibus ipsis,
Jam tibi, jam sociis, jam sibi visa capi.
Dúmque plagas conata levi transmittere saltu
Emicat, Hylæo crura tenente cadat.
Proximus ut tergo Leucon, ut inhæreat armo
Fortior admonitu facta Lycisca tuo.
Denique, ne carmen cursu sit tardius ipso,
Agmen ut in captam convolet omne feram.
Hæc tibi dum mediæ dant oblectamina silvæ,
Militiæ speciem finge videre tuæ.
Insidiis captare feras, aut sternere telis,
Martis nescio quid bella moventis habet.
Venator, miléſque suis præcingitur armis,
Rémque ferox animis, ingenióque gerit.
Hic superat muros; ille aspera culmina montis:
Hic urbes septo claudit; at ille feras.
Militis est ventis, & iniquis solibus uri,
Et gelido densas sub Jove ferre nives;
Nec, prædæ quem raptat amor, caussabitur æstus,
Nec ventos, & aquas, arváque dura gelu.
Ardet uterque sequi, quo spes est posse potiri:
Exultat spoliis victor uterque suis.
His precor ut spoliis victor cumuleris, & illis;
Faustáque det Martis signa Diana tui.

ELEGIA IX.

Vota ex aucupio.

NEc tibi, quod spectes, vacuus nō præbeat æther:
Venantûm studiis campus & ille patet.
Utque patet, faveat. Volucrum inter nubila pugnæ
Oblectent oculos detineántque tuos.
Aspicis? en motu placido, simílísque natanti
Aërium pennis ardea findit iter:
Insonuit pariter pugno dimissus herili,
Spéque celer prædo præmia visa petit.
Radit humum pernix, ductísque per aëra gyris
Surgit, & in nubes insidiator abit.
Illum oculi rapido superantem nubila nisu
Pænè negant acie deficiente sequi.
Illa timet, quantúmque potest attollit in auras
Se quoque, sed pennas lentiùs hoste movet.
Hic super evehitur, spatióque ingente relictam
Præterit: ad palmam pronior inde via est.
Alitis hinc trepidæ supra caput ingruit asper,
Attonitámque avido concitus ungue petit.
Non secùs ac subito dejectum turbine fulmen,
Aut versâ Parthi torta sagitta manu.
Illa fugæ diffisa, minas opponit & iras
Insidiis, audax esse coacta metu.
Nam quid agat? rostrúmq; minax, oculósq; sequaces
Quacumque ille aditum tentat, in hoste tenet.
Unguibus armatis nequidquam objectat inermes,
Quâque potest pugnat, séque tuetur ope.
Et partē modò corpus in hanc, modò librat in illā;
Rémque obliqua latus, rémque supina gerit,
Verberibúsque alarum & acuti cuspide rostri
Insonat: ah prædo fervide rostra cave.
Rostra cave, nec te perdat temerarius ardor:
Ah propè jam victor, ne feriare, cave.

Ille

Ille feros pennis fugiens velocibus ictus,
  Acrior in pugnam rursus & arma ruit.
Imminet hinc atque hinc,omnique à parte lacessit
  Vividus : alternant spésque timórque vices.
Pasceris intereà pulchro sub nube duello,
  Suspensósque oculos palma ferenda tenet.
Dum cruor, & vulsæ labuntur ab æthere plumæ,
  Concussæque alæ, corneáque ora sonant,
Quod juvet, eveniat : vincat,quem vincere mavis
  Prædáque spectantis decidat ante pedes.
Det plausum pennis victor felicibus ales,
  Omináque hinc armis accipe læta tuis.
Augurium felix : fessam premit acer & urget :
  Exitus è voto est : hic ferit, illa cadit.
Sic invade tuum, sic urge fortior hostem ;
  Sic preme cedentem, nec nisi victor abi.

ELEGIA X.

Vota ex arte musicâ.

Auribus est etiam sua concedenda voluptas :
  Sæpè per has animum leniter illa subit.
Pectora fessa malis, longísque exercita curis
  Quo levet, artificis gratia vocis habet.
Cantus mollit opus, nec tempora longa videri,
  Sollicito quamvis plena labore, sinit.
Cantus & è manibus districtos excutit enses,
  Componítque animos, restituítque sibi.
Præcipuè dum se vocum commendat, & artis
  Dotibus, & numeris se probat ipse suis.
Non satis est, si vox respondeat ima supremæ,
  Et concors mediis hæc sit & illa sonis.
Mille modis opus est, lenociniisque canendi,
  Mulceat ut sensus vox Leopolde tuos.
Sit teneris arguta sonis, sit rara necesse est,
  Cui dicas : Nostri pars eris una chori.

Ars tibi judicium de se perfecit, opésque
  Intellecta tibi, quas habet, ipsa dedit.
Ut rapiunt animos discrimina dulcia vocum,
  In tibi selectis quæ meruere locum!
Audiat has Orpheus; citharâ plectrúmque reponet,
  Miratus teneros ore silente modos.
Audiat has Siren; vocalia comprimet ora,
  Et cantus, dicet, dulcior ille meo est.
Da Priamum nobis, vocésque exaudiat illas;
  Jam minùs Hectoreo funere mœstus erit.
Redde Philocteten ad Lemni surda querentem
  Littora; tam blandæ sentiet artis opem.
De saxis homines factos ait esse vetustas;
  Saxa ferox animis & rude vulgus erant.
Threïciis iterùm rigeant mortalia saxis
  Pectora; tam blandus molliet illa canor.
At tu laudatas felix chorus exere voces,
  Exere: jam litui, jam tacuere tubæ.
Ecce tibi Princeps animum jam præbet & aures:
  Nunc ô nunc solitâ dulciùs arte cane.
Mulceat angustum, quâ polles, gratia pectus,
  Tótque datum curis occupet una locum.

ELEGIA XI.

Vota ex statuis & picturis.

ARtificum fæcunda parens, felíxque laborum
  Belgica, quos priscis cedere fama negat:
Cui neque Lysippi, neque dignæ laude Myronis,
  Nec Coæ desunt, Parrhasiæque manus.
Jam jam fama tuis major venit artibus: illas
  In pretio Princeps, quale merentur, habet.
Judicium cuius nec amor, nec decipit error,
  Nulláque pars artis, gratia nulla fugit.
Quem lætis obit hic oculis, vultúque probante
  Aspicit, invidiâ est altior ille labor.

Et

Et quamvis quod & ars, & dextræ cura peritæ
  Extudit, auctorem séque tuetur opus;
Attollit laus ipsa tamen, censuráque tanti
  Judicis, à rarâ quod venit arte decus.
Magnus Alexander majorem fecit Apellem:
  Alterius pingi noluit ille manu.
Crevit honor Lysippe tuus, dum sanciit idem,
  Exprimeres vultus solus ut ære suos.
Jam veterum famam; jam spem superare minorum,
  Vos ipsas doctæ jam superate manus.
Principis è vestro capienda labore voluptas:
  Quam petitis laudis non leve fœnus erit.
Addit amor famæ speratáque gloria calcar,
  Majorésque animos ingeniúmque facit.
Aspice certantes: studium certantibus unum
  Est, oculis, Princeps, posse placere tuis.
Successus habeat cura ingeniosa; nec ulla
  Non benè ducta suum linea fallat opus.
Seu pingant hominum formas, qui viderit illas,
  Natas, non pictas, arte latente putet.
Ora loqui credat, vestigia velle moveri,
  Officiis fungi cetera membra suis.
Seu simulent flores, & mixtas floribus herbas,
  Ipsas suos hortos Flora videre putet.
Nec dubitent calathos deceptæ quærere Nymphæ,
  In quos cum dominâ munera verna legant.
Seu quidquid facient, verum videatur imago,
  Naturæque nihil dissimulantis opus.
Veráque, qui spectat, putet omnia: quæque moveri
  Vi, seu sponte solent, hîc quoque credat agi:
Luctari pugiles, impelli carbasa ventis,
  Volvi undas, flammas urere, tela iaci.
Nec minùs ars oculos fallat, quàm Zeuxidos olim
  Picta manu cupidas uva fefellit aves.
Sed tua nil meliùs, quàm bella & prælia pingat:
  Expleat hîc numeros ars operosa suos.

Illic in mediis videaris millibus ardens:
Ardeat exemplo miles in arma tuo.
Martem oculi ſpirent: criſtas vibret aura comantes:
Dextra minax veros concitet enſe metus.
Sic tuus incedat, fulvæque inſultet arenæ,
Ut ſi, quem veheret, conſcius eſſet equus:
Plúſque ſit in tabulâ, quàm quod videatur imago,
Nec niſi ſpiranti deſit in ore ſonus.
Parte aliâ disjecta ferox in mœnia miles
Ingruat, hoſtili ſignáque figat humo.
Vultibus aſpiciens illum pallentibus hoſtis
Terroris toto præferat ore notas:
Stet poſitis ſupplex armis, pacémque precantes
Jam deploratâ tendat ab urbe manus.
Ipſa ſuper notis volitans Victoria caſtris
Prætendat capiti laurea ſerta tuo.
Atque utinã ut vultum, virtutẽ ars pingere poſſet;
Ah cur hîc vires deſerit illa ſuas!
Quod tamen eſt voti, nullum non fallat imago
Et res & vultus exhibitura tuos.
Ipſe opus aſpiciens, geminum te credere poſſis,
Aut iterùm, quæ te ſunt duce geſta, geri.

ELEGIA XII.

Vota ex Hiſtoriâ, Philoſophiâ, Poëſi.

GRande opus Imperium eſt: bellum pacémque tuetur,
Neu tantæ molis pars labet ulla, cavet.
Hîc priſcas renovat leges, hoſtilibus illic
Servatura ſuos objicit arma minis:
Hîc ſceleri pœnas, hîc laudi præmia ponit;
Et curas, ut præſens omnibus adſit, habet.
Numinis hæc quædam eſt terras moderantis imago:
Has Princeps cauſas, unde colatur, habet.

Tanta

Tanta tamen ne te lassent molimina rerum,
Otia temporibus sunt tibi danda suis.
Otia, quis credat? tantis quoque commoda curis,
Quó pascas animum, quóque juvere, dabunt.
Sumpseris Historiam, nihil est instructius illâ:
Quid reges servet regnáque nempe leges.
Seu metuenda ferunt subiti discrimina casus,
Consilium subitis casibus illa dabit:
Seu sibi præfidat tumidus successibus hostis,
Queîs illum frangas artibus, inde petes.
Illâ docet celeri nec opino vincere Marte,
Illa docet justâ vincere posse morâ.
Illa graves regnis populísque avertere clades,
Alteriúsque malâ sorte cavere suam.
Hîc regum rerúmque vices, variúmque laborem,
Sæculáque exiguo tempore tota vides.
Nec semper studiis animus retinendus in îisdem:
Sunt etiam studiis ingenióque vices.
Ipsa tibi quandóque suos Natura recessus,
Quásque sinu condit divite, pandat opes.
Tum tibi scrutari libeat primordia rerum,
Et cæli mores, sidereásque vias. [ignes;
Quid tonet; unde nives; quid alat sub nubibus
Unde coloratis fulgeat Iris aquis.
Quid tantum hiberni properent occumbere soles;
Cynthia cur numquam, quo priùs, orbe micet;
Quid quatiat terras, montésque evertat & urbes;
Cur mistis scopulos ignibus Ætna vomat:
Cur abeat spatiis, redeátque æqualibus æquor,
Cærula nec fines exeat unda suos.
Quodcumque attigeris, pulchri stimulatus amore,
Ingenio pateat protinus omne tuo.
Quæque peti solet hinc, veniat tibi plena voluptas,
Nec desiderij pars vacet ulla tui.
Adsit, & è rebus rerum tibi cognitus Auctor
Summa voluptatis sit tibi causa tuæ.

At

At si Pierias animo vertaris ad artes,
  Invitétque tuam Castali, unda sitim:
Atria Musarum sese tibi sponte recludent,
  Eque suis venient ad tua castra Deæ.
Cùm tibi Pelides fuerit, cùm lectus Ulysses,
  Et Pater Æneas, Æneadúmque labor:
Spes erit, ut nostros non aversere libellos,
  Dignerísque oculis otia nostra tuis.
Hei mihi! Calliope cur est conatibus impar
  Nostra suis, nec te Principe digna sonat?
Augusto quales meritò placuere Poëtæ,
  Qui de te scribant, tempora nostra ferant.
Atque aliqui graviore impulsi pectora thyrso
  Res à te gestas, quo decet, ore canant.
Materiâque animísque à tanto judice sumptis
  Mæoniis æquent arma virúmque modis.
Sic scribant, ut scripta probes, & in omnia chartæ
  Sæcula cum multâ laude probantis eant.

ELEGIA XIII.

Vota ex Virtutibus.

NUnc mihi Pierides solitis assurgite votis
  Altiùs, & parvis magna sonare modis.
Non mihi nunc oleæ tantùm, non carmine lauri
  Optandæ veniunt, Nestoreíque dies.
Majus opus moveo: reserat sua limina Virtus,
  Junctáque vicinus templa recludit Honor.
Si finis, ingredimur tecum sacra limina, Princeps:
  Hæc etiam votis carminibúsque patent.
Illic Heroas veteres mirare, novósque
  Quos adytis Virtus addidit ipsa suis.
Illic & titulos, & nomina clara tuorum,
  Scriptáque sub statuis fortia facta lege.
Inter & Austriacos stantem te respice, qui te,
  Quæque geris, laudant, téque imitere, monent.

Ante alios mirare Patrem, similésque paternis
  In te Virtutes livor & ipse probet.
Sic illum referas, ut possis moribus ipsis
  Agnosci tanti filius esse patris.
Utque facis, cultum doceas pietatis avitæ
  Austriaci primum sanguinis esse decus.
Errat, qui reges opibus metitur & armis,
  Victricíque putat nil prius esse manu.
Est aliquid sceptris, regnísque augustius ipsis,
  A quo majestas, quòd sibi constet, habet.
Virtus divitiæ, virtus dos maxima regum est,
  Quâ sine nil regum gloria laudis habet.
Pulchrior hæc positis fumosa per atria ceris,
  Captivísque armis, exuviísque ducum.
Illa datos fasces, populósque urbésque tuetur,
  Justáque subsidio promovet arma suo.
Illa metus expers, animósque à vulnere sumens
  Erudit ut vincant, & facit ipsa duces.
Illa tibi lauros felix ferat, illa triumphos,
  Fidáque pro signis stet Leopolde tuis.
O adsit, sempérque tuis se misceat armis!
  Conveniunt meritis tam bona vota tuis.
Quæque fuit virtus Leopoldos sparsa per omnes,
  In te uno vires exerat illa suas.
Quàm tua te digna est tam sit prudentia felix:
  Vincat, & ex actis se probet illa tuis.
Nil vires sine mente valent: moderamina poscunt
  Ingenio debent, consilióque regi.
Noverat Æacides leges, & idonea pugnæ
  Tempora; non tantùm viribus acer erat.
Plus Laërtiades animo, quàm viribus Ajax
  Præstitit: ingenio Troja subacta fuit.
Robora cùm Pyrrhi fregit, patrésque labantes
  Appius erexit, luminis orbus erat.
Illis sub tenebris plus, quàm Romanâ videbat
  Curia: plus castris omnibus unus erat.

Semper

Semper te Ratio, numquam Fortuna gubernet:
  Hæc fallit, tutâ dirigit illa viâ.
Non ingens animus, non te suprema potestas
  Ire sinant, quà non jura Deúsque sinunt.
Peccantûm tua semper agat clementia causas,
  Et cùm, quod nolles, cogeris esse, dole.
Non quoties homines committunt fulmine digna,
  In manibus toties fulmina Numen habet.
Numinis exemplo, Princeps, ignoscere gaude:
  Ille potestatis dulcior usus erit.
Sæpè malo, cui nec ferro medeare, nec igni,
  Auxilium præsens succus & herba fuit.
Mens quoque tot populis & bellis apta regendis
  Læta sit, & curis altior ipsa suis.
Ac, veluti sudo nimbis Aquilone fugatis
  Pura dies, omni nube serena vacet.
Seu votis sors læta favet, seu dura repugnat,
  Ipse tibi similis major utrâque mane.
Si curæ versant animum, si bella fatigant,
  Nec semper velis æqua sit aura tuis;
Si labor humanis major te viribus urget,
  Auspice te credas omnia posse Deo.
Et pater, & patris toties exercita virtus
  Hæreat ante oculos, admoneátque sui.
Nec, si depositis venias spes ultima rebus,
  Infringant animos oppida capta tuos,
Captivíque amnes, injectáque vincula ripis,
  Quæque volant nostro Gallica vela mari:
Ducit ab adversis animos & robora virtus,
  Materiémque sui tempora dura facit.
Post Veios domitos famam peperere Camillo
  Proxima Tarpeio Gallica signa Jovi.
Hannibal Ausonias si non penetrasset in arces,
  Quod Fabii nomen, Scipiadæque foret?
Cimbrorum fecere minæ Numidûmque furores
  Cur Marius toto nomen ab orbe ferat.

Et tibi, quam servas, patriæ fortuna labantis
  Non minor est famæ causa futura tuæ.
Ergò ades, &, nostro tumidus dum pascitur hostis
  Sanguine, materiam laudis ab hoste pete.
Sic tua te summis virtus heroibus æquet,
  Quâque illos duxit, ducat ad astra viâ.
Sic pater è summo cùm te spectabit Olympo:
  Vive diu, felix, dicat, imago mei.
Heredémque videns laudum cum fratre suarum
  Gaudeat in natis se superesse suis.

ELEGIA XIV.

Vota ex cultu B. Virginis.

TU quoq; magna Parẽs, rebus spes altera nostris
  Das causam votis, materiémque meis.
Alma fave, mitísque tuum cum carmine vatem
  Respice, & optatis adjice plura meis.
Si statuas, si templa tibi LEOPOLDUS & aras
  Dedicat, & toties ad tua sacra venit:
Si tibi se dedit, si te suspirat in unâ,
  Estque frequens illi nomen in ore tuum:
Si tua laus illi curæ est, si sacra, dieíque,
  Et te thure dato, muneribúsque colit:
Si, quidquid vicit, tibi se debere fatetur,
  Quæque à te data sunt munera, digna habet:
Huc adhibe vultus, ô mater, & annue votis,
  Quæ tibi pro patriâ, cum patriâque facit.
Ecce petit supplex certis tua templa diebus,
  Quæ Bruxella sibi proxima ritè colit.
Stamine quæ ducto (non est fine teste vetustas)
  Descripsisse tuâ diceris ipsa manu.
Non illum Boreas, non illum detinet Auster,
  Turbidus hic nimbis, horridus ille gelu.
Aspice, consuetas ut eat spe plenus ad aras,
  Utque tuos supplex procidat ante pedes.

Quas

Quas sensit toties, & te duce sentiet hostis,
Tendit submissas hic tibi Diva manus.
Effigiem, niveóque tuos in marmore vultus
Spectat amans, & te pænè videre putat.
Hîc hæret, blandóque tui retinetur amore,
Hîc gaudet tecum sæpè diúque loqui.
Hîc animo pius indulget, longásque videri
Non finis oranti túque, locúsque moras.
Cúmque abit, invitus dilectas deserit aras;
Nec, quamvis abeat, totus abire potest.
Parte sui meliore manet, neque cara relinquit
Limina: sic Nato, sic tibi semper adest.
Hæc pietas quid non de te mitissima speret?
O, duce te, Belgis arma secunda gerat!
Dúmq;(quod ô breve sit)geminæ lacrymabile gēti
Bellum erit, auxilium sentiat ille tuum.
Te spectant acies, quas dirigit ille, sibique
Præsidio spondent omnia læta tuo.
Ille tibi exuvias, quas victor detrahet hosti,
Cristatas galeas, signáque rapta vovet.
Adjiciet titulum: VICTRICIS MUNERE DIVÆ
Tu titulo facias, exuviísque locum.
Non sibi, non armis tribuet, validísque lacertis,
Sed tibi, quas palmas victor ab hoste feret.
Tu validas frangis vires, tu cladibus hostes
Atteris, & fortes fortior ipsa domas.
Justa tuus juvat arma favor: tu vindice dextrâ
Vertis in auctores impia bella suos.
Vicerat, & validum Comnenus fregerat hostem;
Nec quâ vicisset, nesciit ille, manu.
Ecce parat currus populus,pompámque triumphi.
Sertáque Cæsareas implicitura comas.
Quid facitis? non est opus hæc victoria nostrum,
Parta licet fuerit me duce, victor ait.
Non mihi, quam fertis, sed Divæ danda merenti
Laurea: successus vindicat illa meos.

Mili-

Militibus dedit illa meis in prælia vires :
  Illius munus proſpera pugna fuit.
Dixerat. imperio parent , ſimulacráque Divæ
  Laurigeris juvenes impoſuere rotis.
Diva triumphatrix in curru ſtabat eburno ,
  Virgineum lauri fronde revincta caput.
Sub pedibus fractíque arcus , fractæque ſecures ,
  Spiculáque & pharetræ, barbara præda, jacent.
Pompa venit : ſonuere tubæ : ferit aurea plauſus
  Sidera : ſparguntur flore recente viæ.
Illa ſubit muros : viſum venit undique turba :
  Nudato Cæſar vertice ponè ſubit.
Cæſar iô comitare : tuo nil Diva triumpho
  Detrahit : in facto gloria magna tuo eſt.
Tales Diva tibi jam nunc Leopoldus honores ,
  Tu modò fortunes quæ gerit arma , parat.
Triſtia te tangant miſeri ſuſpiria Belgî ,
  Quæque tulit populus vulnera, quæque timet.
Ipſa (quod ô proſit) de te clementia nata eſt :
  Naturam fructus , quem tulit , arbor habet.
Quam natus pietáſque tibi materna dedêre ,
  Naturæ poſſis non meminiſſe tuæ ?
Macte animi Leopolde : tibi, quodcumq; rogabis,
  Plenius ingenio Diva daturo meo eſt.
Illa dabit vires : illius munere vinces :
  Nec te , nec cauſam deſeret illa tuam.
Ut ventis non ſemper eant tua vela ſecundis ,
  Virgineâ numquam deſtitueris ope.
O benè , quod tantâ bellum geris auſpice : rebus
  Altior humanâ ſpes venit inde tuis.
Sic benè pugnatur , cùm quæ bona cauſa coëgit
  Sumere , cæleſtis promovet arma favor.

ELE

ELEGIA XV.

Vota ex cultu Vener. Sacramenti.

SAcra vocant : date thura focis : altaria fument;
  Velentur sertis limina : Numen adest,
Floribus ornentur, foliísque recentibus ædes,
  Et rubeant vernis compita sparsa rosis.
Ite Sacerdotes, sollemnem ducite pompam:
  Lucentes præeant, quà venit illa, faces.
Huc ades ô Leopolde: sacros celebramus honores,
  Imperium proavis qui peperere tuis.
Sepositis belli curis paullisper & armis,
  Huc ades, & supplex ad tua sacra veni.
Qualis vectus equo mediis Rudolphus in agris
  Fertur humi viso procubuisse Deo :
Atque Sacerdotem pariter, Dominúmque secutus
  Sordida straminea tecta subisse casæ.
Nondum tantus erat, cùm Divûm munere crevit,
  Et tulit officii præmia magna sui.
Primus ad augustos, pretium pietatis, honores
  Extulit Austriadas, Cæsareámque Domum.
Primus inexpertas regni tractavit habenas,
  Pérque suum misit sceptra tenenda genus.
Hic docuit famam, generísque attollere nomen,
  Hic docuit sanctâ quærere regna viâ.
Illi aquilas, illi solium, pulchrámque coronam
  Formosâ Pietas detulit ipsa manu.
Hinc decus Austriadûm, dominæq; potentia gentis,
  Quam colit exoriens, occiduúsque dies.
Ite procul, qui per strages & cædis acervos,
  Ad decus & famam creditis esse viam;
Noxia qui faciles, prosint modò, bella movetis:
  Qui benè criminibus regna putatis emi:
Quorũ spes avidæ sua lex : quibus hostis habetur,
  Quicumque imperium, quo spolietur, habet.

At

At tu perge tuâ famam pietate mereri: [bit.
Plus quoque quàm speras, quem colis, ipse da-
Sensisti, quàm vera loquar. Salfeldia testis,
Æternum facto nomen adepta tuo.
Illic fessa tuus curabat corpora miles:
Parva, sed auspiciis fortia castra tuis.
Audiit, & subitò vires Bannerius omnes
Cogere, quas sparsas Rhenus & Ister habent.
Ipsa quod optanti vix spes promitteret, ultrò
En, ait, en nobis attulit ipsa dies.
Cingimus Austriadem. quid cessas vincere miles?
Ite: successum résque, locúsque dabunt.
Dixit, & admotis celer obsidet undique castris
Austriadem: paucos millia multa premunt.
Nec mora: fulmineo cælum tonat omne tumultu,
Et latere ex omni ferrea tela volant.
Multa moves animo dubius Leopolde futuri,
Et meritò vires consulis ipse tuas.
Quid facias? pugnes? numero cadet obruta virtus?
Effugium tentes? undique clausa via est.
Stas animis contra. parvi fiducia valli
Quod nequit, hoc pietas justáque causa facit.
Illa dat invictos animos, turpémque timorem
Dedocet: hostiles despicit illa minas.
Sic & Massylis subitò deprensus in arvis
Stat leo, virtutis conscius ipse suæ.
Undique se fundunt circùm, genus acre, molossi,
Quos viso subitus continet hoste timor.
Pars strepit à tergo: pars ora adversa lacessit.
Hæc dubitat: timet hæc: hæc fremit: illa fugit.
Exululant, solísque explent latratibus iras:
Discrimen propiùs terror adire vetat.
Ille manet, rictúmque fremens ostentat & ungues;
Excussis horrent aspera colla jubis.
Intereà Phœbus vehit annua festa. ferenda est
Sacra per ornatas Hostia ritè vias.

Hæc

Hæc tibi lux sancta est : hæc te Leopolde quotannis
Poscit, & è castris ad sua sacra vocat.
At nunc quid facias ? consueti moris honorem
Ritè Deo fieri non finit ipse locus.
Impietas aras totâ sibi vindicat urbe,
Vindicat injectâ templa profana manu.
Vindicet. unde suos pietas benè pascat amores,
Tunc quoque cùm desunt omnia,semper habet.
Desunt templa ? casâ facies de paupere templum.
Ara deest ? aram fagina mensa dabit.
Lumina rara micant ? facibus melioribus ardent
Pectora. Cultus abest ? hunc quoque supplet amor.
Ille tuis humeris Tyrios detraxit amictus,
Detraxit lecto serica vela tuo.
At quis in infestâ Romanis ritibus urbe
Velatum pompâ Numen eunte canet ?
Et tua jam cinctis procul est symphonia muris,
Nec modus accersi, nec via præbet iter.
Hoc quoque nil obstat. Sacris inimica Deóque
Gens canit imperio sacra Deúmque tuo.
Pompa venit : pompæ tu pars spectaris & auctor,
Præsentémque vocas, subsequerísque Deum.
Mira, sed acta canam. dum vultu supplice prodis,
Dum sacris, tamquam liber ab hoste, vacas :
Vim quoque, ceu sacris faveat præsentibus,hostis
Supprimit, & nullâ prælia parte movet.
Cessat atrox, causis non apparentibus, hostis :
Tympana cum lituis, æráque rauca silent.
Vix via finita est, fragor undique & undiq; rursus
Intonat, & rursus tela, quot antè, volant.
Dicite, quid vestras gens sæva coërcuit iras,
Sacra suum donec pompa peregit iter ?
Quid tormentorũ strepitum, quid fulmina Martis,
Quid tenuit promptas in fera bella manus ?
Au-

Austriacis Superos scite, & sentite faventes :
  Non studii aut casus, Numinis ista mora est.
Huic Domui Superi, pietásque ante omnia curæ :
  Estque piæ Superis mutua cura Domus.
Quid struitis? vobis adversum agnoscite cælum,
  Damnantémque minas, armáque vestra Deum.
Vincit iô pietas : pavidos timor occupat hostes :
  Attonitos ratio, consiliúmque fugit. [est :
Spes modò tam præceps in turpem versa timorem
  Deficiunt animi, deficiúntque manus.
Fit fuga : tu tergis fugientûm victor inhæres :
  Quà sequeris, multâ cæde rubescit humus.
Sic pugna Leopolde, Deo tua bella regente,
  In niveis victor sæpè vehendus equis.
Hic honor, hæc pietas cælo quoque teste probata
  Ibit in exemplum stirpis, eátque tuæ.
Sit tibi, sit nobis pietas hæc sæpè triumphi
  Causa, sit attonitis hostibus usque metus.
Quid precer ulteriùs? fortunam vincat, & hostes,
  Et casus omnes hac ope nixa Domus.

ELE

APPENDIX
AD LIBRUM SEXTUM
ELEGIARUM.

ELEGIÆ
IN MORTEM
DUORUM MILITUM
HISPANORUM,

Quorum alter hostili telo, alter amore, in commilitonis cæsi complexu ad Capellam occubuit.

EPITAPHIUM
COMMILITONUM.

M. S.

JOANNES LAURENTIUS
Miles Hispanus,
FRANCISCUS DE SOLIS
ex eadem gente Signifer,
hîc siti sunt.
Duosne viator, an unum legis?
sic alter in altero vixit,
ut unum putes.

Dum Capellæ expugnatione
ARCHIDUX LEOPOLDUS
victoriis Gallicis præludit,
ambo cecidere:
LAURENTIUS
hostili telo,
FRANCISCUS
Laurentii desiderio;
Unus in urbis aggressione,
alter in amici complexu;
Ille dum loricam invadit,
Hic dum commilitoni parentat.
Unius vulnus
amor
utrique fecit lethale.
Illustre sic pugnasse,
sine exemplo sic amasse,
ut norit posteritas,
quod antiquitas non vidit.
Alterius virtuti,
alterius amori,
SERENISSIMUS ARCHIDUX
in vivos mortuosque
commilitones
benignus, pius, munificus
hoc monumentum
P. C.

ELEGIA I.

In amorem militis, qui in complexu cæsi ad Capellam commilitonis expiravit.

On solæ Marti comites Iræque, Minæque,
Et Dolor, & pallens frigore Terror eunt:
It quoque juncta Fides, & amans Concordia Pacis,
Vinctáque Palladiâ Gratia fronde comas.
Agmen ducit Amor, pugnæque cupidine flagrans
In promptu pharetram teláque semper habet:
Et sua, quo Mavors, ponit tentoria campo;
Et sua, quo Mavors, pulvere signa movet.
Non illum litui, non illum classica terrent,
Non qui displosо personat ære fragor,
Non mediæ cædes: mediis in cædibus errat,
Et plus posse negat Martia tela suis.
Tu mihi, tu testis venias Leopolde, secundo
Gallica qui præsens oppida Marte quatis.
Auspice te quoque pugnat Amor: sua vidimus illum
Vidimus in castris arma movere suis:
Hostilésque acies inter, nostrásque volantem
Sæva necaturâ spargere tela manu:
Cúmque tuis miscere suos, & habere triumphos,
Victorémque novâ cingere fronde caput.
Facta cano. Cinctam violento Marte Capellam
Dum premis, & laceris mœnibus instat Iber,
Emicat ante alios sævum generosus in hostem
Miles, & in primâ prælia fronte ciet.
Dúmque moras fossæ superat, dum submovet hostem,
Saucius hostili tempora glande cadit.

Percu-

Perculit attonitum rumor funestus amicum :
Vix animi compos , vix suus ille fuit.
Séque simul miserum , simul hoc se vulnere læsum
Clamat , & unius morte perisse duos.
Nec mora , prosiliens : Corpus referemus & arma
Protinus , aut illis immoriemur , ait.
Barbara res Amor est , furit acer , & audet in illos
Omnia , subjectos quos sibi victor habet.
Ecce velut catulos dum quærit ab ubere raptos ,
Obvia venantûm fertur in arma leo ;
Sic ad sanguineam præceps festinat arenam ,
Conscia quæ pugnæ plenáque cædis erat.
Quò periture ruis ? Socii retinete : cruentæ
Hic quoque pars stragis , ni prohibetis , erit.
Audior : hinc atque hinc castris effusa juventus
Convolat : obsistunt , præcipitémque tenent.
Ah non servatis , socii , me perditis , inquit :
Dimidio per vos dividor ipse mei.
Quid faciat ? cesset ? timet esse infidus amico.
Servantes tentet fallere ? nulla via est.
Pervigil invitum custodia servat : at illi
In luctu & lacrymis nox vigilata fuit.
Et cruor , & cædes , hostísque , & vulnus in ipsis
Omnia sunt oculis , omniáque auget amor.
Lux aderat : tecum LEOPOLDE paciscitur hostis :
Advolat ad pugnæ protinus ille locum.
Quem simul ac tetigit , vestésque agnovit , & arma
(Nam species vultus nulla prioris erat)
Dat gemitum , collóque super procumbit amico,
Caráque flebiliter nomina sæpè vocat :
Quósq; tenere nequit, miscet cum sanguine fletus ;
Et reputat vulnus , quod videt , esse suum.
Et quasi tum primùm cædem didicisset amici ,
Plangit , & infestâ percutit ora manu.
Complexúsque suis pallentia membra lacertis :
Has , ait , exuvias victor ab hoste refers ?

Sic miserande redis? talem tua te mihi virtus
  Reddidit, ô animæ pars mihi rapta meæ?
Illa manus, quæ te, mea vita, peremit, & in me
  Sæviet, & gemini funeris auctor erit.
Questibus effusis, in quos amor ipse disertum
  Fecerat, & magno mixtus amore dolor,
Surgit humo, corpúsque suo sibi carius aufert:
  Addit amor vires, & leve reddit onus.
Jámque locum tumulo nactus, dum flebile funus
  In molli lacrymans cespite ponit humi,
Dum galeam capiti demit, dum pectora nudat,
  Dum siccat timidâ vulnera cruda manu,
Oráque dum spectat cerebro perfusa cruento;
  Hoc ferit, hoc lacerat me quoque vulnus, ait.
Saucius ipse jaces, sed saucius hostis ab hoste;
  Tu mihi causa meæ mortis amicus eris.
Dúmque fodit terram, cui flens miserabile reddat
  Corpus, & ad vultus lumina sæpè refert,
Deficiunt ad cœpta manus, positóque ligone,
  Téne sub hac potero condere, dixit, humo?
Hæc manus injectâ mihi te subducet arenâ?
  O potiùs quæ te, me quoque terra tegat!
Felix, si possim sub eodem cespite condi,
  Et tibi, quàm vitæ, tam necis esse comes.
Atque utinam pro te confixus ab hoste jacerem,
  Fásque tibi nostrâ vivere morte foret!
Esse merebaris nostris diuturnior annis:
  Hei mihi pro meritis qualia dona refers!
Illane tam fortis, per tot spectata labores,
  Quæ nunc lethali frigore torpet iners,
Illane juncta meæ toties est dextera dextræ?
  Nostrum isto toties nomen in ore fuit?
Ille priùs vultus tam formidabilis hosti,
  Heu, quàm nunc alius, dissimilísque sui est!
Stulte, quid indulges animo sine fine dolenti,
  Nec lacrymis ponis tristitiæque modum?

Planctibus in vitam non est revocabile funus,
Nec feret extincto, nec tibi luctus opem.
Tot tua non audit surdum lamenta cadaver,
Nec spectant lacrymas lumina clausa tuas.
Sanguine, non lacrymis, quāvis amor imperet illas,
Sanguine perfundi militis ora decet.
Saucius occubuit: belli est fortuna; ferenda est.
An potuit letho nobiliore mori? [est:
Emptum morte decus, quæsitâque sanguine palma
Ipsa per hoc fortes Gloria ducit iter.
Qui pugnas inter medias tua signa tenebas
Impavidus solo fractus amore cades?
Vive precor: quem fles, in te quoque sospite vivet,
Quâque magis cupiat parte, superstes erit.
Si moreris, totus tecum morietur, & illâ
Quâ nondum periit parte, peribit amans.
Hei mihi! nil possunt monitus: dolor omnia vincit
Improbus, & tanti causa doloris amor.
Occidimus, dixit, solantia tollite verba:
Tollite: nulla meis est medicina malis.
Nec possum superare meos, nec ferre dolores,
Nec se, nec motus mens capit ægra suos.
Non illum tumuli, non cœpti cura laboris,
Non comitum voces abstrahere inde valent.
Hæret amans gelidi complexus corporis artus,
Nec finit avelli, nec, quod agebat, agit.
Hæret, & humectat lacrymis corpúsque, locúmque
Nec memor officii, nec memor ipse sui.
Lumináq; attollens: quis me manet exitus? inquit.
Hei mihi, quæ sine te vita futura mea est?
Si potero superesse tibi (te namque sepulto,
Plus ego dimidiâ parte sepultus ero)
Ante meos oculos tristissima cædis imago,
Et laceri vultus, oráque semper erunt.
Te cernam vigilans, qualem modò: nocte silenti
Excuties somnos umbra cruenta meos.

Sed tibi non potero, non huic superesse dolori :
Hac ego, sed tecum, condar oportet humo.
Dulce caput, cui me primùm natalis origo,
Deinde Fides junxit, nunc quoq; jungit Amor ;
Mors quoq; nos junget : telo duo sternimur uno,
Tu tua trajectus tempora, pectus ego.
Augutor, inscribêre meo tu causa sepulchro :
Forsitan hoc aliquis motus amore dabit.
Forsitan & cineres tumulo componet eodem,
Et, Ferat hæc vester præmia, dicet, amor.
Jámque dolor vires adimit vocémque loquenti,
Nec superant vitæ tempora longa meæ.
Deficimus, sensi : tenebris mihi lumina torpent :
Et calor è membris, & vigor omnis abit.
Tu modò, tu senti tecum morientis amorem,
Exanimis quamvis & sine luce jaces.
In tua cùm pietas exhauserit ora cadentes
Funeribus lacrymas ultima dona tuis,
Hanc animã adjiciam suprema ad munera munus,
Exequiásque tuas prosequar ipse meis.
Nec telis opus est in vulnera nostra, nec ense :
Vulnere conficior, quod mihi fecit Amor.
Tu bello, Leopolde, novos molire triumphos :
Noster amicitiæ fama triumphus erit.
Dixerat : exaniméſque iterùm collapsus in artus
Ingemit, & magno victus amore jacet.
Credebant socii solito torpere dolore :
Aspiciunt oculos, oráque ; funus erat.
Explorant digitis artus ; invaserat artus
Frigus, & in toto corpore pallor erat.
Fracti oculi, languet cervix, humeróq; recumbit,
Nec vox, nec tacito spiritus ore venit.
Fama volat, miráque animos novitate moratur,
Spectantúmque oculos funera visa tenent.
Plausit Amor, levitérque suis se sustulit alis,
Spiculáque ostentans conscia cædis, ait :

Par-

Partus honor, LEOPOLDE, tuis tibi maximus armis:
Nec levis est armis gloria parta meis.
Arma tibi tribuunt abiturum in sæcula nomen:
Hæc quoque militiæ fama futura meæ est.
Te tua pro Belgis, & me mea bella gerente,
Spem virtus, & se vincere visa fuit.
Dixerat, inque suos retulit nova nomina fastos;
Et, priscis palmam præripuistis, ait.
Vivite concordes animæ, tumulóque sub uno
Junctus amicitiæ præmia ferte cinis.
Adjiciet famæ, quæ dempsit tempora vitæ,
Nomina qui numquam vestra silebit Amor.
Et mea si quidquam, si post me vivere possint
Carmina, si qui me, non teget illa, lapis:
Donec amicitiæ leges & pacta placebunt,
Vester inextinctâ laude vigebit amor.
Ut tamen hæc pereant, quam sic meruistis amando,
Illa sibi semper vita superstes erit.

ELEGIA II.

Piis amantium commilitonum Manibus.

COncordes, magnæque animæ, quibus hostis, Amórque,
Fatáque plus vitæ, quàm rapuere, dabunt,
Quàm benè vos tumulo junxit LEOPOLDUS eodem,
Quos pius in vitâ tam benè junxit amor!
Non manus hostilis, non mors vos ipsa diremit:
In tumulum cædes intulit una duos.
Quid tulit, aut finxit vobis æquale vetustas?
Aut quid par vestris fabula rebus habet?
Pro Nisis, pro Pirithois nova nomina vates
Scribite: dat palmam gloria prisca novæ.
Non illis vitam carorum funus ademit,
Immodicus quamvis ureret ossa dolor.

Pirithoum Stygii laceraret janitor antri,
  Nec tamen impatiens Thesea stravit amor.
Vivere sustinuit Patrocli post funus Achilles:
  Exequias Pylades vidit, Oresta, tuas.
Æneas moriens secum non traxit Achatem:
  Nec traxit fratrem Castoris umbra suum.
Forsitan & flentes solverunt funeris umbris
  Omnia, nec pietas victa dolore fuit.
Hic animam gelido legit morientis ab ore,
  Et pressit digitis lumina cara suis.
Ille facem aversus tenuit, positúmque cremavit
  Corpus, & è tepido sustulit ossa rogo.
Atque aliquis lecto Syrios cumulavit odores,
  Déque suis lacrymis humida serta dedit.
Atque aliquis mutæ jaciens sua verba favillæ:
  Estis adhuc, & adhuc pars, ait, este mei.
Hæc illi: neque tu, quod mors & funus amici
  Exigit officium, præteriturus eras.
Tu quoque fecisses tumulum, tu corpus humasses,
  Sensissétque tuas umbra pianda preces.
Sæpè salutasses Manes, cineréſque sepultos
  Mœstus adhuc lacrymis prosequerere tuis.
Omnia fecisses: nihil avertisset amantem:
  Obstitit officiis mors properata tuis.
Dum fodis, egestáque paras tellure sepulchrum,
  Deficis, & medium concidis inter opus.
Funus Amor, facinúsque suis hoc arrogat armis,
  Téque addit titulis, & tua fata suis.
Heu crudelis Amor! quæ nunc & qualia spargis
  Vulnera! quis credat? nunc tua tela necant.
Telane mors tecum mutavit? túque sagittis
  Uteris imprudens illius, illa tuis? [quam
Omnia scrutemur veterum monumenta; quis um-
  Dilecto cineri talia justa tulit?
De tot quos memorant, quis tempore Manibus ullo
  Inferias, vitam, victus amore, dedit?
Innume-

Innumeri, fateor, luctu periistis amantes;
Sed cui non sævus præbuit arma dolor?
Hic ferro vitam, miserósque abrupit amores:
Præcipitem ex alto se dedit ille jugo.
Iste suos gelidis extinxit fluctibus ignes:
Thessalici succos graminis ille bibit.
Si non aptasses pallenti vincula collo,
Sperato poteras, Phylli, carere toro.
Vixisset Dido, quamvis Phryx advena ferrum
Præbuit, ipsa suâ ni foret usa manu.
Si Nisum Rutuli servassent, perdere Nisum
Nec mors Euryali, nec potuisset amor.
Quilibet ex illis poterat superesse dolori,
Et poterat flammis fortior esse suis.
Projecere animas mersis in viscera telis,
Non illas solus corpore solvit amor.
At te solus amor rapuit: tu vulnere solo
Quo jacet ictus amans, ictus & ipse jaces.
Sublimes muri, devotáque mœnia Marti,
Quæ Galli Belgis opposuere moram,
Cùm dederit vobis toties spectacula virtus,
Posteritas quorum conscia semper erit,
Par aliquid (siquidem scire, & meminisse potestis)
Inter tot vobis bella videre datum est?
Attoniti videre Duces, videre phalanges,
Quæ simul ediderint prælia Mars, & Amor.
Atque aliquis positâ dum narrat prælia mensâ
Sub muris nuper gesta, Capella, tuis,
Dum moles operum, dum tutas aggere fossas
Pingit, & exiguo regia castra mero,
Ostensâ, muri quà procubuere, ruinâ:
Hoc, inquit, cecidit saucius ille loco.
Hîc cecidit, vulnúsque tulit fatale duobus,
Qui benè spem palmæ morte putavit emi.
Tum cāpum faciens: Huc corpus detulit, inquit,
Hîc scisso leviter cespite fodit humum.

Hic lacrymas, vitámque in amici vulnera fudit,
Quem suus exemplum fecit amoris amor.
Quæ sic materies aliis est grata loquendi,
Laudata est etiam Principis ore fides:
Laudatámque suis & vos interserit actis,
Et curæ nomen, quod meruistis, habet.
O fortunati, tantam quibus addere laudem
Nec Pylii poterant ter tria sæcla senis!
Quæcumque Austriacos curru fulgente triumphos
Fama vehet, vestros non minùs illa vehet.
Quâ fasti referent, bellũ ut Leopoldus in hostem
Verterit, hac vester parte legetur amor.

ELEGIA III.

In sepulchrum à Serenissimo Archiduce Leopoldo *commilitonibus positum.*

O Quos longa dies memori non eximet ævo,
Plusquam Theseâ pectora juncta fide:
Dicite (nullus enim non est à funere sensus,
Et cineres ipsos, ossáque tangit honor)
Dicite, quæ vestri referant solatia Manes,
Aspiciunt famæ dum monumenta suæ.
Quis non ex ipso, qui cernet cumque, sepulchro
Colliget æternum vos meruisse decus?
Non illud mœsti vobis de more parentes:
Non consanguineæ constituere manus.
Sed neque militiæ socii, non ipse Tribunus,
Non legio, cujus non levis estis honor.
Cæsaris at sanguis Leopoldus Cæsare natus,
Austriacæ vindex, hoste fatente, Domus.
Belgarum columen, quo spes veniente revixit,
Quo fortuna prior bella gerente redit.
Ille jubet tumulum vobis de marmore poni:
Spes quantum hic vestras votáq; vincit honor!
Quem-

Quémq; vocant alii tumulum, vocat ipse trophæū,
Ipso quod meruit judice vester amor.
Hos Fidei Princeps, & Amori solvit honores:
Hæc in vos animi dat monumenta sui.
Non marmor pretiosa tamen facit illa, sed auctor,
Nescio quid dantis res data semper habet.
Purpura donetur, gemmæ donentur & aurum;
Pars minima est donum materiésque sui.
Nobilitas dantis, quæ dat, commendat, & auget;
Quolibet hæc pretium munere majus habet.
Marmoreum tumulum, LEOPOLDI munus, habetis,
A tali quantum est illud habere manu!
Quid quod funereo jussis in marmore sculpi
Nominibus vestris addidit ille suum?
Illa palàm, paritérque auro distincta leguntur
Grandibus in tumuli marmore cæsa notis.
O quantum Augusto capiunt à nomine lucis!
Quamvis & meritis conspicienda suis.
Sic geminos Helenæ, pulcherrima sidera, fratres
A radiis Solis scimus habere suos.
Ergò vos populo LEOPOLDUS, séque legendum,
Clarius ut faceret nomen utríque, dedit.
Quod nisi fecisset, quis vestros sciret amores!
Quæ fidei tantæ fama, quis esset honor?
Forsan in ignotâ tegeret vos cespes arenâ,
Et cum corporibus fama sepulta foret.
Nunc vos historiæ referent, victuráque vatum
Carmina, quos inter forsan & ipse legar.
Nostra putat certè LEOPOLDUS carmina tanti,
Ipso meo vos ut jusserit ore cani.
Atque utinam tanto loqueremur Principe digna!
Vester honor vivax hac quoque parte foret.
Sed tumulum cur das unum LEOPOLDE duobus?
An quia mens vivis una duobus erat?
Nil fuit in vitâ, quod non convenerit illis;
Corporibus solis alter & alter erant.

Cùm tumulum nuper vellent inscribere vates,
Principium multis carminis illud erat:
HÆC TEGIT URNA DUOS: Amor, UNUM scribite, dixit:
Non possunt, quos sic junximus, esse duo.
Certè ego quod feci (nec me peccasse negabo)
Carmen pro tumuli marmore, tale fuit;
HÆC TEGIT URNA DUOS: JUNXERUNT HOSTIS, AMORQUE
FUNERA: VULNUS IDEM MORS UTRIUSQUE FUIT,
Parce tuos, Amor, erroris damnare poëtas;
Judicium sequimur, suspicimúsque tuum.
Ergò illis unum, queis mens fuit una, sepulchrum
Est satis: hos jungi sic quoque jussit Amor.
Ille sibi caros cineres, manésque reviset
Sæpiùs, & tumulo florea serta dabit,
Cinnamáque & costum, nardíque fragrantis aristas,
Quásque Cilix messes, quásque Sabæus habet.
Hîc vestros referens ignes, vobísque sibíque
Plaudet, & inferias & stata sacra feret.
Non alio magis ille suas pendere pharetras,
Non alio cupiet spicula parva loco.
Sæpè aderunt ambæ placidis è sedibus umbræ,
Et jungent caras ante sepulchra manus.
At tibi, quæ fidei tam raræ pignora servas,
Hinc decus, & muris crescet, Avesna, tuis.
Quàm vellent aliæ, quibus es prælata, tot urbes,
Tu quod habes munus Principis, esse suum.
Quàm vellent aliæ: Sunt hîc duo, dicere, quorum
Alterum in alterius morte peremit amor.
Ante alias tibi sors tam felix contigit urbes:
Multarum votum quod fuit, una tenes
Invidiæ est vestrum, Manes gaudete, sepulchrum:
Exuviis vestris gloria rara frui est.

Felices

Felices tumulo, tumulíque auctore favillæ,
Grande quibus pretium est tantus amoris honor.
Mors aliis regnat tumulis, turbæque sepultæ
Ossa premit tenebris, & simul acta suis.
Adiicit hoc vitam, prohibétque perire sepulchrum
Et spolium mortis, quos tegit, esse vetat.
Sentiat, ut dignum est, tumulo benè junctus in uno
Munus, & auctorem muneris ipse cinis.

SIDRO

SIDRONIJ HOSSCHIJ SILVA.

SUPREMUS HONOR
GEORGIO CHAMBERLINO,
VI. IPRENSIUM EPISCOPO
EXHIBITUS.

EPITAPHIUM

QUO PROPERAS VIATOR?
SEPULCHRO ADSTAS;
HÆC META TUA EST:
AD HANC,
AD QUAM ETIAM QUIESCENS PROPERAS,
PAULULUM SISTE;
NEC SEPULCHRI GLORIAM,
SED SEPULTI ATTENDE.
HIC JACET
GEORGIUS CHAMBERLINUS,
VI. IPRENSIUM EPISCOPUS,
BRITANNUS GENERE,
SED QUO PATRIA FRUI NON MERUIT.
QUEM
ITALIA, HISPANIA, GALLIA, BELGICA,
NON MINUS QUAM BRITANNIA,
OB LINGUARUM PERITIAM,
CIVEM SUUM CREDIDERUNT:
QUEM

QUEM ADHUC ADOLESCENTEM
ADMIRABUNDI REGES
AUDIVERE PERORANTEM:
QUEM, UT AD BELGII ORDINES
DE PUBLICIS PATRIÆ REBUS REFERRET,
ORDINES IPSI OB FACUNDIAM
SUMMO CONSENSU DELEGERUNT:
QUEM THEOLOGIÆ,
PHILOSOPHIÆ, JURIS SCIENTIA,
ORATORIA, AC POETICA FACULTAS,
PRUDENTIA, CONSILIUM, INGENIUM,
OMNIBUS ADMIRABILEM;
COMITAS, MODESTIA,
MANSUETUDO, ANIMI SUBMISSIO
CUM ILLUSTRI GENERE CONJUNCTA
OMNIBUS CARUM;
RELIGIO PIETAS, FIDES, PASTORALIS CURA
CÆLO TERRÆQUE GLORIOSUM FECERUNT.
TOT VIRTUTES SÆCULO DIGNAS,
QUIBUS MAGIS QUAM ANNIS
HONORUM CURSUM MENSUS EST,
IMMATURA MORS
EX OCULIS CIVIUM SUSTULIT;
EX ANIMIS AUFERET NUMQUAM.
TU VIATOR
DEFUNCTO BENE PRECARE,
ET UT MORI DISCAS,
HOC EXEMPLO VIVE.
OBIIT XIX. DECEMBR. ANNO M.DC.XXXIV.

Epicedium in funere GEORGII CHAMBERLINI, VI. Iprensium Episcopi.

PHœbe pater, quacumq; orbis jam parte moraris,
Seu dilecta Claros, seu quæ fluitasse putatur
Insula, seu celsus frondoso vertice Pindus
Te tenet, & pulsæ referunt tua carmina valles;
Clarorum si fata virûm te tristia tangunt,
Huc age cum citharâ, cum carminibus funestis
Incultus, tristísque veni, mœstâque cupressu
Indue inornatos lauri pro fronde capillos.
Qualem te memorant Thracum dispersa per agros
Ossa tui quondam flevisse, & funera nati.
In planctus, questúsq; abeant, quæcumque parabas
Vota canenda sacris Jano redeunte Kalendis.
Et te Pierides comitentur, dona ferentes
Ultima cum lacrymis, atris in vestibus omnes,
Omnes funereâ redimitæ tempora fronde.
Purpureos flores Heliconia per juga lectos,
Et violas, quales noster non educat orbis,
Liliáque, lacrymisque suis humentia serta
Uranie ferat, & tumulo mœstissima ponat.
Tu tamen ante omnes ades ô pulcherrima Virtus,
Numine Pieridum major Dea, duráque fata
Nequidquā increpitans, Ipram miserare dolentem.
Fallor? an ad tumulum canos turbata capillos
Diva sedet? comitésque Deæ, Pietásque, Fidésque,
Priscáque Relligio, mœstóque Modestia vultu,
Lætáque Majestas nuper, nunc lumina terræ
Fixa tenens, & cum sacris Vigilantia Curis?
Stant mœstæ, & claro feriunt plangore lacertos,
Et jungunt lacrymas, & tristia carmina dicunt.
Feralémque suis perfundunt fletibus urnam.

Ipsa sibi indulgens Pietas, affusa feretro
Hæret, inexpletùm lacrymans, & pectora tundens.
Ut verò faciem vidit pallentis & ora,
Non minùs extincto pallens, sic incipit ore:
Scilicet hoc etiam post tot rerum aspera deerat,
Ut mors ante diem populique, urbisque parentem
Eriperet terris, & non diuturnior esset?
Qui sanctis ardens studiis, & numine plenus
Exitia & luctus poterat prohibere suorum?
Flere parum est. Belgi magnus quæ damna Senatus
Te moriente tulit, cujus facundia, cujus
Vox & mens fueras; plus heu, plus omnibus istis
Nos mala nostra movent, & non sanabile vulnus.
Relligio, & Divæ comites, quæ tot bona secum
Rapta dolent, aris olim, templisque Britannis
Expulsæ, indecores, ignominiâque notatæ
Errabant regno in magno: furor impius illas
Et plusquam Veneris facibus succensa libido
Egerat obnixas frustrà, frustràque precantes
Diversa exilia, & diversas quærere terras.
Nunc illæ tecum, gressum quacumque movebas,
Magne Pater, passim cultæ per templa per aras
Squalore absterso penitus, penitùsque malorum
Immemores, lætæ, formosis vultibus ibant.
Quas rursum attonitas miserandæ cladis imago
Te subit amisso, veterisque injuria damni.
Téne, Pater, talem subitò spectare relictæ
Cogimur? hæc frons est nuper fulgente tiarâ
Insignis, quâ Majestas Charitésque sedebant?
Vósne manus sacrum lituum me dante tulistis?
Vos oculi, qui Belgarum, & lux nostra fuistis,
Vos in perpetuam clausit mors ferrea noctem?
Quanta, heu, vobiscum lux occidit, inque tenebras.
Ah nimium præceps, & non reditura recessit!
Os illud jam voce caret mirantibus olim
Regibu

Regibus auditum, tot linguis sæpè locutum,
Tótque intellectum populis, quod sæva ferarum
Ingenia, & rigidas potuisset flectere cautes,
Jam tacet. ah! potuit silicum, potuítque ferarum;
Sed non & mortis potuit mollire rigorem.
Heu mortem invisam, & nullo discrimine cæcis
Bacchantem terris! sacras nihil illa tiaras
Respicit, aut culti reveretur pectoris artes.
Téne igitur nobis, adeò cùm læta veniret,
Sors eadem invidit, ne sospes & utilis urbi
Tu vitâ, nos te longos frueremur in annos?
At non hæc Ipræ de tè promissa dedisti,
Cùm duce me meritis redimitus tempora vittis
Ad sacrum imperium populo plaudente venires.
Illa quidem in longum nobiscũ extenderat ævum
Spem de te natam, multísque altaria circum
Hæc Superos votis, & totâ mente rogarat.
Frustrà: pro canis, serámque premente tiarâ
Canitiem, & dignis Pylio virtutibus ævo
Funereas tædas, & mœstæ insignia pompæ,
Exequiásque tuas, tumulúmque miserrima spectat.
Próque illo vultu, quem Gratia finxerat ipsa,
In gelido tantùm cernit tua nomina saxo.
Huc spes, votáque tot reciderunt? Hei mihi, quantum
Flandria præsidium, & quantum vos perditis Ipræ!
Quò ferimur? lex est justo quoque danda dolori.
Tot certè lacrymas non hæc sibi funera poscunt,
Immatura licet: lacrymæ sine fine modóque
Conveniunt illis, quorum mors omnia finit.
Pulveris exiguum est, tellus quodcumq; recondit;
Cetera tam parvæ gremium non continet urnæ.
Pars melior fruitur jam Numine, cujus amore
In turbâ quoque sola fuit, dum corpore cincta,
Quà licet, ipsa suis in cælum evaderet alis.
Pars animis memoris populi, pars cessit Honori,
Et

Et Famæ, quæ nil tumulos, nil funera curat,
Temporis & lethi victrix, quæ tunc quoque vivet,
Cùm Chamberlini nunc sculptum in marmore nomen
Aut ævo, aut pedibus tritâ evanescet in urnâ.
Sic hæc, sic aliæ lacrymas ex ordine Divæ
Solvebant, parva ingentis solatia luctus.

ELEGIA IN OBITUM
GEORGIJ CHAMBERLINI
VI. Iprensium Episcopi.

ORba suo qualis mœstissima nata parente
Luget, & assiduis fletibus ora rigat.
Non illam crinalis acus, non pectinis usus,
Non studium formæ, compositúsque nitor,
Non baccæ, missíque juvant Oriente lapilli:
Pyxides hac, illâ parte flabella jacent.
Neglectum speculum, neglecta monilia pendent,
Cinguláque, & vittæ, purpureíque sinus.
Nulla subit miseram quærendi cura decoris:
Ante oculos patrium nil nisi funus habet.
Haud aliter Patrem sibi lamentatur ademptum
Tristis, & effusas Ipra soluta comas.
Aurea turrigero demit redimicula collo,
Mœstáque funereâ tempora fronde tegit.
Pro niveis atros humeris inducit amictus:
Ora madent lacrymis: pulvere sparsa coma est.
Scilicet hoc urbi, dum vita Deúsque sinebant,
Quod Pater est natæ, maxime Præsul, eras.
Nunc queritur tot rapta sibi solatia tecum,
Quot cives muris continet illa suis.
Femina vírque tuo mœrentes funere lugent:
Eminet ex ipso cuilibet ore dolor.

Hos

Hos spectare palàm est; illos sine teste dolentes:
Nulla domus gemitu, limina nulla vacant.
Turbáque dum viduam supplex accedit ad ædem,
In viduâ luctus integrat æde suos.
Atque aliquis tenero circumfert humida fletu
Ora, loci dotem questus abesse loco.
Hîc stetit: hîc verbis nos est solatus amicis,
Dedocuítque umbras stultáque vota sequi;
Nec minùs humanas animis excedere curas,
Et paucis tritâ tendere ad astra viâ; [æquor,
Spémque metúmque inter dubium dare vela per
Dum teneat portus salva carina suos.
Hanc, quæ nunc luget, jacuit prostratus ad aram
Sæpiùs, & supplex pro grege thura dedit.
Atque alius dotésque tuas, & facta, Georgi,
Pectoribus populi non abitura refert.
Momentísque suis expendit publica damna,
Non dolor hæc tacitus dissimulare potest.
Quantum, ait, heu tecum rapuit mors dira bonorũ,
O Pater, ô Pylios digne videre dies!
Quid non illa tuæ poterat facundia Suadæ,
Oráque tot linguis tam benè docta loqui?
Tu poteras verbis tepidas accendere mentes,
Pectoráque hiberno frigidiora gelu.
Quis tam durus erat, quem non inflectere posses?
Fecisses verbis mollia saxa tuis.
Obscœni quoties cessere Cupidinis ignes,
Te castas animis injiciente faces?
Invidus, ulturúsque, odium ponebat & iras,
Atque alius subitò, cùm loquereris, erat.
Sic tua cum lacrymis memoratur sæpè profusis
Gloria. Me miserum, quàm brevis illa fuit!
Heu pietas ignosce: brevem qui dixerit illam,
Menses, & solos supputat ille dies.
Illa quidem felix meritis in sæcula vivet,
Sed queror hac longùm non licuisse frui.
Quàm

Quàm citò (me miserum) succedunt tristia lætis !
  Quàm fugiunt celeri gaudia nostra pede !
Nemo diu felix. Sors, quæ modò prospera venit,
  Quo minimè remur tempore, versa perit.
Nulla fides Sorti : fallítque, intérque tenentes
  Et frustrà cupidas effluit illa manus.
Tam citò purpureos non perdunt prata colores,
  Nec consumpta fugit sole cadente dies.
Tam citò compositas Aquilo non concitat undas,
  Nec fallit, nautis quam dedit, aura fidem.
Dicta fuit felix, & erat te sospite felix,
  Nactáque te, votis Ipra potita suis.
Tanta sed, heu, moriens traxisti gaudia tecum,
  Et tumulo, quo tu, cuncta sepulta jacent.
At benè quòd pietas tua te super æthera vexit :
  Hac tua mors saltem est parte dolenda minùs.
Obvius excepit venientem in limine primo,
  Post quem vitta tibi sumpta pedúmque fuit.
Quíque illum præiere, sacræ quibus Ipra tiaræ
  Vidit honoratum luce nitere caput.
Téque pios inter proceres lucente locarunt
  In solio, meritis conveniente tuis.
Hìc fruere exacti pretio causâque laboris,
  Et, quo semper erat mens tibi plena, Deo.
Hæc curis promissa tuis, hæc reddita merces.
  O merces omni digna labore peti !
Ipra tibi intereà tumulum de marmore ponet,
  Et tua conspicuis nomina sculpta notis.
Quæ, quoties cernet, lacrymis perfundet obortis,
  Lúxque sub hoc, dicet, marmore nostra latet.

ECLO

ECLOGA
IN OBITUM EJUSDEM.

THYRSIS.

RAptum immaturo deflebat funere Thyrsin
Infelix Lycidas, nec erant sua verba dolenti.
Tantùm inter silvas, fontésque, & flumina, Thyrsin
Ingeminans, fontes lacrymis augebat, & amnes.
Jam Thyrsin montes, umbrosa cacumina Thyrsin,
Convallésque cavæ Thyrsin, collésque supini
Herbosis Thyrsin referebant flumina ripis.
Ut verò impastum, nullo custode, per agros
Ire gregem vidit, tendens ad pascua palmas
Constitit, & lacrymans hæc vocem in verba resolvit.

Parcite oves nimiùm procedere; non benè solæ
Collibus, & campis, silvísque erratis in altis.
Ipse lupum nuper post hæc dumeta latentem
Quæ petitis, multóque infectum sanguine vidi.
Nec, cùm, Coge pecus, clamarem, Tityre, fugit.
Heu! pecus infelix, postquam te cura reliquit
Thyrsidis, ah teneros quis jam cũ matribus agnos
Ad colles pastum, quis potum ad flumina ducet?
Quísve ursos, miseróque lupos arcebit ovili?
O Divi, quid oves in vos committere tantum,
Quid capreæ potuere? quibus nec flumina sedant
Thyrside sublato, nec graminis herba dolorem.
Florentem ut cythisum inveniãt in monte capellæ,
Ad stabula impastæ redeunt è monte capellæ,
Impastíque gemunt plena ad præsepia tauri.
Thyrsi, tuum steriles etiam sensisse myricæ
Interitum, mœstíque amnes, silvæque putantur.
Vidi ego in arboribus sensim pallescere frondes,
In campis segetes languere, in collibus herbas;

Occi-

Occiderat Thyrsis, lugebant omnia Thyrsin.
Thyrsis & Arcadium superabat Pana canendo:
Herbarum immemores illo cantante capellæ,
Et teneri stabant arrectis auribus hædi.
Ad pia silvestres veniebant carmina Fauni
Nymphæque, Dryadésque, & capripedes Silvani.
Ipsa etiam numeros narratur Thyrsidis Echo
Et didicisse, & nil retulisse libentiùs umquam.
At nunc pro numeris, pro cantu Thyrsidis Echo
Solùm iterat mecum ereptum mœstissima Thyrsin.
Nec tantùm mulcebat oves, oviúmque magistros,
Et quæ cantando vincebat numina ruris,
Sed rigidas etiam flectebat carmine cautes,
Et deducebat celsas è montibus ornos.
Dulcè sonat querulo fugiens per gramina rivus
Murmure; dulcè sonat venientis sibilus austri
Arboreas medius per frondes; dulcè canoris
Alitibus silvæ resonant, arbusta cicadis;
Dulciùs argutâ resonabat arundine Thyrsis,
Seu silvas, seu quis pecori sit cultus alendo,
Seu caneret Superos, Divûmque referret amores.
Quid tamen ista juvant? pastorum gloria Thyrsis
Num minùs interiit? qui cantu saxa movebat.
Num potuit cantu duras quoque flectere Parcas,
Frangite pastores calamos; nil carmina prosunt.
Servassent, si quid potuissent carmina, Thyrsin,
Nostráque mansisset, rursúsque æterna voluptas.
Triste satis grando, maturis imber aristis,
Tempestas ratibus, nebulæ florentibus hortis,
Milvius alitibus, nobis tua funera Thyrsi.
Nec dolor hic citiùs miseros, quàm vita relinquet.
Antè feret saliunca rosas, poma antè cupressus;
Antè etiam hirsutis crescent in sentibus uvæ,
Mella dabunt amnes, quercus feret omnis amomũ.
Pastores Thyrsin quàm non lacrymemur ademptũ.
Quamvis jam silvas Thyrsis, melioráque nostris

Rura

Rura tenet, viridésque æterno gramine colles;
Quos nec hyems nivibus, nec lædet grandine Corus,
Nec lolium infestat, nec adurit solibus æstas.
Quamvis jam puro manantia flumina lacte
Libat, & æterno manantes nectare fontes.
Quamvis sub pedibus nubes, & sidera spectat.
At vos ite domum, infelices ite capellæ,
Ite domum sine me: sed parcite rodere vitem,
Quam posuit Thyrsis, teneram cui sæpè rigavit
Radicem, & nimias ferro compescuit umbras.
Neu terite ingressæ, coluit quem sedulus hortum.
Hinc ego namque rosas, & purpureos hyacinthos,
Et dulces violas, & candida lilia carpam.
His saltem infelix donis cumulabo quotannis
Dilectos cineres, circúmque altaria spargam,
Et spargens flebo, & parvo flens murmure dicam:
Thyrsi tibi violas, & candida lilia spargo.
Tum duo vicinis incidam carmina fagis:
Hoc pecoris custos tegitur sub cespite Thyrsis,
Deliciæ gregis, & pastorum Thyrsis amores.

AD GEORGIUM CHAMBERLINUM, Episcopum Iprensem.

In Gnomen ejus symbolicam:

IN SOLITUDINE SOLATIUM.

STROPHE.

Etiam in turbâ solitudinem esse.

SOlus ut vivas, animique liber,
Nil opus solo nemorum recessu,
Nec salutantûm pedibus negatâ
Valle, Georgi.
Fallitur, quisquis nemus & latebras

Invias

Invias ægris putat esse curis.
Non satis nostris loca sola turbam
Mentibus arcent.
Solus est, & se fruitur, timoris
Et spei liber, cui pectus altum
Nec dolor mœstus, neque vana tangunt
Gaudia vulgi.
Ille & in plenâ Prochyten Suburâ
Invenit, semper suus: ille semper
Urbium turbis procul, & suorum,
Se quoque fugit.
Fervidos rerum licet inter æstus
Degat, & sævi fremitus Gradivi.
Quem Furor circum volat, & cruentis
Ensibus Ira:
Spectat immotus gladios, & acres
Militum vultus, mediisque in armis
Regna vertentis sonitum ruinæ in-
territus audit.
Vincat hic, inquit, subigatque reges,
Sitque multorum dominus. quid inde?
Plurium est servus. Suus esse nescit
Sparsus in omnes.
Non facit regem pavidâ tenendum
Dexterâ sceptrum, populique supplex
Vultus, & lætâ diadema rarò
Fronte gerendum.
Ipse sum regnum mihi, turbidæque
Diffidens plebi, neque miror emptas
Cædibus lauros, neque fixa regum
Postibus arma.
Sic sui rex est sapiens, suumque
Possidet regnum, retinetque solus,
Quod tuus frustrà tibi, vel tuorum
Arroget ensis.
Quod petis, tecum est: sibi dat recessum

Æqua

Æqua mens, stultis inimica votis.
Illa nec totis redimenda regnis
Otia donat.
Hanc habent urbes etiam quietem,
Quam nec Ilissi dare, nec Lucrini
Ripa, nec possunt placido tepentes
Littore Baiæ.
Quando nox umbris, hyeméſve nimbis
Condere obductum potuere solem,
Semper ardentem, propriæque numquam
Lucis egentem?
Quando & Arcturi furias cadentis,
Et graves motus orientis Hædi,
Et Jovis currus, & equos tonantis
Sensit Olympus?
Dum latus pulsat Boreas nivali
Grandine, & nimbis violentus Auster,
Ille, quà cælo caput, & propinquis
Inserit astris,
Ille securus nivis, atque diræ
Grandinis, ventos, pluviásque ridet:
Altior nimbis, & agente nimbos
Altior Euro.
Sic suo gaudet Sapiens recessu,
Séque tranquillus potitur, Deóque:
Et silens dicit sibi multa, sese
Major, & orbe.

ANTISTROPHE.

Etiam in solitudine esse turbam.

QUid juvat turbâ procul, in remotis,
Solus ut vivas, habitare silvis?
Quam tibi nescis dare, non datura est
Silva quietem.

Sunt

Sunt sui silvis etiam tumultus.
Imminet tergo domini fugacis
Turba curarum, paritérque terris
Errat, & undis.
Sive desertas Libyes arenas,
Seu petat Colchos & inhospitalem
Caucasi rupem, properétve nigros
Exul ad Indos:
Non minùs velox equitem sequetur
Cura, nec puppim pelago volantem,
Nec leves mannos, neque concitatos
Deseret axes.
Audiit turbam, strepitúmque Romæ,
Audiit plausas pedibus choreas,
Dum timet sese, latitátque in altis
Dalmata silvis.
Fugerat Româ, Syriæque tristes
Castus ad montes properabat exul:
Roma per longas profugum secuta est
Improba terras.
Qui simul ductu Superûm silentem
Deviæ rupis tetigit cavernam:
Portus ô, dixit, statióque salve
Fida carinæ.
Hîc mihi fesso maris & viarum
Hospitam fas sit religare navem,
Jámque subductæ pelago virentem
Ferre coronam.
Ancoram jeci stabilem, neque illam
Eruent altis hyemes arenis,
Nec furor Nerei laceros revellet
Puppe rudentes.
Hoc Quies, & Pax habitant sub antro:
Hîc pudor fixit, Pietásque sedem,
Inter has quis non comites beatus
Se sibi reddat?

Hæc mei rupes erit aula regni:
Hîc mei victor, dominúsque vivam:
Hæc dabit nobis, sua quod negavit
Regia Crœso.
Talibus frustra sibi pollicetur
Otium infelix. Redit è latebris
Tota mens Romam, mediáque rursus
Errat in urbe.
Membra prosternit, gelidóque saxo
Pronus incumbit, queritúrque ventis
Vota discerpi sua, pérque surdum
Æthera spargi.
Tota lamentis sonat & querelis,
Et madet rupes lacrymis precantis:
Nec tamen flentem, neque multa questum
Roma relinquit.
Nudat & pectus, miseros tumultus
Inde pulsurus scopuli revulsâ
Parte. Vicino pretiosa pendet
Purpura trunco.
Ictibus crebris lacerum rubebat
Flentis, heu, pectus: tamen illud, absens
In puellares quoties retraxit
Roma choreas!
Lubrici vultus, oculíque molles,
Et leves risus, agiléſque plantæ
Sæpè nolentes oculos sub imâ
Rupe morantur.
Obviæ baccæ, lapidosa corna,
Victus infelix, rigidísque fraga
Vulsa dumetis, & acerba tantùm
Arbuta pascunt.
Crinis incultus jacet, ora pallent,
In cavos orbes oculi recedunt,
Ossa vix ipsis malè juncta pendent
Arida nervis:

Roma

Roma sed nondum fugit: usque, & usque
Flentis invitos oculos fatigat.
Non minùs verâ stimulabat urbe
  Urbis imago.

ANTONIO ENGRAND,
Monasterii S. Petri in monte Blandinio, juxta Gandavum, Abbati solemniter inaugurato.

Tres glandes, ejusdem insignia, in Emblema versa.

IN SEMINE VIRTUS.

Vidimus, Antoni, tua tres insignia glandes,
  Vidimus, & felix, diximus, omen habent.
Quæ præbet latas quercus spatiantibus umbras,
  Diffusísque patet frondibus, una nemus:
Quàm frustrà Boreas, quàm frustrà verberat imber,
  Quæ stat in immensum viribus aucta suis:
Vulneribus quæ ducit opes, & robur ab ipsis,
  Glandis ab exiguo semine nata fuit.
Crescit, & è modico surgit quoque semine virtus,
  Et sensim vires explicat illa suas.
Nulli illam casus, nullæ infregêre procellæ:
  Ipsa etiam causas damna vigoris habent.
Te quoq; sublimi nunc stantem in culmine rerum
  Roboris invicti, sicut es, esse decet.
Exere, quas virtus tua sufficit, exere vires:
  Omnibus assurget fortior illa malis.

ANTONIO ENGRAND,
Svvynardiæ solemnes inaugurationis honores primùm auspicanti, & à Senatu suo, & clientium comitatu in montem Blandinium deducto.

Vidi, quà rapido propinqua Scaldi,
Felix frugibus, & virente luco
Stat Svvinardia, crede Ganda, vidi
Altas in numerum movere quercus
Frondosum caput, ilicésque lætis
Motus nescio quos dedisse ramis.
Quem fausto Satyri, levésque Fauni
Spectant omine? Cui sonante luco,
Formosæ Dryades dedere plausum?
Antoni tibi: scire námque Fauni,
Ipsa & scire videntur iliceta,
Hîc inter virides receptus umbras
Qui sis, cur venias, quid auspiceris.
Certè te dominum tuus Senatus
Hîc inter virides salutat umbras;
Hîc inter virides precatur umbras,
Ut, quos pro meritis adis, honores
Dextris auspiciis secundet æther.
Quare dum latus hinc & hinc euntis
Stipant, crede, quot ilicum tuarum
Motantur Zephyro strepente frondes,
Te votis totidem excipi tuorum.

ANTONIO ENGRAND,
Abbati Blandiniensi, post Abbates LXIV. *ejus nominis primo.*

Est aliquid primi titulum, noménque referre,
Ire & secundis, tertiisque prævium.

Nomi-

Nomine ſit ſolo quamvis, non munere primus,
Qu ddam invidendæ ſortis, & laudis tamen
Nomen habet, primúmque ſuo ſe nomine faſtis
Inſerere munus ornat, & famam evehit.
Túque adeò, cui nunc, Gandâ plaudente, tiaram
Engrande, niveâ detulit Virtus manu,
Poſtera Blandinios referent cùm ſæcula Patres,
Seu qui fuere, ſive qui poſthac erunt
Inſignes vittis, &, quo tu, nomine dicti,
Antoniorum primus appellaberis.
Dicêris, victura tuos cùm fama labores
Extollet olim, cùm paterni pectoris
Dulcibus officiis æquaris vota tuorum,
Nodóque amoris aureo junctos ſibi
Foveris, & Priſci mores revocaveris ævi,
Prudens, benignus, publico bono excubans:
Dicêris meriti plenus, felíxque laborum,
Antoniorum primus expleſſe omnia.
Intereà præſens aderit tibi Divus ab alto,
Illuſtre cujus nomen, & munus geris.
Ille ſecundabit, tibi qui defertur, honorem,
Onuſque reddet facile, quod primus geris
Illius auſpiciis & nomine. magna gerenti
Sufficiet altos ſpiritus, ſuis pares.
Credibile eſt illum ſolo quoque nomine tangi,
Cognominémque blandiùs, quidquid petis,
Reſpicere. O longum faveat, faciátque, quod olim
Deſerta Nili nemora claravit decus
Blandinio veniat monti quoque; quódque fuiſſe
Illum ſuis miramur, hoc tu ſis tuis.

MONTI BLANDINIO
Felicitatem gratulatur novo Abbate inaugurato.

DIvæ Pierides, ſi juga montium,
Si valles riguæ, ſi gelidis placent

Lapsi fontibus amnes,
Sacratæque Deo domus,
Clarum Blandinii visite verticem,
Dilectum Superis visite verticem,
Quem non flumina tantùm,
Vallésque, & vitreus latex,
Et Divûm decorant limina, limina
Latè conspicuis ardua turribus,
Quantùm, qui modò sacris
Divûm liminibus præest:
Quem vallis riguæ pascua, quem juga
Agnoscunt dominum, cui famulantia
Prono culmina gaudent
Se submittere vertice.
Ille ingens animi robur, & optimis
Fetum consiliis pectus, & in suos
Fidum præbet amorem,
Vestris materiem choris.
Felix Blandinius præside mons novo!
Factus nobilium tu quoque montium,
Cælum vertice tanges,
Cassini propè par jugo.

AD NOVUM
Blandiniensis Monasterii templum, quod primùm aperuit Antonius Engrand.

PRO EIUS INCOLUMITATE VOTUM.

ARa, cui primùm reseravit ædis
Limen Engrandus, cui thura flammis
Addidit primus, modò lætiores
Indue cultus.
Concolor festo niteat paratus:
Ignem odoratum, radiósque flamma
Purior spargat, rutilúmque templi
Verberet aurum.

Aſtat Engrandus, lituóque dextram
Implet aurato: digitos Eoæ
Ambiunt gemmæ, niveæque cingunt
Tempora vittæ.
Vota, quæ ſupplex animi, Deóque
Concipit plenus, facilis precanti,
Sancta ſi ſemper pietas honori eſt,
Fac probet æther.
Quidquid infauſtum Patriæ, ſuíſque
Providus rerum metuit, protervi
Differant venti, mediúmque portet
In mare Scaldis.
Hunc diem ſoſpes videat reverti
Sæpiùs: ſoſpes tibi ſe quotannis
Cum ſuis ſiſtat, ſolitíque ſolvat
Moris honores.

IN SOLEMNEM RITUM,

Quo Abbates Blandinienſes Flandriæ Comitibus, Dominatus ſui poſſeſſionem adeuntibus, enſem à ſe ritè conſecratum in Blandinio Monte ſolent accingere.

SAcrum tiaræ ſubjice verticem
Engrande, & illâ ſume pedum manu,
Cui prona regnantûm voluntas
Grande dedit, pietáſque munus,
Vincire ferro fulmineo latus,
Quo Flander urbes Mars ſibi ſubditas
Tuetur, hoſtiléſque latè
Victor opes, animóſque frangat.
Senſit Philippus, quid prece, quid manu
Sacratus enſis poſſet, & Africum
Littus, triumphatúſque Ganges,
Et Potoſos, Perüéque ſenſit.

Verba apprecántis sævitiam addere
Creduntur ensi: & sic meliùs datum
Terrórque, confusæque Strages
Anteeunt, trepidúsque Pallor.
Confisa frustrà viribus agmina
Stetere, belli ni Deus arbiter
Aspiret armis. auspicatò
Bella geri docuit piorum
Fortuna regum. Blandinio quoque
Trophæa monti debita, cùm Duces
Hîc ense succincti gerendis
Auspicium petiere rebus.

BLANDINIENSIS MONASTERIJ

Patribus Gruem, domesticam avem, in Monasterio ali solitam, vigilantiæ in Abbate, concordiæ in subditis vivum & perenne symbolum.

Est quoq; digna die, nec inopportuna voluptas
Lyrâ sonante dicere
Naupliadæ volucrem.
Excubat, & curâ socias vigilante tuetur,
Cùm subter alam condito
Somnum ineunt capite.
Non fera, non fallax incautas occupet auceps,
Non sævus armiger Jovis
Impete fulmineo
E pastu rapiat. Dum pennis nubila findunt,
Thracémque linquunt Strymona,
Bistoniásque hyemes,
Dux præit, & cursus magnum per inane morantem
Infringit alis aëra:
Illa volat, sequitur

Ordine

Ordine compoſito lætis clangoribus agmen :
Quà fertur, inſcriptas notat
Littera facta vias.
Ante oculos vobis ales, quem diximus, errat,
Virtutis ales ſymbolum,
Quæ deceat ſocios,
Quæque Ducem deceat, concordia pectora, Patres,
Virtute veſtrâ, nec minùs
Præſidis auſpiciis,
Quem numero ex omni juvat elegiſſe, beati.
Spes læta conſtet, tam bono
Quæ venit augurio.

LIVINO VAENTKINS,
Monaſterii in Baudeloo Abbati, Muſarum Mæcenati, annuis præmiis ſtudioſam juventutem donanti Gandavi X. SEPT. M. DC. L.

ALphea propter flumina viderat
Minerva, doctis cincta ſororibus,
Certantis ardorem juventæ,
Spe decorum, poſitæque palmæ :
Quantúſque, dixit, pectora concitat
Laudum cupido! Quantus adeſt equis,
Viríſque ſudor! En, feruntur
Præcipiti ſimiles procellæ.
Dant lora proni : fervidus emicat
Victoris axis, per vacuum aëra
Aſſurgit : humeſcunt ſequentûm
Flatibus, alipedéſque multâ
Squalent arenâ. Num minor & meis
Sit ſpes alumnis? Currite, currite,
Quâ laurus, atque umbrata lauro
Signa vocant, avidóſque palmæ

Virtus adurget. Fortia corpora.,
Pulchróque currus pulvere sordidos
Miretur Elis : pinus illos,
Hos apium, hos oleæ coronent;
Laurúsque victrix. Vos animi vigor,
Altæque mentis pulchrior impetus
Attollit Eleis quadrigis
Altiùs, Isthmacísque ludis.
Tu signa tollis : prima petentibus
Tu calcar addis. Tu procùl inclytas,
Livine, prætendis coronas,
Egregii pretium laboris.
Quid grata Pallas muneribus, Pater,
Tuis rependat ? Donec erunt sui
Musis honores, pérque colles
Aonidum, viridésque lucos,
Vates eburno pectine posteris
Tradenda sæclis nomina concinent,
Te dicet, inscribétque fastis
Ipsa suis, memoríque cedro.

GUILIEL

GUILIELMI
BECANI
E SOCIETATE IESU
IDYLLIA
ET
ELEGIÆ.

ELEGIA
DE REGNO
A SERENISSIMA
CHRISTINA
SUECORUM
REGINA
DEPOSITO,

EIUSQUE IN PACEM STUDIO.

VI modò Christinam nec regia sceptra tenentem,
Nec dantem populis pristina jura vides,
Falleris ex illo motam si culmine censes,
Quo nuper terris suspicienda fuit.
Altiùs evexit sese, dum summa reliquit.
Auxit, quo visa est se spoliare, decus.
Nancisci regnũ, minùs est quàm ponere. Sortis
Nancisci, magna ponere mentis opus.
Et genus, & faciunt, ut nanciscare, parentes;
Omnis, si ponas, laus tribuenda tibi.
Carolus Austriades posuit. tam grande, novúmque
Exemplum terris Belgica nostra dedit.

Past

Post victos reges, post mundi extrema subacta,
Hæc illi de se palma relata fuit.
Herois Christina premit vestigia tanti,
Nec curat tritâ regibus ire viâ.
Cùmque nihil Carolo majus, quâ possit haberi
Maximus, hac illi proxima parte fuit.
Ille satur rerum poterat laudúmque videri;
Impleràt famâ solis utramque domum:
Flore vigens ævi, dum mentes acriùs urit
Gloria, se regnis exuit illa suis.
Carolus extremos successibus auctus ad annos
Ulteriùs vix quò progrederetur, erat:
In medio cursu rerum ac splendore suarum
Destitit illa viam, quam dabat aura, sequi.
Sceptra gerant alii famæ adjumenta parandæ,
Splendorémque sui nominis inde petant:
In decus ipsa suum sibi sufficit: ipsa theatrū,
Materies laudum est ipsa futura sibi.
Spernit, emi pretio quovis benè quæ putet alter
Regna nihil dignum, quo teneatur, habent.
Nec tamen exempta est magnorum ex ordine regum,
Nec petit hos inter non sibi jure locum.
Regia res virtus. regnat qui præditus illâ est,
Plúsque aliquid, possint quàm dare sceptra, tenet.
Regia res animus rerum contemptor, humúmq;
Exosus, liber, sufficiénsque sibi.
Esse putes regem, cujus plebs audiat omnis
Jussa, cupidinibus serviat ipse suis?

Quem

Quem frangat luxus, dolor obruat, aſperet ira,
Ambitio dominum non ſinat eſſe ſui ?
Eſſe putes regem, fortunæ qualibet aurâ
Qui ventis acta more feratur aquæ ?
In ſolio curas humiles qui verſet, & uno,
Quàm populus, ſtudeat celſior eſſe loco? [nas
Rex ille eſt, quē ſceptra ſuper juvat atq; coro-
Altiùs humanis exſeruiſſe caput.
Caſibus, & ſorti quidquam debere recuſat;
Nec tum, cùm deerūt cuncta, futurus inops.
Subdere ſe vitiis neſcit, collúmque pudendo,
Inſtar habet lethi, ſuppoſuiſſe jugo.
Hoc ſibi dimiſſâ regnum Chriſtina coronâ
Vindicat: hoc nullo depoſitura die eſt.
Parcite prima manu mūdi qui ſceptra tenetis,
Hac nulli veſtrûm cedere parte cupit.
Quin gradùs eſt illi, quod vobis culmē honoris,
Sub pedibus, quo vos ſuſpicit orbis, habet.
Vos oſtro fulgere juvet, ſolióque ſedere,
Et populum veſtros ante videre pedes:
Vos juvet imperium terrâ proferre marique:
Veſtra triumphatus ſub juga mundus eat:
Cætera dimiſit; ſibi ſe Chriſtina reliquit.
Hoc ſatis: hoc uno maxima regna tenet.
Veſper ut à vobis leges expectet, & Ortus:
Latiùs illa domi, quo dominetur, habet.
Pro quo certatis, pro quo convellitis orbem,
Diráque ſuſcipitis bella, dat illa ſibi.
Pectus inexpletum vobis: nil deficit illi.
Mens bona ſunt omnes, quas ſibi poſcit, opes.

Adde

Addere vos partis; amat illa relinquere parta:
Mutua vos rapitis: deserit illa sua. [benas,
Tum quoque, supremas rerum cùm flexit ha-
Quásque datis leges gentibus, illa dedit,
Cùm tenuit terras, Põtus quas frigidus ambit,
Suppositásque sibi Mænalis ursa videt,
Florentis regni, fortunatíque per illam,
Quid, præter curam, credidit esse suum?
Ut modò regnandi procùl est, procùl antè libido
Abfuit: hoc aliis, non sibi gessit onus.
Illius est, solis modò quòd non polleat armis,
Sitque fero tantùm Suecia Marte potens;
Quòd cultũ & mores miretur, opésq; suorum,
Atque artes, regio queis viget ulla, colat.
Illius est, primis quod cum regionibus Arctos
Certet, ab ingenio diffideatque suo;
Facta quod Europæ sit pars illustris, amicam
Quam regum quivis optet habere sibi
Nec populo contenta suo fecisse benignè,
Complexa est curis extera regna suis.
Cùm foret assuetus palmis exercitus illi,
Sponderent belli non nisi fausta Duces,
Militibus campos compleret, classibus æquor,
Pax placuit, pacem Rhenus & Albis habent.
Fulmen erat belli genitor; cùm posset eâdem,
Quærere diversâ maluit arte decus. [eâdẽ
Atque utinam quâ nunc Germania gaudet,
Numina permittant nos quoque sorte frui!
Nulla salus bello, redeat pax optima rerum.
Splendidior nullus pace triumphus erit.

IDYLLIUM I.

JOSEPHUS.

Argumentum.

Josephus puerum JESUM *Herodis furori subtrahit, & in Ægyptum fugit, Patriarchæ olim Josephi sedem.*

AD

LUDOVICUM DE ROMER,

Cùm ei ædem in valle B. MARIÆ Facontinâ dicaret, consecraretque.

U, dum votivis adoles altaria flammis,
Inque novas sedes, & fulgens marmore templum
Josephum invitas, Ludoice, tibíque favere
Cogis, & acceptis majora rependere donis;
Diversum in terras alio sub sole calentes
Me meus ardor agit. Juvat ire, habitatáque quondam
Sancto regna seni, & magnis loca conscia curis
Visere, divinum quibus olim fovit alumnum,
Depositúmque ingens terris servavit & astris.
Non tamen ut Judæ domus, & magalia Bethles
Me teneant; quamvis hæc illi patria, quamvis
Se Deus his primùm nostros circumdatus artus
Ostendit terris, & parvo vagiit antro.
Pastores primi fæno videre jacentem.
O fortunati, quos ipse ad limina custos
Induxit senior, jámque ubera cara petentem
Ostendit puerum, & stantem ad præsepia matrem!
Ille latus paleis & fæno fultus agresti

Acce-

Accepit lætus venientes, donáque turbæ
Pauperis arridens, primósque admisit honores.
Quis servasse gregem, quis noctem montibus illis
Non cupiat vigilasse? procùl nunc illa voluptas:
Nunc dulcis pueri petitur caput. Hei mihi, quantus
Astra ferit clamor! fatalia linquite tecta,
Dum licet, inque sinus abscondite pignora matres
Bethlemiæ: túque ante alias fuge regia Virgo,
QuòNumen, sponsúsq; vocat. sed & ô! mihi longè
Jesseæ valles, nec jam jucunda valete
Antra. Quis infandam cædem, laniatáque membra
Infantûm, matrúmque hærentia funera collo
Spectet, & undantes insonti sanguine cunas?
Ibo, & Josephi profugi comes, exulis exul,
Per, qui se objicient, casus, ejúsque, meósque
(Quo se cumque ferent) sequar indefessus amores.
Atque utinam, sacræ fuerit seu parva supellex
Transportanda domus, via seu tentanda, laboris
Me vocet in partem! sed in illo cardine rerum
Cui fidat? viden' ut tritâ regione viarum
Abscedat? conjux oculos demissa modestos
It comes. Insequitur cælo plaudentibus alis
Aligerûm formosa cohors, circúmque, supráque
Ambit ovans puerum, sive inter brachia matris
Gestandus, collo seu pendeat ille paterno.
Fortunate senex, toties modò cujus in ulnas
Matris ab uberibus tam dulcis sarcina transit,
Brachia cui nectit ridens, pretiúmque ferendi
Oscula divinis infigit dulcia labris!
Fortunate senex, cui blæsas reddere voces
Incipit, atque illud paullatim dicere nomen,
Quo vocat æternum nihilo minor ipse parentem!
Ipsæ te vallésque cavæ, collésque supini,
Quà transis, ipsæ te rupes, ipsa beatum
Saxa vocant; pondúsq; tuum comitémq; fatentur
Nosse feræ, & prono venerantur vertice silvæ.

Quò

Quò properas? patulis hic ficus temperat æstum
Frondibus, hîc flores, immixtáque floribus herba,
Hîc torus: hîc molli puerum depone sub umbrâ.
Ipse Paræronias præcurram lætus ad oras
Nuntius. Excibo cives, Memphímque subire
Delicias terrarum & cæli gaudia dicam.
O felix, nimiùm felix, tua si bona nosti,
O dilecta Deo regio! redit ille tuorum
Servator populorum, his nomen amabile terris
Josephus: nec jam attonito nocturna tyranno
Visa aperit, nec septenos collecta per annos
Partitur frumenta, famis solatia diræ.
Ipsum adeò auctorem frugum, qui gramina campis,
Qui segetes arvis, qui Nilo sufficit undam,
Adducit. Deus, ecce Deus! quem sæcla Canopo
Pristina terribilem, perdentémque omnia latè,
Fulmina vibrantem, & tonitru videre cientem;
Nunc trepidus fugit, & teneris vagitibus auras
Impellit lacrymans, latebrásque & tecta requirit.
Spargite flore viam, manibus date lilia plenis,
Et triviis festas intexite, quà venit, umbras.
Me miserum! quanto tellus incenditur æstu!
Ut rabidi soles! ùt nulli hoc aëre venti!
Ah! tibi ne noceant insueti, Virgo, calores!
Ne puero teneros urat sol fervidus artus!
Sancte senex, tuus iste labor: tibi creditus infans,
Infantísque parens: generis tu gaudia nostri,
Tu pretium mundi, & cœlestia pignora serva.
Nos tibi, nos illo pro munere carmina grati
Solvemus, noménque tuum tollemus ad astra.
Carmina nos; alii solido de marmore templa
Constituent, & dona tholis ingentia figent.

IDYL

IDYLLIUM II.

THESTYLIS.

Argumentum.

Puella rustica post Dei Matrem deserto in sacello religiosè cultam ibidem exspirat, & cælo transscribitur.

AD

FRANCISCUM MONTMORENCIUM,

E SOCIETATE IESU.

Cùm ab eo lyricam Psalmorum Davidicorum Paraphrasin accepisset.

REddite Blandinio calamos in monte relictos
Pierides: iterùm silvas & rura canemus.
Adsis, & tenui aspira, Francisce, labori.
Bucolici princeps tu carminis: altera quamvis
Depositis modò plectra juvet tentare cicutis.
I felix, quò te rapit entheus ardor, & ultrà,
QuàmVenusinus olor,quàm cursum Pindarus egit,
Cœlo iter affecta. Dudum tibi Tybris, Apésque
Terrarum dominæ blando plausere susurro.
Nostra humiles supra non surgit musa myricas.
Nec tamen hanc spernit Grudiis celeberrima silvis
Virgo, cui primas agresti carmine laudes
Dixit Bethlemio Pastorum turba sub antro.
Inde illi pecudes curæ, pecudúmque magistri.
Thestylis exemplo est, cujus malè cultus agellus,
Et grex parvus opes olim; nunc addita cœlo
Vota audit, faustum agricolis & amabile nomen.
Viderat hæc collapsum inter dumeta sacellum,
Reginæ Superûm pietas quod prisca dicarat.
Virginis effigies fractâ squalebat in arâ,

Imbri-

Imbribus, indignum, rapidóque obnoxia soli.
Huc animi mœrens, miseránsq; in imagine Divam
Assiduè veniebat, & aræ affusa, vidensque
Semirutam, & cultus jam nil nisi signa prioris,
Flebat, & innocuis immiscens vota querelis,
Hei mihi! dicebat, quòd non me divite nasci
Patre Deus voluit, quòd non mihi jugera culti
Multa soli, multíque greges in montibus errent.
Tum tibi fulgenti, Regina, è marmore templum
Exstruerem: medio tu stares aurea templo;
Aureus ille tuis infans hæreret in ulnis.
Dixerat; extergénsque madentia lumina, silvam
Cantu implet, noménque Mariæ tollit ad astra.
Jusserat hoc teneris incisum crescere fagis,
Hoc Zephyros, auràsque, cavas hoc discere rupes,
Hoc matutinas secum celebrare volucres.
Quin & avis fieri simplex, & sumere pennas
Optat, & hoc omnes cantando ferre per oras.
Vana voves. Potiùs decorandi cura sacelli,
Thestyli, te teneat. Quid tum si vile, Deíque
Indignum genitrice? casam non sprevit, & illum
In stabulo genuit, quem gestat ad ubera, natum.
Quid faciat? modò poma suis hærentia ramis
Fert, figítque tholo: modò de radice revulsa
Intexit virgulta, & opacat frondibus aram.
Adjicit & geminas vario de flore corollas;
Una tegit puerum, pueri tegit altera matrem.
Et, quia, quod donem majus, fortuna negavit,
Accipite hæc, inquit, manuum monumenta mearũ
Túque, puèrque tuus, Virgo: nam te quoq; dicunt
Exegisse humilem nato cum paupere vitam.
Fallor? an ille mihi divinis risit ocellis?
Et magis atque magis blandos in imagine vultus
Aspicio? ô utinam scirem quo munere possit
Officióque capi! non quidquid protulit æstas
Formosum in silvis; non vestem, quam mihi Phyl-
lis

Cùm daret, urbanis potes hac certare puellis,
Theſtyli, ait: non ipſam animam donare recuſem.
Ardoris nunc iſte mei ſit cereus index.
Ignea vis ceram tenues diſſolvet in auras;
Me conſumat amor. Dulce eſt in amore perire.
Thura etiam, &, templis qui ſuccenduntur, odores
Vellem ager hic ferret; totas altaria luces
Fumarent: ſed enim dabit hæc opulentior Ægle
Ipſa feram geminos etiamnum implumibus alis
Turturis inventos celsâ ſuper arbore pullos.
Hos meus ut frater nido detraxit Iolas,
Accepi, & dixi, Puero portabimus illos.
Accipe, care puer, placido mea munera vultu.
Munera parva quidẽ pro tempore; ſed malè nobis
Autumnus fetas ſi non affecerit, agnum
Velleris intacti, ſic ſpondet mater, habebis.
Agnum Zacharides ſolitus tibi ducere, quando
Dulcibus è latebris parvus tua tecta petebat,
Et tua deſertis veniebat ad oſcula ſilvis.
O nimiùm felix, cœleſtia ſtringere colla
Qui potuit, pueróque puer colludere! felix
Quem toties tecum amplexa eſt, gremióq; receptũ
Conſcia veſtrorum fovit tua mater amorum!
En erit has etiam puer ut dulciſſime nobis
Delicias facias, nec jam ſimulacra, ſed ipſum
Te ſpectem, qualis Superis quantúſque videris?
Intereà ſim cura, precor, tibi mutua, quamvis
Tu Deus, agricolæ quamvis ego filia Mopſi.
Sic nutrit flammas, teneróque liqueſcit amore,
Immemor abſentíſque domus, pecoríſque, ſuíque.
Sæpè greges illi per opacæ devia ſilvæ
Errarent, ſi non abſentis Diva puellæ
Suppleret curam, cuſtodirétque vagantes.
Sæpè parens natam ſerâ ſub nocte reverſam
Increpuit; ſed non ea me, quam rere, morata eſt
Cauſa, inquit: luſere aliæ, ludántque puellæ:
Vota

Vota Dei Matri pro te tua filia fecit.
Illa quidem (gemitúmque imo de pectore ducens
Solvitur in lacrymas) hîc jam despecta, sitúque
Fœda jacet, sed non ego criminis arguar hujus.
Quin potiùs stratam me mors illius ad aram
Occupet, éque suo defunctam luce sacello
Thestylin ad sedes deducat Diva beatas
Sic vovet. Audivit virgo: tacitéque, quod optas,
Fiet, ait. Suprema tibi cùm venerit hora,
Me coràm aspicies, intérque precantia verba
Deficientem animam excipiam, cælóque locabo.
Præsidium quis tale mihi, dum fata vocabunt,
Spondeat! ô ego tum quàm molli fine quiescam,
Te saltem si, sancta Parens, in imagine spectem,
Et fractos oculos in te, mea vita, tuúmque
In puerum attollens, nil jam mortale videre
Exoptem, sed cælo inhians de corpore solvar.

IDYLLIUM III.

ISIDORUS.

Argumentum.

Inter Dei laudes ad cælum aspirat.

AD JOANNEM SCHEGA,
E SOCIETATE IESU,
ARCHIDUCI LEOPOLDO A CONFESSIONIBUS.

Tityre, coge pecus: venit Hesperus. Hîc ego noto
Succedam nemori, laudésque, assuetáque solvam
Vota Deo. Par est votis prævertere noctem.
Ibo, & Davidico quæ sunt mihi condita versu,
Ad responsuras meditabor carmina silvas.
Intonsi montes, altæque in montibus umbræ,
Umbrosi nemorum saltus, & pascua, & amnes,
Et pluviæ, & rores, matutinæque pruinæ,

Ventorúmque leves animæ, nimbíque sonantes,
Cuncta Deum laudate: Dei sunt omnia munus.
Rebus ab hoc vigor, atque omnis primordia vitæ.
Messibus hinc ager est, hinc pomis utilis arbos.
Hinc oleum, & tristes animo pellentia curas
Vina fluunt, læto florescit germine terra.
Terra parens frugum: sed quanto pulchrior illa est
Cælicolûm regio, quam formosissimus ambit
Sol, & inextinctis illustrant sidera flammis.
O Divûm domus alta, ingentísque aurea cœli
Templa, Dei sedes! O sol, ô candida luna,
Et toties oculis mihi visa madentibus astra,
Aspectu ut rapitur vestro, ut se jungere vobis
Mens ardet! jam nec fontes, nec flumina nobis
Ipsa placent: sordent vestiti gramine campi.
Jam silvæ, præter latebras plorantibus aptas,
Nil, quod amentur, habét. Hîc flendo condere soles
Et totas juvat in questus absumere noctes:
Hîc damnare moras, & euntia tempora tardè,
Et nimium longos, cælo quibus absumus, annos.
Sic olim Isacidæ dominæ Babylonis ad amnem
Sederunt Solymæ memores, longúmque gementes
Exilium ignotas turbarunt fletibus undas.
E salicum ramis pendebant barbita, venti
Impulsu interdum gemitus imitata suorum.
Chaldæi venere, fero gens barbara cultu, (nit,
Quiq; Tigrim, quíq; Euphratem tenet accola, ve-
Venere Assyrii, Medi venere coloni:
Omnes insultant captis, quáque antè jubebant
Vincula ferre manu, nunc plectra resumere mandát.
Eia agite, & quæ olim, dum starent alta Sionis
Templa, canebatis, depromite carmina nobis.
Hebræis Babylon modulis sonet: en silet omnis
Ripa, silet nullis percussa fragoribus unda.
Quis modus externis meditari patria terris
Carmina? ut invisi Babylon sibi Numinis hymnos
Audiat

Audiat? Hebræos ut rideat impia cantus? (aiunt)
Hoc Deus, infensus quamvis nunc, hoc tamen,
Non ſinat Iſacidis cultus Deus. Ite profani.
Debentur Solymæ, Solymæ ſervabimus iſtos,
Quos petitis, cantus: gemitus hæc terra repoſcit.
O Solyma! ô arces! ô ſancti culmina templi!
Exiliíque mei Babylon ô triſtis imago!
En erit illa dies umquam, quæ me quoque reddat
Dilectæ nimiùm patriæ, regníſque beatis?
En erit, ut terris excedat liber, & artus
Qui regit hos, puro ſe ſpiritus æthere condat,
Cælicolas ubi cernat, ubi cernatur ab illis?
Ah quid non animo, quid non ſum corpore paſſus
Hac ego ſpe! quoti[illegible]tactos, fonte reperto,
Tranſivi ſitiens latices [illegible] languida traxi
Membra fame! quo[illegible] Cereris pro munere, curæ,
Et gemitus alimenta mihi, lacrymæque fuerunt!
Errantem mediis ſi ſol exureret agris,
Si ruerent denſis hiberni nubibus imbres,
Perfundar pluviis, dicebam, ſolibus urar:
Tempus erit, cùm cœleſtes invectus in orbes,
Altior & pluviis, & ſolibus altior ibo.
Si ſine me in molli celebrarent gramine ludos
Paſtores, ſi me tetricum triſtémque vocarent:
Parcite, dicebam, cælo ſperabimus iſta,
O pueri: cælum nobis majora reſervat. (ret
Quid, quod neſcio quã cùm Phyllida Thyrſis ama-
Infelix juvenis, Corydon arderet Alexin,
Non niſi divinis mihi pectus amoribus arſit!
Num minus idcircò turgent mihi lumina fletu!
Idcircò noſtras non audit ſilva querelas?
Audiat úſq; tamen: cælum modò lumina ſpectent.
Uſq; fluant lacrymis. Eſt quædam flere voluptas:
Dulcis amarities lacrymarum, ipſæque querelæ,
Ipſi delectant, qui ſunt in amore, dolores.

IDYLLIUM IV.

DAVID.

Argumentum

Leone & urso cæsis epinicium.

NASSON, NABOTH, CHELION.

AD FREDERICUM DE MARSELAER,
EQUITEM,
TOPARCHAM DE PARCK, &c.

NAS. Dicite io Pæan, [illegible] ad sidera voces
Mittite: vict[illegible] lauro redimite Davidem
Pastores: meruit fieri sibi tali[illegible] David.
David in adversum generosior ipse leonem
Ivit, & ingenti distraxit hiantia nisu
Ora premens, lacerúmque cruentâ extendit arenâ.
NAB. Davidem agricolæ celebrate, & tollite cælo.
Dicite, crescentésque jubete ediscere lauros:
Regnat in urbe Saul; rex nobis David in agris.
Bellua sæva, ingens, Libani de montibus, ursa
Intulerat sese campis, stragémque ferebat:
Davidis confecta manu est. Frustrà ore cruento
Infremuit, frustrà rigidos surrexit in ungues.
Nec pugnaturus clypeum tulit ille vel hastam;
Tela fuere manus, invicti tela lacerti,
Et virtus animi telo violentior omni.
CH. Carpite, securi modò carpite gramina tauri,
Nec vastatorem timeant armenta leonem,
Ut nuper. Jacet ecce leo, rex ille ferarum,
Silvarúmque pavor: tabo per colla, per armos
Concrevere jubæ: lavit ater corpora sanguis.
NAS. Pergite oves câpis procedere, pergite molles

Ton

Tondere in solis, puero duce, montibus herbas;
Cura nec ad caulas serâ sit nocte reverti.
Ursus abest: ursi proprio rubuere cruore
Infecti toties agnorum sanguine villi.
NAB. Ibimus & læti exuvias, monumenta timoris
Præteriti, pagos circum villásque feremus:
Excipient pompam, tauris ad aratra relictis,
Agricolæ, nec se poterunt explere tuendo,
Mirati rictus, & adhuc à morte timendum
Aspectum, & diris assuetos cædibus ungues.
Cernere erit turbas puerorum, ipsósque sequentes
Cum terrore canes: ibit latratus ad auras:
Omne resultabit strepitu nemus, omne sonabit:
Regnat in urbe Saul; rex nobis David in agris.
Tum, quæ viciná quercus stat maxima silvâ,
Tale sub affixis spoliis sibi carmen habebit:
Villosi caput hoc ursi, cæsíque leonis
Hæc, ô Posteritas, parvus tibi tergora David.
CH. Spargite humum foliis, foribus prætexite
ramos,
Pompa venit: David princeps & gloria pompæ:
Quid tum si tener est? si primo flore juventæ
In niveâ flavos crispat cervice capillos?
Quanto ursus vitulo; quanto leo fortior agno,
Davidi tenero tantum leo cedit & ursus,
Non validus Samson, non, primû quos tulit ævum,
Pastores, quamvis geniti de stirpe gigantum,
Quamvis aërias æquarent corpore cedros,
Certior infirmo pecori tutela fuere.
NAS. O invicte puer, tibi circumjectus Ephratæ
Collis, & intonsus Carmelus, & arduus Hermon
Dant plausum, pulsæ referunt ad sidera valles:
Regnat in urbe Saul; rex nobis David in agris.
NAB. Arboribus vites decori sunt, collibus uvæ,
Armento taurus, torvo sua cornua tauro:
Tu decus omne tuis. Te postquam cæde ferarum

Perfusum, & geminum silvæ videre cadaver,
Venit honor silvis, stetit omnis pulchrior arbor.
CH. Viribus his alias, age, nunc circũspice pugnas.
Nunc lituos audire juvet: nunc fortia bella
Aggredere, atque ipsos in prælia posce gigantes.
NAS. Audeat arma manu quisquis te sumere cõtra,
Næ de se corvis dabit ille voracibus escam.
Atque utinam nobis tantum ex hoc suppetat ævi,
Tantum oris, quantum sat erit tua dicere facta!
Non tali Gedeon, non tali carmine dictus
Nunniades fuerit: vincet tua gloria priscos,
Ut corylos ilex, myrtos procera cupressus.
Jam nunc Allophyli, Madian, Arabésque, Syríque
Responsis horrent Divûm: tremit omnis Idume.
NAB. Intereà textam de lauro sume coronam,
Et palmæ ramum pro tempore: quæque coloni
Parva ferunt læti, tu lætior accipe dona.
Ecce tibi calathis legerunt lilia plenis
Matres atque nurus: Tyrios potura colores
Vellera Bethlemiæ certant tibi nere puellæ.
Mittit mella Thabor: Libanus tibi spirat amomo:
Ducit in Engaddi tibi montibus uva colorem.
Sed neque de terrâ missum Galaditide munus
Aspernare, pedum nodis atque ære decorum,
Quod dedit Obededon, & cum daret, Hoc manus, inquit,
Ista gerat, quæ semesam extorquere leoni
Non timuit prædam, faucésque invasit hiantes;
Digna manus sceptro. Sed sint sua sceptra Saüli,
Et quâcumque volet regnet sublimis in urbe:
Regnat in urbe Saül; rex nobis David in agris.

IDYL

IDYLLIUM V.

MOYSES EXPOSITUS.

Argumentum:

Infans à matre expositus Nilo committitur.

AD PETRUM VANDER BEKE,
IN PROVINCIALI FLANDRIÆ
SENATU REGI CATHOLI-
CO A CONSILIIS.

Oppida sint aliis; campi mihi ruráque curæ.
Flumina me teneant: tenuerunt hæc quoque
Moysen,
Et vitam & nomen, fluitans in gurgite summo,
Debuit his olim: fluitantem gurgite summo
Musa refer Moysen, primus qui pangere carmen
Instituit, tenuíque gregem mulcere cicutâ.
Jam fetum Rachobeta suum sub luminis oras
Ediderat, jam mater erat, sed pœnitet esse:
Et mallet nullum, quàm, quem servare tyranni
Jussa vetant, natum. Quantò formosior infans,
Tantò majori premitur luctúque, metúque.
Ergò perire sinat, vitæque in limine primo,
Quem peperit, mitti patiatur piscibus escam?
Idcircone decem tulerit fastidia mensûm,
Et fuerit duro partus defuncta labore?
Nil Pharao jubeat crudelius. Ut grave tandem
Cesset opus laterum, cessent immitia lora,
Et scuticæ, & fustes; instat sors durior illis.
Ipse puer quovis magis exactore fatigat
Infaustam nimiùm matrem. Quodcúmque moveri
Audit, qui sobolem rapiat, qui mittat in undas,
Adventare putat; nec quid fugiátque, petátve,

Nec quid agat, certum est. Urget rex, regius ædes
Lictor obit: prodit sese vagitibus infans.
Sic, lupus interdum cùm iam ferus ambit ovile,
Balatum ignari tollunt sub matribus agni.
Quid faciat? præter questus, solamen inane,
Nil habet in promptu: nec adhuc hos edere tutũ.
Résne, rogat tacitè, nimii foret illa favoris,
O Superi, si, qui serviles crescat in usus,
Sitque miser mecum, puerum servare daretis?
O ubi, quem vates nunc expectare jubebant,
Ille sui vindex populi, qui compleat omnem
Prodigiis Memphim, qui terram ducat in illam
Assertos hinc Hebræos, ubi fata beatas
Promittunt sedes, & mella fluentia campis?
Illius adventum, nisi spe nos ludat inani,
Quàm fuit optandum non hoc prævertere partu!
Sic ait, & vano nequidquam fluctuat æstu,
Atq; animum nunc huc, nunc anxia dividit illuc.
Cùm tandẽ: Quod non aliunde, à fluctibus, inquit,
Speremus; quemq̀ue insontis servire tyrannus
Exitio voluit, quæramus in amne salutem.
Dixerat, & lento fiscellam è vimine textam
Inducit cerâ, ac patientem reddit aquarum.
Ter puerum immissura fuit: ter victa dolore
Destitit: haud aliter tumulandũ imponeret urnæ.
Postquam pauca dedit tamquam suprema jacenti
Oscula, flens flentem Superis committit & undis.
Vade, ait, infelix (agilémque à littore corbem
Impellit trepidante manu) fluvióque secundo
Labere. Si pereas, non me spectante peribis;
Si Superis curæ es, quam me tibi ferre negarunt,
Nilus opem præstet. Nilum sensisse putares:
Sic substernit aquas, sic summo leniter alveo
Commissum sibi portat onus. Natat ille pericli,
Nuper ut in cunis, securus. Fiscina quantum
Parva vehit fati! qui sic natat, arbiter olim
Unda

Undarum legem ponet fluviisque marique.
Hujus ad imperium decurret in æquora Nilus
Decolor, & fluctus mirabitur ire cruentos.
Hujus ad imperium refugi maris unda dehiscet,
Et via diducto pandetur sicca profundo.
Arduus hinc stabit gurges suspensus, & illinc:
Securi pedites imis gradientur arenis. [præstò,
Tantùm aliquis, quo nunc agit in discrimine,
Sit misero, & sorti tribuat superesse futuræ.

IDYLLIUM VI.

MYCON.

LYCIDAS, CHROMIS.

Argumentum.

Amorem impurum execrantur; cælestem commendant.

AD FERDINANDUM DEL PLANO,
SOCIETATIS IESU,
RECTOREM GANDENSEM.

MY. IBam, quà Grudiis sinuosus Dilia campis
Labitur, & multo convestit gramine ripas.
Errabant circum pecudes, porrectáque latè
Pascua mille boves tondebant, mille bidentes.
Dum tacitus Superos veneror, sicut meus est mos,
Ecce tibi subter salices Lycidásque, Chromísque,
Et cantare pares, & respondere parati.
Ut Lycidas contrà me conspicit, Huc ades,inquit,
Care Mycon: non te Chromin audivisse pigebit.
Accedo, & socius positis in gramine jungor.
Incipiunt illi meditatos dicere versus.
Sic Chromis exorsus: Lycidas sic deinde secutus:
CH. Eheu,quàm pingui taurus macilentus in herbâ est!

Ubera quàm referunt Corydoni sicca juvencæ !
Impius est Corydon , nec munera ferre sacellis ,
Nec curat dare vota Deo : Deus illa rependit.
LY. Incolumes pascuntur oves, capræq; Menalcæ.
Lac sub solstitium , lac frigore suppetit illi.
Reginæ Superûm nullâ non luce Menalcas
Supplicat : hæc illi Superûm Regina rependit.
CH. Jactat Damœtas sibi quæ Galatea locuta est ,
Et Superûm ferri demens exoptat ad aures.
At me lascivæ capiant quàm verba puellæ ,
Experiar rabidi dentes , precor , antè molossi.
LY. Interit indigno Nisæ deceptus amore ,
Dicit & in Divos moriens verba aspera Damon.
At similis quàm me teneat vesania , fiam
Obvius antè lupo desertis solus in agris.
CH. Accipiter nidis, stabulis lupus, improba vulpes
Cortibus infesta est ; pueris amor atque puellis.
Ah sæve , ah fallax amor , ah mortalibus hostis,
Ut tua lethifero sunt illita tela veneno !
LY. Alitibus laquei , mendaces piscibus hami,
Retia cæca feris ; homini metuenda voluptas.
Decipit , ac ritu prensatæ elabitur umbræ ;
Corda tamen morsu vel sic ferit icta tenaci.
CH. O quibus est primi, juvenes, vigor integer ævi,
Si studium vobis passim conquirere pulchras,
Vertite ad hanc curas , huic vos addicite servos,
Quæ peperit Numen : quid enim formosius illâ ?
LY. O quibus est florens ætas & forma, puellæ,
Mutua vos si cura tenet , studiúmque procorum ;
Sit, facite, ante omnes vobis in amoribus ille ,
Quem peperit Virgo ; quis enim tam dignus amari ?
CH. Triste gregi scabies, demessis nimbus aristis,
Florenti cerasо nebulæ ; juvenilibus annis
Insanisse mihi. Testes sunt pascua & agri ,
Quàm crebri ex imo gemitus mihi pectore surgant.

LY. Dulce

LY. Dulce apibus flores, ver floribus, aura Favoni
Purpureo veri; nullos experta furores
Ætas prima mihi. Nec agri, nec pascua norunt,
Quanta mihi manent ex illo gaudia fonte.
CH. Jam matura mihi vires firmaverat ætas,
Cùm nil jucundum, nisi quod me perderet, esset.
Quid volui demens ? inter requiescere spinas,
Dulciáque ex ipsis extundere mella cicutis.
LY. Tertius à decimo nondum me ceperat annus,
Cùm desideriis cœpi cælestibus uri.
Tempore ab hoc sic ille meo sub pectore crevit
Ardor, ut æstivi maturâ luce calores.
CH. Hei mihi, quàm brevis est quæ nobis ducitur ætas !
Ut fugit, inque modum numquam revocabilis undæ
Labitur ! ah miseri ! vix paucos fata dederunt,
Et tamen è paucis multos disperdimus annos.
LY. Hei mihi, quàm longa est ardenti cernere numen
Una dies ! ut cor illi tabescit in horas !
Non ita purpurei, curvum quos læsit aratrum,
Deficiunt flores, tactæque uredine messes.
Finierant. Visi cygnos superasse Myconi,
Quasq; novum volucres audit ver. Tityrus, inquit,
Usque sibi placeat, seu fagi lentus in umbrâ
Formosam doceat resonare Amaryllida silvas,
Seu dicenda suo (sed quæ legat ipsa Lycoris)
Ad Siculos fontes meditetur carmina Gallo.
Dulciùs agrestes alter non inflat avenas,
Credo equidem : sed quæ cælestes cantat amores,
Hæc sonet, hæc nostris celebretur fistula campis.

IDYLLIUM VII.

THYRSIS, DAPHNIS.

Argumentum.

A rebus spectabilibus assurgunt ad Deum.

AD JOANNEM BAPT. VAN HOLLANT, E SOCIETATE IESU.

CAmpus erat: fons in medio, quem plurima fagus
Ambit; ad hunc Thyrsis cum Daphnide fortè sub æstum
Compulerant pecudes, ambo cantare periti,
Ambo divinis accensi pectora flammis.
Dulcia, Thyrsis ait, ventorum hîc sibila, Daphni,
Dulcia de saxo labentis murmura lymphæ,
Dulcè strepũt volucres; sed vox tua dulcior illis.
Daphnis ad hæc: Quin tu frontem mihi baccare cingis,
Quando ultra placitum laudas? præconia, Thyrsi,
Hæc tua sunt; te Pierides fecere poëtam:
Et tantum tibi nos, quantum vel oloribus anser,
Rauca vel argutis concedit rana cicadis.
Si tamen egelidâ juvat hic paullisper in umbrâ
Mecum, vel calamis cantum, vel voce ciere,
Experiar quid possim. Age, carmina tu cane prima,
Carmina tu cane prima; tuus canet altera Daphnis.
TH. Ludere si calamis, si vocem solvere cantu
Est animus, sit prima Deus, sit & ultima nobis
Materies, bone Daphni. Regit Deus omnia, terras,
Et mare, cúmque suo magalia rustica cælo.
D. Principium rerum Deus est, & terminus idem,
Fatorum dominus, vitæ, quam ducimus, auctor.
Auctori vitæ sua laus, sua semper apud me

Carmina erunt : vos hæc memores edifcite fagi.
TH. Afpicis ut fegetes agros, ut gramina campos
Læta tegant, lætæ tumeant in vitibus uvæ ?
Omnia funt illius opus : nifi faverit ille,
Nec fegetes veniant agris, nec gramina campis.
D. Afpicis ut torrens modò terris incubet æftas,
Aëris ut vitio pecudes moriantur & herbæ ?
Omnia funt illius opus : fi refpicit ille,
Defcendent pluviæ, fuperabunt flumina ripas.
TH. Ver pulchrum, cùm fe terris nova germina
tollunt,
Cùm redeunt flores : pomis autumnus & uvis
Pulcher : at ut fuerit notus tibi conditor horum,
Nec vernum decus, autumni nec munera laudes.
D. Pura nitet cæli facies, feu nocte fugatâ
Aurora in rofeis effert fe lutea bigis,
Aurea feu ferus fuccendit fidera vefper ; (dent.
Si ad Dominum fpectes, jam cælum & fidera for-
TH. Omnia fol luftrat, quovis diffunditur aër :
At quò nec penetrat fol, nec diffunditur aër :
Præfens Numen adeft. fruftrà fugit, & fua quif-
quam
Sperat in obfcuris abfcondere crimina filvis.
D. Omnia funt certas fortita ab origine fedes.
Flumina amant pifces ; montes animantia, cælo
Gens hominum nata eft. fruftrà hîc fibi conferit
hortos,
Fruftrà aliquis multos vitæ fibi poftulat annos.
TH. Terra vale : totus cœli fuccendor amore.
O quoties illuc, & quæ fufpiria mitto !
Non ita lethali confixus arundine cervus
Sepofiti fontis gelidas afpirat ad undas.
D. Tytire, balantes audin' in ovilibus agnos ?
Abfunt jam nimiùm matres. Abfentibus agni
Matribus ut mœrent, ut matres Tityre, quærunt,
Sic abfente Deo mœror confumit amantes.
TH. Solus

TH. Solus amans novit, quo claudat funere vitã.
Res amor est violenta; mori nos denique coget.
Atque utinam cogat! crescet post fata, nec illum
Vincere mors poterit, quamvis mors omnia vincat.
D. Solus amans novit, quâ spe sua tempora ducat.
Quas segetes æstas, annus quæ vina daturus
Serior, in dubio est: fallunt sua sæpè colonos,
Pastores sua vota: Deus non fallit amantes.
TH. Non teneræ ventos coryli, nõ frigora myrti,
Vinea grandinibus mixtos non sustinet imbres;
Nec mihi fert tantos animus, quibus æstuat, ignes.
O amor, ô nostras moderatiùs ure medullas.
D. Non saturantur aquis pisces, non rore cycadæ,
Nec volucres cantu, nec apes florente salicto;
Nec mihi sufficiunt quibus intus amoribus uror.
O amor, ô nostras violentiùs ure medullas.
Talia cantabant pueri, dulcésque fovebant
Pectoribus flammas, & fletibus ora rigabant.
Audiit, & vitreâ flavum caput extulit undâ
Pastorum insolitos Scaldis miratus amores.

IDYLLIUM VIII.

In obitum Natalis Rondinini S. D. N. Alexandro Papa VII. ab Epistolis ad Principes.

AD EMINENTISSIMUM CARDINALEM PAULUM RONDININUM FRATREM.

DEsine fraternũ lacrymis urgere sepulchrum,
Paule supervacuos effundere desine questus.
Frater adhuc superest, & post sua funera vivit.
Quos coluit, vitam noménque dedere poëtæ.
Æquora dum Tiberis, Tiberim vicina subibunt
Flumina, quas rapto laudes scripsere, legentur.

Hæc

Hæc vatum pietas : nec adhuc Natalis amati,
Quo se cumque ferunt, occurrere cessat imago,
Visa loqui fidis, velut antè solebat, amicis,
Et dare complexus, & tendere brachia frustrà.
Nos etiam (& nobis sunt carmina, nos quoque vatum
Dicimur è numero, timidè sed credimus, esse)
Nos etiam procùl à Latio, procùl Alpibus illi,
Quà licet, extremos mœsti curamus honores.
Exequias facimus,tumulúmque sacramus inanem,
Et sua dilectos manes ad sacra vocamus.
Huc Natalis ades : solemnia solvimus umbris
Belgæ justa tuis. Belgas Natalis amavit.
Clitumni ripæ, Romaníque Umbria testis
Patria Callimachi, fatis ut nuper ademtum
Fleverit Hosschiaden : (Romano proximus ille
Callimacho fuerat) simul indè à finibus illis
Inferias caræ pia carmina miserit umbræ.
Nil homini certum est. Egon' hæc,Natalis,amico
Cùm faceres, eadem tibi mox præstanda putavi ?
O exspectatum frustrà tibi longius ævum !
Vixisses saltem, dum, quæ gens omnis & ætas
Noscet, Alexandri licuisset dicere facta !
Non ali s plus se jactassent sæcula fastis.
Raptus es ante diem,nec adhuc sat cognitus orbi:
Raptus es, & tecum solatia rapta tuorum.
Ipsi etiam montes, ipsæ tua tristia fata
Fleverunt rupes : sed mors est durior illis,
Et tantùm precibus, cùm summa vocaverit hora,
Tantum lamentis hominum mitescere novit,
Balatu teneri quantum lupus efferus agni.
Quid clarus sanguis,quid sit domus inclyta,nescit.
Stirps tibi contigerat titulis insignis avitis,
Ingenium stirpi, virtus æqualis utríque.
Ut decori vites ulmis, ut vitibus ulmi,
Te genus ornabat, generi famámque decúsque

Tu laturus eras. Jam rebus læta futuris,
Aggredere ô magnos, dicebat mater, honores.
Strata via est: patuit summi tibi principis aula
Virtutum sedes. iter hac tibi gloria pandit.
Signavit frater quo tendere tramite possis.
Euge meus sanguis, tu fors eris alter ab illo:
Purpura quem deceat, te dicar habere secundum.
Infelix mater, periit tua messis in herbâ.
Natalis cinis est. Quos nec fuit utile nasci
Intereà vivunt, & terræ probra supersunt.
Parcite Pierides. Deus omnia respicit æquus.
Non toti morimur: pars effugit optima letum.
Hac adiit Superos, & jam labentia sub se
Sidera Natalis, vastos miratur & orbes.
Jam libat vitæ fontem, sitiénsque satúrque
Ambrosiæ ducit succum, & se nectare pascit.
Hîc pater, hîc illi tulit obvius oscula frater,
Sanguine frater adhuc stillans, plagísq; decorus,
Valla quibus servata sibi sua Candia debet.
Inter & amplexus: Viridi, pater inquit, in ævo
Te quoque, Natalis, rapuit mors: tu quoq; nobis
Accedis juvenis: sed qui maturus Olympo est,
Non cadit ante diem. Tuus hic neque longiùs annos
Produxisse velit frater. Quæ vulnera servet
Aspicis? his Divûm vitam sedésque beatas
Possidet: his illi, quam cernis, gloria parta est.
Tum procerum turbam magnam, magnóque coruscam
Lumine designans: Majorum, nate, tuorum
Hîc, ait, agmen habes: sunt hi, quos maxima virtus
Eripuit terris, atque istâ sede locavit,
Sanguinis auctores, & nostræ stirpis origo.
Deducénsque manu Natalem miscuit illis.
Stellantis mundi civis, decus addite Divis,
Natalis

Natalis salve. Tua jam tibi præmia constant.
Aspice nos. Quæ sit votorum summa, requiris?
Quæ tibi nuper erat. Petimus quod sæpè petisti.
Vivat ALEXANDER: nos sospite vivimus illo.
Vivat, & hic populos cœli favor ibit in omnes.
Non radios Titan, quàm curas ille paternas
Latiùs extendit: quidquid vastissimus æther
Orbibus immensis, animo complectitur ille,
Communísque pater toti se dividit orbi.
Relligio, cultúsque Dei super omnia curæ.
Hostis Alexandri est, quem non habet illa faventẽ,
Si premitur, fulcit; si quà labat, ipse ruinam
Sustinet, & quidquid non est reparabile, deflet.
Quales esse suos, queis vivere moribus optet,
Exprimit ipse suis, & vix imitabilis ulli
Quémque suæ vitam cuperet componere vitæ.
Præmia digna quidem meritis oramus ut illis
Sera tamen veniant. Subeat, fac, sidera tardè,
Déque tibi demtis illi Deus augeat annos.
Illi Roma diu regimen quo gaudeat, illi
Debeat æternam mundi pars cetera pacem.
Pannoniæ fines, habitatáque Thracibus arva
Mars petat: in diros vertantur prælia Turcas:
Auctor Alexander belli nova fœdera jungat:
Evocet Europæ populos, atque agmina magno
Auctorata Deo trans Hæmum mittat & Hebrum.
Nomen Alexandri Byzantî terreat arces,
Concutiat Rhodopen, Hypanim cum Strymone
turbet.
Bistonibus fatale, feris fatale Gelonis.
Illius auspiciis Aquilas, & Lilia, & auro
Vellera fulva, Crucis fulgens super omnia signum
Bosporus eversis videat succedere Lunis.
Quò ferimur Musæ? revocant Natalis ad urnam
Nos cari cineres, & dona novissima poscunt.
Sparge puer flores, & vatum insignia lauros,
Et

Et dic : ista tuo , Natalis , spargo sepulcro :
Ut viret æternùm laurus , tua vivida semper
Gloria, Alexandri famæ comes , ibit in ævum.

IDYLLIUM IX.

MOYSES INVENTUS.

Argumentum.

Moysen expositum Merris filia Pharaonis invenit , & adoptat.

AD CASPERIUM GEVARTIUM,
CONSILIARIUM ET HISTORIOGRAPHUM CÆSAREUM AC REGIUM,
ARCHIGRAMMATEUM ANTUERPIENSEM.

BUcolicæ Musæ, labor iste novissimus esto
Rursus adire Pharon , màgnúmque revisere Nilum.
Niliaco Moysen jactant in gurgite fluctus.
Ah , ne dulce caput violentior obruat unda !
Ah , ne monstrorum,quæ plurima Nilus in altis
Nutrit arundinibus , puerum ferat æstus ad antra!
Nile pater , quæ te servato fama per orbem
Hoc infante manet ? minus est , quòd vastus &
ingens ,
Quòd septemgemino volvaris in æquora cursu,
Quòd per te nullos tellus tua postulet imbres.
Sed jam crescentes pronus sol duplicat umbras ,
Et vespertino rubuerunt lumine fluctus :
Noctem ille in mediis desertus an exiget undis ?
Exacturus erat, regis nisi filia Merris
Auxilium sævo melior genitore tulisset.
Liquerat illa suis urbem comitata puellis,
Grata̍que fluminea captabat frigora ripâ.

Pars

Pars comitum natos legit inter gramina flores,
Aut lectos in ferta ligat : pars carmina dicit :
Illas camporum ; tenet has aspectus aquarum.
Dúmque tenet ; prono fiscella allabitur alveo.
Quid ratis ista feret ! quærunt. Ditabimur, inquit
Regina, & ridet: simul hoc ; simul illa propinquat.
Jam tetigit litus, jam quod cognoscere possit
Cernit : erat paucis à mensibus editus infans.
Vagitũ tum fortè dabat. Miser, heu ! miser, inquit,
Quisquis es, Hebræus certè : miseranda parentes
Infaustúmq; genus prodit sors. Nec mora : corbis
Ex undis ; è corbe puer, velut unio conchâ,
Eximitur. Quales parvi pinguntur amores,
Talis erat : leni suffunditur ora rubore,
Cetera candidior cygnis : mansere relictæ
Hîc illic guttæ, quales in floribus hærent,
Qualis manè novo tenerâ ros lucet in herbâ.
Ipsa manu propriâ tersit Regina madorem.
Inde venustatem contemplans oris, & artus
Lacteolos : Quàm non, inquit, mittendus in istos
Hic fuerat casus ! en huc ut brachia tendit
Arridens ! ut me blandis aspectat ocellis !
Infelix Hebræa, Deus cui gignere talem,
Nec servare dedit ! sed si pater ista jubere
Sustinet, & nasci Isacidam pro crimine ducat,
Quis prohibet nos esse pias ? crudelior ut sim
Fluctibus ? ut perdam, cui fluminis unda pepercit?
Atque utinam tali fecissent prole parentem
Me Superi ! sed quod natura Deúsque negarunt,
Hoc tibi debebo, Pietas. genuisse putabo,
Quem sic servaro : nec me non matris habebit
Ille loco, nostro qui non nisi munere vivet.
Vive ergò, & sensim regali nomine dignos
Disce puer mores, nostérque assuesce vocari.
Quam tibi cúmque Dii voluerunt esse parentem,
Noster eris, raptúsque ex amne vocabere Moyses.

Dixe

Dixerat, & puerum regales tollit in ulnas,
Oſcula ceu nato libans, matrémque viciſſim
Ille velut teneat, protenſis ubera palmis
Lactis egens quærit. Nutricem filia regis
Hebraidum è numero quæri jubet: advenit ipſa
Pro nutrice parens: Quémque, inquit, tradis alendum,
O Regina, meus tamquam ſi filius eſſet,
Nec veluti nutrix, ſed matris amore fovebo.
Dicta placent: merces addicitur: utráque gaudet,
Regina aſſumpto, nato Rachobeta recepto.
Sed jam Muſa ſuos excedit ruſtica fines,
Nec ſatis hîc ruri, nec idonea cantat avenæ.
Coniferâ meliùs pendebit fiſtula pinu,
Atque aliis ex hoc numeris tentabimus ire.

GUILIEL

GUILIELMI
BECANI
E SOCIETATE IESU
ELEGIARUM
LIBER PRIMUS.

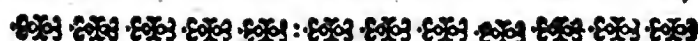
PARVULO,
DEI VIRGINISQUE
UNIGENITO,
JESU
CÆLI TERRÆQUE
DELICIO.

POËSIN non ut alias ſcientias acquiri vulgò aiunt : alias ſtudio comparari ; ad hanc fruſtrà niti, quos natura eò non ferat : alias ut ramos adoptivos animis inſeri ; hanc inſtar primigeniæ ſtirpis ab radice pullulare : naſci poëtas, non fieri. Sunt tamen qui dicant ab amore ſe factos, nec naſcendo ſibi, ſed amando ingenium veniſſe. Cur id ego expertus non ſum, Puer dulciſſime, cùm de te ſcripſi ? cur ingenioſum amor non fecit ? an uſquam magis exerere ſe debuit ? an quidquam amabilius quàm tu ? * *Magnus Dominus*, dictum de te olim, *& laudabilis nimis* ; parvus factus es, & amabilis nimis. Quem amorem majeſtas non obtinuit, benignitas extorquet. Tunc te non amare crimen fuit ; nunc

* *Pſalmus* 47.

nunc etiam inhumanitas eſt. Potentes erant divinitatis illecebræ, ſed uti magnes majore vi ferrum attrahit, dum ipſe ferro cinctus eſt; ita poſtquam humanos artus induiſti, hominum corda potentiùs rapis. Præ mortalibus tamen eam vim Superi ſenſerunt. E cælo ad ſtabulum attracti ſunt, & relicto ſolio tuo, tibi ad præſepe applauſerunt. Fortunati paſtores, quibus cæleſtes cantus audire licuit! ſed inde feliciores, quòd & ipſi præcones tui fuerunt. Hos æmulari auſus ſum, & te carminibus meis materiam facere. Quidni auderem, quando poſt Cælitum laudes opilionum tibi ſtudia placuerunt? Nec vereor ne tui amantibus nihil proſim. Lignis etiam viridibus, qui jam ardet, fovetur ignis; nec ex hortis tantùm amœniſſimis, ſed etiam è vulgaribus pratis apes mella colligunt. Cæli terræque delicium cano, quid de carminis elegantiâ ſollicitus ſim? Artis lenociniis alibi locus ſit; hîc omnis in argumento gratia.

ELE

ELEGIA I.

Transeamus usque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est. Lucæ 2.

Empora noctis eunt divini conscia partus.
Quisquis es, ignavo corripe membra toro.
Non facit ad somnos hæc nox. exsurgite stratis:
Candidiora die tempora noctis eunt.
Ipsa domus Superûm non se tenet: arduus æther
Panditur: aligerûm deserit astra chorus.
Exoritur terris nova lux: ferit aëra cantus
Æthereus: cœlum quod solet, audit humus.
Nec vigilamus adhuc? studiis nec tangimur istis?
Nec pudor est, si nos lentior ardor agit!
Stirpe satus nostrâ nostros Deus induit artus.
Gens cæli minùs hîc, quòd sibi plaudat, habet.
Este procul segnes: juvat ire, chorísque beatis
Immixtum volvi Numinis ante pedes,
Et tanto venerandum ortu lustrare mapale,
Et dare sacratis oscula liminibus.
Salve parva quidem, nec magnis usibus olim
Condita, nunc cœlis invidiosa domus.
Non tibi fulgentes vario stant marmore muri;
Arte laboratum non laqueare nitet.
At, quem non terræ, non terris vastior æther
Contineat, septo clauditur ille tuo.
At tibi naturæ magnus se credidit auctor:
Hæc opere ex toto vindicat antra sibi.
Nec qualem cælo credunt regnare, timéntque
Mortales, talis sub tua tecta venit.
Inde ciet tonitru, terrétque fragoribus orbem:
Præter vagitus hîc sine voce jacet.

Inde

Inde ferit fontes, & noxia fulmina vibrat :
In te fasciolis brachia vincta tenet.
Aspirat tenerum, quidquid tu cernis, amorem :
Majestas illic, quo timeatur, habet.
Si beat & Superos, si jugi gaudia cursu,
Si fontes illic nectaris ire jubet :
Tu, fontes alios, rorantia lumina spectas,
Primáque divinis spargeris à lacrymis.
Tu planctus, cælum quibus ipsum commovet, au- [dis,
Ut sua, præque suis ut mala nostra gemat.
Si qualis fuerit semper, quantúsque, det illic
Cernere, cernentes assimilétque sibi :
Tu similem nobis, nisi quòd sit egentior, ipsum;
Tu, nostri quid sit factus amore, vides.
Fortunata domus, quàm præ te regia sordent
Atria ! paupertas quàm pretiosa tua est !
Præ foribus tibi nunc intendat aranea casses;
Pendeat ad crates sordida tela tuas;
Sit nunc, quàm stipulæ, tibi nil opulentius, & quàm
Sparsa pavimento quæ jacet herba tuo :
Tempus erit, gentes ad te cùm munera mittant,
Quas sol exoriens occiduúsque videt;
Ipsa caput mundi cùm te colat inclyta Roma,
Et tua præponat montibus antra suis.
Nec fore Jessides hoc non prænovit, Ephratæ
Hàc dum sæpè suas ad juga duxit oves.
Viderat hos humili suspensos fornice tophos,
Et Domini cunis saxa datura locum.
O quoties illis pia supplex oscula fixit,
Et sacram flexo poplite pressit humum;
Quæque suis Numen lacrymis loca spargeret olim,
Ipse per hæc siccis noluit ire genis !
O quoties, hoc ne frigus captaret in antro,
Arcuit exustum solis ab igne gregem !
Ergò erit, aiebat, desertis Numen ut astris,
Rupe sub hac inopis matris alatur ope ?
Arbiter

Arbiter ut rerum nostro de nomine dici,
 Davidísque olim gaudeat esse nepos?
Fortunata specus, puerum quæ prima videbis
 Quærentem matris colla sinúmque suæ.
Nunc ego te, visent olim populique ducésque,
 Figentúrque tuo regia labra solo.
At tu rumpe moras sanguis meus, aspera quamvis
 Hîc tibi sint primus saxa futura torus.
Rumpe moras: nec te terris ostendere differ,
 Sæpè petite mihi, sæpè petende puer.
Ipsi lætitiâ voces ad sidera mittent
 Intonsi montes: gestiet omnis ager:
Fundet humus flores: stillabunt nectare colles,
 Et duræ quercus roscida mella dabunt.
Audiam, & hæc manes inter me fama beabit,
 Et solvam lætus vota vel inde tibi.
Dixerat. Audivit cælo tunc Numen ab alto,
 Exceptum laribus nunc, domus alma, tuis.

ELEGIA II.

Peperit Filium suum primogenitum, & reclinavit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diversorio. Lucæ 2.

Virgo parens facta est: Deus est è Virgine natus:
 Spectatum è cælo turba beata veni.
Nec te pœniteat formosas linquere sedes;
 Nunc aliquid noster pulchrius orbis habet.
Qui vobis Dominus, nostrâ sub lege teneri,
 Et nostri voluit sanguinis esse puer.
Spargite purpureos circum cunabula flores,
 Cinnamáque, & tenero balsama mixta croco,
Et quidquid vestris fovet aura beatior hortis,
 Non defectuas ver ubi fundit opes.
Ver ibi perpetuum: nostro nunc exulat orbe;
 Inque locum nimbis horrida venit hyems.

Fronde carent frutices : periit sua gratia campis :
Quo steterant flores, nix jacet alta loco.
Atque utinam solæ regiones, sola rigerent
Flumina! non animos frigus haberet idem!
Exciperent homines divinum pignus, & hospes
Certaret Domini quilibet esse sui!
Spernitur, heu! tectíque venit communis egenus,
Inque suo nascens non habet orbe locum.
Ah genus ingratum! tibi celsa palatia surgunt,
Tectáque divitiis conspicienda suis :
Compositum lecto mollis te somnus eburno
Excipit, & pictâ stragula veste tegunt:
Ad miserum rector Superûm compellitur antrum;
Nec quo fessa toro membra reponat habet.
Excipit infantem durus lapis; ínque resectâ
De fluviis ulnâ, straminibúsque jacet;
Afflatúque bovis, sociíque fovetur aselli:
Hac rerum Dominus frigora pellit ope.
Nate Deo, te longa novem fastidia menses
Materno clausum sustinuisse sinu;
Te nostros sumpsisse artus, infirmáque membra;
Te patrio terras præposuisse polo;
Ut tandem in durâ quæras tibi rupe cubile,
Et pecudes optes inter habere locum?
Astra ubi nunc? ubi stellatæ, tua regia, sedes,
Et tot in obsequium millia prompta tuum?
Nempe amor agresti cœlum mutare mapali
Suadet, & in parvâ te jubet esse casâ.
Illius imperium plus te, quàm Cæsaris, urget:
Fert Cæsar leges gentibus, ille Deo.
Cùm posses quovis, hoc jussit tempore lucem
Aspiceres, quo non tristius annus habet.
Nazareos intra muros sua parva parenti,
Quâ recipi posses, résque domúsque fuit:
Non tibi permissa est contingere; parváq; quāvis,
Ampla nimis visa est usibus esse tuis.

Hanc rupem ferus ah ! hæc maluit antra subires,
  Antra quieturo vix satis apta gregi.
Illic parva tibi pater incunabula nuper
  Fabrili simplex arte pararat opus :
Et, Manibus quandoque meis hæc ipse movebó,
  Communis labor hic, dixerat, uxor erit.
Hîc illi, cujus vigili stant omnia curâ,
  Nitemur somnos conciliare leves.
Hîc oculos figam faciem securus in illam,
  Aligeri quam non absque pavore vident.
Porriget hîc ridens dextram mihi, quâmq; tenebó,
  Mirabor dominam fulminis esse manum.
Et modò blanditias, modò verba precantia dicam,
  Atque illi, quicum lusero, vota feram.
Tu tua conjunges, Virgo, magnúmque stupebis
  Auxilio Numen lactis egere tui.
Hæc, puer alme, pater sibi promittebat, erátque
  Talis de cunis curáque spésque tuis.
Ah ! præsepe tibi pro cunis contigit istis :
  Huc spes, huc rediit patrius ille labor.
Cur hoc sis passus, causam quis quærit ? amasti.
  Hæc summa est : hinc lex tam tibi dura venit.
Eheu ! jura tibi jam nunc si talia ponit,
  Subjectúmque tuum sic sibi numen habet ;
Si primo crudelis amor te cogit in ortu,
  Quæ numquam fuerant perpetienda, pati ;
Quid faciet, magnis (nec enim mitescere discit)
  Cùm te suppliciis viderit esse parem ?
Care puer, quid post exordia talia speres ?
  Quis cursus vitæ sic ineuntis erit ?
Ah ! tibi ne subeant aliquando tædia cœpti,
  Nec, tanti, dicas, cur mihi terra fuit !
Ne nimiùm caros tibi nos, nimis esse querare
  (Ut sumus) indignos pro quibus ista feras.
Causa sumus, fateor, tantorum sola malorum :
  Esse sinas miseros, non eris ipse miser.

Vilis es & nihili, quia nos extollere cordi est:
Res majestatem deprimit illa tuam.
Sed tamen hoc ipso Deus agnosceris in antro:
Hîc cultum, quem non templa dedere, feres.
Agnitus est terris jam nunc tuus ortus Eois:
Astra procùl cunis sunt famulata tuis.
Inde ferent qui sis testantia munera reges,
Et sua submittent hac tibi sceptra specu.
Præveniet gregibus pastorum turba relictis,
Pars melior populi primitiæque tui;
Téque vel in pannis venerabitur, & tua supplex
Numina, quâ caperis, simplicitate colet.
His tua principiis sensim se gloria tollet,
Et veniet magno fenore dignus honor.

ELEGIA III.

Invenietis infantem pannis involutum, & positum in præsepio. Lucæ 2.

Divitias alius fuscis sibi quærat ab Indis,
Et sua centenis jugera bobus aret:
Vos inopes panni, vos fartæ stramine cunæ
Majores quantò suppeditatis opes?
Invideo vobis, pueri quæ stringitis artus,
Fasciolæ. Cur non hac ego sorte fruor?
Quem gremio præsepe tuo complecteris, ulnis
O quanto meliùs pendeat ille meis!
Vile quidem lignum es: sed, cùm tibi pignora cælum
Tradidit hæc, quis det, tu quod es, esse mihi?
Quid loquor? ah! egon' esse quod es? egon' artubus illis
Duritiem cupiam supposuisse tuam?
Ritu ego brutorum natum excepisse Tonantis,
Sacraque, quæ lædis, lædere membra velim?
Hoc

Hoc voveant hostes. quamquã quos sentiat hostes
Parvulus hic ? à me sit procul iste rigor.
Atque utinam intranti nostrum licuisset in orbem
Instruere arbitrio tecta torúmque meo !
Alta cedro starent, Pariísque palatia saxis,
Qualia regalis non videt ulla Sion.
Quas premeret cunas, opus Indi dentis, obiret
Purpura, gemmarum pingeret omne genus.
Eminus adstaret vigilum custodia; quales
Ambivit thalamum, nate Davide, tuum.
Quod si me servos inter censere minores,
Postremúmque suæ vellet habere domus,
Essem, confiteor, quovis præ rege superbus,
Et caperem fastum non satis ipse meum.
Servitii merces ô quam mihi magna daretur,
Si possent illo lumina nostra frui !
Quàm vigilem, quàm me nonnumquam visus haberet
Intentum obsequiis nocte diéque suis !
Dormiret ? ne quid posset turbare soporem
Curarem : foret hæc & mihi cura quies.
Nil vigil aspiceret, quod non vidisse juvaret :
Auribus acciperet non nisi læta suis.
Quid siccæ frondes, quid sint, nesciret, aristæ;
Quid gelidi lapides, & sine veste solum.
Tota domus nardi, succóque maderet amomi :
Qui stabulis afflat, quàm procùl esset odor !
Quàm procùl ut sordes, quàm sit procul inde remotus,
Ut videat matri proxima bruta suæ !
Frigus ut hibernæ cum ventis sentiat auræ,
Nec sit qui parvo luceat igne focus !
Ut cunctis egeat, cujus sunt omnia donum;
Ut, per quem læti degimus, ipse gemat !
Auditis ? teneris totum vagitibus antrum
Personat : & gemitus vox quoq; prima Deo est.

Virgo parens flenti turgentes siccat ocellos ;
Et lacrymis, eheu ! spargitur ipsa suis. [ris :
Parce puer, quibus hanc crucies, dare signa dolo-
Aptior adveniet planctibus hora tuis. [gunt
Tempus in hoc illos differ, dum, quod modò pun-
Stramina, divellent flagra cruenta latus.
Dum crux præsepi succedet ; sanguis, & ipsæ
Pro pannis plagæ dum tua membra tegent.
Incipe nunc dulci matrem cognoscere risu :
Incipe virgineo velle sedere sinu.
Molliter illa suis compressum stringat in ulnis,
Et ducat blandas cara per ora manus.
Et modò blanditias leni tibi murmure dicat :
Et modò det roseis oscula multa genis.
Oscula quæ stabuli brumæque incommoda pen-
sent,
Oscula quæ cælo te petiisse juvet.

ELEGIA IV.

Pastores erant in regione eâdem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Lucæ 2.

PAstores ovium, cælo gratissima pubes,
Assuetum campis, innocuúmque genus,
Ut gregis hæc vobis custodia numine fausto
Obtigit ! ut pretium grande laboris erit !
Cernitis Aligerûm lætos per inane volatus ?
Æthereo quantus splendeat axe nitor ?
Cernitis, in terras ut cæli regia migret,
Et nostro dominum quærat in orbe suum ?
Illum jam vobis natum Davidis in urbe
Jæsseis virgo regibus orta fovet.
Ite, sacros partus, demissáque pignora cælo,
Cúmque suâ puerum visite Matre Deum.

En

En vocat æthereum festis concentibus agmen,
  Quáque vocat, radiis lux nova signat iter.
Nec quemquam, quòd sit vilis, quòd rustica, tardet
  Sors sua: nec pudeat, turba quòd estis inops.
Non auro, non ille jacet spectabilis ostro:
  Non lictor clausas excubat ante fores.
Adstabunt cunis (cunæ præsepia, panni
  Velamen, lectus canna palustris erunt)
Adstabunt cunis, puerúmque animalia cingent:
  Custodes habet hos corporis ille sui.
Cetera conveniunt: absint genitricis amores
  Sedulitásque, nihil, quo recreetur, erit.
Parva licet fuerint, tamen esse videbitis illi
  Præcipuas, quæ vos dona feretis, opes.
Lac tepidum, passas Engaddi collibus uvas,
  Defruta, & in ceris condita mella suis,
Quæq; parens teneris substernat vellera membris,
  (Hei mihi! læserunt stramina molle latus)
Excipiet gaudens, &, quo fugat æthere nubes,
  Vos illo aspiciet leniter ore puer.
Vestráque brachiolis complectens munera parvis,
  Quà poterit, matri porriget illa suæ.
Heu pietas! vix sacra pedem sub tecta tulere,
  Et tergit lacrymas (fleverat antè) puer:
Séque salutantes vultu ridente salutat,
  Quódque Deum prodat, spargit ab ore jubar.
Deproperant illi tenui munuscula cultu,
  Procumbúntque solo, concipiúntque preces.
Atque aliquis, Quidni facilis pastoribus adsis
  Care puer? fies tu quoque pastor, ait:
Te nec oves lassas humeris gestare pigebit,
  Nec medicas ægris applicuisse manus.
Non erit armentis leo te custode timendus,
  Tutáque se mediis inferet agna lupis.
Ubera lacte domum referent distenta capellæ:
  In pratis aries vellera tincta geret.

Pabula ſufficient ſteriles jucunda myricæ,
Creſcet arenoſo fertilis herba ſolo.
Eia age care puer : tecum nova naſcitur ætas,
Primus ab integro temporis ordo redit.
Ferrea deficiet, toto gens aurea mundo
Surget : juſtitiam quælibet ora colet.
Te duce, ſi qua manent ſceleris veſtigia noſtri,
Irrita nullius cauſa timoris erunt :
Tu nova progenies cælo demitteris alto,
Occluſamque diu pandis ad aſtra viam.
Eia age care puer, magnum patris incrementum,
Cara Dei ſoboles, noſter & orbis amor.
Aſpice, venturo lætentur ut omnia ſæclo,
Ut pax naſcenti rideat alma tibi.
Horrida jam poſitis miteſcent ſæcula bellis :
Junget amor populos : otia mundus aget.
Nec raſtros patietur humus, nec vinea falcem :
Sponte ſuâ campos mollis ariſta teget.
Aurea mala ferent quercus, rubus aſper amomum,
Alnus narciſſos, & ſaliunca roſas.
Occidet herba nocens, perdent aconita venenum,
Sractea de taxi cortice gutta fluet.
Occidet & ſerpens, quâ decipiente parentes
Lethalis fuſa eſt in genus omne lues.
Dixerat : applaudunt comites : notat omnia Virgo,
Et pariter tacitâ gaudia mente fovent.
Me miſerum ! quòd non hos inter noctibus illis
Sit mihi ſervandi tradita cura gregis ; [gem
Nec ſtabulum, & cunas, poſitúmq; in ſtramine re-
Eius ſpectavi pars ego magna chori.
Quod licet, illarum ſe paſcit imagine rerum,
Eſt ſtabulum & cunas mens ſibi noſtra facit.
Ante oculos puerum fingo, puérique parentem,
Ante oculos aſinum cum bove ſtare meos.
Oſcula ſacratis juvat hîc infigere cunis :
Hîc juvat ad teneros procubuiſſe pedes :

Et

Et pueri dulces, & dulces cernere fletus
Matris, & his visis non retinere meos.
Divinis oculis ut primùm expresserat illos,
Dixit Amor telis nil opus esse suis.
Projice tela puer, pharetram depone, facésque:
Jam lacrymæ domini sunt mea flamma mei.

ELEGIA V.

Postquàm consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. Lucæ 2.

ERgò parùm est cælo stabulum subiisse relicto,
Et nisi de paleis non habuisse torum?
Frigoráque, & ventos, & quidquid cogat egestas,
Quidquid hiems puerum ferre, tulisse Deum?
Ergò divinis, tot post incommoda, membris
Qui vix ullus inest, sanguis oportet eat?
Saxeus hunc illis cruciatu culter acerbo
Extrahat? ô durum relligionis opus!
Cuius ad hoc animus, cujus sat dextera fortis?
Ferreus ah! quisquis vulneris auctor erit.
Ferreus hoc viso, qui non sibi pectora lædi,
Nec pueri pœnas æstimet esse suas.
Ante alios tu te spectaclo Virgo cruento
Subtrahe: sanguis erit, quem dabit ille, tuus.
Tu nati tremulos artus, liventia labra,
Nativo roseas absque colore genas,
Tu se torquentem parvásque levamine nullo
Jactantem videas, & patiare, manus?
Subtrahe te: non sunt rigido tibi vincta metallo
Viscera, nec ferri semina pectus habet.
Quid loquor? hæc ipsa est, cultrum quæ stringit, & esse
Sanguineæ legis dura ministra parat:
Vulnere quæ infami divinos sustinet artus,
Natáque de membris membra notare suis.

Sic secum, & fundũt lacrymas. Hæ prima fuerunt;
Expediunt gazas altera dona suas.
Dant regale aurũ, & lacrymatã cortice myrrham,
Adjiciunt sacris thura cremanda focis,
Et super hæc animum: nihil est pretiosius illo;
Nil regum, quod det, dextera maius habet.
Lætatur puer, & meritos agnoscit honores,
Et pretium donis, quæ capit, ipse facit.
Aurum inopi assignat matri, patríque remittit
Thura, sibi myrrham prensat utraque manu;
Abscondítque sinu, gustandámque admovet ori:
Agnoscit mortis prævia signa suæ.
Tum dare complexum, regúmque hærere lacertis
Sustinet, & caro matris abesse sinu.
Qui sensus animi, quæ flammæ, quæ nova surgunt
Gaudia, dum jungunt os puerile suo?
Et lubet in patriam, Reges, & Eoa reverti
Littora? Sic cælo somnia missa jubent.
Ite boni, quà vos Superûm mandata reducunt,
Et quà præcones vult puer esse suos.
Mortalémque Deum, visúmque in carne referte:
Este aliis, vobis stella quod antè fuit.
Felix hoc stabulo totum qui transigit ævum,
Figat & æternos hac sibi rupe lares!

ELEGIA VIII.

Venit in spiritu in templum Simeon, & cùm inducerent puerum Jesum parentes ejus, &c. & ipse accepit eum in ulnas suas. Lucæ 2.

FErte faces templo: rutilent altaria flammis:
Insolito niteat clarior igne dies.
Ecce sacris sese Virgo penetralibus infert,
Cui venit & pietas, & decor ipse comes.

Forma

Forma illi, qualem nec præfert candida Phœbe,
Nec matutinis lucifer ortus equis.
Tam formosa, tamen magis hoc, quod ad ubera (gestat,
Pignore, quàm specie conspicienda suâ est.
Oradyta! ô magni felicia culmina templi!
O fortunatum, quod premit illa, solum!
Tempus ad hoc, quâvis vobis & cedrus & aurum
Materies fuerit, vile fuistis opus.
Jam pretium 1 venit, primámque novissima vincit
Gloria: jam nullus dignior orbe locus.
Plaude Sion: tibi quem promitti sæpiùs audis,
En tandem vindex æthere missus adest:
Inferturque suam Superûm dominator in ædem,
Jam puer, & teneræ jam leve matris onus.
Quò modò devoti flammis cultróque juvenci?
Quò cruor, & sacris exta cremanda focis?
Mitte greges ovium, nec sentiat hostia ferrum,
Quæ veniente die, quæque cadente cadit.
Sistitur ad sacras agnus divinior aras,
Hostia supremo dignáque párque Deo.
Infelix, quòd non illum cognoscere cures,
Nec quæ sit mater, quis puer ille, roges!
Rumpe moras Simeon, & quâ sit origine natus,
Quid veniat, quo sit dignus honore, doce.
Accurrit: vires animus facit; altáque templi
Limina jam senio nil remorante subit.
Hîc ubi virgineis portari Numen in ulnis
Attonitúsque animi, devenerânsque videt:
Ergò tuo tandem descendens, inquit, Olympo
Venisti populi spésque salúsque tui?
Quíque prius cælo nos exaudire solebas,
Ad tua nunc ultrò templa domúmque venis?
Quin etiam mediâ gaudes in plebe latere,
Et partem turbæ pauperis esse juvat.

Rex

1 *Magna erit gloria domus istius novissima, plus quàm prima.* Aggæi 2.

Rex Superûm, quàm non tibi pristina gloria cordi?
  Majestas vilis quàm tibi facta tua est?
Antè pedum fulero nimis accessisse tuorum
  Crimen erat; populi te modò turba premit.
Hæc loca visentem, nubes te densa tegebat;
  Est modò visendi copia plena tui.
Votáque more novo coràm tractabilis audis,
  Orantûm lacrymis jungis & ipse tuas.
Qui pennas Cherubim subjectáq; terga premebas,
  Virgineo gaudes nunc residere sinu:
Sic te moliri quidvis, & ad omnia verti
  Cogit amor, similem nec sinit esse tui.
Hactenus. At tradi geminos ut deinde palumbos,
  Quæque solent inopes munera ferre, videt:
Hæret, &, O nostri generis mundíque redemptor,
  Hæcne, rogat, pretium sunt, puer alme, tui?
Ah quantò pluris tibi nos constabimus olim,
  Vulnera erunt nummûm cum numeranda loco!
Tum puerum poscit: videt ardescítque videndo;
  Jungit per longas oscula pressa moras.
Stringit, &, O, inquit, gelidi senis ultimus ardor,
  Ten', puer, accipio? ten' ego, nate Deo,
Invalidúmq; artus, moribundáq; mẽbra gerentem
  Aspicio? manibus sustineóque meis?
Heu pietas! heu dulcis amor! tantúmne mereri
  Visa tibi miseri vota precésque senis?
Certè alacrem, lætúque, ac vitâ cedere promptum
  Dimittis servum nunc, Pater alme, tuum.
Atque utinã (quid enim post hæc optabile restat?)
  Summa dies oculis fulserit ista meis!
Vidi, quam jussæ gentes sperare salutem:
  Quod lumen populis præsidiúmque pares:
Isacidum qui surgat honor, quæ gloria plebi:
  Ulteriùs votis non licet ire meis.
Quò, Pater, ingratos extendam longiùs annos?
  In terris viso lux gravis ipsa Deo.

Mors

Mors veniat, dúmque hunc ſpecto, mihi lumina
claudat,
Et ferre ad manes nuntia læta ſinat:
Mox fore, cùm victis fugiant Acheronta tenebris,
Et mutent ſuperis triſtia regna locis:
Quod fuerat magno promiſſum ſemen Abramo,
Hos vidiſſe oculos, has tenuiſſe manus.
Sic orat, pignúſque ſuæ cæleſte parenti
Reddit, &, En, natum ſuſcipe, mater, ait;
Dúmque licet, gaude. Quantis mœroribus olim,
Infelix, quantis conficiere malis!
Ecce dies veniunt, cùm, ceu ſpectabile ſignum,
Impetet hunc telis impia turba ſuis.
Quótque petent illum, tot tu feriere ſagittis:
Amborum plagæ, quas feret alter, erunt.
Sarcina grata tuis ſedeat nunc ille lacertis,
Pectoribúſque premat pectora cara ſuis.
Quæ nunc ille premit, tranſibit pectora mucro,
Inque animum vulnus viſceráque ima feret.
Dixerat, & largo rigat ora ſenilia fletu,
Et miſeræ jam nunc ipſe dolore dolet:
Ipſe etiam, causâ, dubites, matríſne, ſuâne,
Vagitu præfert triſtia ſigna puer.
Virgo oculos cælo tollens: Pater optime, quæ me,
Quæ cupies natum ferre, feremus, ait.
Ille tuas tibi nunc offertur parvus ad aras:
In luctus creſcat, nil moror, ille meos.

ELEGIA IX.

Remanſit puer Jeſus in Jeruſalem, & non cognoverunt parentes ejus. Lucæ 2.

ANnua feſta vocant: Solymam pete, regia
Virgo:
Sit comes aſſuetæ vírque puérque viæ.

Non

Nonne vides, quanto incensus genitoris amore
  Gestiat hoc tecum carpere natus iter?
Obsequitur Virgo studio natíque, suóque,
  Quæque ferant templo munera parva parat.
Sacra litant: sacris repetunt sua tecta litatis.
  Ille (quod ignorant) nectit in urbe moras.
Prima parens, sed non nisi cùm nox instat, abesse
  Comperit, &, Conjux heu ubi natus? ait.
Ille metu pallet subito: scitatur amicos
  Anxius, ínque agros prospicit, ínque vias.
Et tamquam propè sit, possitque audire vocantem,
  Dat signum, quo sint mater & ipse loco.
Jam Fili, jam care puer, jam clamat, Jesu:
  Ipsa etiam Jesu, Virgo, venísne? rogat.
Vesper erat: non ad solitæ consortia mensæ,
  Non puer obscuræ tempore noctis adest.
Tum verò incusant sese, miscéntque querelas:
  Alterius luctu crescit utrique suus.
Et cur, mater ait, sese subduxerit? heu me!
  Sollicitor mores ipsa timere meos.
Angor, &, admissæ quamvis non conscia culpæ,
  Quod patior, timeo me meruisse pati.
Et nunc ille aliquâ defessus fortè plateâ
  In nudo posuit languida membra solo.
Nec stipulæ saltem, quales invenimus olim,
  Nec puero tectum, nec cibus ullus adest.
Ah ne illum, qui nunc cadit æthere, noxius humor,
  Ne frigus noctis, duráque lædat humus!
Ah teneros ne longa fames exhauriat artus,
  Sistatúrque oculos pallidus ante meos!
Digna quidem non sum, quicum velit ille morari:
  Quam faceret matrem, sed neque digna fui.
Fallor? an alterius stat nunc exclusus ad ædes,
  Et frustrà postem laxet ut illa, rogat?

Pande

Pande [1] fores, dicit, venerunt tempora noctis,
Cara soror, moto cardine pande fores.
Jam mihi cincinnos gelidæ tinxere pruinæ:
Nocturno plenum jam mihi rore caput.
Quid faceres hosti, quæ sic excludis amantem?
Pande, soror, moto cardine pande fores.
At semel exutas negat illa resumere vestes,
Nescia divinis cedere blanditiis.
Tempora causatur somni, lotósque recenter
Demens ah metuit commaculare pedes.
Non sponsæ curat, non blandum nomen amicæ,
Non quòd formosam, quòd sine labe vocet.
Nate, quid ingratæ traducis ad ostia noctem?
Huc ades: hæ pandent se tibi sponte fores.
Ipsi te postes, ipsum te limen, & ipsæ,
Ut cupias, orant accelerare seræ.
Mater amans, & amata tibi, nisi fallitur, orat,
Et desiderio deficit ægra tui.
Sic illa; & meminit, Simeon quæ dixerit olim,
Et gladius, quo sit confodienda, subit.
Déque senex gladio fuerit quocumque locutus,
Accepi jam nunc non leve vulnus, ait.
Nec medicina meo speranda est ulla dolori,
Qui fecit plagam ni mihi præstet opem.
Non minùs invigilat curis, secúmque maritus
Quærit, quæ puero facta, vel unde mora.
Cognatúmne suum nemorum secreta colentem
Viserit? & soli solus adesse velit?
An potiùs seductus ait, regione viarum est,
Nec potuit turbâ nos prohibente sequi?
Nam,

1 *Aperi mihi, soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Cantic. 5.

Nam, puto, non alias hinc eſt abiturus in oras:
Oſtenſum populo ſe volet antè ſuo.
Ægyptum fuit ille quidem mihi viſus amare,
Cùm domus hîc nobis perfugiúmque fuit;
Quando ſed in patriam juſſi ſumus inde reverti,
Cur rear huc illum velle referre pedem?
Cæleſti minùs eſt cur ſuſpicer arce receptum,
Hîc nondum ſummum quando peregit opus.
Forſan at Herodes patrias renovaverit iras,
In ſe quærentes inciderítque manus,
Quæque pati primis Pater illum noluit annis,
Forſan adeſt, quo ſint perpetienda, dies.
An fruſtrà metuo, vaníſque timoribus angor,
Et nondum nobis imminet ille dolor?
An citò ſe nobis, & ſecum quidquid amamus
Reſtituet, miſeros nec ſinet eſſe diu?
Sic mœſtus mœſtâ noctem cum conjuge ducit,
Affectu vario diſtrahitúrque ſenex.
Ut modò deprimitur vento, modò tollitur unda,
Jam ſperat, jam ſpes victa timore cadit.

ELEGIA X.

Et non invenientes, regreſſi ſunt in Ieruſalem, requirentes eum: & factum eſt poſt triduum, invenerunt illum in templo, ſedentem in medio Doctorum.

Lucæ 2.

EHeu! quàm tardæ labuntur amantibus horæ,
Nec ſolito tempus creditur ire pede!
Noctis erat medium; tranſactam Virgo putavit,
Et queſta eſt nondum Solis adeſſe jubar.
Sol aderat, ſtelláſque dies abſcondere cælo
Cœperat: heſternum rurſus initur iter.

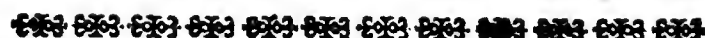
Si

Si quis adhuc dubiâ sub prima crepuscula luce
  Eminus occurrit, Fallor, an, inquit, adest?
Scrutatur quæ fixa solum vestigia servet,
  Et pressam noto pondere quærit humum.
Nunc hanc nunc oculos partem deflectit ad illam,
  Si qua est in varias secta platea vias.
Unâque, seu pastor, sive est conspectus arator,
  Vox est, Ecquis iit ista per arva puer?
Ut Solymam ventum est, vicos & compita lustrat,
  Quóque ferat, dubitat, quò referátque pedem.
Ipso quo properat studio tardatur, & omnem
  Conspergit lacrymis mœsta, notátque locum.
Hîc,ait,in reditu fuimus: transivimus illac:
  O conjux, nobis huc fuit usque comes.
Hîc,ô me miseram! (sed cur quid tale timerem?)
  Implicitus dextræ desiit ire meæ.
Altera sollicitæ, jámque altera nascitur Eos,
  Incertas quòd non cesset obire vias.
Res nova, confertâ populis sic urbe vagari.
  Quid faciat? cedit victus amore pudor.
Progreditur: nunc hos,nunc flens interrogat illos:
  Describit, quales præferat ore notas. (stram
Tali,inquit,facie est,qualem (nisi quod modò no-
  Deformat luctus) cernitis esse mihi.
Alter in alterius dignosci possumus ore:
  Squalor abest illi; cetera matris habet.
Quæ mihi continuo turgent modò lumina fletu,
  Illi sidereo pulchriùs igne micant.
Funduntur flavi per lactea colla capilli:
  Multa affusa labris gratia, multa genis.
Quale ebur asperso dilutum murice, qualis
  Si rosa lacte natet, talis in ore color.
Quò caput obvertit, nitet illic purior aër:
  Quos videt, his castus leniter afflat amor.
Cultus adest simplex, amethystina vestis ad imos,
  Nostrâ texta manu, defluit usque pedes.

Ista

Iſta patent cunctis ; nos plura videmus in illo :
 Plus aliquid formâ, quo capiamur, habet.
At modò nos puero lux tertia conſpicit orbos.
 Ah! ut conficerer, plus ſatis una fuit.
Vos ego per matris (vocem ſuſpirat ad illam,
 Appoſitáque premit pectora mota manu)
Vos ego per matris nomen, Solymitides, oro,
 Dicite ſi vobis viſus in urbe fuit?
Illum ego vel mediâ Galilæi Regis in aulâ
 Non timeam ſævos inter adire duces.
Ad Romana meos prætoria ſi quis amores
 Vidit, Romanis inferar agminibus.
Nil agit infelix, fruſtrà queritúrque, rogátque :
 Augetur dolor hinc, unde requirit opem.
Converſura preces aliò, queſturáque cælo,
 Ad templum, miſeros quo Deus audit, adit.
O rerum facies! hîc en, hîc illa cupitos
 Ah nimiùm vultus, oráque cara videt.
Hîc ſedet in mediâ populíque ſenúmque coronâ,
 Dátque ſui ſpecimen non puerile puer.
Jam, veluti dubitans, interrogat ille peritos :
 Reſponſis turbam jam tenet ipſe ſuis.
Seu ſua depromat, ſeu Vatum oracula pandat,
 Pendere à pueri non pudet ore ſenes.
Unde, rogant, iſtis ſapientia talis in annis?
 Atque aliquis, Felix quæ tibi mater, ait.
Felix quæ talem geſtavit ad ubera natum!
 Vivat, ſítque diu pignore læta ſuo.
Dixerat. Ille palàm matrem confeſſus honore,
 Complexum turbâ conſpiciente petit :
Solatúrque ægram, luctúmque in gaudia vertit,
 Utque ita quæſitum ſe juvet eſſe, facit.

ELE

ELEGIARUM
LIBER SECUNDUS.

ELEGIA I.

CAROLI V. IMPERATORIS. APUD GANDAVENSES NATI GENETHLIACON.

AD URBEM GANDAVUM.

Cùm eam Ferdinandus Hispaniarum Infans triumphali pompâ ingressus, proavi sui memoriam renovaret.

GANDA fave: da thura focis: da munera templis,
Qualia nec victis hostibus antè soles.
Jam bello partos superas in pace triumphos,
Téque aliquid, quamvis maxima, majus habes.
Quem maria & terræ, quem mox sibi regia cæli
Vindicet, ille tuâ nascitur urbe puer.
Æra sonent: latè festivo splendeat æther
Igne: fremant plausu lætitiâque viæ.
Ducantur ludo noctes, agitétque juventus
Læta choros: quemquam sit doluisse nefas.
Vicini colles, vicinæ assurgite silvæ:
Scaldi, jube fluctus puriùs ire tuos.
At tu vitales almi sub luminis oras
Edite, spes hominum, Carole, cura Dei,

Accipe

Accipe qui rerum successus & ordo tuarum :
  Præscribant vitæ quem tibi fata modum.
Quas nec noverunt alii, moderabere terras :
  Surget in imperio nóxque diésque tuo.
Augebis virtute tuâ, quod avita paravit.
  Auspiciis crescent regna paterna tuis.
Et proavis tu multa licet, tibi plura nepotes
  Debebunt, per te qui caput orbis erunt.
Ecce tibi jam nunc extremæ munera gentes,
  Obsequiíque sui pignora certa ferunt :
Et dominas flexo veneratæ poplite cunas
  Aspectu certant se satiare tuo.
Fallor? an excelso Jovis armiger ales Olympo
  Hæsurum augustis fert diadema comis?
Suscipe dona Dei, populísque assuesce regendis :
  Vel teneras poterunt sceptra decere manus.
Sceptra quidem tibi mox : sed erunt simul arma gerenda.
  Gallia tranquillos non sinet ire dies.
Bella, puer, video, crudelia surgere bella,
  Et conjuratos in tua fata duces.
At tu ne terrere minis. Dant bella triumphis
  Materiam. Gaudet sanguine nomen :mi.
Rex animis armísque ferox in prælia surget,
  Et tibi, Pelidæ quod fuit Hector, erit.
Ecce per aërios rapit arduus agmina montes,
  Nec timet Alpinas primus inire nives.
Jam tenet Italiam, turmásque lacessit Iberas.
  Quid facis? invictas gens habet illa manus.
Stant acies : dant signa tubæ : concurritur. Eheu!
  Ticini quantum sanguinis unda vehet!
Miscentur cædes : perimúntque, cadúntque vicissim :
  Sed tamen indomitus fortiùs instat Iber.
Inter utrúmque diu volitat victoria : tandem
  Austriacas Aquilas notáque signa petit.

Maxima quæsita est : major modò gloria restat.
Post hostes, animum, Carole, vince tuum.
Et bellum, & belli victoria finiat iram.
Vindicta est regi pulchra, fuisse pium. [ctum,
Prospera Mars spondet : sed ad arma venire coa-
Amplecti pacis fœdera sponte decet.
Pax placet. Exhausti bellis gaudete coloni ;
Atque oleæ lætas cingite fronde comas.
Innocuo gladium miles commutet aratro :
Occupet in tenebris tela cruenta situs.
Quid loquor ? impietas irâ comitata dolóque
Insidias alias & nova bella parat.
Carole, quid speras in tempora longa quietem ?
Hostis adest : turmas ad sua signa voca.
Ecce rebellatrix Germania cornua tollit,
Et domini sumit in caput arma sui.
Sed non & sumpsisse volet. dabit improba pœnas,
Nemo in te poterit perfidus esse diu.
Parce tamen, posito si quando furore, scelúsque
Fassa, tuos supplex concidat ante pedes.
Vincere multorum ; proprium non perdere victos
Sit tibi : proximior gloria nulla Deo est.
Fulminat ille quidē ; sed paucos fulmina lædunt:
Contenta est solo Numinis ira metu.
Sed tamen interdum nocet & clementia. Multis
Ferri acies, multis attulit ignis opem.
Tu quoque ne nulli sis implacabilis : hostem
Crede tuum, quisquis Relligionis erit.
Relligio passis ad te miseranda capillis
Confugit. heu quantis fluctuat illa malis !
Et tamen, Odrysio quæ servit terra tyranno,
Pacem habet, & felix impietate suâ est,
Et veteres clades, & nostri probra recenset
Nominis, & magnum ridet inulta Deum.
Vade age, damnatis infer pia gentibus arma
Bistonios ultra Sarmaticósque sinus.

Hîc

Hic odia, æternásque gere implacabilis iras :
  Hac causâ pulchrum crede piúmque mori.
Sospite te, Scythicas paveat Germania Lunas ?
  Austriaco rutilent Turcica signa solo ?
Sospite te, infames populentur littora classes
  Itala ? sint populis æquora clausa tuis ?
Avertant Superi. Vertes hoc omen in hostes,
  Captáque cum dominis barbara rostra trahes.
Per medias acies, Libycas penetrabis in urbes ;
  Accedet titulis Africa terra tuis.
Fallor ? an Ismariis video stare agmina campis,
  Byzantíque arces, mœniáque alta quati ?
Me miserum ! cur hoc aliquis nostro invidet ævo?
  Successúsque tuos propria damna putat ?
Quisquis is est, precor ut ne sit sine vindice, quæq;
  Hostibus inferri non sinit, ipse ferat.
Nec tamen impediet quin ultra solis & anni
  Notum iter extremo des nova jura mari :
Herculeásque ultra metas, Bacchíque labores
  Austriacum nomen imperiúmque feras :
Dum laudis famæque satur, moderamina rerum,
  Sceptráque deponas, sufficiásque tibi.
Tum te sublimem titulos super atque trophæa
  Ad cælum niveis Gloria tollet equis.
In tua certantes ibunt præconia vates.
  Hei mihi, nil magnum quod mea Musa sonet !
Non majora tamen laudum monumenta tuarum,
  Quàm benefacta tuæ posteritatis erunt.
Ergo, ubi de summo terras spectabis Olympo,
  Quæque animis fuerant regna minora tuis,
Aspicies illic dignos te patre Philippos,
  Quorum vita salus duplicis orbis erit.
Aspicies Carolos, æternáque Ferdinandos
  Nomina ; in Austriacum nomina nata decus.
Quorum aliquis proavum Belgis ut reddat, & ævũ
  Olim restituat per tua facta tuum,

O 2

Annue cum reliquis de cælo, Carole, Divis.
Post tua sic etiam fata superstes eris.

ELEGIA II.

AD BELGICAM.

De Serenissimi Ferdinandi Gubernatoris illi destinati ex Hispania in Italiam navigatione.

IRe parat dubias Fernandus classe per undas:
Vota fer ad magnum Belgica ritè Deum.
Te propter, regnata suis majoribus arva,
Te propter, fratrem deserit ille suum:
Cúmq; aliter nequeas,quàm quà finit æquor,adiri,
Æquoris incertas sustinet ire vias.
Scilicet hîc aliquid ventis debere necesse est:
Virtutis totum, quod superabit, erit.
Sed malè (me miserum!) ventis, malè fiditur undis.
Oceano constans non solet esse fides.
His tamen ille suam credet nostrámque salutem,
Spésque per incertas tanta feretur aquas?
Et tota à fragili pendebit Belgica ligno;
Et tantùm felix, si volet Auster, erit?
O utinam Divis solvat ratis illa secundis,
Sentiat & magni, quem vehat, unda maris,
Et commissa sibi populorum vota duorum
Deferat ad portus, Ausoni terra, tuos!
O utinam venti veniant in vela ferentes,
Et faciant celerem remus & aura viam!
Quæque regunt nautas, numquam fulgere sereno
Sidera deficiant officiosa polo!
Tyndarei fratres, formosæ pignora Ledæ,
Præcipuè vobis convenit illud opus,

Nam

Nam quod tu cælo Pollux cum Castore, terris
Hoc cum fratre, ratis quem vehit illa, suo est.
Qui fuit in vobis, vinclo qui vestra perenni
Junxit, & illorum pectora jungit amor.
Vos immortales fecerunt fata, nec illos
Gloria permittet posteritásque mori.
Vos jubare & radiis genitor circumdedit aureis,
Hos genus illustres, & sua vita facit.
Sidus sollicitis vos estis amabile nautis,
Gratius hic populo sidus uterque suo.
Denique quâ Virtus olim vos duxit, eâdem
Hos quoque, sed serò, ducet in astra viâ.
Vos igitur, cui se nunc horum credidit alter,
Ne sinite in mediis puppis ut erret aquis.
Audior? an totus tenebris involvitur aër?
Nox fugat atra diem: nubibus astra latent:
Insurgunt venti: tolluntur in æthera fluctus:
Exitium tumidæ triste minantur aquæ.
Hoc Superi prohibete nefas, Hispania quotquot,
Et non aversos Belgica quotquot habet;
Et servaturum populos servate, nec unum
Fluctibus his perdi credite posse caput.
Belgica naufragium puppi patietur in illâ:
Hei mihi! si frustrà tot modò vota facit.
Hei mihi! si vestras frustrà procumbit ad aras,
Et spargit lacrymis omnia templa suis;
Si veniâ nondum digna est vestróque favore,
Imperio dignam quam putat ille suo.
Nequidquam timeo. Redeunt sua sidera cælo,
Et rabiem Boreas ponit, & unda suam.
Incolumes terram propè jam tenuere carinæ;
Jam portum è summâ navita puppe videt.
Felicem terram, quæ gaudia debita Belgis,
Præcipiet; felix, quod premet ille, solum.

ELEGIA III.

AD SERENISSIMUM FERDINANDUM,

De morâ ei in Italiâ injectâ, & Alpium transmissione.

Rumpe moras, Fernande: manus tibi Belgica tendit,
Tam tibi, tam fratri Belgica cara tuo:
Et (quamvis Moncada nihil sinit esse timendum)
Nescio quo sine te fluctuat illa metu,
Et plus à tanto (quamvis nihil ille reliquit
Armis quod potuit consilióque geri)
Plus tamen, ut par est, à tanto Principe sperat.
Est aliquid, summâ ducere stirpe genus.
Nec minùs infelix sibi te Germania poscit,
Indiget auxiliis nec minùs illa tuis.
Te vocat assiduis, ô Princeps, utraque votis:
Dinumerat lentos utraque mœsta dies.
Utraque cùm vocat hæc, cur te tenet Itala tellus?
Cur magis illius vota precésque valent?
Cur regio felix damno manet una duarum,
Plus justo nostris perfruitúrque bonis?
Jam certè discessit hiems; jam frigore pulso
Apta viatori tempora veris eunt.
Jam tibi miles adest summo Duce dignus, Iberis
Et junxit turmas terra Latina suas.
Eia age, rumpe moras; populis nec ferre salutem,
Nec dubita laudes accelerare tuas.
Quid loquor? obsistit nobis natura; voluntas
Nec sua Fernandum, sed grave tardat iter.
Quóque minùs veniat, tangentes vertice cælum
Impediunt Alpes, impediúntque nives.
Hoc est, infidi quod post discrimina ponti,
Post dubios timuit Belgica sæpè Notos.

Sed

Sed frustrà timuit. Nam quod natura negavit,
Hoc illi virtus jam sua pandet iter.
Nempe datur forti quovis penetrare: nec ulla
Invia virtuti difficilísque via est.
Quis teneat volucrem, ne tendat in æthera, flammam?
Quis faciat nimbis fulminibúsque moram?
Quis clausum cæcis vetet expirare cavernis,
Et cælo Boream liberiore frui?
Quis, virtus obices nequeat quos vincere, ponat?
Semper vel reperit, vel facit illa viam.
Hac duce Fernandus per montes nubibus æquos,
Incola quos tuto vix subit ipse pede,
Per rigidas cautes & inhospita saxa, gelúque
Obsita perpetuo per loca carpit iter.
Hac duce præcipites contemnit rupium hiatus,
Nec timet abruptas per juga summa vias.
Et quò consuetas pasci per saxa capellas
Vix ageret pastor, hîc sua castra locat.
Scilicet ad magnos sic tendimus, inquit, honores:
Ad famam mollis non solet esse via.
Principis exemplo miles non segnior instat;
Et pudor est tardè, quò præit ille, sequi.
Ante alios festinat Iber, fortémque probare
Jam tum præcipuè se studet ille Duci:
Et mediis dum pendet adhuc in rupibus agmen,
Jam tum pugnandi tempus adesse cupit.
Jámque animos, jámque arma parat, jam concipit iras,
Jam spondet palmas exuviásque sibi:
Et quasi vicinum convitia jactat in hostem,
Nec, nisi cunctari ne velit ille, timet.
Gaudete ô Tylij, Feriæ gaudete sepulti,
Qui vestras clades expiet, ultor adest.

ELEGIA IV.

DE VICTORIA AD NORTLINGAM

Obtentâ à Sereniſſimis Ferdinando IV. Hungariæ Rege, & Ferdinando Hiſp. Infante.

PLaudite iô populi, patriæ quos cura Deíque
  Tangit, & antiquæ relligionis honor.
Plaudite fortunam qui veſtram ducitis eſſe,
  Auſtriacæ Numen quam volet eſſe Domus.
Et tu flere tuos (quamvis jam ſæpè coacta
  Cæſare ſub tali non patienda pati)
Deſine flere tuos tandem Germania caſus:
  Deſine fatorum de gravitate queri;
Triſtibus ut paſſim tua videris oppida flammis,
  Sanctáque cum ſignis templa flagrare ſuis,
Civibus exhauſtas urbes, cultoribus agros,
  Pinguia de domini ſanguine prata ſui,
Deletáſque acies, totíſque cadavera campis
  Sparſa, cruentato non benè tecta ſolo.
Germanas aquilas hoſti ceſſiſſe pudendo,
  Vincere conſuetos vincla tuliſſe duces,
In mare Danubium currus volviſſe viróſque,
  Purpureas Rheni ſæpè fuiſſe vias,
Et quæ, quàm dici poſſent majora, tuliſti,
  Deſine funeſtis ingeminare modis.
Jam facies rerum verſa eſt: jam cœpit Olympo
  Candida depulſis nubibus ire dies.
Priſtina ſors rediit: verſiſque in proſpera fatis
  Ultio ſumpta tuis dignáque párque malis.
Succubuit tandem, qui pridem debuit, hoſtis;
  Quæ meruit belli præmia, cæſus habet.

Fune

Funeribus complet, modò quos vastaverat, agros;
Quâ segetes vetuit crescere, mordet humum.
Sparsa manu sævâ miseris incendia villis
Restinxit rivo sanguinis ipse sui.
Gratia magna Deo: vetuit Deus ipse manere
In sibi sacráto signa inimica solo:
Indignásque neces, terrísque illata suorum
Jussit ad auctores damna redire suos.
Emendare suam voluit non perdere gentem,
Et pietate minor, ut solet, ira fuit.
Proxima virtuti debetur gratia vestræ,
O animis similes nominibúsque Duces,
O consanguinei duo fulmina Ferdinandi,
Vestrum est, post Numē, quod jacet hostis, opus.
Per vos parta salus: quidquid Mars pluribus annis
Peccavit, per vos reddidit una dies.
Annorum clades per vos lux una rependit,
Reddit & amissum quidquid ubique fuit.
Quæ priùs intulerat, quæ mox inferre parabat,
Turpiter hæc hostis cogitur ipse pati.
Spes ubi nunc, VVimare, tuæ, vocésque, minæque?
Illa ubi Cæsareæ certa ruina domus?
Si nescis, domus hæc humanis altiùs ortum
Traxit, & è cælis, unde perennet, habet.
Invidiæ scopulus, sed vertice sidera tangens,
Quem rabidi frustrà verberet aura Noti.
Hæc domus, ut duris truncata bipennibus ilex,
A damnis animum ducit opésque suis.
Hac daret eversâ Germanis altera leges?
Se populus domino subderet ille novo?
Imperij sacras regeret peregrinus habenas?
Austriacâ gereret sceptra gerenda manu?
Demens, illa tibi quando spondere tuísque
Ausùs es, hos aleret cùm domus ista duces,
Quorum hic auspiciis fraternis, ille paternis,
Invictúsque animis esset uterque suis.

Faverit, ut cæca eſt, tibi ſors hucuſque, virûmque
  Mars dederit letho millia multa tuus :
Auſtriadas ſed non ipſos impunè laceſſas :
  Nil vetus hic miles, nil ferus enſis agat.
Auſtriadæ ſolo non certant milite : cauſam,
  Et Superos ſecum, fatáque ſtirpis habent.
Et tamen his etiam pugnam temerarius offers,
  Primus ſigna moves, primus in arma ruis?
Audeat in ſævos ultrò ſic præda leones ,
  Audeat in rabidos ire voranda lupos.
Arma, parum refert, quod non per luſtra tulere,
  Attrito canum nec caput ære tegant.
Si neſcis, animis non annis bella geruntur.
  Virtus, non ætas ferre trophæa ſolet.
Utque ſuos hoſtes numquam non vincere poſſint,
  Auſtriacis robur contigit ante diem.
Quod vobis uſus, prudentia contulit illis,
  Ingeniúmque annis majus utrique ſuis :
Quod vobis fortuna, hoc illis fata Deúſque,
  Hoc ſtirpi virtus ingenerata dedit.

ELEGIA V.

AD PHILIPPUM IV.

De miſſo in Belgicam Ferdinando.

VOta valent igitur, nec inexorabilis umquam
  Eſt Deus , aut fruſtrà nos ſinit eſſe pios.
Quæ negat, ipſe tibi nolis conceſſa : rogando
  Perſta, quámque roges, uberiora feres.
Uberiora tulit nunc certè Belgica, habétque
  Cur non auditas gaudeat ante preces.
Non quia nunc urbes, quas perdidit antè, recepit;
  Alterius donum temporis illud erit :
Nec quia depoſitis, quod adhuc nõ expedit, armis
  Dulcia ſecuræ tempora pacis eunt ;

Tunc

Tunc erit hoc, cùm se, quod jam reor esse propinquum,
Subdiderit domino pars inimica suo:
Sed quia, quod multis merito plus esse triumphis
Ducit habet fratrem, magne Philippe, tuum.
Dúmque habet hũc, ipsum te, Rex, se pænè tenere
Credit; & ut credat, moribus ille facit.
Tam similis virtute tibi est, quàm tu ipse parenti
Imperio minor est, cetera fratris habet.
Ergo Deum sibi jam favisse fatetur abundè,
Et te, post magnum, quem colit illa, Deum;
Et, quamvis animo nil non sperabat ab illo,
Jam tamen optatis plura tulisse suis.
Scilicet ingentem cùm plurima Regna per orbem
Imperio & curâ sunt moderanda tuâ,
Te, quod jure potest, tellus sibi servat Ibera:
Nos tibi, post illam, proxima cura sumus.
Illa quidem servat, multos & servet in annos,
Quo nullum speret majus habere caput:
Sed, quo non illi propiùs vel sanguine possit,
Vel virtute dari, Belgica nostra tenet.
Vos igitur nobis, quorum defensa labore,
Emptáque sæpè fuit sanguine nostra salus,
Vos precor, ô magni nobis faveatis Iberi,
Et Belgas vobis dicite pænè pares.
Namque ubi, qui cunctis satis esset gẽtibus unus,
Uni se genti plus satis esse videt,
Jam bona nobiscum divisit vestra Philippus:
Vos Regem, fratrem Belgica Regis habet.
Et tamen hic aliquis (veniam da patria, luctum
Si renovem, & prodam dedecus ipse tuum)
Et tamen hic aliquis dominum non fidus in illum
Vixit? posteritas ne precor adde fidem.
Quæ tamen hic fecit, si persananda Philippus
Vulnera germanum misit ad illa suum,
Irasci si dum potuit, miserescere Princeps
Maluit, offensæ nec meminisse suæ;

Qui

Qui fuit, invictas qui prodidit hostibus urbes,
Utiliter nobis perfidus ille fuit.
Ergo tibi, per quem nobis sic esse beatis
Contigit (ô Belgi spésque salúsque tui!)
Numina tam faveãt (quid enim nisi vota queamus
Reddere?) quàm nobis ipse Philippe faves;
Et, quàm longa tibi petimus, dent tẽpora, princeps
Ut noster possis esse, patérque diu.
Atque ubi, quos terræ debes, impleveris annos,
Téque tuos inter cernet Olympus avos;
Tum tuus, in laudes natus qui surgit avitas,
Indole cognosci qui tuus esse potest,
Per tua, pérque tui fratris te facta sequatur,
Et sedeat solio non minor ipse tuo:
Sceptráque cùm totidẽ, quot tu, gestaverit annis,
Per similes dextras posteritatis eant.
Cetera cúmque Deus concesserit omnia, fratres
Tam claros habeat, quàm pater antè suus.

ELEGIA VI.

GANDAVENSIS URBIS, IN ADVENTU SERENISSIMI FERDINANDI GRATULATIO.

CHRONICON.

Ergo VenIstI; MIhIqVe eXpeCtata tVerI
Ora DatVr?

Ergo venisti, mihíque expectata tueri
Promissi toties Principis ora datur?
Dexter ades Fernande; favet tibi terra polúsque,
Et Deus adventu dat bona signa tuo.
Ecce nitet puro diffusum lumine cælum,
Cúmque tuo vultu convenit ipsa dies.

Túque quod in terris, hoc præstat in æthere Ti-
Tu tenebras animis discutis, ille polo. [tan:
Ecce tibi Patriæ surgunt ad sidera moles,
Aspicias laudes in quibus ipse tuas.
In quibus armorum videas monumenta tuorum,
Atque animi pariter pignora certa mei.
Ecce tibi festis collucent compita flammis,
Lætitiæ signis non caret ulla domus.
Súntque mei cives, quod, cùm duxere triũphum,
Credibile est turmas antè fuisse tuas.
Esse suum dicunt te post mala multa levamen,
Extendíque orant jam sua fata senes:
Et, tua quos spatiis tangit propioribus ætas,
Non sibi, majores quæ subiere, timent.
Atque aliquis Tyrio cùm te conspexit in ostro,
Phœbus ut in Cynthi dicitur ire jugis;
Qualis, ait, facies! quàm tãto Principe digna est!
Quam placidæ speciem signáque mentis habet!
At bona mox alius quæ sunt majora recenset,
Quæ carpat nullus diminuátque dies:
Quòd tibi, cùm titulis tam sis generosus avitis,
Non tamen est virtus nobilitate minor:
Quòd decus ipse tuis addas natalibus, & quod
Par animus generi est, par animóque genus.
Nortlingæ pugnam tum narrat; itérque fuisse,
Quæ foret alterius gloria summa, tuum.
Excipiunt illum plausu fremitúque sequentes,
Quisque tuas laudes spes putat esse suas.
Ipse tuus, tanto qui jam sessore superbit,
Plausibus attonitus sæpè resistit equus.
Tu, precor, intereà totam circumspice turbam;
Quáque venis, gaude vix reperire viam:
Et placeat quòd quisque cupit tibi proximus ire,
Et studium populi judíciúmque nota.
Cúmque sat è vultu fuerit mens cognita, dicas:
Cui tam sum carus, hic mihi carus erit.

Tum

Tum subeas arcem, quâ nusquam forsitan esse
Hospitiis possit dignior ulla tuis. (vidit:
Carolus hîc primùm, quem nunc tenet, æthera
Hæc domus, hæc illi terra paterna fuit.
His cœpit reptare locis, tectóque sub illo
Augustus tenero vagiit ore puer. (tes,
Tu quoque lætus in hos, Princeps, succede pena-
Auctorem generis devenerare tui.
Quódque illi natale solum est, tueare, velísque
Me partem curæ, quod facis, esse tuæ.

ELEGIA VII.

Austriacam potentiam religione erga venerabilem Eucharistiam, unde orta est, niti.

MOrtale est quodcumque vides. Rapit omnia tempus.
Ipsâ, quâ steterant, grandia mole ruunt.
Pyramides ubi nunc? etiam periere ruinæ.
Mausolea sibi facta sepulchra jacent.
Templa ubi quæ quondam Romana potentia cælo
Æquavit? Divis incubuere suis.
Utque domus, & busta, & celsa palatia Regum,
Ipsa etiam fato regna premente cadunt.
Post Troiæ exitium stravit brevis hora Mycenas.
Romanæ famam jam pudet historiæ.
Quàm citò trans Gangem Macedo sua victor & Indum,
Ultra quod nihil est, ad mare signa tulit?
Quàm citò Achæmeniis superatâ Perside Susis
Jura dedit? Bactris imposuítque jugum?
At citiùs tanti, quàm parta est, gloria regni
Occidit, & domini fata secuta sui est.
Sic placitum Superis. Brevis est humana potestas,
Et Reges uno stántque cadúntque die.

Ne metuas similem,mundi decus, Austria, casum,
Auspicio terras tu meliore regis.
Quod dedit his fortuna, tulit. Tua sceptra, Tonantis
Munera sunt. Etiam cura Tonantis erunt.
Hunc tibi religio fructum pietásque rependit,
Et quæ delicias continet ara tuas.
Ergò subjectum tibi dum circumspicis orbem,
Quáque cadit Titan, quáque resurgit aquis:
Dum titulos, palmásque,& gentes mille subactas,
Et tua trans Gangem fixa trophæa vides:
Ne tibi suspectum tanti sit culmen honoris,
Nec faciant,lapsi qui periere, metum.
Nec, licet ingentem, minitentur summa ruinam,
Sideribus dubites inseruisse caput.
Ut terram excedas, ut te super æthera virtus
Evehat, hoc fulcro gloria tuta tua est.
At neque, ne mundis impar sis una duobus,
Curarúmque gravi mole premare, time.
Grande quidem,& majus mortali robore pondus,
Quod tibi tot gentes imposuere, geris:
At præstò est, addítque suo de corpore vires,
Supponítque oneri se Deus ipse tuo.
Herculeis humeris dum cælum & sidera fessus
Fulsit Atlas, Divûm regia tuta fuit.
Tu quid formides, quando, qui sustinet orbem,
Te, molémque tui sustinet imperij.
Insurgant populi, certent armísque, dolísque,
Et fas, omne tibi quod nocet, esse putent:
Dum tua cum causâ conjuncta est causa Tonantis,
Vinces: ille tuis hostibus hostis erit.

ELEGIA VIII.

AD CLAUDIUM COMITEM DE COLLALTO ET S. SALVATORE.

Dum Ferdinando IV. Augustissimi Cæsaris Ferdinandi III. filio suas de jure Majestatis, &c. Theses Lovanij dedicaret anno M. DC. XLV.

TAntùm igitur bellis sese Germanica tollat
 Nobilitas? quærat sola per arma decus?
Ingenio vires præstent, sapiénsque feroci
 Concedat? laudis sit genus esse rudem?
Nec nisi sanguineæ sit pulchra scientia pugnæ,
 Nec placeat nisi quæ palma cruore madet?
Ah miseri! quibus ad famam per busta suorum,
 Per clades iter est, patria cara, tuas.
Sed tamẽ hoc potiùs, quàm misceat omnia victor,
 Insultétque tuis hostis ovétque malis.
Viderit Augustas Aquilas Germania pelli,
 Atque inimica suo stare trophæa solo,
Imperij spoliis peregrina impunè fruantur
 Agmina, nec pubes omnis ad arma ruat?
Arma citi ferte arma, vocat Cæsárque cadénsque
 Patria. Pro patriâ dulce piúmque mori.
Túque adeò, si te genuit, Collalte, Vienna,
 Hostis quam circum jam sua signa tulit,
Arma tui, atque animum, atque iras, atq; omnia [Patris
 Affer, & Austriaci nominis ultor ades.
Quid loquor? an solis Domus Austria dimicat ar- [mis?
 His tantùm Cæsar nititur esse potens?

Hoc

Hoc agat, hunc referat malè ſtrenuus alter honoré:
Sic bellum, quo vel vincere turpe, gerat.
Auſtr'acis proprius causâ ſuperare triumphus,
Primum, juſtitiam non violaſſe, decus:
Non hoc imminuunt clades. Sors cetera verſat,
Nec ſemper causâ pro meliore facit.
Sic & qui Domui putat huic ſervire decorum,
Juſtitiam primùm fáſque piúmque colat.
Cura vel in bellis eſt illis maxima legum:
Sectetur dominos hac quoque parte ſuos.
Nec tam quid gladius poſſit robúrque furórque,
Quàm quid jura ſinant, quid caveántque, ſciat.
Quid benè pugnando vincas, quod jure tueri
Non poſſis? ineunt ſic ſua bella feræ.
Contemnes meliùs, quod honeſtat cauſa, periclum,
Juſtáque quæ noris, fortiùs arma geres.
Huc curas, Collalte, tuas, pulchróſque labores
Et tantâ dignos nobilitate refers:
Huc ſpectant artes, animum quibus excolis, & te
Venturis titulis muneribúſque paras.
Sola fremant annis alii juvenilibus arma,
Et diſcant quo ſint bella gerenda modo;
Quid ſibi depoſcat Majeſtas Cæſaris, hoſtis
Quid violet, primus ſit tibi ſcire labor.
Fortis erat genitor: tu laudibus adde paternis
Non ſolâ palmam poſſe referre manu.
Sic famæ captes primordia: bella deinde
Pro domino reſtent ſi peragenda tuo,
Si te vel Cæſar, vel natus Cæſaris olim
Ad ſua depoſcat jura tuenda ducem,
Tum bellatorem ſit cura referre parentem,
Mantua, vel qualis, dum caperetur, erat;
Vel qualis medios per cædes actus in hoſtes,
Corpora fulmineo ſtrata premebat equo.
Eſt tibi non impar patrio, nec laudibus iſtis
Spiritus, eſt qui pro Cæſare ſanguis eat.

Nec timor eſt, ne non venias inſtructus ad arma;
Sint licet à ſtudiis nunc aliena tuis.
Cognatæ tibi ſunt ab origine militis artes;
Quódque aliis uſus, hoc tibi ſtemma dedit.
Quis, genus heroum, longo quos ordine cenſes
Collaltos, belli fulmina, neſcit avos;
Seu Venetis (multa his Veneti felicia debent
Prælia) Cæſaribus ſeu placuere Duces?
At modò pugnatum ſatis eſt, ſatis enſis & ira
Peccarunt. Quæ non ſanguine fluxit humus?
Pax redeat. Pacem viduatæ civibus urbes,
Et magnâ tenuis oppida parte cinis,
Cornibus & fractis Rhenus, totiéſque cruentas
In mare Danubius volvere feſſus aquas,
Ipſe adeò pacem ſaturatus cladibus optat
Miles, & invitâ ſuſtinet arma manu:
Militibus, Reges, populóque favete precanti.
Publica ne careant pondere vota ſuo.
Eveniet. Quid tunc artes Collalte cruentas
Proderit, & ſævum noſcere Martis opus?
Quis tum poſcentis certamina militis uſus,
Pars etiam quem nunc optima damnat, erit?
At tibi, qui ſtudiis animum quoq; mitibus ornas,
Nec facere ad laudem ſola ſat arma putas;
Et vigilatorum pretium tum grande laborum,
Et benè de populis quod merearis, erit,
Dum quibus in terris per bella ferociit, & jam,
Quod priùs injuſtè plebs tulit, ipſa facit,
Tu veteres iterùm mores, legéſque reduces,
Et quæ curaſti diſcere, jura dabis.
Urbibus atque iterùm cives, & civibus urbes
Reſtitues, quæ nunc procubuere ſolo.
Sic tibi, quàm miles non ſperet, gloria ſurget,
Et melior, quàm qui ſanguine conſtat, honor:
Utque voluptatis populo ſancita per orbem
Fœdera, materies ſic tibi laudis erunt.

Macte

Macte animis : hoc ipſe vovet tibi Cæſar, & olim
(Si tua, ſi quidquam publica vota valent)
Auguſtæ cui fata domus, virtúſque paternos
Cum meritis titulos, imperiúmque parant.

ELEGIA IX.

AD

LEOPOLDUM GUILIELMVM,

ARCHIDUCEM AUSTRIÆ, &c.

Dum templi, quod Deiparæ immaculatè conceptæ Societas Jeſu Lovanii exſtruit, per Comitem Iſenburgicum primum lapidem poneret.

Unâ manu faciebat opus, & alterâ tenebat gladium. 2. Eſdræ 4.

QUiſquis adeſt, faveat. Nova conditur omine fauſto
Cælicolûm Dominæ, Cælicolíſque domus.
Ferte viri lapidem, ſubeat qui ritè paratam
A magno poſitus Principe primus humum.
O lapis, auſpiciis alios præiture ſecundis,
Excipiat facili te bona terra ſinu!
A te ſurgit opus, cui relligionis amantes
Injectas toties indoluere moras.
Unde novum Grudiâ pietas expectet in urbe
Momentum rebus præſidiúmque ſuis.
Fortunate lapis, quamvis nec luce frueris,
Nec medio illuſtris conſpiciere tholo:
Hanc tamẽ invideant tibi cetera marmora ſortem,
Exopténtque tuo delituiſſe loco.
Ipſi de cælo Divi, dum poneris, adſunt,
Æthereæ Michaël gloria militiæ,

Et

Et multo Quintinus adhuc à vulnere pulcher,
Cujus laurus obit sanguine sparsa caput,
Et sibi devoti cui maxima cura Lovanî
Petrus, & hac templum quisquis in urbe tenet.
Gaudent, & talis nisi, te qui poneret, esset,
Certaret manibus ponere quisque suis.
Tu tamen ante alios, Grudiis cultissima semper,
Dignáque majori semper honore coli,
Adsis ô! studiíque tuo cum nomine nostri
Huic lapidi inscriptas aspice, Virgo, notas.
Quódq; tuo junctum nomen legis, id quoq; reddi
Clarum pro meritis perpetuúmque velis.
Vivat, cúmque tuâ Leopoldi gloria crescat,
Seu pax sit, seu, quod non cupit, arma gerat.
Austriacos decoret fastos utrasque per artes,
Nec præstet titulis inferiora suis.
An pietate prior fuerit, quæratur, an armis:
Sed pietas palmam relligióque ferat.
Utque places illi, placeat sic omnibus ille,
Et sit, ut est noster, posteritatis amor.
Quíque suo metas in te non ponit amori,
Auxilii finem nesciat ille tui.
Quantò tu major, tantò majora rependè:
Cùm tibi præstiterit plurima, plura ferat.
Viribus ille hostem; tu vince favoribus illum,
Materiam studiis suppeditésque novis.
Quæ tibi fundandis promptè deservíit aris,
Sit felix, hosti nec toleranda manus.
Hoc primùm. Tum conatus bona provehe nostros,
Et pia præsenti numine cœpta fove.
Sunt tibi sintque, precor, terris delubra Brabantis
Plurima, vix aliâ quot regione vides. (candũ
Si tamen hoc primum est, Grudiâ quod in urbe di-
Sit tibi, non nihil hoc, Virgo, valere velis.
Sufficias animos: ne desint cetera cures:
Quódque tibi surgit, fac, citò surgat opus.

ELE

ELEGIA X.

AD DIVUM LEOPOLDUM AUSTRIACUM.

Dum annuum ejus festum Leopoldus Guilielmus Archidux Austriæ Bruxellis celebraret anno M. DC. IIL. XVII. *Kal. Decemb.*

FEsta dies rediit. Belgæ tibi sacra paramus :
  Dexter ades sacris , ô Leopolde , tuis.
Austria centenis tua nunc tibi supplicat aris :
  Hunc sibi seu proprium vindicat illa diem.
Tota tibi est hodie : laudes tibi , votáque solvit ,
  Suspendítque tuis munera multa tholis.
Austria, pace tuâ, nostra hujus pars bona festi est,
  Atque aliquid , tibi quo Belgica certet, habet.
Quem prece sollicitas , est & cur invocet illa,
  Quem colis ; & est cur non minùs illa colat.
Olim tu fueras Leopoldo Principe felix :
  Heredem tanti nominis illa tenet.
Qui quod habet nomen, virtutibus ornat iisdem,
  Per quas deliciæ tunc erat ille tuæ.
Tu fueras illius amor , tu maxima cura :
  Et nos hujus amor , primáque cura sumus.
Ille tibi recti datus est moderator & æqui :
  Et nobis hic est , quod fuit ille tibi.
Pro te susceptos sua credidit ille labores
  Commoda : pro nobis hunc vigilare juvat.
Ut tibi prodesset , nil non tulit ille , suásque,
  Queis tu gaudebas , esse putabat opes :
Huic quoque jucundum est, quodcumque est utile nobis ,
  Hic quoque præponit commoda nostra suis.

Tu

Tu statuas Divi, & Divum veneraris in illis,
Artificis finxit quas tibi docta manus:
Verior illius nobis obvênit imago:
Vivit apud Belgas, tu quod in ære vides.
Et tibi quam credis nunc illuxisse beatam,
Non felix nobis fulserit illa dies?
Tu cui solemnes solvis, non solvat honores
Belgica? cui tua fers, non sua vota ferat?
Dentur thura focis: peragat pia sacra sacerdos.
Quisquis ades, purâ concipe mente preces.
Et pete, donati cælo quam servat, amátque
Principis effigiem, servet, amétque diu.
Gaudeat & longùm, quo gaudet, præside rerum,
Et per quem sperat plurima, plura ferat.
Felicem videat felix, faustúmque redire
Sentiat hunc illi sæpè, sibíque diem.
Fallor? an adjungit nostris sua vota? suíque
Quod poscunt ipsi, poscit & ipse suis.
Exaudi, si digna petit, tantíque clientis
Esse vera vanas, ô Leopolde, preces.
Ipsi commissis oriantur tempora Belgis,
Per te quæ populis acta fuere tuis.
Aurea te dicunt illis regnante fuisse
Sæcula. Felices, qui meruere frui!
Ardebat sævis, ut nunc, Germania bellis:
Sanguineis ibant Rhenus & Albis aquis.
Austria tuta fuit. Prostraverat omnia Mavors:
Auspiciis stabat Principis illa sui.
Pax erat. O utinam per te nos illa revisat,
Solamen longis una futura malis!
Utque tibi est similis, qui Belgî flectit habenas,
Sic simili simus conditione tuis.
Si licet, & tandem Superûm placavimus iras,
Pax veniat: nullo restet ab hoste timor.
Alter secessit, secedat & alter ab armis,
Tristia quæ nobis, nec sibi læta gerit.

Inter